

А. О. Боднар, Д. М. Солопчук

**Історія
міжнародного
олімпійського і
спортивного руху**

УДК – 94:796.03 (100) (075.8)

ББК – 75.4(0)9я73

Б – 75

Рекомендовано до друку вченою радою Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол № 8 від 29 червня 2017 р.)

Рецензенти:

В. М. Костюкевич – доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор, Заслужений тренер України, завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання та спорту, Інститут фізичного виховання і спорту, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.

В. І. Наумчук – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

І. І. Стасюк – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, декан факультету фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Боднар А.О.

Історія міжнародного олімпійського і спортивного руху: навчально-методичний посібник / А.О. Боднар, Д. М. Солопчук. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута»», 2017. – 200 с.

ISBN 978-617-7381-59-3

У навчально-методичному посібнику розкривається історія становлення та розвитку міжнародного олімпійського та спортивного руху. Висвітлюються основні проблеми та найбільш яскраві події сучасного спорту, відбувається знайомство з кращими представниками світової та Української спортивної плеяди. Представлено широкий навчальний і довідковий матеріал у вигляді контрольних запитань, тестових завдань і словника основних термінів і понять.

Навчально-методичний посібник рекомендований для викладачів та студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту, фахівців у галузі фізичної культури і спорту, спортсменів та усіх хто цікавиться фізичною культурою і спортом.

УДК – 94:796.03 (100) (075.8)

ББК – 75.4(0)9я73

Боднар А.О., Солопчук Д. М.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА

Розділ 1. ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ СТАРОДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ

- 1.1. Зародження давньогрецьких Олімпійських ігор
 - 1.2. Олімпія – місце проведення Олімпійських ігор
 - 1.3. Олімпійські ігри в різні періоди розвитку Стародавньої Греції
 - 1.4. Інші всегрецькі змагання
 - 1.5. Види змагань у програмах Олімпійських ігор
 - 1.6. Організація та проведення Олімпійських ігор
 - 1.7. Учасники Олімпійських ігор
 - 1.8. Переможці Олімпійських ігор та їх нагородження
 - 1.9. Великі атлети Стародавньої Греції
 - 1.10. Підготовка атлетів до Олімпійських ігор
 - 1.11. Кризові явища у давньогрецьких Олімпійських іграх
- Контрольні запитання

Розділ 2. ВІДРОДЖЕННЯ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР СУЧАСНОСТІ

- 2.1. Олімпійські ігри в XVII – XIX століттях
 - 2.2. Передумови відродження Олімпійських ігор сучасності
 - 2.3. Діяльність П'єра де Кубертена
 - 2.4. Діяльність Олексія Бутовського
 - 2.5. Конгрес 1894 року та його роль в олімпійському русі
 - 2.6. Олімпізм
- Контрольні запитання

Розділ 3. ОЛІМПІЙСЬКІ СИМВОЛИ ТА ЦЕРЕМОНІЇ

- 3.1. Символіка
 - 3.1.1. Олімпійські кільця
 - 3.1.2. Олімпійське гасло
 - 3.1.3. Олімпійська емблема
 - 3.1.4. Олімпійський прапор
 - 3.1.5. Олімпійський вогонь
 - 3.1.6. Естафета олімпійського вогню
 - 3.1.7. Олімпійський гімн
- 3.2. Церемонії ігор
 - 3.2.1. Церемонія відкриття
 - 3.2.2. Олімпійська клятва

- 3.2.3 Церемонія нагородження
- 3.2.4. Церемонія закриття
- 3.2.5. Олімпійське селище
- 3.2.6. Талісмани
- 3.2.7. Олімпійський смолоскип

Контрольні запитання

Розділ 4. ПРЕЗИДЕНТИ МІЖНАРОДНОГО ОЛІМПІЙСЬКОГО КОМІТЕТУ

- 4.1. Деметріус Вікелас (1894-1896 роки)
- 4.2. П'єр де Кубертен (1896-1925 роки)
- 4.3. Анрі де Байє Латур (1925-1942 роки)
- 4.4. Юханнес Зігфрід Едстрем (1942-1952 роки)
- 4.5. Ейвері Брендедж (1952-1972 роки)
- 4.6. Майкл Морріс Кілланін (1972-1980 роки)
- 4.7. Хуан Антоніо Самаранч (1980-2001 роки)
- 4.8. Жак Рогге Самаранч (2001-2013 роки)
- 4.9. Томах Бах (з 2013 року)

Контрольні запитання

Розділ 5. ІГРИ ОЛІМПІАД І ЗИМОВІ ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ

- 5.1. Характеристика першого періоду Ігор Олімпіад (1896-1912 рр.)
- 5.2. Характеристика другого періоду Ігор Олімпіад (1920-1948 рр.)
- 5.3. Характеристика третього періоду Ігор Олімпіад (1952-1988 рр.)
- 5.4. Четвертий період олімпійського руху сучасності (з 1992 р.)
- 5.5. Зимові Олімпійські ігри
- 5.6. Визначні спортивні досягнення
 - 5.6.1. Визначні досягнення світових атлетів
 - 5.6.2. Визначні досягнення українських спортсменів

Контрольні запитання

Розділ 6. МІЖНАРОДНА ОЛІМПІЙСЬКА СИСТЕМА

- 5.1. Міжнародний олімпійський комітет (МОК)
- 5.2. Міжнародна олімпійська академія
- 5.3. Олімпійський музей
- 5.4. Міжнародні спортивні федерації
- 5.5. Національні олімпійські комітети АНОК
- 5.6. Олімпійська солідарність МОК

Контрольні запитання

Розділ 7. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО СПОРТИВНОГО РУХУ СУЧАСНОСТІ

- 7.1. Виникнення та розвиток робітничого спортивного руху
 - 7.2. Континентальні, регіональні та інші ігри
 - 7.3. Міжнародний студентський рух. Універсіади
- Контрольні запитання

Розділ 8. СУЧАСНИЙ ОЛІМПІЙСЬКИЙ РУХ

- 8.1. Чесна гра в спорті
- 8.2. Участь жінок в олімпійському спорті
- 8.3. Технічний прогрес на службі Олімпійських ігор
- 8.4. Засоби масової інформації та олімпійський спорт
- 8.5. Проблеми олімпійського спорту
 - 8.5.1. Допінг
 - 8.5.2. Професіоналізація олімпійського спорту
 - 8.5.3. Травматизм
 - 8.5.4. Необ'єктивне суддівство
 - 8.5.5. Охорона довкілля
 - 8.5.6. Олімпійський спорт і політика
 - 8.5.7. Безпека

Розділ 9. ОДА СПОРТУ

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ З ІСТОРІЇ МІЖНАРОДНОГО ОЛІМПІЙСЬКОГО І СПОРТИВНОГО РУХУ

ВІДПОВІДІ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

ПЕРЕДМОВА

Сьогодні показниками престижу більшості країн світу, їх авторитету та визнання у міжнародному співтоваристві є розвиток спорту вищих досягнень, участь спортсменів в Олімпійських іграх, встановлення олімпійських та світових рекордів, а честь переставляти свою країну на Іграх Олімпіад випадає тільки кращим з кращих.

І немає нагороди почеснішої, ніж завойована у чесних змаганнях золота нагорода. За кожною з них – важка праця щоденних багатогодинних тренувань, численні кілометри на біговій доріжці або велотреці, в плавальному басейні або веслувальному каналі, тонни піднятої ваги на помості важкоатлетів, раунди в рингу, матчі на футбольному полі.

Олімпійські ігри, які проходять один раз в чотири роки, стають найважливішою подією і для мільйонів шанувальників спорту, більшість з яких стежать за подіями на олімпійських аренах, з екранів телебачення, з повідомлень радіо, Інтернету, газет. Але чимало уболівальників прагнуть приїхати до країни де проводяться чергові Ігри Олімпіад, щоб побачити змагання кращих спортсменів на власні очі.

Останні Ігри XXXI Олімпіади проходили, як відомо, в 2016 році в Ріо-де-Жанейро (Бразилія), (XXII зимові Олімпійські ігри відбудуться в 2014 в Сочі (Росія)).

Вкотре згадаймо давніх елінів з дивної держави Еллади, де найважливішим елементом культури стародавніх греків була агоністика – принцип змагальності. Змагання давали можливість людині повірити у свої сили, усвідомити найвищі цінності життя. Саме їм людство завдячує за грандіозне і величне свято спорту – Олімпійські ігри.

Історія Олімпійських ігор Стародавньої Греції нараховує понад 1000 років. Сучасним Іграм – 120 років, але вони вже давно стали однією з найбільш визначних подій нашого часу.

Вам, майбутнім фахівцям спеціальностей 014 Середня освіта (Фізична культура), 017 Фізична культура і спорт, необхідно знати про олімпійський

та спортивний рух значно більше, ніж Ви вже знаєте. По-перше, для того, щоб досягнути захопливу філософію олімпізму, яка об'єднує у гармонійне ціле тіло, волю і розум. Пов'язуючи спорт, культуру і освіту, олімпізм прагне до утворення такого способу життя, в основі якого була б радість від занять різноманітними видами фізичної діяльності. По-друге, щоб зрозуміти розмах світового олімпійського руху, без якого неможливе збереження миру і зміцнення дружби народів земної кулі. По-третє, сучасний олімпійський рух сприяє побудові мирного і кращого світу через виховання молоді заняттями спортом. По-четверте вершиною сучасного олімпійського руху є об'єднання спортсменів світу на великому спортивному святі – Олімпійських іграх.

У спорті, як і в суспільстві існують мудрі та вкрай важливі закони. Тому, пізнаючи спорт вищих досягнень, Ви маєте можливість краще зрозуміти наш теперішній складний, але захопливий світ.

При написанні навчально-методичного посібника використані різні джерела провідних фахівців, які були видані друком в нашій країні, зокрема С. Бубки, М. Булатової, А. Волошина, С. Гуськова, В. Єрмолової, В. Малова, В. Платонова, І. Попеску, М. Солопчука.

Автори

Розділ 1. Олімпійські ігри Стародавньої Греції

1.1. Зародження давньогрецьких Олімпійських ігор

У далекі часи, близько трьох тисячоліть тому, коли переважна частина сучасної Європи була заселена дикими племенами, на півдні Балканського півострова та на прилеглих до нього островах процвіла дивна держава – Еллада, населенням якої був вільний і талановитий народ – **елліни**.

На зміну попередньому родовому ладу прийшли міста-держави зі своїм політичним устроєм, структурою господарства, культурою, освітою та вихованням.

Важливим елементом культури стародавніх греків була **агоністика** – **принцип змагальності**. Його втілювали у різних сферах життя – роботі, мистецтві та спорті з метою досягнення найкращого результату, визнання, прославлення сфер діяльності, примноження особистого престижу і слави міст-держав.

Змагання давали людині можливість повірити у свої сили, усвідомити найвищі цінності життя. У переможцях змагань вбачали образ божества, оскільки боги у греків були наділені людськими рисами.

Стародавні греки вбачали у красі людини не тільки зовнішні форми, а й такі якості, як сміливість і силу, благородство і доброту, спритність і витривалість, поєднання фізичної досконалості з моральними переконаннями та здатністю до творчої діяльності.

Цей морально-етичний ідеал давньогрецької культури, який поєднував гармонію тілесної і розумової та духовної досконалості, мав назву – **калокагатія**.

Тілесна досконалість, розумова і духовна сила для греків були основними принципами, які проявлялись і на спортивних аренах.

Олімпійські ігри зародилися у Стародавній Греції ще у VIII ст. до н. е. і регулярно проводилися понад тисячу років. Зародження Олімпійських ігор пов'язують із легендарними іменами міфічного героя Геракла, царя Пелопса, спартанського законодавця Лікурга та елінського царя Іфіта.

Як розповідають античні міфи, перші спортивні змагання у долині Алфея провів Зевс. Подолавши могутніх титанів і скинувши свого батька Кроноса, Зевс став верховним богом еллінів і на честь своєї перемоги провів у підніжжя Кроносу змагання з бігу, боротьби, кулачного бою.

Деякі дослідники стверджують, що Олімпійські ігри проводились на честь свята врожаю. Через це переможці і нагороджувались вінком з оливкових гілок. Час проведення ігор – серпень-вересень ніби підтверджує цю версію.

В одній із од давньогрецького поета Піндара йдеться про те, що зародження Олімпійських ігор пов'язане з іменем Геракла. У 1253 р. до н. е. цар Еллади Авгій, який володів величезними стадами, дав доручення Гераклу почистити його величезний двір. Геракл дав згоду зробити це за один день, якщо Авгій віддасть йому десяту частину своїх стад. Авгій пообіцяв, тому що був впевнений, що за один день зробити це не можливо. Геракл зламав з двох протилежних боків загорожу і відвів у двір воду двох річок – Алфея і Пінея. Вода за один день винесла весь гній з двору, а Геракл знову побудував стіни. Але Авгій обдунив Геракла, і він ні з чим повернувся у Тиринф.

Через декілька років Геракл із великим військом повернувся до Еллади і вбив Авгія. Після перемоги Геракл приніс жертву олімпійським богам і заснував Олімпійські ігри, які з тих пір проводились кожні чотири роки.

Інша легенда пов'язана з іменами спартанського законодавця Лікурга і елінського царя Іфіта. У ті часи давньогрецькі міста постійно ворогували і воювали між собою. Цар Еллади звернувся до дельфійського оракула, який сказав йому, щоб той утримався від війни і допоміг зміцнити мир з елінськими містами. Так виникла ідея проведення олімпійських ігор. Оскільки Еллада ворогувала головним чином із Спартою, що знаходилась

приблизно за 350 кілометрів, Іфіт запропонував спартанському законодавцю Лікургу спільно проводити Олімпійські ігри.

Згідно з іншою легендою засновником ігор вважається Пелопс. У царя Еллади Еномая, була дуже вродлива дочка Гіпподамія. Цареві пророкували, що він загине від руки свого зятя. Кожному хто сватався до його дочки, Еномай пропонував позмагатися в гонках на колісницях, обіцяючи в разі перемоги нареченого віддати за нього дочку. Якщо наречений програвав на нього чекала смерть від руки Еномая. Претендентом на серце Гіпподамії був Пелопс, син малоазійського царя Тантали. Пелопс прийняв умови Еномая, який дав йому можливість першим почати перегони. Пелопс увесь час був попереду. Але відстань невблаганно скорочувалась, бо в Еномая були найпрудкіші коні в Греції – подарунок бога війни Ареса. Еномай майже наздогнав Пелопса, який повернувшись, побачив занесений для удару спис, але в цей час колісниця царя розпалася і він загинув. Пелопс, після весілля, пам'ятаючи про свою перемогу, вирішив влаштуовувати кожних чотири роки Олімпійське свято і проводити змагання.

Вважають, що перші Олімпійські ігри Стародавньої Греції відбулися у 776 р. до н.е. коли офіційно було зафіксовано ім'я першого переможця ігор пекаря з Еллади – **Коройба**. З того часу фіксація прізвищ переможців стала невід'ємним елементом олімпійських змагань.

1.2. Олімпія – місце проведення Олімпійських ігор

Олімпійські ігри Стародавньої Греції проводились у селищі **Олімпія**, яке для Греків було священним місцем у державі **Еллада** на півострові **Пелопоннес**. З півдня її омиває річка **Алфей**, з заходу – ріка **Кладій**, а на півночі від неї знаходиться гора **Кронос**. І тільки зі сходу простирається низина, яка заливається **Алфеем**.

Існує декілька причин, чому центром Олімпійських ігор була выбрана Олімпія, а не яке-небудь інше місто.

Олімпія пов'язується з культом Зевса, «головного» бога Стародавньої Еллади. Також тут знаходиться святилище богині Гери, дружини Зевса, яке

користувалось особливою повагою серед греків, так як з давніх часів тут проводились культові обряди.

Олімпія була важливим центром культу предків. Згідно з стародавніми міфами саме тут

Стародавня Олімпія

знаходилась могила героя **Пелопса**, сина **Тантала**. В честь нього названий Пелопонеський півострів, колыска Древньогрецької цивілізації.

Суттєву роль відігравало й те, що до Олімпії порівняно легко було добиратись із всіх Грецьких міст. Разом з тим вона була добре і надійно захищена.

Олімпія була самим популярним релігійним, культурним і торговим центром Стародавньої Греції. Священними місцями вважали гору **Кронос**, оливий гай **Алтис**, курган **Пелопса**, вівтарі **Геракла**, **Геї** й **Гіпподамії**.

Проте, найбільш значущим місцем поклоніння стародавніх греків був вівтар **Зевса**, споруджений у X столітті до н. е. За легендою, Зевс спрямував свою блискавку з Олімпу, якою вказав місце встановлення вівтаря.

Триста років Олімпійські ігри проводились у селищі Олімпія і тільки у 472 р. до н. е. було прийнято рішення збудувати найвеличніший храм володарю богів та людей – Зевсу Олімпійському. Неповторною окрасою цього храму, одним із семи чудес стародавнього світу, була статуя **Зевса Олімпійського**. Вона знаходилась в середині храму Зевса, мала висоту 17 м. і була виготовлена із цінних порід дерева, слонової кістки, золота.

Статуя Зевса Олімпійського

В Олімпії постійно перебувала значна кількість священнослужителів. Для них було збудовано **Теоколейон**, який слугував їхньою резиденцією.

До наших днів дійшла галерея, під назвою **канонада Ехо**. Завдяки своїм акустичним властивостям, відлуння в ній повторює проголошений звук 7 разів. Це було використано для підсилення проголошених імен олімпійських чемпіонів, щоб їх чули глядачі, які спостерігали за змаганнями.

Найбільшою за розмірами спорудою був гостьовий будинок для офіційних осіб, які прибували до Олімпії. Він мав назву **Леонідаїон** – на честь свого архітектора та мецената.

На території Олімпії розташовувалися і спортивні споруди, що дозволяло проводити грандіозні спортивні змагання. Тут були побудовані **гімнасії** – споруда, що являла собою відкритий простір, оточений колонадою, де було відміряно доріжку, котра дорівнювала олімпійській дистанції – один стадій; палестра у внутрішньому дворі якої атлети займалися боротьбою, панкратіоном та кулачними боями.

Стародавні греки приділяли багато уваги культурі тіла, стежили за чистотою і станом своєї шкіри. Тому в Олімпії було побудовано **Героон** – споруду круглої форми з майданчиком усередині, на якому розміщувались гарячі лазні.

Перший стадіон в Олімпії було побудовано у VI ст. до н. е. На вході до олімпійського стадіону стояли статуї богині **Немезиди**, яка карала хитрунів та обманщиків. Вхід прикрашала мармурова арка – крипт, через який входили тільки учасники ігор, жерці та судді.

Бігова доріжка стародавнього стадіону дорівнювала одному стадію – 192, 27 м. Міфи свідчать, що він був відміряний самим Гераклом і дорівнював 600 його стопам.

Бігових доріжок на стадіоні тоді не розмічали. Проте, за свідченням істориків, відстань, що розділяла атлетів під час старту дорівнювала чотирьом олімпійським футам (стопам) – 1,25 м.

За змаганням на давньогрецькому стадіоні могли спостерігати 45000 – 50000 глядачів, які розташовувались на пагорбах, що оточували долину. Перед початком олімпійських змагань Геральд запитував, чи знають вони що

небуть негативне про атлета. Вигуки глядачів «Axios, Axios, Axios» означали, що учасник ігор був гідним громадянином Греції і мав право бути учасником Ігор.

У давнину Олімпійські ігри приваблювали учасників і гостей з усіх грецьких міст-держав та колоній на узбережжі Середземного моря.

Вони вважались національним святом та оголошувались днями загального миру. Війни зупиняли, ніхто не мав права застосовувати зброю і навіть вносити її на територію Еллади.

Ця традиція називалась «**Екехерія**». Вперше олімпійське перемир'я уклали царі Спарти, Еллади та Піси – Лікурґ, Іфіт та Клейстен. Текст цього священного перемир'я, записаного на бронзовому диску, забороняв війни на час, необхідний для прибуття греків до Еллади, підготовки атлетів до Ігор, участі в змаганнях та повернення додому.

1.3. Олімпійські ігри в різні періоди розвитку Стародавньої Греції

Офіційною датою проведення перших Олімпійських ігор Стародавньої Греції вважається 776 р. до н. е. Однак багато вчених-істориків вважають, що Олімпійські ігри проводились ще задовго до цієї дати (більше 100 років) і пройшли декілька періодів розвитку (3 періоди розвитку).

В **архаїчний період** стародавні греки, отримавши перемогу в Олімпійських змаганнях, вважали знаком прихильності богів і уваги Зевса до того чи іншого атлета, і відповідно до міста з якого він родом. Цим пояснювались плинні почесні, які отримували переможці Олімпійських ігор. Вони оспівувались в одах та інших літературних творах.

Цей період Олімпійських ігор та інших загальногрецьких змагань був перш за все тісно пов'язаний з культом богів. Про це свідчать скульптури і різноманітні статуї встановлені на честь перемог на Олімпійських іграх.

Однак, починаючи з VI ст. до н.е. елементи культу на Олімпійських іграх стали менше простежуватись, а перемога в змаганнях все частіше пов'язується з іменами атлетів, які гордяться своїми досягненнями.

Відомо, що у стародавніх греків не було календаря. Тому вони вели систему відліку років по **Олімпіадам**. Дата будь-якої події визначалась її місцем в чотирирічному олімпійському циклі. Вихідною точкою в літочисленні став рік проведення 1-х Олімпійських ігор.

Змагання з бігу на один стадій

В період від ігор першої Олімпіади (776 р. до н. е.) по ігри 13-ї Олімпіади (728 р. до н. е.) програма олімпійських змагань включала лише один вид змагань – біг на один стадій.

Пізніше в програмі Олімпійських ігор з'явилися: на іграх 14 Олімпіади (724 р. до н. е. – біг на 2 стадія), на іграх 15-ї Олімпіади (720 р. до н. е.) – біг на більш довгі дистанції – доліхос (довжина спочатку становила 8 стадіїв, потім – 10, 12, 24 стадій).

На Олімпійських іграх, які проходили в 780 р. до н. е. в програмі змагань з'явився пентатлон (п'ятиборство – біг, стрибки, боротьба, метання диска і метання списа або дротика).

Пізніше в програмі Олімпійських ігор з'явився кулачний бій, змагання на колісницях, панкратіон (поєднання кулачного бою і боротьби).

Варто відзначити, що навколо Олімпійських ігор було не мало конфліктів, пов'язаних з бажанням різних держав взяти на себе контроль за організацією і проведенням змагань.

Розглядаючи проведення Олімпійських ігор в **класичний період**, необхідно підкреслити, що в V ст. до н.е. заможні греки із всіх видів змагань, що входили в програму Олімпійських ігор, віддавали перевагу кінним перегонам. Вони вважали, що це єдиний вид змагань, який доступний для багатих і в якому не беруть участь простолюдини.

Свята, які проводилися в честь Олімпійських ігор, збирали велику кількість народу: тільки на стадіоні розміщувалось близько 40 тис. глядачів.

Разом з Олімпійськими іграми зазвичай проходила величезна ярмарка. Під час ігор не було недостатку в розвагах. Глядачі приймали участь в

урочистих церемоніях на яких віддавалась честь переможцям, а також спостерігали за жертвоприношенням, відвідували храми і розглядали численні пам'ятники.

Навіть в важкі для грецьких держав часи, греки старались не порушувати традицію регулярного проведення Олімпійських ігор.

Починаючи з ігор 84 Олімпіади (444 р. до н. е.) в Олімпії проводились і конкурси мистецтв. Артисти, оратори, філософи прагнули до участі в олімпійських «розумових змаганнях», а перемогу розглядали, як вершину своєї творчості.

Нерідко, Олімпійські ігри, використовувались як арена для різноманітних політичних акцій. Там заключались важливі договори, влаштовувались політичні акції протесту.

Наприклад, на одних з Олімпійських ігор в V ст. до н.е. був заключений **«тридцятирічний мир»** між Афінами і Спартою.

Також тут здійснювались круті торгові «угоди» між представниками різних країн. А самі багаті люди, вважали за честь зробити пожертви на Олімпійських змаганнях, тим самим підвищуючи свою популярність.

Серед вражаючих досягнень грецької цивілізації, пов'язаних з Олімпійськими іграми, варто відзначити **«екехірею»** – традицію, яка забороняла всім містам-державам вести війни в період проведення Ігор, коли найкращі спортсмени Стародавньої Греції мирно змагались в Олімпії.

«VI ст. до н.е. відбулась реконструкція і будівництво на стадіоні та іподромі в Олімпії».

З VI ст. до н.е., коли культове, суспільне і громадянське значення атлетичних змагань Олімпійських ігор, поступово поступалось своїм значенням спортивним інтересом атлетів, кулачні бійці намагались збільшити вагу свого тіла (а відповідно, і силу ударів, що було немало важливим з врахуванням відсутності вагових категорій атлетів).

Жорсткість кулачних боїв в VI ст. наростала, внаслідок чого атлети нерідко отримували в поєдинках серйозні травми, а інколи бій закінчувався

для одного з атлетів летально (однак, відповідно до Олімпійських правил в таких випадках переможцем признавали спортсмена, який загинув).

Олімпійські ігри в **еліністичний період** історії Стародавньої Греції стали більш пишною і видовищною подією, яка використовувалась еллінськими царями в якості чітко продуманих спектаклів, які переслідували політичні та інші цілі. Атлети, які брали участь в Іграх ставали все більш професійними.

Програма Олімпійських ігор в еліністичний період розширилась, а для того, щоб вгодити інтересам царів, які віддавали перевагу кінним гонкам на колісницях.

З часом були спрощені критерії допуску до Олімпійських ігор. Це право надавалось не тільки грекам за походженням, але й будь-кому хто володів грецькою мовою.

В 200 р. до н. е. в програму Олімпійських ігор були включені змагання з панкратіону серед хлопчиків і першими переможцями в цих змаганнях став Фадимос з Єгипту.

Більшість атлетів, які змагались на Іграх в Олімпії були греками, однак, коло учасників поступово ставало більш широким і різноманітнішим за етнічним походженням, і демографічно представляло атлетів з Малої Азії, Африки (Єгипет) та інших країн.

1.4. Інші всегрецькі змагання

Крім Олімпійських ігор у Стародавній Греції проводились і інші спортивні змагання, які хоч і поступалися у масштабах олімпійським, однак були великими подіями у житті країни. Найбільш популярними з тих, відомості про які дійшли до наших часів, були Немейські, Піфійські та Істмійські ігри. Ці ігри носили загальногрецький характер, в них брали участь представники різних міст-держав.

Піфійські ігри, почали проводитись VI ст. до н.е. в Дельфах і були другими по значущості (після Олімпійських) загальноеллінськими іграми.

Існує легенда, що Піфійські ігри заснував Аполон на тому місці де він вбив грізного змія Піфона. Про особливий зв'язок Піфійських ігор з культом Аполона свідчить і те, що спочатку в програму ігор входили тільки мусичні змагання – виступи музикантів, співаків, танцюристів, покровителем яких вважається сам Аполон. Спочатку там проводились тільки змагання з співів під акомпонемент кіфари. Пізніше в програму були включені художні і атлетичні змагання, а також перегони на колісницях і верхова їзда.

Спочатку Піфійські ігри проводились кожні вісім років, а з 586 р. до н. е. вони стали проходити раз в чотири роки.

Нагородою для переможців Піфійських ігор спочатку були яблука, а пізніше – вінки з гілок лаврового дерева.

Під час проведення Піфійських ігор встановлювався священний мир. В місто Дельфи приносились багаточисельні дари.

За відомостями, які дійшли до нас, останні Піфійські ігри були поведені в 394 році до н. е.

Пізніше в зв'язку з заборною культу Аполона і з закриттям храму в Дельфах, проведення Піфійських ігор припинилось, наказом римського імператора Феодосія I.

Немейські ігри, як і Олімпійські, проводились на честь бога Зевса. Вперше вони відбулись і Немеї у 573 р. до н. е., після цього ігри проводились кожні 2 роки – на другий рік олімпійського чотирьохріччя – восени, на четвертий – узимку.

Згідно з легендою, Немейські ігри почали проводитись на честь одного з подвигів Геракла – перемоги над Немейським львом. А у відповідності з іншою версією, вони проводились в пам'ять про Офельта – молодого сина царя.

При археологічних розкопках в Немеї були знайдені останки спортивних споруд в тому числі стадіону (з трибунами для великої кількості глядачів), а також фундаменти бань, басейну, багаточисельних дворів і трактирів.

В програму Немейських ігор входили біг на один стадій, метання диска, метання списа, боротьба, кулачний бій, стрільба з лука, пентатлон, панкратіон, перегони на колісницях.

Переможці нагороджувались вінками звитими з плюща або селери.

Організатори Немейських ігор неодноразово намагались досягнути дотримання загального миру в Елладі під час їх проведення. Хоч такий порядок і був прийнятий, але мир неодноразово порушувався, особливо спартанцями.

Істмійські ігри були організовані на честь Посейдона – володаря морів. Вони проводились у сосновому лісі на Істмійському перешийку з 581 р. до н. е. кожні два роки, у перший і третій рік кожної Олімпіади, навесні.

Під час проведення Істмійських ігор проголошувався священний мир.

В програму ігор входили різноманітні атлетичні змагання – біг, боротьба, кулачний бій, пентатлон, панкратіон, кінні скачки, перегони на колісницях. Пізніше в програму увійшли музичні змагання (виступи флейтистів і кіфаретів).

Переможці Істмійських ігор нагороджувались вінками із соснових гілок.

З 228 р. до н. е. в Істмійських іграх почали брати участь не тільки греки, а й римляни. З цього часу на Істмійських іграх почали оголошувати важливі рішення римської влади. Так у 196 р. до н. е. Тіт Квінтії Фламінін оголосив про надання автономії грецьким містам, а в 67 р. до н. е. за наказом римського імператора Нерона було проголошено право жителям Греції, більше не платити ніяких державних податків.

По мірі розвитку популярності Олімпійських, Піфійських, Немейських та Істмійських ігор, вдосконалювались і міри забезпечення безпеки. На шляхах, які вели до місць проведення, облаштовувались дороги, з такою умовою, щоб вони були доступними не тільки для паломників, але і для делегацій на колісницях, наповнених багатими дарами та

жертвоприношеннями. Кожна держава в межах своєї території повинна була будувати дороги і мости, підтримувати їх в належному стані. Грабунки на дорогах вважались важкими злочинами.

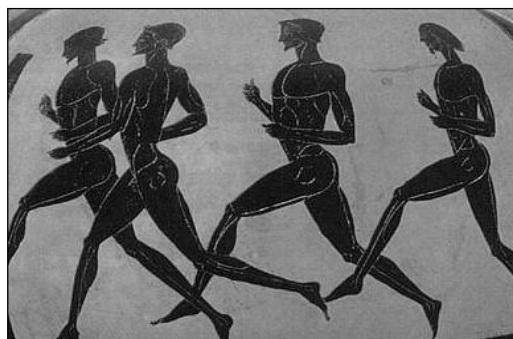
Крім згаданих вище чотирьох всегрецьких змагань, в Стародавній Греції проводились й інші ігри, на честь загальноеллінських або місцевих богів. Численні еллінські фестивалі відрізнялись великим різномайттям програм і широкими категоріями призів. Наприклад, в розширену програму Панафінейського фестивалю атлетичних змагань входили дев'ять видів змагань серед атлетів-чоловіків, п'ять – серед юнаків і шість – серед хлопчиків. Елінська Панафінея також включала кінні змагання, в тому числі і змагання на бойових конях (в обладунках і зі зброєю) та показові перегони на колісницях.

Деякі грецькі міста організовували свої ігри та фестивалі аналогічно головним Панеллінським іграм, поєднуючи їх з своїми місцевими культовими святилищами. Так, в 278 р. до н. е. був проведений Сотерійський фестиваль, музичні змагання якого декларувались, як подібні Піфійським іграм, а гімнастичні і кінні змагання – як аналог Немейських ігор.

Кожні ігри являлись своєрідною демонстрацією досягнень грецької цивілізації і звеличували греків над сусідніми варварськими народами.

1.5. Види змагань у програмах Олімпійських ігор

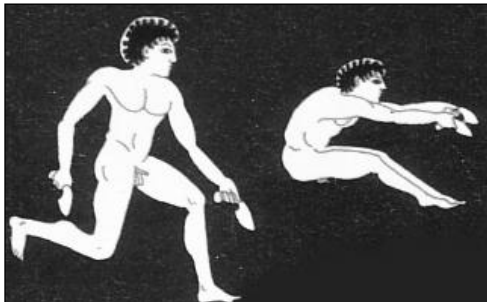
На перших тринадцяти іграх греки змагалися лише з бігу на один стадій, довжина якого становила 192, 27 м. Цей вид бігу більш як пів століття був єдиним змаганням на олімпійському святі еллінів. Стартували бігуни із спеціальних мармурових плит, на яких були заглиблення для пальців ніг. На 14 олімпіаді (724 р. до н. е.), до програми

Зображення бігу на середні дистанції

вводиться біг на два стадія, який отримав назву діаулос. Починаючи з 15-х ігор вводиться біг на довгі дистанції довжина яких становить 8, а пізніше 10, 12 та 24 стадія.

Вперше повністю оголений спортсмен з'явився на Іграх 15-ї Олімпіади

в 720 р. до н. е. під час змагань з бігу на два стадія. Це був **Орипос** з Мегари. Існує припущення, що причиною його оголеності стало випадкове падіння стегнової пов'язки, яка використовувалась в якості спортивної

форми. Прибічники іншої думки стверджують, що атлет спеціально зкинув пов'язку, щоб полегшити собі біг. Однак, як би там не було, з тих пір на Іграх атлети стали виступати оголеними. Античні бігуни не використовували ніякого взуття.

Програма Олімпійських ігор з 708 р. до н. е. поповнилась пентатлоном, який складався з стрибків, бігу, метання диска, метання списа або дротика і боротьби. Стрибали греки в довжину з гирями з олова.

З 688 р. до н. е. в програму змагань входив і кулачний бій, який потребував особливих навичок. Але через вісім років з'явилися перегони на колісницях запряжених четвіркою коней. В середині VII ст. до н. е. в програму змагань був включений панкратіон – боротьба в якій дозволялись будь-які прийоми.

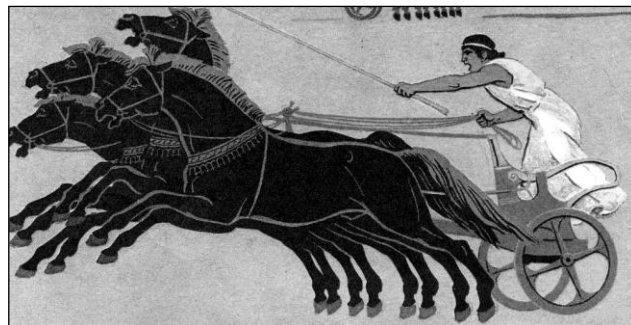
*Метання диска.
Статуя атлета*

Боротьба. Сутичка атлетів

В 632 р. до н. е. до змагань допустили молодь, організувавши змагання з бігу і боротьби, а пізніше і кулачні бої. В середині VI століття до н. е. стали практикувати і біг воїнів в повному спорядженні, яке пізніше обмежили тільки щитом.

Змагання з плавання до програми Олімпійських ігор не включались. Однак серед греків були прекрасні плавці. Фізична підготовка атлетів включала в себе і плавання, про що свідчить Лукіан. Ігри перших 24-х Олімпіад (684-116 р. до н. е.)

Перегони на колісницях

включали шість видів змагань і проводились протягом одного дня. Починаючи з Ігор 25-ї Олімпіади, до програми яких було включено змагання на колісницях, ігри проводились уже два дні. Коли програма Олімпійських ігор розширилась і до змагань допустили молодь, усі урочистості змагання були розподіленні на три дні. Поступово кількість видів змагань була доведена до 20 (468 р. до н. е.), а їх тривалість – до п'яти днів.

Програма Олімпійських ігор не була сталою, і в різні періоди розвитку Олімпійського руху у Стародавній Греції змінювались не лише кількість і вид змагань, а й послідовність їх розподілу за днями. Однак, загальна схема проведення Олімпійських змагань залишалась постійною.

1.6. Організація і проведення Олімпійських ігор

Основні положення організації Олімпійських ігор і схема їх проведення були визначені ще в 776 р. до н. е.

Однак, цілісність та завершеність програма Олімпійських ігор набула лише в V-VI ст. до н. е. в пору найбільшого розквіту Ігор.

Деякі зміни торкалися лише кількості видів змагань і послідовності їх розподілу по дням.

Перший день. Відкриття Олімпіади. Церемонія відкриття була простою, але величною. Фанфари звучали чотири рази і сповіщали про початок змагань. Здійснювалась реєстрація і допуск учасників до змагань, також проводилось жеребкування в різних видах спорту. Учасники змагань (а також тренери і судді) давали клятву Зевсу олімпійському, що не допустять не чесних прийомів і будуть дотримуватись регламенту Ігор Олімпіади.

Потім починався парад учасників під час якого глядачам оголошували деякі дані про атлетів. В цей же день проводились змагання трубачів і герольдів, які отримували право обслуговувати ігри. Закінчувався перший день Олімпіади принесенням жертв богам.

Атлети, які мали брати участь в Олімпійських іграх, відвідували священні алтарі богів-покровителів міст, приносили їм жертви і просили допомогти отримати перемогу і уберегтись від нещасть.

Другий день починався урочистою церемонією, після чого змагання оголошувались відкритими. В цей день змагались тільки юні атлети.

Першим видом змагань був біг на один стадій. Після серії попередніх забігів найсильніші атлети виступали у фіналі. Переможця фінального забігу глядачі засипали квітами і лавровим листям, а судді вручали йому пальмову гілку. Після цього співвітчизники переможця проносили його на руках вздовж глядачів, які захоплено вітали переможця.

Пізніше проходили змагання з боротьби, кулачного бою і панкратіону. Глядачі з цікавістю спостерігали за усіма попередніми поєдинками і з нетерпінням очікували фінальних поєдинків. Святкування перемоги в цих змаганнях продовжувались до глибокої ночі.

Третій день був найбільш визначальним на Іграх Олімпіад. Заради видовищ, які демонструвались в цей день, греки долали величезні відстані по суші і по морю, інколи витрачаючи на подорож декілька тижнів.

Центральними спортивними змаганнями третього дня були кінні біга і пентатлон – найпрестижніші та найпопулярніші види змагань.

Спершу проводились змагання на колісницях запряжених четвіркою коней. Пізніше проводились змагання повозок запряжених парою мулів, біга на колісницях запряжених двійкою коней, також були колісниці запряжені четвіркою коней і двома жеребцями, і окремо проводились змагання жеребців.

В другій половині дня проводились змагання з пентатлону, які збирали найбільшу кількість учасників і викликали найбільший інтерес глядачів.

Вечірня частина Ігор, як і в перший день, була присвячена святкуванню і прославленню переможців.

Четвертий день починався з відвідування храму Зевса всіма учасниками Ігор – атлетами, жерцями, представниками міст і глядачами. Приносились дари, здійснювались жертвоприношення, які інколи нараховували біля ста голів тварин.

Програма змагань цього дня включала біг, боротьбу, кулачний бій і панкратіон.

Спочатку атлети розігрували першість з бігу на один і на два стадія, після чого змагались з бігу на довгі дистанції. Потім оголошувався початок змагань з боротьби.

Після фінального поєдинку борців, починались змагання з кулачного бою, а потім змагання з панкратіону. Закінчувався день змаганнями бігунів, які виступали в воєнних обладунках.

П'ятий день, як і перший починався, звеличуванням богів. Переможці змагань, збирались біля храму Зевса з пальмовими гілками в руках, після чого розпочиналась церемонія нагородження переможців. Герольд по черзі оголошував ім'я переможця і місто з якого він родом. Найстаріший із суддів коронував олімпіоніка вінком.

Після закінчення офіційної церемонії починалось святкування, яке продовжувалось до ночі. Банкети чередувались з гімнами, поемами і піснями на честь переможців.

1.7. Учасники Олімпійських ігор

Олімпійські ігри зародились в той час коли в Стародавній Греції влада належала аристократії, яка розглядала досконалість тіла і духу майже як свою спадкову приналежність. Тому, з самого початку до участі в Іграх не допускались раби, іноземці і люди які не мали громадянських прав.

Пізніше після встановлення демократичного устрою, Олімпійські ігри, як завжди мали елітарний характер. Переважно це визначалось і тим, що підготовка до змагань у палестрі або гімнасії, подорож в Олімпію, місячна

підготовка в Олімпії та участь у змаганнях займали дуже багато часу і обходились не дешево. Через це далеко не кожний мешканець Греції, навіть не обмежений у громадянських правах, міг дозволити собі підготовку і участь в олімпійських змаганнях. Але поступово, особливо IV столітті до н. е. в Іграх почали брати участь представники середніх і нижчих верств суспільства. З'явилися спортсмени з грекомовних районів, які були не із Стародавньої Греції.

Кожному, хто мав бажання взяти участь в Олімпійських іграх, потрібно було вказати своє громадське положення і вид змагань в якому він хоче брати участь. Отримавши запрошення на Ігри, він повинен був протягом довгого часу (як мінімум на протязі місяця) готуватися до них, піддаватись при цьому різним випробуванням. І тільки після проходження усіх випробовувань майбутній учасник приносив клятву перед статуєю Зевса, повідомляючи, що він за своїм походженням є вільним греком, народженим від вільних батьків, не був судимим, а також давав обіцянку змагатися чесно не порушуючи правил.

До участі в Олімпійських Іграх не допускались ті, хто пролив кров і не спокутував свою провину. Не мали права брати участь і ті, хто здійснив крадіжку в храмі. Якщо виявлялось, що такі люди потрапляли на Ігри, то були дискваліфіковані не тільки вони, а й їхні общини.

Право допуску на Олімпійські Ігри надавали **судді-елландики**, і їхнє рішення було остаточним.

Олімпійські Ігри були присвячені Зевсу. Жінкам згідно існуючих в Стародавній Греції законам заборонялось брати участь в будь-яких урочистостях в його честь, тому вони не мали права бути присутніми на Олімпійських Іграх навіть в якості глядачів. Лише одна жінка мала право спостерігати за олімпійським видовищем – жриця храму богині **Деметри**, святилище якої також знаходилось в Олімпії.

Учасники змагань виступали і тренувались оголеними, хоча спочатку на олімпійських іграх атлети змагались з пов'язками на стегнах, чи з невеликим фартухом з шкіри, а оголеність вважалась принизливою.

Існує декілька версій, чому атлети змагались оголеними. По одній з них в 720 р. до н. е. один з бігунів під час забігу загубив свою пов'язку і добіг до фінішу випередивши всіх.

Інша версія – більш захоплива. Як відомо жінки не мали права відвідувати Олімпійські ігри, а хто порушував це правило каралися смертю. Однак Калліпатера, дочка відомого в Греції олімпіоніка **Діагора** з острова Родос, мріяла про таку ж славу для свого сина Пейсирода. І коли він виступав в Олімпії, вона пробралась на стадіон переодягнувшись тренером. Син отримав перемогу, і щаслива мати забувши про все вибігла на стадіон. Тут її таємниця розкрилась. Враховуючи те, що її батько, брати і син були олімпійськими чемпіонами, судді не покарали жінку, але для того щоб уникнути таких інцидентів в майбутньому постановили, що усі атлети, тренери і глядачі повинні під час проведення ігор бути оголеними.

Також існує думка, що цей звичай склався під впливом спартанців: адже в Спарті, в урочистостях, заняттях фізичними вправами і в танцях оголеними виступали і юнаки і дівчата.

У давніх Олімпійських іграх не враховувались рекорди, бо не могли визначити точного часу бігу і отже не могли порівнювати результатів. Але коли простежити етимологію слова рекорд (від лат. Recordari – «зберегти в пам'яті»), то переконаємось, що греки користувались іншими засобами увіковічення і прославлення атлетів – їх слава оспівана в одах і гімнах, у написах і скульптурах.

Атлетів, які наносили суперникам смертельні каліцтва, судді виганяли зі стадіону і анулювали їхні перемоги. Однак, ці рішення далеко не завжди визнавалися на батьківщині спортсменів, і їх часто вшановували як героїв.

1.8. Переможці Олімпійських ігор та їх нагородження

Агоністика в стародавній Греції багато в чому визначала той успіх, котрий супроводжував олімпійські ігри та інші найзвичайніші змагання. Античний грек прагнув бути кращим у всьому. У сучасних олімпійських іграх ми бачимо спортсменів, які завоювавши друге і третє місце, стоять на п'єдесталі пошани поруч головним переможцем. Сучасні Олімпійські ігри також пов'язані з таким поняттям, як: «**головне – участь, а не перемога**». У Стародавній Греції про таке навіть не сміли і подумати: в давніх олімпіадах міг бути лише один переможець, решта була переможеною.

«Участь в іграх не заради перемоги» звучало б у Стародавній Греції як богохульство. Це прагнення до перемоги було відображено і в популярних грецьких іменах. Наприклад слово *nīkw* – перемога, звідси Нікандр, Ніканор, Нікатор; слово *aristos* – кращий, звідси Арістотель, Аристид, Аристократ; слово *protos* перший, звідси Протигір, Протей, Протоген.

Чотири найбільших змагання у Стародавній Греції були безпосередньо пов'язані з певними культами богів і вважалися священними: культом Зевса в Олімпії, культом Аполлона в Дельфах на Піфійських іграх, культом Посейдона в Істмі на Істмійських іграх, культом Зевса в Немеях поблизу Аргуса на Немейських іграх. Коли атлет завойовував перемогу на чотирьох священних змаганнях, його вшановували як переможця кола (циклу), як героя, а ім'я його викликало захоплення протягом багатьох років.

Оливковий вінок

Перемога на Олімпійських іграх розглядалася греками, як знак доброї прихильності богів до атлета, а також до міста звідки він був родом. Особливо почесною вважалася перемога на **стадіоні** (біг на один стадій). Іменем атлета, який переміг на цих змаганнях, називалася чергова Олімпіада. Олімпіоніків увінчували в храмі Зевса вінком з оливкових гілок, зрізаних золотим ножем. Ці гілки зрізались з дерева, яке росло з права від храму Зевса. Згідно з легендою оливковий гай навколо

Олімпії був посаджений Гераклом. Оливу Геракл вибрав тому що, в цьому районі, висушеному сонцем, могли прижитися лише такі стійкі дерева, здатні рости в сухому і жаркому кліматі.

Першим олімпіоніком нагородженим таким вінком, був бігун **Діакліс**. Це відбулося на Іграх 7-ї Олімпіади 752 р. до н. е. Вінок з оливкових гілок, який переможець вішав потім у себе вдома, приносив його володареві пошану і славу не лише у рідному місті, а й у всій державі, а його сім'ї – честь і повагу всіх співвітчизників.

Нагороди присуджували і роздавали судді. На іграх створювали три суддівські колегії: з пентатлону, зі змагань на колісницях, з інших видів змагань. Коли ігри закінчувались, судді приймали рішення. Потім оголошувалися результати, оповіщалося ім'я переможця і назва тієї місцевості, звідки він прибув до Олімпії. Олімпіоніки мали право покласти принесені за обітницею дари Зевсу на його вівтар у Священному гаю, а також поставити від свого імені статую в Олімпії, що алегорично зображала той вид спорту, в якому особливо виділявся переможець; йому дозволялось також увіковічнити на статуї своє ім'я, яке тим самим назавжди входило в історію Ігор. Особливою відзнакою вважався дозвіл надати обличчю статуї схожість з обличчям переможця, увінчаного оливковими гілками. Спочатку статуї були дерев'яними і лише з часом їх почали виготовляти з каменя і бронзи. Іноді ці статуї були витворами видатних скульпторів, котрі приїжджали на ігри і там працювали: існувала, наприклад, відома **майстерня Фідія** в Олімпії.

В Спарті переможців Олімпійських ігор прославляли на свій лад – по військовому: Олімпіоніки під час війни билися в перших рядах, пліч-опліч зі спартанським царем.

В Афінах після 500 р. до н. е. встановили для олімпіоніків додаткову грошову премію.

1.9. Великі атлети Стародавньої Греції

Найбільших успіхів серед античних олімпіоніків досягли: **Леонідас** з острова Родос, який отримав 12 перемог (164-152 рр. до н. е.) в стадіоні, діаулосі і бігові в озброєнні, **Гермоген** з Ксанфа – 8 перемог (89-81 рр. до н. е.) і **Астилос** з Кротона – 7 перемог (488-476 рр. до н. е.) з тих самих видів бігу, **Хіоніс** з Лаконії – 6 перемог (664-656 рр. до н. е.) у бігові і стрибках, **Мілон** із Кротона – 6 перемог (540-516 рр. до н. е.) в боротьбі.

Особливих почесей удостоювалися **періодоники** – переможці усіх чотирьох загальноелінських ігор. Серед них був **Мілон Кротонський** – найбільш прославлений атлет стародавньої Греції. В 540 р. до н. е. у віці чотирнадцяти років він став переможцем Ігор 60-ї Олімпіади по боротьбі. Будучи дорослим спортсменом, Мілон шість разів ставав переможцем Олімпійських ігор. Крім цього, він десять разів ставав переможцем Істмійських ігор, дев'ять – Немейських, сім – Піфійських. Мілон відрізнявся виключним спортивним довголіттям – останній раз на Олімпійських іграх виступав в 516 р. до н. е. в 40-річному віці. На цих іграх він уступив перемогу своєму молодому співвітчизнику Тимасифею. Досягненням Мілона багато чому сприяла добре продумана система підготовки, здоровий спосіб життя і раціональне харчування.

Діагор, представник дуже знатної сім'ї Еретидів, не тільки досягнув дивовижних успіхів в боротьбі і кулачному бою, але й заснував славу спортивну династію, представники якої досягнули дивовижних результатів на Олімпійських іграх та інших змаганнях. Діагор виграв змагання з кулачного бою на іграх Олімпіади в 464 р. до н. е. Він був також багатократним переможцем ігор в Немеї, Істмії і Дельфах дякуючи чому отримав найвищий почесний в грецькому світі титул **періодоника**. Крім цього, Діагор перемагав на іграх, які проводились в Афінах, Фівах, Пелені, Мегарі, Аркадії, Агросі, Родосі.

В 448 р. до н. е. на Іграх 83-ї Олімпіади – два сина Діагора – **Акусілай** і **Дамагет** – стали переможцями в кулачному бою і панкратіоні.

Але найбільших успіхів досяг молодший його син – **Доріей**, який досягнув в кулачному бою і панкратіоні найвищої кількості перемог, ніж його батько і два старших брата, – три рази в Олімпії, чотири рази в Дельфах, вісім разів в Істмії, сім разів в Немеї. За це він був удостоєний титулу періодоника.

Перемога в Олімпійських іграх прирівнювалась до перемоги у війні. «Той, хто в змаганнях чи в бою досягає великої слави, достойний найвищих почестей і похвал громадянами та іноземцями», – говорив Піндар.

Почесті, які надавались містами переможцям ігор, могли бути різними. Наприклад, коли **Екзейнетус** з Акрагасу повертаючись з ігор Олімпіади в 412 р. до н. е. дворазовим переможцем кінних скачок, супроводжувався процесією з 300 найбільш знатних людей міста, кожен з яких їхав на колісниці, яка була запряжена двома білими конями.

Олімпійські чемпіони отримували право довічних безкоштовних трапез, звільнялись від податків, на святах їм відводились найпочесніші місця – поруч з правителями та іноземними послами. На честь переможців споруджувались статуї.

Шість разів ставав переможцем Олімпійських ігор в змаганнях борців спартанець **Іппостенес**. Вперше, будучи ще юнаком, він став переможцем Ігор 37-ї Олімпіади (632 р. до н. е.). В 624 р. до н. е. Іппостенес переміг на іграх 39-ї Олімпіади вже серед чоловіків. Після цієї перемоги він ще чотири рази підряд не знав собі рівних на олімпійській арені.

Дивовижне прагнення і відвагу до перемоги проявив **Арихион** з Фігалеї. Будучи дворазовим чемпіоном Олімпійських ігор, які він виграв в 572 і 568 р. до н. е. він також переміг в фінальному двобої на Іграх 54-ї Олімпіади в 564 р. до н. е.

Знаходячись в стані агонії від удушливого прийому, він все ж винудив суперника, який не витримав болі від вивернутого Арихионом пальця на нозі признати поразку. Тіло Арихиона увінчали вінком переможця під аплодисменти глядачів.

Про переможців Олімпійських ігор не забували і під час війн. Відомо, що **Доріей** в 407 р. до н. е. потрапив в полон в битві з афінянами, але був звільнений без викупу. Олександр Македонський наказав звільнити Діонісідора, який потрапив у полон, дізнавшись, що він олімпіонік. Коли під час битви на Сицилії олімпійський чемпіон **Філіпус** був вбитий, то сицилійці не тільки поховали його, але й збудували гробницю.

1.10. Підготовка атлетів до Олімпійських ігор

У літературі про спорт у Стародавній Греції дуже мало уваги приділяється аналізу підготовки атлетів. Але ж тренери, спираючись на практику, сформувати досить злагоджену систему підготовки атлетів до Олімпійських ігор та інших змагань. У цій системі домінували принципи відбору та орієнтації талановитих спортсменів на заняття тим чи іншим видом спорту за показниками тілобудови та фізичними якостями; системою навчання рухів, передбачалося їх вивчення по частинам і в цілому, з підрозподілом на основні і додаткові. Були розроблені ефективні системи розвитку різноманітних фізичних якостей – сили, витривалості і спритності. Уже в той період існувала періодичність у підготовці спортсменів: планувалась чотирирічна підготовка – від одних олімпійських ігор до інших; існували і чотириденні цикли (тетради), які тісно взаємопов'язувались між собою і забезпечували планомірність підготовки атлетів.

Поступова професіоналізація атлетики в Елладі, яка досить чітко простежувалась починаючи з V ст. до н. е., сприяла постійному вдосконаленню організації і методики підготовки атлетів. До приїзду в Олімпію, для участі в Іграх, атлети були зобов'язані регулярно протягом десяти місяців тренуватись в гімнасіях під керівництвом професійних тренерів, що там працювали. Підготовка набувала регулярного і напруженого характеру, в ній широко використовувалися не лише знання і досвід, накопиченні в спорті (його техніка, тактика, методика розвитку різних якостей), а й сучасні дані медицини: профілактика та лікування травм, спеціальна дієта, масаж, тощо.

Якщо на зорі олімпійського руху в Стародавній Греції спортсмени часто виступали з різних видів спорту, використовуючи, насамперед, свої природні задатки підкріпленні не дуже тривалою і стихійною підготовкою, то проникнення в спорт професіоналізму призвело до дуже вузької спеціалізації атлетів, котрі прагнули домогтися досконалості в якомусь одному виді спорту. Добре підготовленні спортсмени прагнули брати участь не лише в Олімпійських іграх та інших загальногрецьких змаганнях, але й в гонитві за грошовими призами і подарунками по черзі брали участь у найрізноманітніших змаганнях.

У різних видах спорту відпрацьовувалася система підготовки спортсменів, виявлялись і більш ефективні засоби та методи.

Наприклад, боксери і панкратіоністи використовували шкіряні мішки з піском, борошном або пшеницею для відпрацьовування різних ударів. Для тренувань з використанням мішків застосовувалися різні вправи, які розвивали силу та точність ударів, координацію і стійкість, а також внутрішні органи (серце, легені). У Стародавній Греції добре знали, що перемоги на Олімпійських іграх вимагають великої і напруженої праці, відмови від звичайного способу життя. На це, наприклад, вказує Епітет: «Хочеш перемогти на Олімпійських іграх? Дуже добре, зроби це. Ти повинен підкорятися суворій дисципліні, виконувати дієтичний режим, ти не зможеш їсти пироги; повинен будеш поважати встановлений розклад тренувань і в спеку і в холод; не зможеш пити ні холодну воду, ні вино. Зобов'язаний будеш довіряти тренеру, ніби він був би лікарем. З тобою будуть погано обходитися під час змагань; можеш вивернути собі руку або тобі викрутять руку і ти проковтнеш купу піску. Подумай про все це, і вже потім займайся спортом».

Особливо ретельною і суворою була підготовка спортсменів в Олімпії в останній місяць перед Іграми. Дисципліна підтримувалась не лише поясненнями і вказівками, а й за допомогою батога, котрим тренери карали багатих учнів. Напружені тренування поєднувались із суворим режимом

відпочинку і харчування, котре було різним для спортсменів, які готувалися до виступів з різних видів спорту.

При підготовці атлетів використовувалися і медичні знання – про розвиток системи дихання і кровообігу, елементи гігієни, різноманітні види масажу, спеціальні дієти.

Не забували греки і про психологічну підготовку, розглядаючи її як важливу частину майстерності атлетів. При підготовці атлетів до тренувань і змагань, а також для відновлення сил широко використовувався масаж.

В античний період теплі ванни і лазні у греків вважались місцями, де атлети зніжувалися, і розглядалися вони, як свого роду антигімнастичні. Існувала думка, що розслаблення в банях негативно впливає на підготовку і загартування атлетів.

Класична Грецька лазня

Починаючи з I століття до н. е., в період Римської Греції відношення до лазень почало змінюватися. Під впливом римських традицій вони почали відігравати для атлетів важливу роль.

Слід відзначити, що в Стародавній Греції, нерідко зверталась увага на негативний прояв надмірної підготовки і участі в змаганнях. Еврипід відзначав, що одноманітна спеціалізована дієта атлетів не буде сприяти нормальному способу життя.

Тренування атлетів в гімнасіях здійснювалось професійними вчителями. Тренер повинен був знати про все, що стосувалось підготовки атлетів, – масаж, дієта, гігієна, медицина. Він повинен був вміти робити висновки про характер спортсмена і його темперамент, і постійно контролювати його стан.

В Греції існувала спеціалізація вчителів-тренерів, які приймали участь в підготовці атлетів. В залежності від виконуваних функцій їх називали «гімнастисом», «педотрибистом», і «аліптисом». Гімнастис розробляв систему підготовки атлетів, педотрибис реалізовував цю програму, а аліптис

займався підготовкою атлета до занять і змагань, натираючи його тіло маслом, роблячи масаж.

До нас дійшли імена деяких тренерів. Чемпіон з п'ятиборства (44р. до н. е.) Ікій із Торенто був відомим тренером і написав книгу, в якій як центральну тему, важливу для підготовки спортсменів, визначив дієтичний режим і спосіб життя. Геродик із Селімбрії, спортивний тренер, прославився поєднанням спортивної підготовки і медицини, використовуючи різні методи спочатку на собі, а потім і на інших.

1.11. Кризові явища в давньогрецьких Олімпійських іграх

Починаючи з IV століття до н. е. в Стародавній Греції Олімпійські ігри поступово відходять від домагань релігії. Більша увага звертається на видовищний характер змагань, їх використання для підвищення авторитету міст-держав та їх правителів. Кількість спортивних урочистостей постійно зростає, і в період між Олімпійськими іграми проводиться безліч інших змагань. Ці свята щедро фінансуються, до їх програм, поряд з традиційними видами (біг, пінкатіон та ін.) включаються видовищні види спорту: перегони на колісницях, скачки, біг із запаленим факелом.

В Олімпійських іграх, у цей період, беруть участь представники багатьох країн європейського Середземномор'я і навіть країн Азії. Знімаються заборони, що діяли раніше: до змагань допускалися іноземці, а також вихідці із незаможних верств населення. Поступово комерційний характер змагань, розкіш в якій вони проводилися, розмивають ідеали олімпізму, спорт набуває професійного характеру.

З часом, спортивна підготовка все більше орієнтується на успіх у змаганнях, що приносило славу, грошовий дохід і різноманітні блага. Завдання виховання відходили на другий план, що з рештою було однією з причин затухання спортивного руху в Стародавній Греції.

В IV столітті до н. е. система освіти в Стародавній Греції набуває нових рис. Гімнасії все в більшій мірі стають основою філософських шкіл, які проповідують гармонійну єдність духовних і фізичних якостей людини.

Почала широко розповсюджуватись думка, згідно з якою, фізичні вправи повинні сприяти не тільки для розвитку сили і витривалості людини, але і тілесній вроді.

Пізніше, честолюбні спрямування греків, поступово переходять з сфери фізичної сили, доблесті, спортивних змагань в сферу інтелектуальної діяльності. Освіта стала життєвонеобхідною потребою молоді, ознакою привілегій, а фізичне виховання починає відігравати другорядну роль.

Змінюються і погляди глядачів. Багаті верстви населення не тільки втрачають інтерес до активної фізичної підготовки і участі у змаганнях, але і до присутності на них в якості глядачів. Змагання стають, в основному, народною забавою, заняттям для бідних, для людей з низьким рівнем освіти і культури. Задоволенню потреб цих верств населення перш за все сприяли грубі і жорстокі видовища. Найбільшою популярністю користуються різноманітні професійні види змагань – боротьба, кулачний бій. Правила спрощуються, дозволяються жорстокі прийоми. Наприклад, кулачні бійці почали використовувати спеціальні пристосування – металічні виступи між пальцями, які були обмотані бинтами. Такі пристосування перетворювали кулак в небезпечну зброю, яка могла не тільки покалічити, а й убити суперника. Кулачні бої перетворились в жорстокі поєдинки.

В такому ж напрямку розвивався панкратіон. Жорстокість поєдинків стала безграничною. Навідміну від кулачних боїв, руки в панкратіоні не були озброєні, але правилами дозволялись будь-які прийоми, включаючи видавлювання очей, удушвання і удари.

Зрозуміло, що такий професійний спорт піддавався різкій критиці. Лікарі відмічали шкоду таких занять для здоров'я людини, а філософи вважали професійний спорт злом, що руйнує гармонію тіла і духу.

Вищі верстви населення поступово впадали в іншу крайність. Активні фізичні вправи і участь в змаганнях замінювались різноманітними засобами лікувальної гімнастики і способами догляду за тілом. В гімнасіях з'являється

багато приміщень для відпочинку і дискусій, будуються лазні, кабінети для масажу, розтирань та ін.

Все це негативно вплинуло і на Олімпійські ігри. Вони втрачали свою популярність і загальногрецький характер.

Професіоналізація спорту в Стародавній Греції не була випадковим явищем, вона стала прямим наслідком політичного, економічного і соціального життя суспільства, що і зумовило поступову трансформацію спорту, перегляд його цінностей і ідеалів. Існує багато доказів того, що переможці Ігор отримували величезні на той час призи – від 3000 до 6000 драхм. Цієї суми було достатньо для сім'ї з 3-4 чоловік, щоб безтурботно прожити 5-10 років.

З часом порушується зв'язок між релігією і Олімпійськими змаганнями, розвивається професіоналізм і розмиваються олімпійські ідеали Стародавньої Греції. До Ігор починають допускати спортсменів з країн, для яких традиції і звичаї греків, порядок проведення змагань є незвичними і незрозумілими. Поворот в бік видовищності і розкоші, професіоналізація Ігор призводить до втрати духу чесного суперництва, характерного для Ігор архаїчного і класичного періодів.

Одночасно з'являється багато нових Ігор, які проводяться не тільки в святилищах, але і в політичних центрах, що зменшує значущість Олімпійських ігор та інших загальногрецьких змагань, які мають багату історію.

Кризові явища у давньогрецькому олімпійському спорті набули особливої гостроти після завоювання грецьких держав римлянами у 146 р. до н.е. Але в Стародавній Греції збереглися гімнасії, що виявились не лише центрами збереження спорту, його цінностей та ідеалів, а й свого роду духовним оплотом, центром збереження національного і культурного надбання. Проводилися і Олімпіади, котрі не були заборонені римлянами, хоч і робилися спроби перенести Ігри в Рим. Пізніше багато намісників римських імператорів стали прихильниками відродження різних місцевих і

регіональних змагань, будівництва стадіонів і гімнасіїв. Відродилася популярність і попередня велич торжеств в Олімпії – Олімпійських ігор.

Велику увагу Олімпіадам приділяв римський імператор Август (30–14 рр. до н.е.). Пізніше імператор Нерон (54–68 рр. н. е.) також виявляв підвищений інтерес до Олімпіад і навіть брав участь в одній з них (211-та Олімпіада). В ті роки Олімпія знову перетворилась на квітуче місто. В Іграх уже брали участь не лише греки і римляни, а й багато представників країн Африки та Азії.

Однак у римський період почали ще більше розмиватися ідеали давньогрецького спорту. Незважаючи на те, що деякі імператори Риму, які схвалювали олімпійські цінності давніх греків, прагнули сприяти розвиткові спорту, це не давало бажаних результатів, бо римляни не зуміли проникнути у суть олімпізму. У програмах багатьох змагань з'явилися бої гладіаторів, бої з дикими тваринами, що відбулося під впливом римлян. Саме в той період з'явилися перші професійні союзи атлетів, які користувалися прихильністю і матеріальною підтримкою імператорів. Члени професійних союзів брали участь у різних змаганнях, де головними їхніми конкурентами були представники інших професійних союзів.

Природно, що створення і суперництво професійних союзів сприяло зростанню майстерності атлетів, удосконаленню підготовки, впровадженню передового досвіду й знань у практику. Однак професіональний спорт розмивав ідеали та цінності олімпізму, спорт все більше відходив від міфологічних коренів, розкривав природні зв'язки з іншими сторонами життя.

Історичні дані свідчать, що реєстрація переможців Олімпійських ігор закінчилася 267 р. Починаючи з того часу і аж до 361 р. ніяких даних про проведення змагань атлетів документально не виявлено. Лише 369 і 373 рр. з'явилися деякі відомості про атлета по імені Фіоуменос із Філадельфії, що в Малій Азії, котрий переміг у змаганнях з боротьби, а також про останнього

чемпіона Олімпійських ігор, котрим став вірменський цар Вараздат, який переміг у змаганнях борців на 291-й Олімпіаді 385 р.

Доля Ігор була вирішена в період з 392 по 395 р., і ми не знаємо, чи були проведені останні Ігри вже 389 р. Відомий лише едикт 392 р., підписаний імператором Феодосієм I та його синами Аркадієм і Гонорієм, яким суворо засуджувались язичницькі традиції: жертвоприношення богам і духам, ворожіння на нутрошах тварин та інші обряди; дотримання звичаїв попередніх століть розглядалось як великий державний злочин. Олімпійські ігри могли також заборонити, бо вони були присвячені Зевсові і починалися з принесення жертв. Але чому не могли продовжуватися Ігри після того, як їх позбавили релігійного, язичницького елемента, коли відомо, що сам Феодосій I не був противником спортивних змагань, що ігри в Антіохії, які носили навіть назву Олімпійських, проводились аж до 520 р.? Можливо, що в Антіохії, місті багатолюдному, багатому і незалежному за духом, імператор не наважився відмінити популярні спортивні торжества, побоюючись обурення мешканців і відкритого заколоту. Не виключено також, що Ігри припинилися просто через нестачу грошей на їхнє регулярне проведення. Місцевість, де знаходилась Олімпія, була однією з найбільш бідних в Елладі, населяли її прості пастухи. Грошові фонди Ігор, що існували раніше, давно вже перейшли до рук місцевої римської влади або християнської церкви. Ще задовго до кінця IV ст. до н.е. організатори Олімпійських ігор не раз переживали фінансові труднощі, і часто здавалось, що знамениті Ігри ось-ось припиняться... У 395 р. на берегах Алфея на території Олімпії відбулася велика битва між візантійцями і готами, наслідком котрої лишилися зруйновані спортивні споруди. Довершили руйнівний процес сильні землетруси, що сталися у VI ст. н.е., а також спалювання залишків язичницьких храмів за наказом Феодосія II (426 р.). Пізніше Олімпія була повністю похована під товстим шаром піску після великого паводку.

Контрольні запитання

1. Розкрийте особливості зародження давньогрецьких Олімпійських ігор.
2. З якими легендами і міфами пов'язують зародження давньогрецьких Олімпійських ігор?
3. Охарактеризуйте особливості організації і проведення Олімпійських ігор в різні періоди розвитку Стародавньої Греції.
4. Які ігри проводились в Стародавній Греції, крім Олімпійських?
5. Розкрийте програму Олімпійських ігор Стародавньої Греції?
6. Охарактеризуйте особливості організації і проведення Олімпійських ігор в різні періоди розвитку Стародавньої Греції.
7. Вкажіть хто мав право брати участь в Олімпійських Іграх Стародавньої Греції.
8. Яких визначних атлетів Стародавньої Греції Ви знаєте?
9. Розкрийте особливості вшанування і нагородження переможців Олімпійських ігор Стародавньої Греції.
10. Розкрийте особливості процесу підготовки атлетів до Стародавніх Олімпійських ігор.
11. Охарактеризуйте кризові явища у давньогрецьких Олімпійських іграх.

Розділ 2. Відродження Олімпійських ігор сучасності

2.1. Олімпійські ігри в XVII-XIX століттях

В XVII-XIX ст. в різних країнах Європи створилась атмосфера, яка сприяла відновленню, здавалось би, втраченої цивілізації Стародавньої Греції.

Серед цих явищ виявилось і одне з найбільш яскравих і дивовижних явищ античної культури – Олімпійські ігри.

Історія свідчить, що ідея впровадження Олімпійських ігор виникала неодноразово й своє втілення знаходила в організації спортивних свят, на зразок Олімпійських: у Швеції, Канаді, Великій Британії, Угорщині, США, Німеччині, Греції.

Олімпійські ігри Роберта Дувра (Англія), відомі також як Котсволдські ігри, займають особливе місце в історії сучасного спорту.

Перші такі ігри відбулись під час святкування Трійці в Котсволдс Хілс в Англії. В організації і проведенні провідна роль належала адвокату Роберту Дувру, який отримав освіту в Кембріджі і Лондоні.

Перші ігри були проведенні в 1612 році і з тих пір вони стали проводитись регулярно, з постійним розширенням і уточненням спортивної програми.

Центральне місце в програмі ігор займали кінні і собачі біга. Кінні проводились на дистанції в декілька миль за суворими правилами. Собачі біга проводились у двох видах змагань – для гончих собак, які орієнтувались в основному, по запаху, і для борзих, орієнтовані на швидкість бігу. Ці види змагань поступово

*Котсволдські олімпійські ігри.
XVII ст.*

доповнювались різноманітними легкоатлетичними дисциплінами – бігом, стрибками, метанням ковальського молота. В програму включалась також фехтування на списах і боротьба.

Паралельно зі спортивною частиною програми Ігор проводились танцювальні конкурси, змагання з шахів, ігри в карти.

Переможці змагань нагороджувались різноманітними призами та відзнаками: срібна ладья – за перемогу в кінних бігах, значки, банти, стрічки – за перемогу в інших видах спорту.

Під керівництвом Роберта Дувра ігри проводились біля 30 років – до 1642 року. Після його смерті ігри проводилися ще близько 200 років. В середині XIX ст. у зв'язку зі зменшенням інтересу вони перестали проводитись.

Відродження ігор відбулось у травні 1951 року в день святкування Трійці. Але ігри поступово стали змінюватися в бік розважально-оздоровчого спорту та активного відпочинку.

Ігри Олімпійського товариства Мач Венлока. Засновник ігор Вільям Брукс.

Перші ігри з використанням терміну «олімпійські» були проведенні 22 жовтня 1850 року.

В програму ігор були включені футбол, крикет, стрибки в довжину і висоту, біг на різні дистанції, метання кілець, штовхання каміння та ін.

У наступні роки програма ігор постійно вдосконалювалась. В них включились як класичні види змагань (метання списа, пентатлон), так і екзотичні, народні змагання – біг з тачками (із зав'язаними очима), поросячі біга, лицарські турніри.

Поряд із спортивними змаганнями з'являлись поетичні конкурси. Ритуали і церемонії ігор були запозиченні у Стародавній Греції. Переможців

*Переможець велогонки
на 3 милі
Т. Себін Ковентрі, 1878 р.*

нагороджували лавровими вінками і медалями, а чемпіонів у найбільш престижних видах спорту – Мальтійським хрестом із зображенням грецької богині перемоги Ніки.

З появою Олімпійських ігор, Венлонські ігри поступово втратили популярність. У 1950 році були проведені урочистості з нагоди 100-річчя Венлонських ігор.

Олімпійські ігри в Рондо (Франція). Перші ігри в Рондо були проведені 29 лютого 1832 року. Їх відрізняли дві принципові особливості: по-перше, управління підготовкою і проведенням ігор було доручено учням, які створили спортивне товариство. Куратори семінарії допомогли учням розробити «Олімпійський закон», який визначав умови організації ігор і їх правила; по-друге ігри в Рондо спочатку розглядались, як подія, що відроджує культуру Стародавньої Греції, а всі документи, що регламентують ігри «дихають духом язичної древності».

Ігри проходили під назвою «Олімпійські ігри» в дусі Ігор Стародавньої греції.

Програма ігор в Рондо включала велику кількість різних змагань: командні ігри з м'ячем, біг, стрільба кульова, біг в мішках, фехтування на саблях, метання диску, стрибки з шестом.

Спортивні змагання доповнювались поетичними конкурсами.

Переможців ігор нагороджували медалями.

Велике значення при проведенні Олімпійських Ігор в Рондо займали різноманітні ритуали. При цьому організатори намагались зберегти вірність древньогрецьким традиціям з нововведеннями характерними для сучасного життя.

Олімпійські Ігри Євангеліса Цаппаса. Є. Цаппас на власні кошти створив фонд для проведення ігор і побудував великий спортивний зал. У 1859 році в Афінах відбулись перші ігри, які отримали назву «Панелінська Олімпіада».

Євангеліс Цаппас

Програма ігор включала біг на один і два стадія, метання диска, метання списа на дальність і в ціль, стрибки, боротьбу, кінні змагання, лазіння по канату, командне перетягування канату. У змаганнях брали участь і греки з Малої Азії, Єгипту та Кипру. Нагороджував переможців вінком із оливи та грошовими призами сам король Греції Оттон I.

Наступні ігри Цаппас хотів провести, як міжнародні, але це йому не вдалося у зв'язку із смертю короля, а в 1865 році помер і Цаппас.

Але його ідеї і прагнення зробити ігри міжнародними пустили глибокі корені. Ігри Цаппаса проводились в Афінах ще чотири рази – в 1870, 1875, 1877 і 1889 рр.

В цих іграх, в програму змагань, були включені стрибки з жердиною, лазіння по жердині, потрійний стрибок, метання каміння, гімнастичні вправи на бусах, піднімання ваги однією та двома руками, стрибки у висоту з розбігу.

2.2. Передумови відродження Олімпійських ігор сучасності

Створення МОК і виникнення Олімпійських ігор сучасності було зумовлене такими історичними причинами:

- розвиток спорту, пов'язаний з поширенням економічного і культурного співробітництва у міжнародному масштабі, викликав необхідність розробки єдиних правил, положень і регламентації спортивного життя;

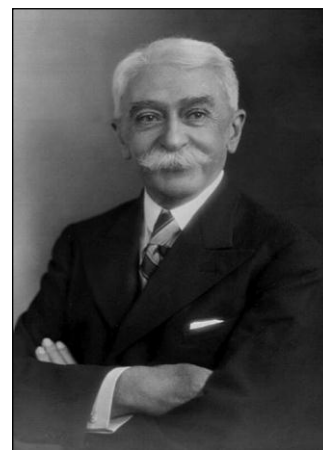
- починаючи з останнього десятиріччя XIX століття на перший план у розвитку фізичної культури виходить чітко виражений “рекордний” напрямок спортивного руху, якому притаманне співставлення на основі високих вимог сили, витривалості, швидкості, координаційних, психічних і духовних здібностей спортсменів;

- у пошуках більш удосконалених методів і форм фізичного виховання і розвитку молоді спортивні діячі та теоретики все частіше звертались до історії Олімпійських ігор, які служили стародавнім грекам важливим засобом фізичного виховання;

- для консолідації спортивного життя і координації змагань необхідні були єдина організація, яка підпорядковує міжнародні федерації, і такі змагання, що охоплювали б всі види спорту, періодично повторювались і фіксували б досягнуті результати;
- археологічні розкопки, що були проведені на території стародавньої Олімпії у другій половині XIX ст., дали новий матеріал, який висвітлює історію давніх олімпійських свят.

2.3. Діяльність П'єра де Кубертена

Відродженню сучасних Олімпійських ігор світ зобов'язаний у першу чергу історику, літератору, педагогу, соціологу барону П'єру де Кубертену (1863-1937). Народився він у Парижі в сім'ї живописця зі стародавнього роду Фреда де Кубертена. Ще у дитинстві П'єр де Кубертен прочитав збірник од стародавнього грецького поета Піндара. Весь він був присвячений переможцям Олімпійських ігор.

П'єр де Кубертен

Батьки хотіли, щоб син став військовим. Але П'єр обрав філософський факультет Сорбони. У пору студентства він читає багато книжок з історії, філософії, мистецтва, вивчає іноземні мови. Він опрацював праці таких корифеїв педагогіки, як Ян Амос Коменський, Іоганн Генріх Песталоцці, Джон Локк, уважно вивчив досвід англійського педагога Томаса Арнольда, який плідно керував коледжем «із спортивним нахилом» у м. Регбі.

Все прочитане та побачене, особисті заняття верховою їздою, веслуванням, боксом, фехтуванням привели Кубертена до впевненості, що «спорт робив греків доскональними і витривалими, необхідно повернути спорт у систему виховання».

Кубертен вивчає стан і особливості фізичного виховання та спорту в США, Швеції, Німеччині та інших країнах, листується з відомим діячами в галузі фізичного виховання: В. Балком (Швеція), В. Слоеном (США),

Ч. Губертом (Англія), О. Бутовським (Росія), готуючи ґрунт для скликання Міжнародного спортивного конгресу.

У своїх публічних виступах 1889 і 1892 роках Кубертен переконливо говорив про необхідність організації Олімпійських ігор.

За його ініціативою у 1894 році у Парижі скликається Міжнародний спортивний конгрес, на якому було проголошено відродження Олімпійських ігор, розроблено найважливіші документи, сформовані основні принципи олімпізму.

Все своє життя П'єр де Кубертен боровся з несправедливістю у спорті, він заперечував расизм, мілітаризацію спорту, відстоював соціальну справедливість, демократизацію спорту та його доступність усім. Кубертен був автором олімпійської символіки. Йому належить ідея олімпійського прапора – п'ять переплєтених кілець – блакитне, чорне, червоне, жовте, зелене. У національному прапорі будь-якої держави є хоча б один з цих кольорів.

Кубертеном розроблено олімпійську клятву і олімпійський девіз: "Citius, Altius, Fortius" ("Швидше, Вище, Сильніше"). Він створив також весь церемоніал відкриття, проведення і закриття олімпіад.

Тривалий час Кубертен займав посаду генерального секретаря Спортивного союзу Франції. Він є автором великої кількості праць з проблем спорту і фізичного виховання. Ось деякі з них: "Олімпійські мемуари", "Лекції зі спортивної педагогіки", "Психологія спорту", "Уроки прикладної гімнастики", "Записи про народну освіту", "Взаємоповага", "Загальна історія" (чотири томи) та ін. Загальновідомо, що П'єр де Кубертен був автором славнозвісної "Оди спорту", де кожна із дев'яти частин починається ключовими словами. В цих ключових словах Кубертен висловив суть спорту, його значення для фізичного і морального виховання, об'єднання всіх людей на землі.

На V Олімпіаді в Стокгольмі (1912) "Ода спорту" була представлена на конкурс мистецтв і отримала золоту медаль. Для того, щоб не впливати своїм

авторитетом на рішення членів журі, П'єр де Кубертен надіслав оду під псевдонімом: Жорж Хород (Франція) і Мартін Ембах (Німеччина).

Починаючи з 1896 року майже 30 років, П'єр де Кубертен очолював МОК, а у 1925 році був проголошений довічним почесним президентом.

З 1912 року і до кінця своїх днів (2 вересня 1937 р.) П'єр де Кубертен жив у Лозанні (Швейцарія). Тут він заснував штаб-квартиру МОК, яка знаходиться у цьому місті й досі.

Було б справедливо стверджувати, що ідея відродити Олімпійські ігри належить виключно Кубертену. Велику роль у відродженні Олімпійських ігор відігравали національні системи фізичного виховання, що склалися у XVIII-XIX століттях. Це насамперед, німецька (І.Б. Беззедов, К. Зальцман, І. Гутс-Мутс, Г. Фіт, Ф. Анн, Л. Ян та ін.); англійська (Д. Локк, Т. Арнольд, Г. Спенсер); французька (Ж.-Ж. Руссо, Д.Ф. Аморос, Г. Демені); шведська (П.Х. Лінг); чеська (М. Тирш, І. Фунгер); російська (Є.А. Покровський, Є. М. Демент'єв, П.Ф. Лесгафт) системи.

2.4. Діяльність Олексія Бутовського

Олексій Дмитрович Бутовський (1838-1917) – один із засновників сучасного Олімпійського руху, член МОК з 1894 по 1900 рр. – вчений і практик у галузі фізичного виховання. О. Бутовський народився в Україні, на Полтавщині, у дворянській сім'ї. Після закінчення військового навчального закладу він служить у російській армії. У службовій кар'єрі О. Бутовського, якщо враховувати зміст і характер його діяльності, можна виділити два періоди. У рамках першого періоду (50-80 рр. XIX ст.) основу його діяльності складали чисто військова служба і педагогічна діяльність. У другому періоді (з кінця 80-х рр.) основний зміст діяльності О. Бутовського складали проблеми фізичного виховання і спорту.

Олексій Бутовський

Після призначення його членом комісії з фізичного виховання Бутовський починає активно вивчати і розробляти різні проблеми фізичного виховання: вивчає і узагальнює вітчизняний та зарубіжний досвід у сфері фізичного виховання і спорту, розробляє лекційний курс, методичні посібники з цієї проблеми, пропагує ідеї фізичного виховання і спорту.

Як і П. Лесгафт, О. Бутовський велику увагу приділяв підготовці спеціалістів в галузі фізичного виховання. Він вважав, що вчителі повинні володіти різнобічними педагогічними і теоретичними знаннями, необхідними практичними навичками. У своїх творах О. Бутовський часто оперує терміном “фізична освіта”. У зміст фізичної освіти Бутовський включав різні види фізичних вправ, переважно природного характеру: ходьбу, біг, стрибки, метання, плавання, боротьбу. В арсенал засобів фізичної освіти він включав і вправи на розвиток гнучкості і сили тулуба, стійкості і рівноваги, постави. Він вважав, що завдання фізичної освіти повинні реалізуватись головним чином у школі.

О. Бутовського по праву визнають одним з перших теоретиків та істориків спорту. Він ґрунтовно розглянув різні аспекти спорту і виділив такі його ознаки: 1) вибір вправ; 2) тренування у вибраних вправах; 3) створення асоціацій; 4) влаштування змагань.

На відміну від багатьох діячів у галузі фізичного виховання кінця ХІХ – початку ХХ ст., які дотримувались однобічних, категоричних позицій у такому виборі: «або гімнастика, або спорт», Бутовський надавав значення і тому й іншому, виступав і за гімнастику, і за спорт.

О. Бутовський займає почесне місце і в плеяді піонерів олімпійського руху. Він стояв біля витоків неоолімпізму, сучасних Олімпійських ігор, сучасного олімпійського руху, був першим членом МОК від Росії, активним учасником I Олімпіади сучасності, учасником III Олімпійського конгресу. В його працях зафіксовано багато подій міжнародного олімпійського руху.

Під час перебування у Франції Бутовського особливо привабила і зацікавила діяльність молодого вченого, ентузіаста спорту П'єра де

Кубертена, з яким він познайомився у 1892 році. Бутовському дуже імпонував потяг енергійного француза втілити фізичне виховання і спорт в школи Франції. Незважаючи на велику різницю у віці (25 років), Бутовського і Кубертена об'єднувала спільність інтересів у вирішенні педагогічних проблем фізичного виховання дітей і юнаків.

Особисте знайомство й велике листування Бутовського з Кубертеном дозволяло їм активно підтримувати один одного в бажанні відродити Олімпійські ігри.

Тому можна вважати закономірним, що при створенні МОК на Олімпійському конгресі в Парижі (1894 р.) в його перший склад за пропозицією Кубертена був обраний О. Бутовський.

Членом МОК О. Бутовський був протягом шести років. Але й вийшовши з його складу, Бутовський продовжував підтримувати контакти з президентом МОК Кубертеном, брав участь у міжнародних форумах з проблем фізичного виховання та спорту.

О. Бутовський залишив після себе велику кількість праць з проблем фізичного виховання і спорту, які зайняли чільне місце у вітчизняній і світовій спортивній та методичній літературі. Це насамперед такі твори, як “Що таке фізична освіта”, “Тілесні вправи як предмет викладання”, “Загальні правила викладання тілесних вправ”, “Тілесні вправи у Франції”, “Система шведської педагогічної і військової гімнастики”, “Виховання і тілесні вправи у англійських школах” та інші. Його думки з питань теорії, методики фізичного виховання та спорту і тепер не втратили своєї наукової і теоретичної цінності.

2.5. Конгрес 1894 року та його роль в олімпійському русі

У січні 1894 р. П'єр де Кубертен розіслав запрошення і програму конгресу багатьом зарубіжним спортивним клубам і федераціям. З крупних країн Європи лише Німеччина відмовилась від участі у цьому конгресі, а представники Австралії і Японії письмово підтвердили своє приєднання до конгресу.

16 червня 1894 р. в Парижі в великому залі університету Сорбони зібралось біля двох тисяч чоловік. У запрошеннях було написано "Конгрес відродження Олімпійських ігор". Були присутні 79 делегатів від 49 спортивних організацій дванадцяти країн, що включали США, Італію, Іспанію, Францію, Грецію, Росію, Угорщину, Швецію, Чехію, Бельгію, Аргентину, Нову Зеландію.

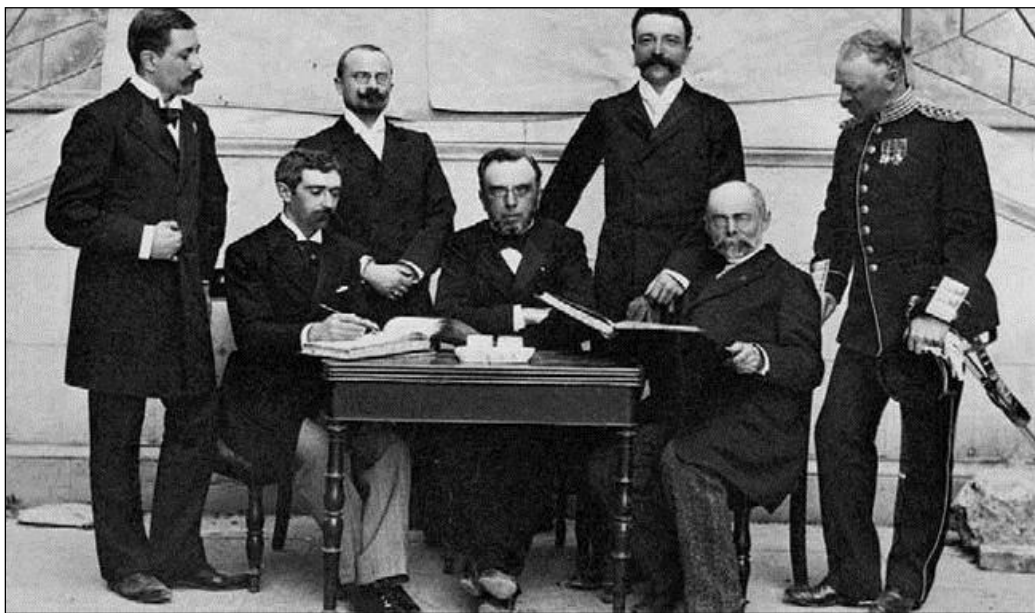
Кубертен детально розробив організацію і процедуру проведення Олімпійських ігор, додав елементи, які були необхідні для задоволення потреб сучасного людства. До них слід віднести, перш за все інтернаціональний характер ігор, включення в програму змагань великої кількості видів спорту, добровільна участь спортсменів та ін.

Делегати конгресу працювали у двох секціях. У першій секції розглядалась проблема аматорства і професіоналізму. На засіданнях другої секції обговорювались концепції олімпізму.

Розглядались такі принципи і ідеали олімпізму:

1. Як і стародавні фестивалі Олімпійські ігри слід проводити кожні чотири роки;
2. Відроджені ігри будуть сучасними і міжнародними. До них увійдуть ті види спорту, які культивуються у XIX столітті.
3. Ігри будуть проводитись для дорослих.
4. Будуть введені суворі визначення поняття «аматор». Гроші будуть використовуватися тільки для організації Ігор, будівництва споруд і проведення урочистостей.
5. Сучасні Олімпійські ігри повинні бути «пересувні», тобто проводитися у різних країнах.

Конгрес прийняв рішення про створення МОК, у який увійшли представники 12 країн (від Росії – генерал О. Бутовський). Першим

Засновники МОК: сидять (зліва направо) П'єр де Кубертен, Деметріус Вікелас, Олексій Бутовський; стоять В. Гепхард, І. Гут-Ярковський, Ф. Кемень, Віктор Бальк

президентом МОК став президент Деметріус Вікелас, генеральним секретарем був обраний барон П'єр де Кубертен.

На конгресі була затверджена Олімпійська хартія – що визначала основні принципи, правила проведення Олімпійських ігор, а також мету, завдання і функції Олімпійського комітету.

У хартії було вказано:

1. Міжнародний конгрес і окремі країни, вважають необхідним відродити на міжнародній основі Олімпійські ігри в сучасній формі, але з дотриманням стародавніх традицій.
2. До участі в Іграх слід запрошувати спортивні об'єднання всіх країн. Кожна країна може бути представлена своїми громадянами. Перед Олімпійськими іграми, які будуть проводитись кожні чотири роки, окремі країни повинні проводити відбіркові змагання для того, щоб на Олімпійських іграх виступали тільки кращі спортсмени.
3. В програму міжнародних Олімпійських ігор будуть включені наступні види спорту: біг, стрибки, метання диску, важка атлетика, вітрильний спорт, плавання, гребля, ковзанярський спорт,

фехтування, боротьба, бокс, кінний спорт, спортивна стрільба, гімнастика, велоспорт.

4. За виключенням фехтування, в усіх інших видах спорту мають брати участь тільки аматори. Ті, для кого спорт являється професією, не можуть приймати участь в змаганнях.
5. Комітет має право не допускати до участі в змаганнях тих, хто коли-небудь виступав проти олімпійської ідеї чи проти ідеї сучасних Олімпійських ігор.
6. Для легкоатлетів необхідно організувати основні змагання під назвою "п'ятиборство".

Одним із важливих результатів роботи конгресу, без сумніву було створення Міжнародного олімпійського комітету, члени якого були зобов'язані пропагувати принципи сучасного олімпізму і представляти МОК в своїх країнах.

В результаті роботи першої сесії конгресу розроблено визначення аматорського спорту, обґрунтовані його відмінності від професійного спорту. Згідно прийнятому на конгресі визначенні, любителями можна вважати тих спортсменів, які в результаті змагань не отримували нагород і грошових премій, не змагались з професіоналами і не працювали платними учителями фізичної культури і спорту.

Однак головним рішенням конгресу виявився висновок роботи його другої сесії – **постанова про проведення Олімпійських ігор**. Були визначені програма Ігор I Олімпіади, місце їх проведення – Афіни. Прийнято рішення провести Ігри II Олімпіади в 1990 р. в Парижі, а кожні наступні Ігри – з інтервалом в чотири роки в різних містах світу.

Згідно з Хартією, прийнятою конгресом, на МОК покладались наступні завдання:

1. Забезпечення регулярного проведення Ігор.
2. Турбота про те, щоб Ігри були достойними своєї історії і високих ідеалів.

3. Заохочення зростанню кількості організацій, які сприятимуть проведенню змагань спортсменів-аматорів.
4. Керівництво аматорським спортивним рухом і сприяння поглибленню дружби між спортсменами.

2.6. Олімпізм

П'єр де Кубертен розумів потребу у створенні символіки, церемоній, які б допомагали втіленню ідеалів олімпізму. Він сам намалював п'ять кілець, які вперше побачили світ на Олімпійських іграх 1920 р. в Антверпені (Бельгія), замовив Олімпійський гімн і спланував спеціальну процедуру відкриття і закриття Ігор.

Головні цінності олімпійського спорту були описані ним в "Оді спорту", за яку він отримав золоту олімпійську медаль на конкурсі мистецтв у номінації "література". Сукупність ідеалів і цінностей, які є основою Ігор, відомі як олімпізм.

П'єр де Кубертен та його соратники сформулювали основні завдання олімпійського руху:

- сприяти розвитку фізичних і моральних якостей, які є основою спорту;
- виховувати молодь засобами спорту в дусі кращого взаєморозуміння та дружби, допомагаючи таким чином розбудовувати новий, більш справедливий світ;
- поширювати олімпійські принципи в усьому світі для створення міжнародної доброї волі;
- збирати раз на чотири роки атлетів всього світу на великі спортивні фестивалі – Олімпійські ігри.

Основні цінності олімпізму:

- урівноваженість якостей тіла, волі, розуму;
- поєднання спорту з культурою і освітою;
- дотримання способу життя, який ґрунтується на радощах, здобутих власними зусиллями;

- повага до основних етичних норм;
- гармонійний розвиток людини;
- сприяння утвердженню мирного суспільства;
- повага до людської гідності;
- розбудова мирного кращого світу через виховання молоді засобами спорту;
- заняття спортом без будь-яких дискримінацій;
- взаєморозуміння в дусі дружби і чесної гри.

Олімпізм є життєвою філософією, що звеличує та об'єднує в гармонійне ціле якості тіла, волі й розуму. Поєднуючи спорт з культурою та освітою, олімпізм прагне створити такий спосіб життя, який базувався б на радощах, здобутих через зусилля, виховних цінностях доброго прикладу та повазі до універсальних, фундаментальних та загальних етичних принципів. Метою олімпізму є повсюдне становлення спорту, служіння гармонійному розвитку людини, з тим, щоб сприяти створенню мирного суспільства, котре дбатиме про збереження людської гідності.

Контрольні запитання

1. Охарактеризуйте спроби відродження Олімпійських ігор в XVII-XIX століттях.
2. Розкрийте передумови відродження Олімпійських ігор сучасності.
3. Яку роль відіграв П'єр де Кубертен у відродженні сучасних Олімпійських ігор?
4. Охарактеризуйте діяльність П'єра де Кубертена.
5. Назвіть основні цінності олімпізму.
6. Розкрийте значення Міжнародного Атлетичного конгресу 1894 року та його роль в олімпійському русі.
7. Які питання розглядалися на першому Міжнародному Атлетичному конгресі 1894 року.
8. Розкрийте зміст Олімпійської хартії.
9. Охарактеризуйте діяльність Олексія Бутовського.
10. Дайте визначення поняттю «олімпізм».
11. Розкрийте основні завдання олімпійського руху.

Розділ 3. Олімпійські символи і церемонії

3.1. Символіка

До олімпійської символіки належать олімпійські кільця, олімпійський прапор, олімпійське гасло, олімпійська емблема, олімпійський гімн, олімпійський вогонь та олімпійський смолоскип.

3.1.1. Олімпійські кільця

Символ Олімпійських ігор складається з п'яти перепланих між собою кілець однакового розміру. Олімпійські кільця мають синій, жовтий, чорний, зелений і червоний колір і переплітаються зліва направо. Кольори верхніх трьох кілець – синій, чорний і червоний. Нижче – жовте і зелене кільця. Цей символ був розроблений засновником сучасних Олімпійських ігор П'єром де Кубертенем і затверджений МОК в 1913 році. Немає підтверджень, що Кубертен зв'язував число кілець з числом континентів, але вважається, що п'ять кілець – символ п'яти континентів (Європи, Азії, Австралії, Африки і Америки). На прапорі будь-якої держави є принаймні один колір з представлених на олімпійських кільцях. Олімпійські кільця символізують толерантність і дружбу між усіма, хто бере участь в Олімпійських іграх із п'яти континентів нашої планети.

Олімпійські кільця

3.1.2. Олімпійське гасло

Олімпійським гаслом є три слова: «**Sitius, Altius, Fortius**» Ці слова в перекладі з латині означають «**Швидше, вище, сильніше**». Воно вперше було використане в 1894 році, як заголовок першого бюлетня Міжнародного олімпійського комітету, а офіційно представлене на Іграх VIII Олімпіади (1924 р.) в Парижі. Олімпійське гасло закликає всіх учасників олімпійського руху до вдосконалення та гармонії відповідно до духу олімпізму.

Вважають, що гасло придумав П'єр де Кубертен, але ці слова належать французькому священику Анрі Мартіну Дідону. Він один із перших зрозумів позитивний вплив спорту на душі людей, особливо молоді.

3.1.3. Олімпійська емблема

Олімпійська емблема являє собою композицію, яка складається з олімпійського символу (п'яти кілець) і олімпійського девізу. Право на його використання має тільки МОК і НОК.

Національні олімпійські комітети, мають власні офіційні емблеми і являють собою, поєднання олімпійського символу з тими чи іншими національними відмінними знаками, найчастіше з елементами державної символіки. Наприклад, на емблемі НОК України – з тризубом, а на емблемі Олімпійського комітету Росії – у поєднанні з трьома кольорами державного прапору Російської федерації у вигляді полум'я факелу.

Емблема НОК України

3.1.4. Олімпійський прапор

Олімпійський прапор

Олімпійський прапор – п'ять кольорових кілець на чисто-білому полотні. Білий колір символізує мир під час Ігор. Автором ідеї олімпійського прапору був П'єр де Кубертен. Прапор планувалося вперше використати на іграх 1916 року, але вони не відбулися через війну, тому уперше прапор з'явився на Олімпійських іграх 1920 року в Антверпені (Бельгія). Олімпійський прапор використовують під час відкриття і закриття Олімпійських ігор. На церемонії закриття, мер міста-господаря минулих ігор передає прапор мерові міста-господаря наступних Олімпійських ігор.

3.1.5. Олімпійський вогонь

Олімпійський вогонь запалюють в Олімпії під егідою МОК. Він долає свій шлях до міста в якому відбудуться Олімпійські ігри за допомогою смолоскипової естафети та закінчує подорож у великій чаші олімпійського стадіону. Традиція запалювати олімпійський вогонь існувала в Стародавній Греції під час проведення античних Олімпійських ігор. Олімпійський вогонь

служив згадкою про подвиг Прометея, що за легендою викрав вогонь у Зевса та подарував його людям. Олімпійський вогонь, запалений на урочистій церемонії відкриття Олімпійських ігор, горить до церемонії їх закриття. Уперше олімпійський вогонь запалили на Іграх IX Олімпіади 1928 року в Амстердамі (Голандія).

Запалювання олімпійського вогню

3.1.6. Естафета олімпійського вогню

Священне полум'я запалюється в Олімпії від сонячного проміння, зібраного за допомогою увігнутої лінзи, і проходить свій шлях по маршруту

*Учасник естафети олімпійського вогню
Девід Бекхем (Лондон 2012)*

естафети та передається від одного факелоносця до іншого в будь-яку погоду. Коли вогонь переходить від бігуна до бігуна то ніби передає почуття миру і дружби. Його фінішна зупинка – Олімпійський стадіон під час церемонії відкриття Ігор. Тисячі людей спостерігають, як останній бігун від смолоскипа запалює могутнє олімпійське полум'я, що горить на стадіоні протягом усіх Ігор.

Запалювання олімпійського вогню в головній чаші Олімпійського стадіону супроводжується символічним випусканням голубів.

Ініціатором проведення естафети олімпійського вогню став німецький професор Карл Дием. Традицію смолоскипової естафети олімпійського вогню започаткували на Іграх XI Олімпіади 1936 р. в Берліні (Німеччина).

Морську подорож олімпійський вогонь здійснив вперше перед Іграми XIV Олімпіади (Лондон – 1948р.).

На зимових Олімпійських іграх, олімпійський вогонь вперше був запалений в 1952 р. в столиці Норвегії Осло.

Першу повітряну подорож Олімпійський вогонь здійснив у 1956 р. прямуючи на Ігри XVI Олімпіади в Мельбурн.

Оригінальну подорож здійснив Олімпійський вогонь через космічний простір, прямуючи на Ігри XXI Олімпіади у Мельбурн (Канада) 1976 р.

Перша підводна подорож відбулась 2000 р., коли вогонь було доставлено в Сідней, на Ігри XXVII Олімпіади під водою великого бар'єрного рифу. Щоб вогонь не згасав використовували спеціальну хімічну речовину.

Найяскравішою подією всього маршруту естафети вогню Ігор XXIX Олімпіади 2008 р. в Пекіні (Китай) стало досягнення найвищої вершини світу – гори Еверест, висотою 8, 848 метрів над рівнем моря. Альпіністи доставили олімпійський вогонь на вершину у спеціальних капсулах для збереження полум'я в умовах низьких температур і розрідженого повітря.

3.1.7. Олімпійський гімн

Олімпійський гімн – хоральна кантата, створена новогрецьким композитором Спірідоном Самарасом і покладена на слова поета Костіса Паламаса. Поета і композитора для написання гімну обрав особисто Деметріус Вікелас, перший президент МОК.

Вперше олімпійський гімн прозвучав на церемонії відкриття перших Олімпійських ігор сучасності, які відбулись 1896 року в Афінах. У подальшому, кожна країна, що проводила наступні ігри, доручала своїм музикантам написати новий ексклюзивний гімн. Так відбувалося до проведення літніх Олімпійських ігор у 1960 року в Римі. 1958 року МОК затвердив Олімпійський гімн Самараса на вірші Паламаса офіційним олімпійським гімном. Відтоді цей гімн виконується щоразу під час церемонії відкриття Ігор.

3.2. Церемонії Ігор

Олімпійською хартією визначені три основні традиційні урочисті церемонії Олімпійських ігор: церемонія відкриття; церемонія закриття; церемонія нагородження, вручення медалей і дипломів.

3.2.1. Церемонія відкриття

Церемонія відкриття Олімпійських ігор – масове театралізоване шоу, яке приваблює до себе найбільшу телевізійну аудиторію. Кожна країна-організатор намагається в цьому шоу показати світу свою культуру. Церемонія відкриття проводиться зазвичай на Олімпійському стадіоні. Окрім яскравої театралізованої вистави, вона включає а себе парад олімпійців. У параді спортсменів команда Греції завжди виходить першою на знак того, що

*Церемонія відкриття Ігор-2008 в Пекіні.
Парад учасників.*

вона є батьківщиною стародавніх Олімпійських ігор, а також країною де в 1896 році відбулися перші сучасні Олімпійські ігри. Спортсмени країни організатора Олімпійських ігор замикають колону. Честь оголосити Олімпійські ігри відкритими надається

главі держави, на території якої відбуваються Ігри. Під час відкриття Ігор, атлети, тренери та судді приносять Олімпійську клятву, піднімається олімпійський прапор. На честь відкриття Ігор в чаші над Олімпійським стадіоном запалюється олімпійський вогонь, принесений олімпійською естафетою.

3.2.2. Олімпійська клятва

Олімпійська клятва проголошується на церемонії відкриття Ігор і є традиційним ритуалом. Перший її текст був розроблений в 1913 році президентом МОК П'єром де Кубертенем, який запропонував Міжнародному олімпійському комітету відродити ритуал, подібний аналогічному, який виголошували давньогрецькі атлети в Олімпії біля вівтаря Зевсу.

Уперше, олімпійську клятву виголошено на Іграх VII Олімпіади 1920 р. в Антверпені (Бельгія).

У 1968 р. МОК включив в церемонію відкриття Ігор Олімпіад та зимових Олімпійських ігор, **олімпійську клятву суддів**. Вперше вона прозвучала в 1972 році на церемонії відкриття Ігор XX Олімпіади в Мюнхені.

Починаючи з XXX Олімпійських ігор (Лондон, 2012) в церемонію відкриття Ігор влючена **олімпійська клятва тренерів**.

3.2.3. Церемонія нагородження

Під час церемонії нагородження, переможці і призери Олімпійських ігор піднімаються на п'єдестал, де їм вручають медалі (золота, срібна та

Церемонія нагородження олімпійськими медалями перможців змагань з боротьби вільної на Іграх XXVIII Олімпіади. Афіни 2004 р.

бронзова) і дипломи. Нагородження проводить президент МОК або один із членів МОК, якого супроводжує президент чи віце-президент відповідної міжнародної спортивної

федерації. Під звуки національного гімну країни, яку представляє спортсмен (чи команда), що стали олімпійськими чемпіонами, піднімаються прапори тих країн, чії спортсмени (команди) зайняли, відповідно перше, друге і третє місця в цьому виді змагань.

Цікаво, що до 1932 р. олімпійські медалі і нагороди вручали на п'єдесталі, однак на ньому стояли не атлети – призери Ігор, а поважні персони, які вручали нагороди. Олімпійський п'єдестал для атлетів почали використовувати на III зимових Олімпійських іграх у Лейк-Плесіді.

3.2.4. Церемонія закриття

Церемонія закриття Олімпійських ігор починається парадом представників делегацій, які йдуть спільною колоною, як єдина олімпійська сім'я без відмінностей національної і державної приналежності, що символізує об'єднання атлетів з різних країн дружніми узами олімпійського спорту.

Учасники параду шикуються на полі стадіону перед спеціальною трибуною. На мачті центрального флагштоку піднімається державний прапор країни, на території якої проводяться Ігри, на мачті справа – державний прапор Греції, на мачті зліва – державний прапор країни, чие місто буде приймати наступні Ігри. Під час підйому прапорів виконуються відповідні

державні гімни. Після цього, президент МОК оголошує Ігри Олімпіади (зимові Олімпійські ігри) закритими і завершує свій виступ закликом до молоді всіх країн зібратись через чотири роки на великому спортивному святі Олімпійських ігор.

Мер Ріо-де-Жанейро Едуарду Паеш отримує олімпійський прапор в Лондоні на церемонії закриття Ігор XXX Олімпіади.

Мер міста, яке приймає Ігри, передає олімпійський прапор президенту МОК, а той в свою чергу вручає його меру міста, якому через чотири роки належить прийняти наступні ігри Олімпіади (зимові Олімпійські ігри). В чаші гасне олімпійський вогонь, а на мачті флагштоку під звуки олімпійського гімну опускається олімпійський прапор. Спортсмени під музику покидають олімпійський стадіон.

3.2.5. Олімпійське селище

Під час проведення Олімпійських ігор усі учасники мешкають в **олімпійському селищі**. Олімпійське селище – це комплекс будівель в яких розташовують учасників Ігор та осіб, які їх супроводжують.

Олімпійське селище з висоти пташиного польоту. Лондон, 2012 р.

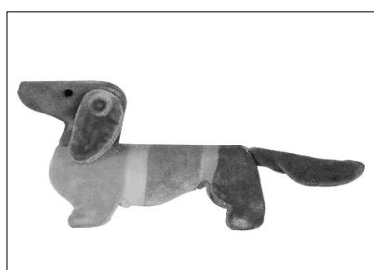
Крім того вони мають також зазвичай цілий ряд додаткових приміщень, в числі яких їдальні, магазини, культурний центр, перукарні, відділення зв'язку та інше. Іншими словами, це ціле містечко або село, в якому проживають всі, хто яким-небудь чином задіяний в Олімпійських іграх. Зазвичай, вони розташовані поблизу олімпійських стадіонів. Спорткомплекс олімпійського селища повинен надавати всі умови для тренування спортсменів і їх комфортного проживання.

Історія цього типу сіл досить цікава. На перших Олімпійських іграх представники кожної країни самостійно вирішували питання про розміщення своїх делегацій під час змагань. У 1924 році під час Олімпіади в Парижі спортсменам довелося проживати в дерев'яних спорудах, після чого вони і отримали назву «олімпійське селище».

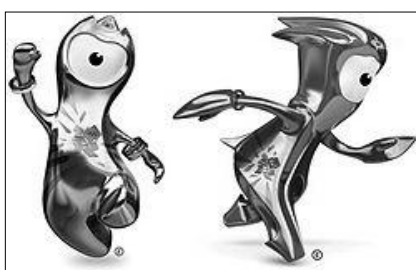
Перше олімпійське селище за спеціальним проектом було збудоване для учасників Ігор X Олімпіади 1932 року в Лос-Анджелесі.

3.2.6. Талісмани

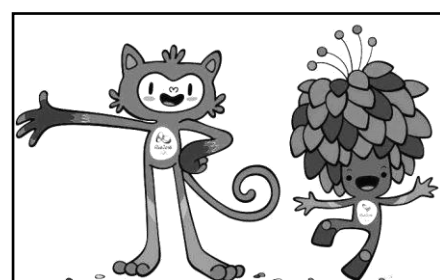
Кожна країна, де відбуваються Олімпійські ігри, створює спеціальний символ – талісман, який розповідає про її культуру, традиції. **Олімпійський талісман** є власністю Оргкомітету Ігор, і як правило, являє собою зображення популярної в цій країні тварини, яка символізує національні риси та особливості країни.

Валді, 1972
Мюнхен. Німеч

Велон і Мандевіль
Лондон 2012, Велика Британія

Вінісіус і Том
Ріо-де-Жанейро 2016, Бразилія

Ця традиція бере свій початок з 1968 року, коли талісманом (хоча і неофіційним) X зимових Олімпійських ігор в Гренболі став стилізовано зображений лижник, якому дали ім'я Шус, а на Іграх XIX Олімпіади в Мехіко 1968 року – червоний ягуар, але ці талісмани були неофіційними.

Першим офіційним олімпійським талісманом офіційно визнаним МОК, став песик **Валді** на Іграх XX Олімпіади 1972 року в Мюнхені.

3.2.7. Олімпійський смолоскип

Вперше олімпійський вогонь спалахнув на амстердамському стадіоні у день відкриття Ігор 1928 року. Проте, знавці олімпійського руху не знаходять підтвердження тому, що цей вогонь був доставлений, як диктує традиція, естафетою з Олімпії. Початок смолоскиповим естафетам, що доставляють

священний олімпійський вогонь з Олімпії до міста проведення літніх Олімпійських ігор, було покладено у 1936 році у Берліні. Відтоді церемонії відкриття Ігор збагатилися хвилюючим видовищем – запаленням вогню на головному олімпійському стадіоні від смолоскипа, що був пронесений естафетою.

Олімпійські смолоскипи

Берлін, 1936

Рим, 1960

Мюнхен, 1972

Пекін, 2008

Лондон, 2012

Ріо-деЖанейро, 2016

Контрольні запитання

1. Вкажіть олімпійські символи, автором яких був П'єр де Кубертен.
2. Вкажіть, які організації мають право на використання олімпійської символіки?
3. Що символізують Олімпійські кільця?
4. Які континенти символізують олімпійські кільця відповідно до послідовності їх розташування?

5. Як звучить олімпійське гасло і до чого воно закликає?
6. Що символізує олімпійський прапор?
7. Розкрийте процедуру запалювання олімпійського вогню?
8. Як проходить естафета олімпійського вогню?
9. Назвіть і охарактеризуйте основні, урочисті церемонії Олімпійських ігор.
10. Що являє собою зображення олімпійського талісману?
11. Опишіть зображення першого офіційного олімпійського талісману.

Розділ 4. Президенти Міжнародного олімпійського комітету

4.1. Деметріус Вікелас (1894-1896)

Перший президент Міжнародного Олімпійського Комітету Деметріус

Деметріус Вікелас

Вікелас, народився в місті Ермуполіс на острові Сірос (Греція); грецький поет, філолог, відомий громадський діяч, член панеллінського суспільства гімнастики.

У червні 1894 брав участь у роботі Міжнародного атлетичного конгресу, який прийняв рішення про відродження Олімпійських ігор. На цьому конгресі Вікелас очолював секцію, в якій обговорювалися проблеми олімпізму. При обговоренні питання про організацію перших сучасних Олімпійських ігор, делегатами конгресу було прийнято його пропозицію про проведення їх у 1896 в Греції. Місцем проведення перших Ігор були визначені Афіни. На тому ж конгресі Вікелас був обраний до складу МОК, як представник від Греції. Оскільки саме ця країна повинна була прийняти Ігри I Олімпіади, то він був затверджений на посаді президента Міжнародного олімпійського комітету.

Вікелас вніс великий внесок в організацію та підготовку перших Олімпійських ігор. Разом з генеральним секретарем МОК, П'єром де Кубертенем, він зумів подолати опір тих сил в уряді Греції, які в силу ряду політичних і економічних причин негативно поставилися до ідеї проведення Ігор у цій країні. Він багато чого зробив для того, щоб Ігри I Олімпіади пройшли успішно і тому мав повне право сказати: «Відродження Олімпійських ігор знаменує перемогу еллінізму. Труднощів було предостатньо, але Афіни з гідністю продемонстрували, що зв'язок з древньою Олімпією не був втрачений ».

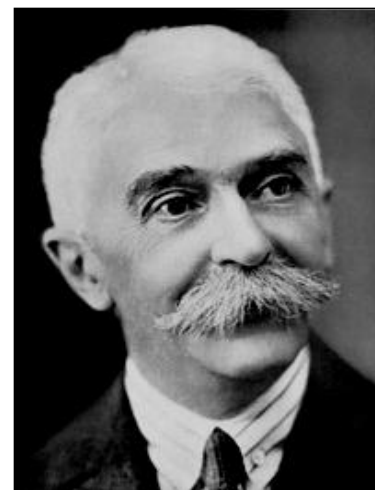
Після закінчення Ігор I Олімпіади, в тому ж році, Вікелас, як і було обумовлено двома роками раніше під час виборів на установчому конгресі в

Парижі, залишив посаду президента МОК, залишаючись при цьому членом МОК до 1897.

Останнє десятиліття свого життя Вікелас присвятив літературній діяльності.

4.2. П'єр де Кубертен (1896-1925 роки)

П'єр де Кубертен - ініціатор відродження Олімпійських ігор. Президент МОК з 1896 року. За його ініціативи 17 липня 1914 в Парижі, на урочистій церемонії, присвяченій 20-й річниці відродження Олімпійських ігор, відбулася презентація олімпійського прапора: на білому полотнищі - п'ять переплєтених різнокольорових кілець, що символізують п'ять континентів - Європу, Азію, Африку, Австралію, Америку, об'єднаних в олімпійському русі.

П'єр де Кубертен

У зв'язку з початком Першої світової війни, Кубертєну, як президенту МОК, довелося вирішувати ряд серйозних проблем. У їх числі питання, пов'язані з Іграми VI Олімпіади, які повинні були проходити в 1916, але через війну не відбулися, а також перенесення штаб-квартири МОК у нейтральну Швейцарію - в Лозанну.

По закінченні війни МОК під керівництвом Кубертєна провів Ігри VII Олімпіади в Антверпені (1920), сьомий Олімпійський конгрес у Лозанні (1921), Ігри VIII Олімпіади в Парижі (1924) та Міжнародний спортивний тиждень з нагоди VIII Олімпіади – змагання з зимових видів спорту, що відбулися в 1924 в Шамоні (Франція) і потім на восьмому Олімпійському конгресі, що проходив в 1925 в Празі офіційно класифіковані, як перші зимові Олімпійські ігри.

У 1925 Кубертєн подав у відставку з поста президента МОК, але до кінця життя був його почесним президентом.

Останні роки життя Кубертен провів у Швейцарії, де й помер 2 вересня 1937 під час прогулянки в парку Ля Гранж в Женеві.

4.3. Анрі де Байе-Латур (1925-1942 роки)

У 1903 був обраний членом МОК для Бельгії. Багато зробив для підготовки та проведення в Брюсселі третього олімпійського конгресу у 1905 році, чим помітно підвищив свій авторитет в МОК. Став співзасновником заснованого в 1906 році національного олімпійського комітету Бельгії.

Анрі де Байе-Латур

Байе-Латур очолював делегацію олімпійців Бельгії на іграх IV Олімпіади в Лондоні (1908) і на іграх V Олімпіади в Стокгольмі (1912).

Завдяки його впливу, бельгійське місто Антверпен, було обрано місцем проведення ігор VII Олімпіади (1920). Він сам був призначений президентом організаційного комітету цих Ігор. Незважаючи на те, що для підготовки залишалось лише трохи більше року, а Антверпен після Першої світової війни був напівзруйнований, оргкомітет, очолюваний Байе-Латуром, впорався з труднощами і успішно провів Олімпійські ігри. На церемонії відкриття ігор вперше прозвучала олімпійська клятва і над стадіоном був піднятий олімпійський прапор.

Анрі де Байе-Латур багато зробив для подальшого розвитку олімпійського руху. Під його керівництвом почалося затвердження жіночих номерів олімпійської програми в легкій атлетиці, плаванні, гімнастиці, бігу на ковзанах, лижному спорті, фехтуванні.

Загальноприйнятими в практиці МОК стали такі поняття, як «олімпійська естафета», «олімпійське селище»; номери олімпійської програми і показові виступи набули постійного характеру. Єдиними стали і нагороди, які вручались на Іграх, а переможці отримували звання олімпійських чемпіонів.

На сесії МОК, що відбулася в 1933 у Відні, Байє-Латур, до того часу вже вісім років керував МОК був переобраний (переважною більшістю голосів) президентом на наступний восьмирічний термін. Це свідчило про те, що члени МОК були задоволені практичною діяльністю Байє-Латура.

Хоча діяльність Байє-Латура в олімпійському русі оцінюється неоднозначно, багато істориків закидають йому те, що Ігри 1936 року проводились у Берліні, що у цей період виникли сильні протиріччя між МОК і деякими міжнародними федераціями (футбол, теніс, лижний спорт). МОК і його президентом активно проводилась політика неприйняття міжнародного робітничого спортивного руху і недопущення Радянського Союзу в Олімпійський рух.

Але більшість дослідників відмічають, що Байє-Латур, виявився гідним наступником Кубертена і проявив себе рішучим, знаючим справу керівником, який присвятив своє життя служінню світлим ідеалам олімпізму, завжди намагався вберегти олімпійський спорт від комерції, зберегти його красу і велич.

4.4. Юханнес Зигфрид Едстрем (1942-1952 роки)

Четвертий президент МОК, Юханнес Зігфрід Едстрем видатний діяч шведського міжнародного спортивного і олімпійського руху.

Влітку 1912, під час проходження в Стокгольмі Ігор V Олімпіади, була заснована Міжнародна любительська легкоатлетична федерація (ІААФ), ініціатором створення якої став

Ю. З. Едстрем разом зі своїм співвітчизником *Юханнес Зигфрид Едстрем* Л. Еглундом. Едстрем був обраний першим президентом ІААФ і очолював цю міжнародну федерацію протягом 34 років (1912-1946), багато зробивши для розвитку легкої атлетики в світі.

У 1921 Едстрем був обраний членом МОК, що стало підтвердженням визнання його великих заслуг перед олімпійським рухом і олімпійським

спортом. У тому ж році, за дорученням тодішнього президента МОК П'єра де Кубертена, він головував на сьомому Олімпійському конгресі, що проходив у Лозанні.

У 1931 Едстрем був обраний віце-президентом МОК. Свою роботу в МОК і ІААФ він поєднував з посадою президента найбільшої шведської компанії «ASSA», що забезпечувало йому фінансову незалежність і впевненість при прийнятті рішень у сфері діяльності МОК.

Ю. З. Едстрем після раптової смерті Анрі де Байє-Латура в 1942 році прийняв на себе виконання обов'язків президента МОК.

На сесії МОК 1946 року в Лозані члени МОК висловили вдячність Едстрему за пророблену ним під час війни складну роботу, яка дозволила зберегти олімпійський рух, і одногосно обрали його новим президентом Міжнародного олімпійського комітету.

В своїй діяльності Едстрем прагнув, щоб олімпійський рух сприяв інтересам міжнародного взаєморозуміння. Він багато зробив для нормалізації взаємовідносин і зміцнення ділових контактів між МОК, НОК і міжнародними спортивними федераціями для розповсюдження ідей олімпізму в світі, зміцнення олімпійського руху і розвиток олімпійського спорту для удосконалення системи підготовки і проведення Олімпійських ігор.

Едстрем підтримав пропозицію про створення Міжнародної олімпійської академії, а також був проти проведення в рамках Олімпійських ігор конкурсів мистецтв.

Однією із найбільш знаменних подій діяльності Ю. З. Едстрема стало прийняття в олімпійський рух Радянського союзу в результаті чого був визнаний Олімпійський комітет СРСР, а спортсмени отримали можливість брати участь в Олімпійських іграх.

Едстрем був противником прояву націоналізму в олімпійському русі. Він навіть запропонував, щоб на церемонії відкриття Олімпійських ігор

спортсмени марширували не в командах своїх країн, а по видам спорту. Однак ці пропозиції не отримали підтримку і не були реалізовані.

На 48-й (47-й) сесії МОК, яка почала свою роботу в Гельсінкі (16 липня 1952) напередодні відкриття Ігор XV Олімпіади було розглянуто питання про вибори нового президента МОК, оскільки Едстрем, якому тоді йшов вже 82-й рік, пославшись на свій похилий вік, подав у відставку. Новим президентом МОК був обраний Ейвері Брендедж, а Едстрем на тій же сесії Міжнародного олімпійського комітету був одногolosно обраний почесним президентом МОК.

4.5. Ейвері Брендедж (1952-1972 роки)

Ейвері Брендедж

П'ятий президент МОК, Ейвері Брендедж, учасник Олімпійських ігор у 1912 році, чемпіон США з легкоатлетичного багатоборства (1914, 1916, 1918 рр), з 1928 по 1952р. – президент НОК США. Як президент Олімпійського комітету США брав активну участь у керівництві підготовкою і виступами збірних команд США на Іграх IX Олімпіади в Амстердамі (1928), III зимових Олімпійських іграх у Лейк-Плесіді (1932) і Іграх X Олімпіади в Лос-Анджелесі (1932).

У 1936 році він був обраний членом МОК, а з 1946 р. Брендедж став першим віце-президентом МОК. У 1952 році він був обраний президентом цієї організації і очолював її 20 років. Е. Брендедж активно відстоював в МОК статус спортсмена-аматора, не дивлячись на реальні протиріччя у цьому питанні в реальному житті.

Він наполегливо боровся проти проникнення націоналізму в олімпійський спорт. Виступав проти системи підрахунку очків, набраних країнами в неофіційному загальнокомандному заліку на Олімпійських іграх аргументуючи це тим, що Олімпійські ігри являються змаганнями між окремими спортсменами, а не між націями.

Брендедж змінив традиційну церемонію закриття Ігор. Під час нової церемонії спортсмени виходили на арену стадіону не окремими командами країн, а довільно – як хотіли і з ким хотіли. Він активно виступав за те, щоб відмінити підйом державних прапорів і виконання гімнів під час нагородження переможців Олімпійських ігор і замінити їх олімпійським гімном чи спеціальною мелодією.

На його долю випав бойкот країнами Африки Олімпійських ігор у 1964 і 1968 рр., а також вирішення «німецького питання», коли створились дві німецькі держави, а також «китайського» та «корейського питання». Брендедж прагнув зберегти олімпійський спорт від комерціалізації, допускаючи, як компроміс, лише телевізійне висвітлення Олімпійських ігор.

Багато зусиль Брендедж приділяв боротьбі із застосуванням допінгу, що призвело до розробки санкцій проти НОК та представників, які заохочували прийом спортсменами заборонених препаратів, а також рішення про необхідність присутності на змаганнях медичної комісії для проведення точних аналізів на допінг.

Двадцятирічний період президентства Ейвері Брендеджа закінчився трагічними подіями, які стались 5 вересня 1972 року в Олімпійському селищі де відбувся терористичний акт під керівництвом палестинської екстремістської організації «Чорний вересень» в результаті якого, загинули представники ізраїльської делегації.

В 1972 році Евенрі Брендедж подав у відстаку. Він став першим, кого МОК нагородив золотим знаком Олімпійського ордену.

4.6. Майкл Морріс Кілланін (1972-1980 роки)

Майкл Морріс Кілланін – шостий президент МОК. Здобув освіту в Паризькому і Кембриджському університетах. Він був відмінним наїзником, займався боксом і веслуванням. Працював кореспондентом, з 1938 по 1945 роки – офіцер Британської армії.

Майкл Морріс Кілланін

На 73-й сесії МОК, що проходила в 1972 в Мюнхені, де тодішній президент МОК Ейвері Брендедж подав у відставку, Майкл Морріс Кілланін був обраний президентом МОК. Під керівництвом МОК, Кілланін провів XII Зимові Олімпійські ігри в Інсбруці (1976), Ігри XXI Олімпіади в Монреалі (1976), XIII Зимові Олімпійські ігри в Лейк-Плесіді (1980), Ігри XXII Олімпіади в Москві (1980).

Період, протягом якого олімпійський рух очолював Кілланін, був відзначений і тим, що через 43 роки після дев'ятого Олімпійського конгресу (що відбувся в Берліні в 1930) проведення олімпійських конгресів відновилося: у Варні в 1973 пройшов десятий Олімпійський конгрес. На конгресі обговорили проблеми, пов'язані з сучасним олімпійським рухом та перспективами його розвитку, відносини між МОК, національними олімпійськими комітетами і міжнародними спортивними федераціями, облік майбутніх Олімпійських ігор та інші питання.

Майкл Кілланін опинився в епіцентрі багатьох політичних баталій навколо олімпійської арени. Це проблема протистояння Тайваню і Китаю і проблема бойкотів багатьма країнами Ігор Олімпіади в 1976 р. в Монреалі і Ігор Олімпіади в 1980 р. в Москві.

Досить обережно Кілланін ставиться до проблеми професіоналізації олімпійського спорту. Але у той же час М. Кілланін був прибічником реалістичної політики МОК, яка дозволяла б не порушуючи олімпійських принципів, одночасно враховувати реальні зміни, що відбуваються у світі.

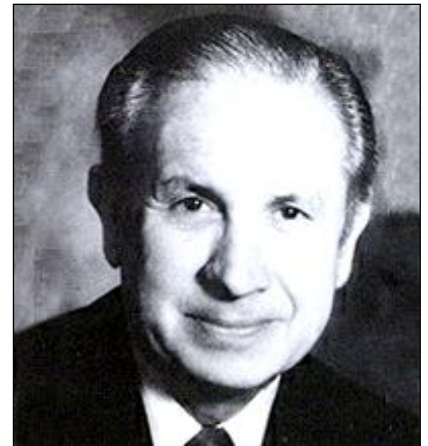
Великі заслуги Кілланін здобув у розвитку міжнародного співробітництва, особливо - в наданні допомоги країнам, що розвиваються, у створенні програми МОК «Олімпійська солідарність».

У 1983 Кілланін видав свої мемуари - книгу «Мої олімпійські роки», в якій він, крім суто біографічних аспектів, дав характеристику міжнародного олімпійського руху та оповідав про свою діяльність в МОК, а також порушив

такі проблеми, як роль держави в розвитку спорту, участь жінок в спорті, підготовка до Ігор в Москві і Лос-Анджелесі, ставлення до расизму в спорті і до ПАР, «китайська проблема», питання комерціалізації Ігор, допінгова та інші проблеми.

4.7. Хуан Антоніо Самаранч (1980-2001 роки)

Сьомий президент МОК, Хуан Антоніо Самаранч в молодості займався боксом, хокеєм на роликівих ковзанах. Працював тренером збірної команди Іспанії з хокею на роликівих ковзанах, яка стала чемпіоном світу. З 1963 року очолював Вищу раду спорту Іспанії, а в 1967 році став президентом НОК Іспанії.

Хуан Антоніо Самаранч

У 1977 р., Самаранч, був призначений послом Іспанії в Радянському Союзі. Він займав цю посаду протягом трьох років. У 1979 Самаранч повернувся у виконком МОК, як шеф протоколу МОК.

На 83-й сесії МОК (липень, 1980) вирішувалося питання про обрання нового президента МОК. Вже в першому турі голосування, Самаранча обрали президентом. Ця подія відбулася всього за один день до 60-річчя Самаранча.

На самому початку діяльності, на посту президента МОК, Самаранч, запровадив ряд заходів направлених на зміцнення позицій Міжнародного олімпійського комітету, підвищення авторитету і стабільності олімпійського руху, розширення його зв'язків з міжнародними спортивними федераціями, національними олімпійськими комітетами та іншими організаціями, які займаються розвитком спорту. В опублікованій Самаранчем програмі, його діяльності як президента МОК, були виділені такі важливі пріоритетні напрямки, як модернізація олімпізму, розширення сфери діяльності МОК, боротьба з допінгом в спорті, розуміння значимості Олімпійських ігор і необхідності їх збереження.

Самаранч, прийняв рішення оселитися в Лозанні, і став першим після П'єра де Кубертена президентом МОК, який працював безпосередньо в штаб-квартирі МОК, що знаходиться в цьому місті Швейцарії.

В основу діяльності МОК, його президентом Х.А. Самаранчем були покладені такі концептуальні принципи: тісна співпраця і спільна робота всіх учасників олімпійського руху – Міжнародного олімпійського комітету, міжнародних спортивних федерацій і національних олімпійських комітетів; визнання незалежності кожної з трьох основних частин міжнародного олімпійського руху (МОК, НОК, МСФ) і забезпечення їх представництва на олімпійських іграх та інших олімпійських заходах; приведення правил МОК у відповідності з реаліями сучасного світу; розширення процесу комерціалізації олімпійського руху; врахування нового статусу спортсмена в олімпійському спорті, перегляд відношення до професіоналізму для того, щоб підвищити спортивний рівень Олімпійських ігор і змінити співвідношення сил на олімпійській арені між країнами Сходу і Заходу; визнання і розповсюдження інших форм спортивної практики, в тому числі масового спорту і спорту інвалідів; об'єднання спорту і олімпізму з іншими сферами людської діяльності; визначення чіткої позиції у відношенні апартеїду в спорті; посилення боротьби з допінгом; розвиток "Олімпійської солідарності"; прагнення до співпраці з усіма державами і недержавними організаціями зареєстрованими в розвитку спорту.

У лютому 1982 року, Самаранч, звернувся до генерального секретаря ООН з клопотанням про визнання Організацією Об'єднаних Націй незалежності МОК і можливості проводити Олімпійські ігри в будь-якій частині світу без будь-яких політичних втручань. Крім того, він поставив питання про створення Міжнародним олімпійським комітетом спільно з міжнародними спортивними федераціями і національними олімпійськими комітетами, міжнародного спортивного арбітражного суду.

Х. А. Самаранч активно підтримував ідею допуску професіоналів на Олімпійські ігри.

МОК, очолюваний Самаранчем, здійснив на 91-й сесії МОК (1986) «розведення» за термінами Зимових Олімпійських ігор і Ігор Олімпіад, які до 1992 року проводилися з чотирирічними інтервалами в один і той же високосний рік. З 1994 року, Зимові Олімпійські ігри стали проводитися в роки, що знаходяться посередині між роками проведення Ігор Олімпіад, які, як і колись, проводяться у високосні роки.

В числі інших питань, якими довелось займатися Самаранчу, була також проблема апартеїду в результаті вирішення якої був відновлений НОК Південно Африканської республіки в олімпійському русі, а спортсменів ПАР допустили до участі в Іграх 1992 року в Барселоні і до наступних Олімпійських ігор.

Знаменною подією став проведений МОК XII Олімпійський конгрес (Париж, 1994), присвячений 100-річчю олімпійського руху сучасності. На цьому ювілейному конгресі розглядався ряд актуальних тем, а за підсумками їх обговорення був прийнятий заключний документ, в якому відображена майбутня політика в олімпійському спорті, дії МОК, міжнародних спортивних федерацій, національних олімпійських комітетів та інших учасників олімпійського руху.

У 2000 році, Самаранч подав у відставку з поста президента МОК, одночасно зазначивши дві знаменні дати: свій 80-річний ювілей і завершення 20-річного перебування на чолі міжнародного олімпійського руху.

20 липня 2001 року Президент Міжнародного олімпійського комітету Хуан Антоніо Самаранч склав з себе президентські повноваження. У той же день Жак Рогге офіційно вступив на нову посаду в штаб-квартирі Міжнародного олімпійського комітету в Лозанні. Маркіз Хуан Антоніо Самаранч залишився довічним почесним президентом Міжнародного олімпійського комітету з дорадчим голосом. При всіх складнощах і суперечностях сучасного етапу розвитку олімпійського спорту, більш ніж достатньо підстав для твердження, що міжнародний олімпійський рух проходить четвертий етап свого розвитку виключно авторитетним і досить

монолітним, з чітким визначенням свого місця в системі світових цінностей, можливостей, проблем і протиріч, перспектив подальшого вдосконалення. І все це дозволяє з оптимізмом дивитися в майбутнє олімпійського спорту.

4.8. Жак Рогге (2001-2013 роки)

Граф Жак Рогге (народився 2 травня 1942, Гент, Бельгія) – восьмий президент Міжнародного олімпійського.

Професія - ортопедичний хірург. Учасник змагань з вітрильного спорту на Олімпіадах 1968, 1972, 1976 рр. Чемпіон світу, дворазовий срібний призер у класі «Фін», 16-разовий чемпіон Бельгії. Деякий час він був членом збірної Бельгії з регбі, а в 1968, 1972 і 1976 роках виступав у парусній програмі Олімпійських ігор.

Жак Рогге

У липні 2001 року був обраний президентом Міжнародного олімпійського комітету на сесії Комітету в Москві, ставши наступником Х. А. Самаранча.

Рогге будував свою роботу на декількох ключових моментах – перш за все, на боротьбі з допінгом, корупцією і расизмом, а також на поверненні до «людських» масштабів Олімпійських ігор.

Проблемою № 1, новий президент назвав боротьбу з допінгом, який наносить шкоду здоров'ю людей, спотворює спортивні результати і взагалі підриває довіру до спорту.

Ділившись своїми планами відносно боротьби МОК з корупцією, допінгом і насиллям в спорті, Рогге підкреслив: «Щоб успішно боротися з цими проблемами ми повинні тісно співпрацювати з усіма федераціями і національними олімпійськими комітетами, а також з іншими спортивними організаціями, в тому числі з Всесвітнім антидопінговим агентством «(WADA)».

Рогге вважає, що необхідно зменшити програму Олімпійських ігор, щоб зробити її більш щільною, аргументуючи це тим, що змагання досягли своєї критичної точки, переступати яку небезпечно. На його думку, гігантизм Ігор призведе до зниження їх якості, а також до великих транспортних та інших затрат, і до того ж виникає проблема розміщення дуже великої кількості людей.

Рогге запропонував застрахувати Олімпійські ігри, на випадок якщо вони будуть зірвані по причинах, які не залежать від МОК і олімпійського руху в цілому.

Рогге вважає, що Олімпійські ігри – це унікальна арена для покращення взаєморозуміння між різними націями, для зміцнення миру і міжнародного співробітництва і одночасно – для формування національної самосвідомості і патріотизму.

Під керівництвом Рогге, МОК прагне створити більше можливостей для країн що розвиваються, брати участь у процесі висування міст на конкурс за право проведення Олімпійських ігор. Він упевнений, що серйозні результати в цьому питанні будуть досягнуті вже в близькому майбутньому за допомогою як державної підтримки, так і політики самого МОК, що зменшують вартість прийняття Олімпійських ігор країною.

Всі три Олімпіади, проведених за президентства Рогге, запам'яталися гучними антидопінговими та антикорупційними скандалами, які закінчилися кримінальними справами і відставками.

На засіданні 117-ї сесії МОК у липні 2005 року в Сінгапурі зі списку Олімпійських видів спорту були виключені бейсбол і софтбол.

4.9. Томас Бах (з 2013 року)

Томас Бах

Томас Бах (народився 29 грудня 1953 року, Вюрцбург, ФРН) – президент Міжнародного олімпійського комітету з 10 вересня 2013 року, в минулому – президент Олімпійської спортивної конфедерації Німеччини. Фехтувальник на рапірах, олімпійський чемпіон 1976 року в командній першості, чемпіон світу 1977 року в командній першості. За освітою – юрист, вільно володіє німецькою, французькою, англійською та іспанською мовою.

У 1991 році у віці 37-ми років Томас Бах був обраний членом МОК. У 1996–2000 був членом виконкому МОК, у 2000–2004 – віце-президент МОК і знову був обраний на цю посаду у 2006 році. Станом на вересень 2013 року очолював юридичну комісію МОК і комісію «Спорт і право».

Баха було обрано президентом Міжнародного олімпійського комітету на 8-річний термін на 125-ій сесії МОК 10 серпня 2013 року. Він став першим в історії німцем і першим олімпійським чемпіоном, що очолив МОК.

Під керівництвом Баха на 129-ї сесії МОК була проведена реформа спортивної програми Ігор Олімпіади 2020 в Токіо. У програму Ігор включено 5 нових видів спорту – карате, бейсбол/софтбол, скейборд, серфінг, скелелазіння, що на думку організаторів зробить змагання більш молодіжними і урбанізованими. Також до участі в Іграх допустили команду біженців.

Під час президенства Баха відбувся допінговий скандал з Російською Федерацією. Не дивлячись на думку частини світової спортивної спільноти про необхідність відсторонення усієї російської збірної від участі в Іграх Олімпіади 2016 року, за результатами доповіді професора канадського права Річарда Макларена, виконком МОК під правлінням Т.Баха прийняв

компромісне рішення. Популярна німецька газета «Більд» відзначила, що навіть після оголошення результатів розслідування про масове застосування допінгу російськими спортсменами Т. Бах продовжував підтримувати Росію, стверджуючи, що МОК «мав позитивний досвід» співробітництва з Росією і президентом В. Путіним.

У 2016-му став першим з 1984 року головою МОК, хто взагалі не відвідав Паралімпійські ігри.

Контрольні запитання

- 1. Назвіть прізвища президентів Міжнародного олімпійського комітету?*
- 2. Охарактеризуйте діяльність першого президента МОК.*
- 3. Охарактеризуйте діяльність другого президента МОК.*
- 4. Охарактеризуйте діяльність третього президента МОК.*
- 5. Охарактеризуйте діяльність четвертого президента МОК.*
- 6. Охарактеризуйте діяльність п'ятого президента МОК.*
- 7. Охарактеризуйте діяльність шостого президента МОК.*
- 8. Охарактеризуйте діяльність сьомого президента МОК.*
- 9. Охарактеризуйте діяльність восьмого президента МОК.*
- 10. Охарактеризуйте діяльність дев'ятого президента МОК.*

Розділ 5. Ігри Олімпіад і зимові Олімпійські ігри

Ігри Олімпіад і зимові Олімпійські ігри – важливі спортивні фестивали сучасного світу. Вони є граціозним яскравим святом світового масштабу, де, незважаючи на гостру конкуренцію і запекле спортивне суперництво, панує атмосфера дружби і солідарності. Вони привертають увагу мільйонів телеглядачів і залучають на розвиток спорту величезні кошти країн-організаторів, численних фірм та компаній, спонсорів та партнерів. У всіх країнах здобуття олімпійської медалі є вершиною спортивних досягнень атлета.

Чому Олімпійські ігри стали такими популярними у сучасному світі? Мабуть, тому, що вони ґрунтуються на комплексі ідеалів та принципів яких мають дотримуватися люди, які організовують і беруть участь в Олімпійських іграх. Цей комплекс ідеалів, що має назву **олімпізм**, пропагується не лише спортсменами та офіційними особами, а й багатьма працівниками освіти, бізнесменами та організаціями, які підтримують ці принципи. Вони проголошуються в Олімпійській хартії, що є основним документом Міжнародного олімпійського комітету.

5.1. Характеристика першого періоду Ігор Олімпіад (1896-1912 рр.)

За сторічну історію олімпійський спорт пройшов складний шлях розвитку. Тому аналіз олімпійського руху сучасності вимагає його чіткої періодизації. Історики і соціологи по різному підходять до періодизації розвитку Олімпійського спорту.

Наприклад, пропонували пов'язувати періоди із терміном діяльності президентів МОК (Л. Кун, 1982); при розробці періодизації Олімпійських ігор орієнтуватись на роль Олімпійського руху в житті світової спільноти, його вплив і авторитет (Л. Сунік, 1983); пов'язувати із значними історичними подіями, що кардинально вплинули на сучасну історію. Так, В. Столбов (1989) історію міжнародного спортивного руху пов'язує з трьома історичними періодами ХХ століття – до першої світової війни, між першою і

другою світовими війнами, після другої світової війни. Характеризуючи Олімпійські ігри сучасності, ми використали періодизацію авторів (В. Платонов, С. Гуськов, 1994), які пропонують при розробці періодизації враховувати сукупність факторів політичного, економічного і чисто спортивного характеру, що принципово вплинули на розвиток олімпійського руху на конкретному історичному етапі.

Перший період: Ігри I–V Олімпіад (1896-1912).

Другий період: Ігри VII–XIV Олімпіад (1920-1948).

Третій період: Ігри XV–XXIV Олімпіад (1952-1988).

Четвертий період: Ігри XXV і наступних Олімпіад (з 1992 р.).

У першому періоді відбулося п'ять Олімпіад. Загальні відомості представлені в таблиці 1.

Таблиця 1.

Ігри Олімпіад	Рік	Місце проведення	Кількість учасників			Кількість країн	Кількість видів змагань
			Чол.	Жін.	Всього		
I	1896	Афіни, Греція	311	–	311	13	44
II	1900	Париж, Франція	1319	11	1330	21	83
III	1904	Сент-Луїс, США	617	8	625	12	89
IV	1908	Лондон, Англія	1998	36	2034	22	111
V	1912	Стокгольм, Швеція	2484	57	2541	28	101

Перший період характеризується порівняно невеликою популярністю міжнародного олімпійського руху і Олімпійських ігор. Ідея їх проведення кожні чотири роки важко прокладала собі шлях. Не випадково МОК приурочив Олімпійські ігри до Всесвітніх промислових виставок 1900 р. в Парижі і 1904 р. – в Сент-Луїсі. Однак всі п'ять Олімпіад першого періоду відбулися.

I Олімпійські ігри відбулися в Афінах з 6 по 15 квітня 1896 року. Участь у змаганнях взяли 311 спортсменів з 13 країн. Переважну кількість учасників склали представники Греції – 230 чоловік. Програма ігор включала 9 видів спорту, в яких були розіграні 43 комплекти нагород.

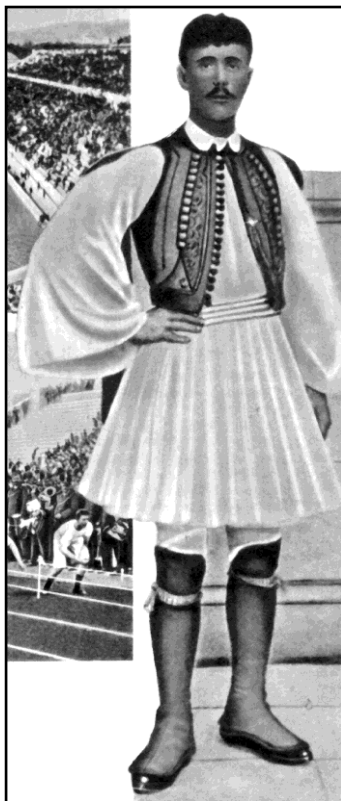

Першим олімпійським чемпіоном сучасності став американський спортсмен Джеймс Конноллі, який завоював золоту медаль у потрійному стрибку (13 м 71 см). Національним героєм Греції став переможець з марафонського бігу Спиридон Луїс. Крім олімпійських нагород і почесей, переможця чекали такі призи: золотий кубок Мішеля Бреалья, 25000 франків, бочка вина, 10 центнерів шоколаду, 10 корів і 30 баранів, грецькі купці зобов'язалися одягати, годувати й голити його протягом всього життя.

Джеймс Конноллі

Поль Масон із Франції у перегонах на треку завоював три золоті нагороди. Угорський плавець Альфред Хайош завоював два перших місця на

Спиридон Луїс

дистанціях 100 і 1200 м. Цікаво, що через 28 років після перемоги у Афінах Хайош знову був удостоєний срібної медалі в конкурсі мистецтв за проект стадіону на VIII Олімпіаді в Парижі.

Найбільшу кількість медалей завоювали грецькі спортсмени – 46 (10 золотих, 19 срібних і 17 бронзових); олімпійці США – 19 (11, 7, 1); Німеччини – 14 (7, 5, 2).

Ігри II Олімпіади відбулися в Парижі з 20 травня по 28 жовтня 1900 р. і увійшли в історію спорту як “Олімпіада хаосу”. Ігри проводились одночасно із Всесвітньою виставкою. Припускалось, що поєднання проведення Олімпіади із Всесвітньою виставкою піде спорту на користь, зробить Ігри більш популярними. Однак виставка майже повністю заступила Олімпіаду, перетворивши змагання у щось другорядне.

Змагання проводилися з таких видів спорту, які важко віднести взагалі до спортивної діяльності. Це насамперед польоти на повітряних кулях, врятування життя, стрільба по живих голубах тощо.

У той же час з програми були виключені боротьба і важка атлетика, які були у програмі I Олімпіади.

Офіційні підсумки не підводились, а переможці отримували нагороди через деякий час поштою, оскільки свято закриття Ігор не відбулось.

Однак, незважаючи на всі недоліки, Ігри II Олімпіади переконливо продемонстрували не тільки життєвість Олімпійського руху, а й інтенсивний розвиток спорту у світі: збільшення кількості країн-учасниць, участь в Іграх жінок, введення нових видів спорту (футбол, вітрильний спорт, академічне веслування) тощо.

Великих успіхів на Олімпіаді досягли американські легкоатлети: з бігу на 100 м Ф. Джервіс показав результат 10,8 с, який залишався рекордом до 1924 р.; Р. Юрі завоював три золоті медалі зі стрибків (у висоту і довжину з місця, потрійний); А. Кренцлейн став переможцем з чотирьох видів – біг 60 м, 110 м з бар'єрами, 200 м з бар'єрами, стрибків у довжину.

У змаганнях з веслування золоту медаль отримав наймолодший за всю історію Ігор Олімпіад учасник. Рульовому двійки не виповнилось і 10 років.

Попри неточності у підведенні підсумків змагань, перше місце завоювала Франція – 95 (26, 36, 33); за нею США – 51 (20, 15, 16) і Великобританія – 47 (17, 8, 12).

Ігри III Олімпіади відбулися у Сент-Луїсі (США) з 1 липня по 23 листопада 1904 р.

МОК не зробив належних висновків з Паризької Олімпіади. Вона знову розглядалась як доповнення до Всесвітньої виставки. Не було ні урочистого відкриття, ні церемонії закриття. З ряду причин був відсутній на іграх П'єр де Кубертен. Також у змаганнях не взяли участь сильні команди Англії і

Франції. З 625 учасників III Олімпіади 533 спортсмени були представниками США.

Ігри у Сент-Луїсі були проведені на ще нижчому рівні, ніж у Парижі. Однак було б несправедливо через прорахунки організаторів не бачити визначні спортивні досягнення. А. Хан (США), що завоював три золоті медалі з бігу на 60, 100 і 200 м, встановив на 200-метровій дистанції рекорд 21,6 с, який протримався 28 років, до 1932 р. підтвердив свою визначну майстерність Р. Юрі (США), який переміг, як і на II Олімпіаді, з усіх видів стрибків з місця. Боксер із США О. Керк завоював золоту медаль у найлегшій вазі, а потім виступив у наступній ваговій категорії і також переміг.

Одним з героїв ігор став чемпіон Паризької Олімпіади з фехтування видатний кубинський спортсмен Р. Фонст. У Сент-Луїсі він завоював дві золоті медалі в особистих змаганнях, а також одну у командних змаганнях рапіристів.

За відсутності більшості найсильніших європейських спортсменів команда США завоювала 209 медалей (70, 75, 64); Куба – 10 (5, 2, 3); Німеччина – 13 (4, 4, 5).

Невдале проведення ігор 1900 р. у Парижі і 1904 р. у Сент-Луїсі відродило згасаючу ідею проведення неофіційних ігор у Греції. НОК Греції, що підтримувався Кубертеном, виступив з ініціативою проведення проміжних ігор у 1906 р. з метою дати новий стимул розвитку Олімпійського руху. Ця ідея була підтримана багатьма країнами.

Ігри були проведені 22 квітня – 2 травня 1906 р., в них взяли участь 884 спортсмена з 20 країн. Однак надалі проміжні ігри не проводились.

Ігри IV Олімпіади були проведені у Лондоні. У них взяла участь рекордна кількість спортсменів – 2034 з 22 країн. Великобританію

представляли 710 спортсменів. Це найбільша кількість учасників, з однієї країни за всю історію Олімпійських ігор сучасності.

Серед чемпіонів були представлені 14 країн. Американець Р. Юрі до шести золотих медалей II і III Олімпіад додав ще 2 – у стрибках з місця у висоту і довжину. А якщо враховувати дві золоті медалі, завойовані Юрі

на неофіційних Іграх в Афінах 1906 р., то кількість медалей Р. Юрі досягає 10. М. Шеппард (США) виборов 3 золоті медалі з бігу на 800 м, 1500 м і естафетному бігу.

Спортсмени США завоювали в змаганнях з легкої атлетики 15 з 27 медалей, що розігрувались. Спортсмени Великобританії завоювали 5 із 5 золотих медалей у боксі, 5 із 6 у велоспорті, всі золоті медалі в академічному веслуванні, вітрильному спорті, тенісі.

Найбільш драматичною подією Ігор IV Олімпіади були змагання з марафонського бігу. Першим на доріжці стадіону з'явився італієць Дорандо Петрі, який перебував у напівсвідомому стані. Замість того, щоб повернути ліворуч, він повернув праворуч. Потім він зрозумів, що зробив помилку, змінив напрямок. За 70 м від фінішу він упав. Так, піднімаючись і знову падаючи, Дорандо повільно посувався до

Фініш Дорандо Петрі

фінішу. За декілька метрів до фінішу італієць втратив свідомість. Двоє чоловік допомогли йому пересікти лінію фінішу. Суддівська колегія дискваліфікувала спортсмена, але за визначне спортивне досягнення член королівської сім'ї вручив Дорандо золотий кубок. І в той же день з цього

приводу єпископом собору Св. Петра були проголошені такі слова: “На Олімпіаді головне не перемога, а участь”.

Перше місце у неофіційній командній першості завоювала команда Великобританії – 147 медалей (57, 50, 40; 303,5 очка); на другому спортсмени США – 47 медалей (23, 12, 12; 103,3 очка); на третьому – спортсмени Швеції – 25 медалей (8, 6, 11; 48,3 очка).

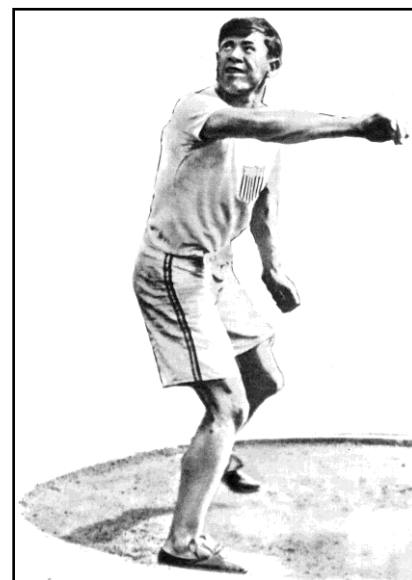
Особливо варто зупинитися на іграх **V Олімпіади** 1912 р. у Стокгольмі.

Незважаючи на напружену обстановку в Європі, в них взяли участь 2541 спортсмен, в тому числі і 57 жінок з 28 країн. Це була Олімпіада високих спортивних результатів. У 20 видах легкої атлетики були встановлені олімпійські рекорди. Найбільший успіх випав на долю видатного бігуна фіна Х. Колехмайнена, що завоював три золоті медалі (біг на 5000 і 10000 м, крос на 12 км). Д. Ліппінкотт пробіг 100 м за 10,6 с.

Багато оглядачів назвали ці ігри “Олімпіадою Джима Торпа”, що переміг у легкоатлетичному п’ятиборстві і десятиборстві, але пізніше, у 1913 р. МОК прийняв рішення про дискваліфікацію й анулював результати його виступів на V Олімпіаді за нібито порушення Д. Торпом статусу спортсмена-аматора.

У плаванні сенсаційним виявився виступ гавайця Д. Каханомоку. У запливі на 100 м він виграв золоту медаль з новим світовим рекордом (1 хв. 0,4 с) і вперше продемонстрував спосіб плавання “кроль”.

Джим Торп (США)

Австралійка Фанні Дюрек (володарка золотої медалі) у попередньому запливі подолала 100 м за 1 хв 19,8 с, і цей час перевищував результати чемпіона I Ігор угорця Хайоша.

Ігри завершилися тріумфом шведських спортсменів, які завоювали 65 медалей (24, 24, 17; 137 очок). Другими були спортсмени США – 61 медаль (23, 19, 19; 126 очок); третіми – спортсмени Англії – 41 медаль (10, 15, 16; 76 очок).

Ні участь жінок в Іграх, ні проведення у цей період 14 сесій і 3 конгресів МОК, ні статті П. Кубертена не змогли компенсувати не зовсім привабливу концепцію організації Ігор, програма яких була нестабільна і розтягнута на декілька тижнів. Принцип єдності часу і дій античних ігор не дотримувався. З багатьох видів спорту були відсутні єдині міжнародні правила.

Історія зі спортсменами з США Ф. Лорцем (він намагався шляхом обману перемогти у марафонському бігу на іграх 1904 р. у Сент-Луїсі), Джимом Торпом (він був дискваліфікований після ігор 1912 р. у Стокгольмі) змусили керівників МОК замислитися над кодексом честі спортсменів. Так з'явилась ідея розробки олімпійської клятви.

Цей період розвитку олімпійського руху сучасності в цілому зіграв велику роль у розвитку міжнародного спорту. У ці роки були створені такі найбільші об'єднання, як Міжнародна аматорська легкоатлетична федерація (1912 р.), Міжнародна аматорська федерація плавання (1908), Міжнародна федерація футбольних асоціацій (1904), міжнародна аматорська федерація боротьби (1912) тощо.

У ці ж роки для олімпійських видів спорту були розроблені міжнародні правила змагань, введена реєстрація світових рекордів та інших спортивних досягнень, уніфіковані вимоги до спортивних споруд. Проведення ігор Олімпіад, міжнародних і національних змагань стимулювали розвиток матеріальної бази спорту у різних країнах світу – будівництво стадіонів, гімнастичних залів, басейнів, тирів та інших споруд.

Почала інтенсивно розвиватися система підготовки спортсменів. Високорезультативний досвід підготовки спортсменів став загальним надбанням, досягнення різних національних шкіл спорту вивчались в інших

країнах. Все це сприяло удосконаленню спортивної техніки, підвищенню ефективності фізичної і тактичної підготовки.

5.2. Характеристика другого періоду Ігор Олімпіад (1920-1948 рр.)

Цей період охоплює роки між першою і другою світовими війнами і перші три післявоєнні роки. Політичні, економічні і моральні потрясіння, які пережив світ у цей період ХХ століття, безпосередньо відбилися і на олімпійському русі. У цей період не проводились ігри XII і XIII Олімпіад, драматичні події склалися навколо ігор Берлінської Олімпіади 1936 р. У 20-ті роки МОК хотів вплинути на політичну ситуацію в світі. Німеччина не була допущена до участі в Олімпійських іграх 1920 та 1924 років. Німецьким спортсменам дозволили взяти участь в Іграх тільки після того, як Німеччина вступила до Ліги Націй і міжнародних європейських організацій.

У другому періоді відбулося шість Олімпіад.

Загальні відомості про них представлені у таблиці 2.

Таблиця 2.

Ігри Олімпіад	Рік	Місце проведення	Кількість учасників			Кількість країн	Кількість видів спорту
			Чол.	Жін.	Всього		
VI	1920	Антверпен, Бельгія	2543	63	2606	29	156
VIII	1924	Париж, Франція	2856	136	3902	44	126
IX	1928	Амстердам, Голландія	2724	290	3014	46	110
X	1932	Лос-Анджелес, США	921	127	1048	37	117
XI	1936	Берлін, Німечина	3738	328	4066	49	130
XII	1948	Лондон, Англія	3714	385	4099	59	138

Ігри VI Олімпіади, які мали відбутися у Берліні в 1916 р. не відбулися – йшла перша світова війна.

Після восьмирічної перерви 2606 спортсменів з 29 країн з'їхалися в Антверпен для участі в **VII Олімпійських іграх**. Спортсмени Радянської Росії не були запрошені на Ігри: політичний і економічний бойкот Радянської республіки, якою керували більшовики, був розповсюджений і на спорт. МОК відмовив в участі у Іграх також Німеччині та її союзникам.

Змагання проходили біля чотирьох місяців: з 30 квітня по 12 вересня. Офіційне відкриття Ігор відбулося 14 серпня, а закриття – 29 серпня. Програма Ігор була розширена за рахунок включення таких видів спорту, як бокс, вільна боротьба, важка атлетика, регбі тощо.

На Іграх VII Олімпіади вперше була проголошена Олімпійська клятва, текст якої розроблений П'єром де Кубертеном у 1913 р. Вперше над стадіоном був піднятий олімпійський прапор – біле полотнище з п'ятьма переплетеними кільцями блакитного, жовтого, чорного, зеленого й червоного кольорів.

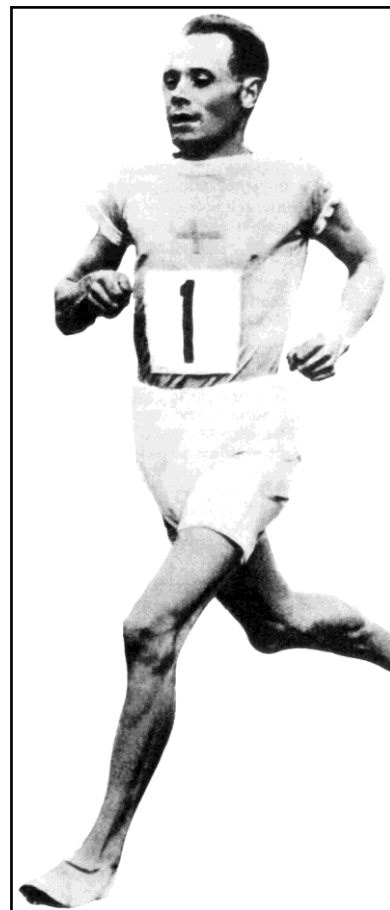
У легкій атлетиці спортсмени США помітно здали свої позиції: 15 золотих медалей дісталось американцям, 15 – спортсменам Фінляндії, 15 – Англії.

Героєм легкоатлетичних змагань став легендарний фінський бігун Пааво Нурмі, який завоював 3 золоті і 1 срібну медаль.

У фехтувальному турнірі першим був чемпіон Стокгольмської Олімпіади Н. Наді (Італія), який завоював 5 золотих медалей – абсолютний рекорд в історії фехтування. Цікаво, що три золоті медалі виграв і його брат Альдо.

Чемпіоном Ігор з футболу стала команда Бельгії, яка у фінальному матчі зустрічалась з командою Чехословаччини. Команда Чехословаччини була дискваліфікована за те, що її гравці покинули поле, вважаючи, що рефері допустив помилку, коли видалив з поля захисника Штайера.

У змаганнях боксерів у напівважкій категорії переможцем став американець Е. Іген, який через 12 років став чемпіоном зимових Олімпійських ігор з бобслею, це єдиний випадок у чоловічому олімпійському спорті.

Пааво Нурмі (Фінляндія)

У неофіційному командному заліку першими були спортсмени США – 95 медалей (41, 27, 24; 203,5 очок); другими – спортсмени Швеції – 64 медалі (19, 20, 25; 121,5 очок); третіми – спортсмени Англії – 43 медалі (15, 15, 13; 88 очок).

Паризькі **Ігри VIII Олімпіади** проходили під знаком 30-річчя олімпійського руху сучасності.

Спортивний рівень Паризьких ігор був дуже високий: встановлено 8 світових і 14 олімпійських рекордів, у більшості видів спорту змагання проходили в умовах гострої боротьби. Окрасою Ігор стали виступи видатного фінського спортсмена Пааво Нурмі, який завоював 4 золоті медалі. І справа не стільки у завойованих ним медалях, а у тій перевазі, яку Нурмі мав над суперниками. Стартуючи на дистанції 5000 м менш ніж через годину після фінального забігу на 1500 м, який Нурмі виграв з новим олімпійським рекордом (3.53.6), він не тільки зміг стати переможцем, але й встановив новий олімпійський рекорд (14.31,2).

У плаванні найбільшу кількість золотих медалей отримали спортсмени США. На Олімпіаді у Парижі вперше стартував американець Д. Вейсмюллер, який встановив нові олімпійські рекорди на дистанціях 100 і 400 м. Він перший у світі подолав 100 м вільним стилем менше ніж за хвилину. Однак всесвітню славу Вейсмюллеру принесли не тільки спортивні перемоги, а і фільми про пригоди Тарзана, у яких він виконував головну роль. У змаганнях з гімнастики, як і на попередніх Іграх, перемога дісталася команді Італії. У змаганнях з греко-римської боротьби добре виступили спортсмени Фінляндії, а з вільної – спортсмени США. Чемпіонський титул з футболу вперше завоювали спортсмени Уругваю.

А. Сван у стрільбі завоював тільки дві бронзові нагороди. Усього на Олімпійських іграх 1912, 1920 і 1924 років він був нагороджений 3 золотими, 3 срібними і 3 бронзовими медалями. Його батько Оскар також був

учасником трьох Олімпіад (1908, 1912, 1920 рр.) і був нагороджений 3 золотими, 1 срібною і 2 бронзовою медалями. Це єдиний випадок в історії Олімпійських ігор.

У неофіційному заліку перемогли спортсмени США – 99 медалей (45, 27, 24; 625,55 очок); на другому місці – спортсмени Франції – 39 медалей (13, 15, 11; 277,5 очок); на третьому – Фінляндії – 37 медалей (14, 13, 10; 256,5 очок).

На проведення **Ігор IX Олімпіади** претендувало лише одне місто – Амстердам.

На церемонії відкриття Ігор вперше – як символ миру – випустили

голубів, на олімпійському стадіоні (також вперше) на протязі усіх ігор горів вогонь, що був запалений в Олімпії від сонця за допомогою дзеркала. Вогонь був доставлений в Амстердам через Грецію, Югославію, Австрію, Німеччину бігунами, які передавали його один одному.

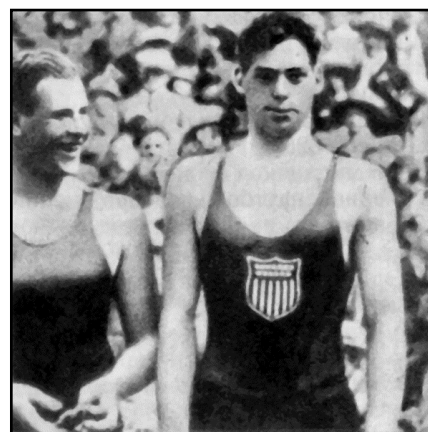
У змаганнях з легкої атлетики успішно виступили спортсмени США (9 золотих, 8 срібних і 8 бронзових медалей) і Фінляндії (5, 5 і 4). Це була остання Олімпіада, у якій брав участь Нурмі. Він переміг на дистанції 10000 м. Кар'єра цього спортсмена фантастична: за вісім років (з 1921 по 1929 рр.) він встановив 24 світових рекорди з бігу на дистанціях від 1500 м до 20 км.

У боксі вдало виступили італійці (3 золоті медалі) і спортсмени Аргентини (2 золоті медалі).

На водній доріжці IX Олімпіади знову блиснув майстерністю Джонні Вейсмюллер. На дистанції 100 м він вдруге став олімпійським чемпіоном. Після нього такого успіху ще ніхто не зміг добитися.

Вперше в Амстердамі виступали жінки в змаганнях з гімнастики, але лише в командному заліку. Перемогли гімнастки Голландії, друге місце зайняли італійки, третє – англійки.

Футбольний турнір, як і на попередній Олімпіаді, пройшов при перевазі південноамериканських футболістів. У фіналі зустрілися команди Аргентини та Уругваю.

Джонні Вейсмюллер США

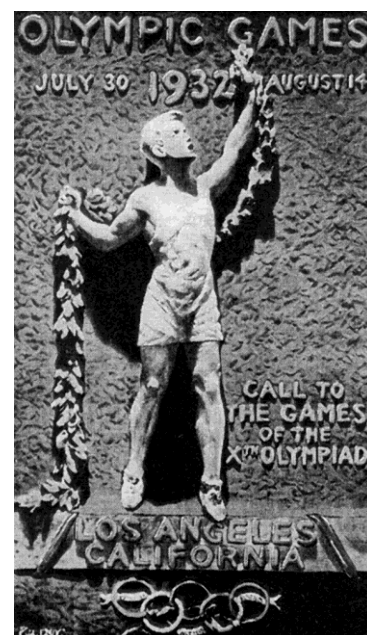
Вдруге золоті медалі завоювали уругвайські спортсмени.

Загальнокомандну перемогу здобули спортсмени США – 56 медалей (22, 18, 16; 385,5 очок); за ними – спортсмени Німеччини – 31 медаль (10, 7, 14; 2740,5 очок); третіми були шведи – 25 медалей (7, 6, 12; 160 очок).

Кількість учасників змагань **Ігор X Олімпіади** була в два рази меншою, ніж на попередніх Іграх. Це було зумовлено великою відстанню до столиці Олімпіади від європейських країн і пов'язаними з цим значними матеріальними коштами.

Відносно невелика кількість учасників змагань не відбилась на рівні спортивних досягнень: на Іграх було встановлено 116 олімпійських рекордів, 21 з яких були вище світових.

Найбільш високими виявились результати в легкій атлетиці: 54 олімпійських рекорди, 8 з них світові.

У змаганнях з плавання було встановлено 3 світових і 36 олімпійських рекордів. Перемогу у цьому виді спорту здобули японці, які завоювали 5 із 6 золотих медалей. Цікаво, що переможцю на дистанції 1500 м К. Кітамурі було всього 14 років. Однак результат, який він показав (19.12,4), протримався 20 років. Турнір ватерполістів виграли угорці. У змаганнях з гімнастики перемогли італійці. У греко-римській і вільній боротьбі відзначились спортсмени Фінляндії і Швеції. Представник Швеції К.

Вестергрєн, що переміг на Іграх 1920, 1928 рр., став у Лос-Анджелесі також олімпійським чемпіоном. Всі свої перемоги він здобув у різних вагових категоріях.

У боксі всі, крім однієї золотої медалі (угорець І. Енекеш), дістались спортсменам США.

На іграх у Лос-Анджелесі спортсмени отримали чудові умови для спілкування, обміну досвідом, відпочинку.

Господарі Олімпіади здобули перемогу – 103 медалі (41, 32, 30; 683,2 очка), другими були спортсмени Італії – 36 медалей (12, 12, 12; 242 очка), третіми – Німеччини – 21 медаль (4, 12, 5; 163,5 очка).

На право проведення Ігор ХІ Олімпіади претендували багато міст світу, але, не звертаючи уваги на протести світової громадськості, це право було надано столиці Німеччини – Берліну.

Після приходу Гітлера до влади у 1933 р. президент МОК Анрі Байє-Латур офіційно звернувся до керівництва Німеччини з вимогою гарантувати дотримання Хартії або відмовитись від проведення Ігор. Такі гарантії були отримані.

Елен Стефенс і Джеймс Оуенс (США)

Героєм Олімпіади став спортсмен з команди США Д. Оуенс, який завоював 4 золоті медалі і встановив 4 олімпійських рекорди. Д. Оуенс у стрибках в довжину подолав магічний восьмиметровий, японець Наото Тадзіма у потрійному стрибку – шістнадцятиметровий і американець Корнеліус Джонсон у стрибках у висоту – двохметровий рубіж.

У плаванні боротьба велась між командами Японії і США. Японці виграли 3 золоті медалі, американці – 2, команда Угорщини зберегла за собою звання олімпійського чемпіона з водного поло. Вперше у програму Олімпіад був включений баскетбол, перемогу здобули спортсмени США. Серед гімнастів найсильнішими були спортсмени Німеччини. Вони були також найсильнішими в академічному веслуванні, кінному спорті і сучасному п'ятиборстві.

Серйозна підготовка Німеччини до Ігор принесла свої результати: Німеччина стала першою – 89 медалей (33, 26, 30; 573,7 очка). Другими були спортсмени США – 56 медалей (24, 20, 12; 403,3 очка). Третіми – італійці – 22 медалі (8, 9, 5; 167,5 очка).

Друга світова війна не дозволила провести **Ігри Олімпіад 1940 і 1944 рр.** Спочатку МОК мав надію провести в Лондоні Ігри 1944 р., однак це було неможливим: місто було сильно зруйноване.

Ігри XIV Олімпіади були проведені у Лондоні 29 липня – 14 серпня

1948 р. Вперше на Ігри Олімпіади біли запрошені спортсменами СРСР. Але в зв'язку з тим, що багато спортивних федерацій СРСР не були членами МСФ, НОК СРСР не міг виконати всіх необхідних вимог для вступу в МОК та й спортсмени не змогли належним чином підготуватись до змагань через повоєнні труднощі.

У змаганнях легкоатлетів-чоловіків перевагу мали спортсмени США, що завоювали 11 з 24 золотих медалей. Серед жінок всі медалі, крім однієї, дістались європейським спортсменам. Героїнею XIV Олімпіади стала голландська спортсменка Франсіна Бланкерс-Кун. Вона зуміла перемогти в усіх видах бігових дисциплін і завоювала 4 золоті медалі.

Неабияких успіхів досягла французька спортсменка Мішлен Остермейер. Вона була першою у штовханні ядра та метанні диска, а також

виборола бронзову нагороду в стрибках у висоту. Цей факт привернув особливу увагу ще й тим, що дворазова олімпійська чемпіонка була відомою піаністкою, віртуозною грою якої захоплювалися любителі музики в багатьох країнах світу.

У важкоатлетичному турнірі виступало 118 спортсменів з 20 країн. Але золоті медалі дістались представникам США (4) і Єгипту (2).

У вільній боротьбі найсильнішими **Франсіна Бланкерс-Кун** були спортсмени Туреччини, які завоювали 4 з 8 золотих медалей, в греко-римській боротьбі – спортсмени Швеції – 5 з 8 золотих медалей.

У Лондоні першу золоту медаль виборів видатний угорський боксер Ласло Папп. Він ще двічі вигравав Ігри Олімпіад (1952 і 1956 рр.), виступаючи у середній вазі.

Золоту медаль одержав і його співвітчизник Карой Токач за перемогу у стрільбі з швидкострільного пістолета. Шлях Токача до цієї перемоги був складним і звивистим. Він вже був відомим спортсменом, коли внаслідок нещасного випадку йому ампутували праву руку. Але мужній спортсмен почав опановувати стрільбу лівою рукою. Згодом він стає чемпіоном світу, а в 1948 р. йому не було рівних у швидкісній стрільбі з пістолета на дистанції 25 м.

На першому місці у неофіційному командному заліку стали спортсмени США – 84 медалі (38, 27, 12; 548 очок), другими – представники Швеції – 44 медалі (16, 11, 17; 301,2 очка) третіми – Франції – 29 медалей (10, 6, 13; 213,5 очка).

Другий період розвитку олімпійського спорту при всіх складнощах політичної ситуації у світі і її негативному впливові на спорт переконливо продемонстрував авторитет міжнародного олімпійського руху. Цей період

був інтенсивний з точки зору удосконалення самого міжнародного олімпійського руху: його структури, організаційно-правових основ, відносин з державами, між МОК, НОК і МСФ.

У 1926-1927 роках була впорядкована діяльність виконкому МОК, його рішення друкувались у спеціальному бюлетені. Вперше перед Іграми VII Олімпіади 1928 р. була впроваджена практика попередніх нарад керівників МОК з представниками міжнародних спортивних федерацій і національних комітетів. Завдяки діяльності МОК була упорядкована програма Ігор Олімпіад, порядок показових виступів, система нагородження переможців.

У програму Олімпіад були введені нові види змагань для жінок в легкій атлетиці, плаванні, фехтуванні, гімнастиці тощо. Разом з тим, виникали гострі проблеми у зв'язку з питанням аматорського спорту. МОК виключив з олімпійської програми бейсбол, регбі, теніс. Гострі питання виникали і навколо лижного спорту і футболу.

Кількість країн, що були представлені в МОК за цей період, виросла з 23 до 52. Активно включились в олімпійський рух країни Латинської Америки, Азії і Європи. Створені міжнародні спортивні об'єднання з олімпійських видів спорту – Міжнародний союз стрілецького спорту – 1921 р., Міжнародна федерація хокею на траві – 1924 р., Міжнародна федерація лижного спорту – 1924 р., Міжнародна аматорська федерація баскетболу – 1932 р., Міжнародна аматорська асоціація боксу – 1946 р. тощо.

5.3. Характеристика третього періоду Ігор Олімпіад (1952-1988 рр.)

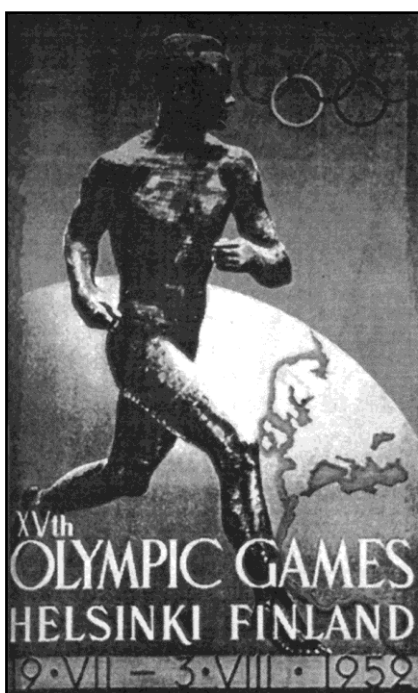
Починаючи з 50-х років олімпійський рух перетворився у всесвітнє явище, яке охоплює різні верстви суспільства. У ньому об'єдналися спортсмени і спортивні діячі різні за ідейно-політичними поглядами, віросповіданням, расовим походженням, матеріальним достатком. Вершиною розвитку олімпійського руху є Олімпійські ігри, що стали важливою подією у міжнародному спортивному житті і привертають до себе увагу мільйонів людей нашої планети, відображають прагнення людства до миру і прогресу.

Третій період Ігор Олімпіад охоплює 50-80-і роки ХХ століття і включає XV – XXIV Олімпійські ігри. Основні показники Ігор Олімпіад третього періоду подані в таблиці 3.

Таблиця 3.

Ігри Олімпіад	Рік	Місце проведення	Кількість учасників			Кількість країн	Кількість видів спорту
			Чол.	Жін.	Всього		
XV	1952	Хельсінкі, Фінляндія	4407	518	4925	69	149
XVI	1956	Мельбурн, Австралія	2813	371	3184	68	163
XVII	1960	Рим, Італія	4738	610	5348	84	152
XVIII	1964	Токіо, Японія	4457	683	5140	94	163
XIX	1968	Мехіко, Мексика	4750	781	5531	112	172
XX	1972	Мюнхен, ФРН	6077	1070	7147	121	195
XXI	1976	Монреаль, Канада	4915	1274	6189	88	198
XXII	1980	Москва, СРСР	4311	1192	5503	81	203
XXIII	1984	Лос-Анджелес, США	5458	1620	7088	141	221
XXIV	1988	Сеул, Республіка Корея	6983	2438	9421	160	237

Ігри XV Олімпіади (Хельсінкі, 9 липня – 3 серпня 1952 р.). Особливу гостроту як спортивним змаганням, так і всій обстановці на Іграх принесло те, що в Іграх вперше брали участь спортсмени Радянського Союзу та інших соціалістичних країн.

Ігри 1952 р. стали першими в історії протистояння на олімпійській арені двох політичних суперсистем. У цю конфронтацію, яка триває рівно 40 років, пізніше включилися всі ведучі країни Заходу і Сходу, а також Куба і Японія. Змагання на Іграх в Хельсінкі перетворились у гостре суперництво спортсменів США і СРСР. Почалась гонка за рекордами і олімпійськими перемогами, постійне протиставлення результатів СРСР і США, соціалістичних і капіталістичних країн. У створенні цієї атмосфери брали участь, звісно, не спортсмени, а політичні і державні діячі, і в першу чергу СРСР і США.

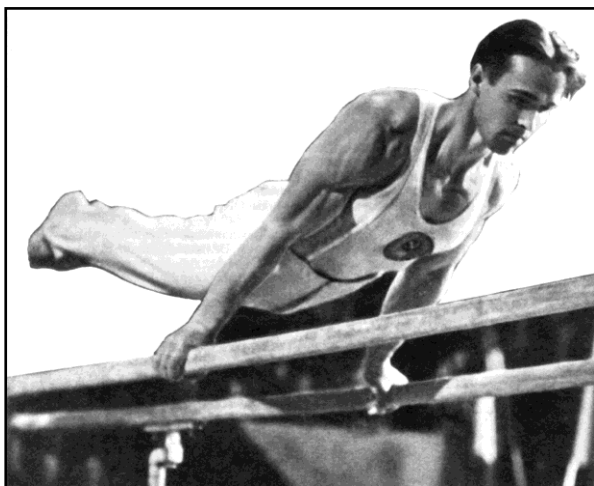
Але слід зауважити, що рівень спортивних результатів на Іграх був високим. Встановлено 66 олімпійських рекордів (з них 18 світових).

Перша в історії радянського спорту золота медаль була вручена металниці диска Н. Ромашковій (Пономарьовій). Штовхальниця ядра Г. Зибіна також завоювала золоту олімпійську медаль і встановила новий світовий рекорд (15 м 28 см). Героєм Олімпіади слід назвати чехословацького бігуна Е. Затопека, який завоював 3 золоті медалі на дистанціях 5000, 10000 метрів і у марафонському забігу. У змаганнях плавців блискуче виступили угорські спортсмени, що завоювали 7 медалей. Турнір з важкої атлетики пройшов з перевагою спортсменів США, які завоювали відповідно 4 і 3 золоті медалі.

Ніна Пономарьова, СРСР

У змаганнях з вільної і класичної боротьби спортсмени СРСР завоювали 6 золотих медалей.

Віктор Чукарін, СРСР

Переконливу перемогу вибороли радянські гімнасти: серед чоловіків В. Чукарін, серед жінок – М. Гороховська, яка завоювала 7 медалей (2 золоті і 5 срібних). Це найвищий показник серед жінок за всю історію сучасних Олімпійських ігор.

У боксі 5 золотих медалей з 10 виграли спортсмени США. Першим радянським олімпійським чемпіоном з боксу став В. Сафронов.

У неофіційному командному заліку спортсмени США і СРСР набрали однакову кількість очок – по 494. Однак американські спортсмени завоювали набагато більше золотих медалей – 40. У спортсменів СРСР – 22. Інші медалі розподілились так: СРСР – 30 срібних і 19 бронзових, США – 19 срібних і 17

бронзових. На третьому місці – команда Угорщини – 42 медалі (16, 10, 16; 259,5 очок).

Ігри XVI Олімпіади (Мельбурн, 22 листопада – 8 грудня 1956 р.).

Безпосередньо перед Іграми склалася непроста ситуація, яка була

пов'язана у першу чергу з угорськими подіями і військовою акцією Франції, Англії й Ізраїлю проти Єгипту.

У листопаді 1956 року угорці повстали проти “опіки” з боку СРСР, вимагали вивести радянські війська з Угорщини, висловили бажання вийти з Варшавського договору. Повстання було придушене радянськими військами, але вже 5 листопада радіо Будапешта повідомило, що під час боїв загинули три видатних угорських спортсмени – Й. Гермак

(чемпіон Ігор 1952 року), Ф. Пушкаш (капітан збірної Угорщини з футболу) і Г. Бенгдек (учасник Ігор XV Олімпіади). Голландія, Іспанія і Швейцарія відмовились від участі в Іграх на знак протесту проти дій радянських військ в Угорщині. У XVI Олімпіаді також не брали участь Ірак – у знак протесту проти агресії Англії, Франції та Ізраїлю проти Єгипту, а КНР – у зв'язку з допуском до змагань команди з острова Тайвань.

Однак Ігри відбулися і пройшли успішно. Було встановлено 77 олімпійських рекордів, з них 24 світових. У змаганнях з легкої атлетики сильнішими були спортсмени США, які завоювали 16 з 33 золотих медалей. Однак героєм легкоатлетичного турніру був радянський спортсмен Володимир Куц, який завоював 2 золоті медалі в бігові на 5000 і 10000 м, встановив при цьому два олімпійських рекорди.

У змаганнях гімнастів перемогли радянські спортсмени: В. Чукарін – серед чоловіків, Л. Латиніна – у жінок.

Чемпіоном Ігор у фехтуванні на рапірах став спортсмен з Франції К. д'Оріоля, серед шпажистів – спортсмен з Італії К. Павезі, у фехтуванні на шаблях – угорський спортсмен Р. Карпаті.

У змаганнях з плавання найсильнішими були австралійські спортсмени, які завоювали 8 золотих медалей з 13.

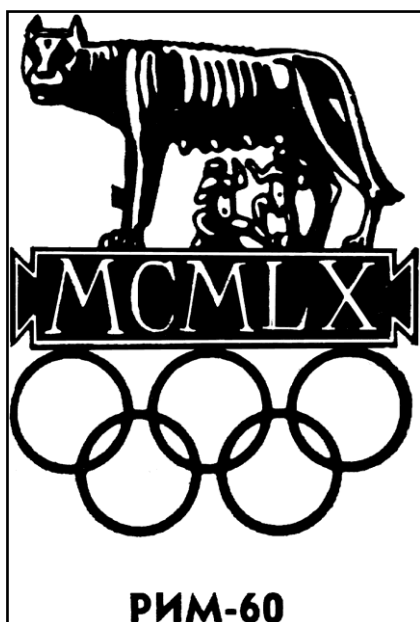
У день закриття Ігор XVI Олімпіади золоті медалі були вручені радянським футболістам, які у фінальному поєдинку перемогли спортсменів Югославії 1:0.

56 угорських спортсменів, що брали участь в Олімпіаді, відмовились від повернення додому і залишилися на Заході, що мало дуже великий політичний резонанс і стало тріумфом американської пропаганди.

У неофіційному командному заліку перемогли спортсмени СРСР – 98 медалей (37, 29, 32; 622,5 очка), другими були спортсмени США – 74 медалі (32, 25, 17; 497,5 очка); третіми – австралійці – 35 медалей (13, 8, 14; 238,5 очка).

Ігри XVII Олімпіади (Рим, 25 серпня – 11 вересня 1960 р.).

Ігри Римської Олімпіади увійшли в історію світового спорту як чудово

організовані ігри з великою кількістю учасників, гострим суперництвом у спортивній боротьбі, а також гострим політичним протистоянням між Сходом і Заходом.

Змагання виявилися результативними: було встановлено 76 олімпійських і 30 світових рекордів.

Найбільш яскравою спортсменкою в легкоатлетичних змаганнях стала жінка-бігун з США В. Рудолф, яка завоювала три золоті медалі на дистанції 100, 200 м і естафеті 4x100 м. Чоловіків-легкоатлетів на Іграх чекало розчарування, вони програли традиційно “американський” вид змагань: у бігу на 100 м чемпіоном з олімпійським рекордом став німецький

спортсмен А. Харі (10,2), у бігу на 200 м – італійський спортсмен Л. Берруті (20,5 – світовий рекорд), а в естафетному бігу 4х100 м – знову німецькі спортсмени (39,5, світовий рекорд). Марафонський біг виграв спортсмен із Ефіопії А. Бикіла, який біг босоніж.

Гімнастичний турнір пройшов з перевагою радянських спортсменів. Жіночі змагання у багатоборстві виграла Л. Латиніна, серед чоловіків – киянин Б. Шахлін.

Героєм Римської Олімпіади став радянський важкоатлет Юрій Власов, який встановив олімпійські рекорди в усіх трьох рухах і світові – у поштовху і багатоборстві. Через багато років Ю. Власов став відомим письменником і політичним діячем Росії. Радянські спортсмени завоювали золоті медалі ще у чотирьох вагових категоріях і в усіх зі світовими рекордами у сумі багатоборства.

Спортсмен із СРСР В. Капітонов став переможцем у груповій шосейній

Віктор Капітонов, СРСР

гонці. Першу золоту медаль у вітрильному спорті завоювали радянські яхтсмени у класі “Зірковий”.

У турнірі рапіристів як в особистому, так і в командному заліку перемогли спортсмени з СРСР.

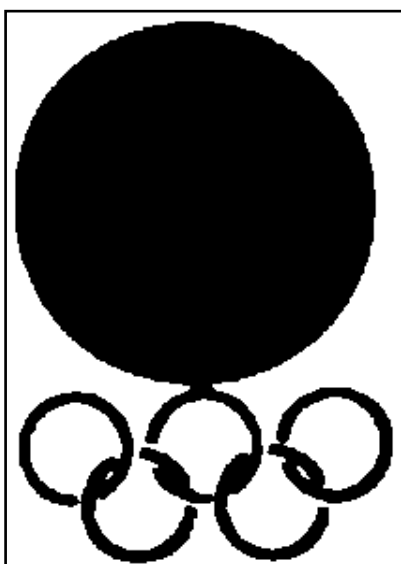
У командній першості з фехтування на рапірах спортсмен з Італії Е. Манджаротті, виступаючи на п'ятій поспіль Олімпіаді, завоював свою шосту золоту медаль. А всього у його колекції є 13 олімпійських (6, 5, 2) медалей і 20 медалей, завойованих на чемпіонатах світу (13, 5, 2).

На XVII Олімпіаді почалася блискуча спортивна кар'єра 18-річного американського боксера Касіуса Клея, який пізніше прийняв ім'я Мохаммеда Алі. У напівважкій вазі у фіналі він виграв двобій у досвідченого польського боксера, триразового чемпіона Європи з боксу З. Петшиковського.

У командному заліку перемогли спортсмени СРСР – 103 медалі (43, 29, 31; 682,5 очка), другими були спортсмени США – 71 медаль (34, 21, 16; 463,5 очка), третіми – спортсмени Об'єднаної німецької команди – 42 медалі (12, 19, 11; 280,5 очка).

Ігри XVIII Олімпіади (Токіо, 10 – 24 жовтня 1964 р.).

Ігри 1964 р. мали для Японії велике політичне значення: країна

прагнула завоювати авторитет у світі, якомога швидше усунути політичні наслідки другої світової війни. Токійські Ігри, безумовно, за зовнішніми ознаками перевершили всі попередні. У столиці були побудовані унікальні в архітектурному відношенні спортивні споруди, транспортні магістралі, готелі. З розмахом були проведені свята відкриття і закриття Ігор. Вперше у програму були включені волейбол і дзюдо.

На Олімпійських іграх було встановлено 81 олімпійський і 32 світових рекорди. Попередні рекорди були перевершені у більшості видів спорту, де результати можна було зафіксувати.

Спортсмени США досягли великих успіхів у легкій атлетиці і плаванні, вони виграли 26 золотих медалей у 50 видах змагань. Особливо успішно виступив плавець Д. Шоллендер, який завоював 4 золоті медалі і встановив олімпійський і світовий рекорд. Першу золоту медаль в історії радянського спорту в плаванні завоювала спортсменка з України Галина Прозуменщикова. Героєм легкоатлетичного турніру став ефіопський спортсмен А. Бикіла, який виграв марафонський біг два рази поспіль. У секторі стрибків у висоту зустрілися учасники знаменитої римської дуелі: Р. Шавлакадзе, В. Брумель і Д. Томас. І цього разу переміг радянський спортсмен. Золоту медаль із результатом 2 м 18 см завоював Валерій Брумель. Протягом 1961-1963 рр. цей видатний спортсмен 6 разів встановлював світові рекорди в стрибках у висоту, піднявши його до 2 м 28

см. Три роки – 1961, 1962, 1963 – світовою спортивною пресою Брумелъ визнавався “спортсменом № 1”.

Змагання з гімнастики були третім олімпійським турніром, у якому брали участь видатні українські спортсмени Л. Латиніна і Б. Шахлін. Вони стали олімпійськими чемпіонами з окремих видів. Абсолютний рекорд в історії Олімпійських ігор сучасності належить Л. Латиніній – 9 золотих, 5 срібних і 4 бронзових медалі. Б. Шахлін завоював 12 медалей (6, 4, 2).

Окрасою турніру з боксу став виступ радянського спортсмена В. Попенченко. У фінальному двобої він вже на першій хвилині нокаутував німецького боксера Е. Шульца. Разом із золотою медаллю В. Попенченко отримав Кубок Баркера – за краще спортивне досягнення.

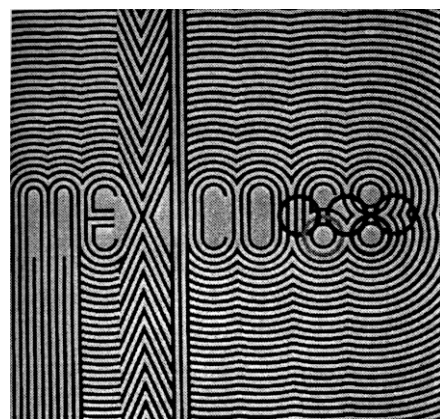
У порівнянні з попередніми Іграми суттєво змінилась ситуація і у фехтуванні. Всі золоті медалі в особистій і командній першості виграли спортсмени Угорщини (4), СРСР (3) і Польщі (1).

Перше місце у неофіційному командному заліку зайняли спортсмени СРСР – 96 медалей (30, 31, 35; 607,8 очка), другими були американці – 90 медалей (36, 26, 28; 581,8 очка), третіми – спортсмени Об’єднаної німецької команди – 50 медалей (10, 22, 18; 337,5 очка).

Ігри XIX Олімпіади (Мехіко, 12 – 27 жовтня 1968 р.).

Вперше Олімпійські ігри проводилися у Латинській Америці.

Перед організаторами і учасниками Олімпійських ігор стояло чимало складних проблем. Вперше спортсмени повинні були змагатися в умовах середньогір’я на висоті 2240 м. Тому на передолімпійські тижні у Мехіко (1965, 1966, 1967) приїжджали не тільки спортсмени, тренери, лікарі, але й вчені. Попереднє вивчення умов, у яких повинні були проходити Олімпійські ігри, дало можливість спортсменам краще підготуватись до цих відповідальних змагань.

Незвичайні для багатьох спортсменів кліматичні умови Мехіко не здійснили суттєвого негативного впливу на показники Олімпіади. Ігри пройшли результативно: встановлено 76 олімпійських рекордів, 28 з яких перевищили світові.

Найбільш результативними стали змагання з легкої атлетики. У 36 видах, що входили до програми, було встановлено 30 олімпійських і 14 світових рекордів. Сенсацією став унікальний стрибок у довжину атлета з команди США Б. Бімона – 8 м 90 см. Маловідомий навіть серед спеціалістів спортсмен перевершив світовий рекорд зразу на 55 см.

Новий світовий рекорд було встановлено з бігу на 200 м. Американський спортсмен Т. Сміт пробіг цю дистанцію за 19,8 с, ставши першим спортсменом, який вийшов за межі 20 с.

Сенсацією стали змагання стрибунів у висоту. Результат переможця американця Р. Фосбері (2 м 40 см) не справив такого враження, як результат Бімона, однак Фосбері вперше продемонстрував принципово новий спосіб техніки стрибка, який спортсмени наступних десятиріч використовують при встановленні всіх світових і олімпійських рекордів.

Свою першу золоту медаль у потрібному стрибку завоював спортсмен із СРСР В. Санєєв.

У змаганнях легкоатлетів відзначилися бігуни Кенії – умови були для них звичними. К. Кейно переміг на дистанції 1500 м і був другим на 5000 м. Н. Тему завоював золоту медаль на 10000 м і бронзову на 5000 м. А. Бівотт вийшов переможцем у бігу на 3000 м з перешкодами.

Змагання легкоатлетів принесли ще один своєрідний рекорд: Алфред Ортер (США) четвертий раз поспіль завоював золоту медаль у метанні диска. Першу перемогу він виборов у Мельбурні в 1956 р., потім – перемога у Римі, Токіо і, нарешті, у Мехіко. Всі показані ним результати були олімпійськими рекордами.

Гімнастичний турнір був відзначений видатним виступом чехословацької гімнастки В. Заславської, яка завоювала 4 золоті і 2 срібні нагороди.

У політичному відношенні увагу до Ігор привернула акція на знак протесту проти расизму у США. Найбільш яскравим проявом цього протесту була демонстрація, у якій взяли участь переможець бігу на 200 м Т. Сміт і бронзовий призер на цій дистанції Дж. Карлос. На церемонію нагородження спортсмени прийшли без взуття, у чорних шкарпетках до колін і в одній чорній рукавиці. Коли виконувався гімн США і підіймався державний прапор, обидва спортсмени дивилися униз, піднявши руки у рукавицях догори. НОК США після засідання “суворо засудив вчинок спортсменів і вибачився перед МОК, Оргкомітетом і народом Мексики”.

У загальнокомандному заліку переконливу перемогу отримали спортсмени США – 107 медалей (45, 28, 34; 713,3 очка), другими були спортсмени СРСР – 91 медаль (29, 32, 30; 590,8 очок), третіми – спортсмени НДР – 25 медалей (9, 9, 7; 238 очка), хоч за кількістю нагород їх випередили спортсмени Угорщини, які завоювали 32 медалі (10, 10, 12).

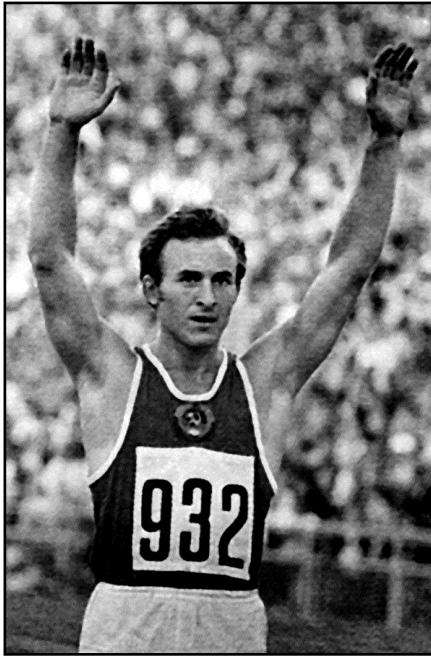
Ігри XX Олімпіади (Мюнхен, 26 серпня – 11 вересня 1972 р.).

Ігри, що відбулися в Європі після 12-річної перерви, зібрали рекордну кількість учасників – 7147 спортсменів зі 121 країни.

На Іграх було встановлено багато олімпійських і світових рекордів. Поновлені Олімпійські рекорди в усіх 29 дисциплінах спортивного плавання – у ході змагань було встановлено 23 світових рекорди. У легкій атлетиці зафіксовано 25 олімпійських рекордів і 12 світових, у важкій атлетиці – 32 і 7, стрільбі – 6 і 4, стрільбі з лука – 2.

Героєм легкоатлетичних змагань став спортсмен із СРСР В. Борзов, який впевнено переміг

Валерій Борзов – двократний олімпійський чемпіон

американських бігунів у спринті – на дистанціях 100 і 200 м. Радянський атлет порушив монополію американців у спринті. Яскравим був виступ стаєра з Фінляндії Л. Вірена, який не тільки переміг у бігу на дистанціях 5000 і 10000 м, але і встановив при цьому олімпійський і світовий рекорди. З великою перевагою над суперниками у бігу на 400 м з бар'єрами вперше переміг африканський атлет – Дж. Акії-Буа, який встановив новий світовий рекорд (47,82). Атлет з СРСР М. Авілов завоював золоту медаль з десятиборства і встановив світовий рекорд (8454 очки). Переконливою була перемога А. Бондарчука у метанні молота, який встановив олімпійський рекорд. Велику перевагу мали спортсмени із СРСР з вільної і класичної боротьби, які завоювали 9 золотих медалей. Слід відмітити успіх А. Рощина, який зумів завоювати золоту медаль у 40-річному віці. На цих Іграх останній поєдинок провів переможець трьох Олімпіад і семикратний чемпіон світу О. Медвідь.

Сім золотих медалей – рекорд Олімпіад – завоював у плаванні американський спортсмен М. Спітц. Кожний старт Спітца приносив йому перемогу і супроводжувався світовим рекордом. На жаль, після Ігор цей талановитий спортсмен завершив свою спортивну кар'єру.

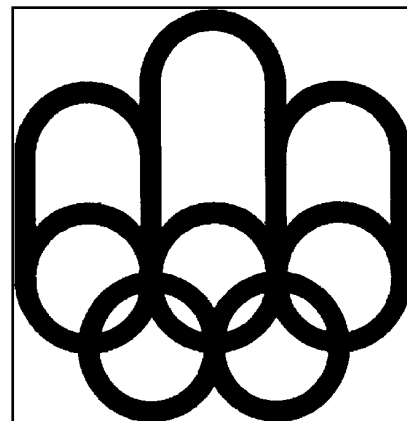
У веслуванні спортсмени СРСР отримали 6 золотих нагород, у гімнастичному багатоборстві першою стала гімнастка з СРСР Л. Туріщева. Другий раз чемпіоном Ігор Олімпіади став яхтсмен з Києва В. Манкін.

У загальнокомандному заліку перемогли спортсмени СРСР – 99 медалей (50, 27, 22; 664,5 очка), на другому – американці – 91 медаль (30, 31, 30; 638,5 очка), на третьому – спортсмени НДР – 66 медалей (20, 23, 20; 472 очки).

У Мюнхені відбулася сесія МОК, яка прийняла ряд важливих для олімпійського руху рішень. Олімпійськими видами спорту стали баскетбол, гандбол і академічне веслування серед жінок. Замість Е. Брендеджа президентом МОК був обраний лорд М. Кіланнін.

Ігри XXI Олімпіади (Монреаль, 17 липня – 1 серпня 1976 р.).

Перед початком Ігор на знак протесту проти запрошення на Ігри Нової Зеландії, що підтримувала спортивні контакти з расистами ПАР, за рішенням Вищої Ради спорту Африки відмовились від участі у Іграх і покинули Монреаль 28 африканських команд. Ігри проводились у скороченому складі.

На XXI Іграх було встановлено 88 олімпійських і в тому числі 36 світових рекордів (у плаванні – 21, у легкій атлетиці – 8, у важкій атлетиці – 2, у стрільбі – 3, стрільбі з лука – 2).

У змаганнях з легкої атлетики дві золоті медалі завоював кубинець А. Хуанторена (біг на 400 і 800 м). Дві золоті медалі, як і на попередніх Іграх, завоював Л. Вірен (5000 і 10000 м). Блискучий результат у десятиборстві (8618 очок) показав американець Б. Дженнер. У бігу на 800 і 1500 м перемогла спортсменка з СРСР Т. Казанкіна. Всі три медалі у метанні молота завоювали спортсмени з команди СРСР. Чемпіоном Ігор став Ю. Сєдих з Києва.

З 20 золотих медалей, що розігрувались з вільної і класичної боротьби, 12 завоювали спортсмени з СРСР. У змаганнях з важкої атлетики переможцями стали 7 атлетів з СРСР і 2 – з Болгарії.

У плаванні основними суперниками були спортсмени США і НДР. Серед чоловіків перемогли спортсмени США, серед жінок – спортсменки з НДР.

Чемпіонами з гандболу (чоловіки, жінки) стали спортсмени СРСР, з футболу спортсмени НДР, баскетболу – США (чоловіки), СРСР (жінки),

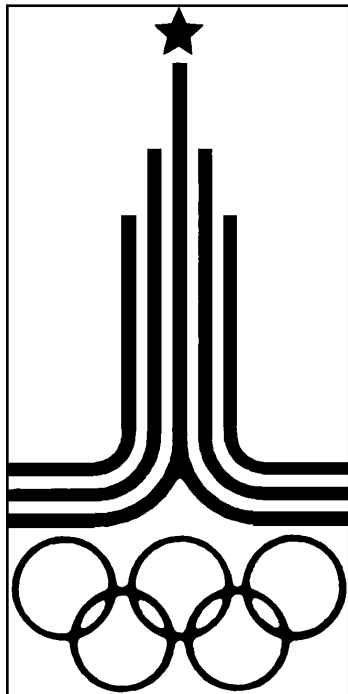
водного поло – Угорщини, волейболу – Польщі (чоловіки), Японії (жінки), хокею на траві – Нової Зеландії.

Загальнокомандну перемогу вибороли спортсмени з СРСР – 125 медалей (49, 41, 35; 792,5 очка). Друге місце впевнено завоювала команда НДР – 90 медалей (40, 25, 25; 698 очок), на третьому місці – збірна команда США – 94 медалі (34, 35, 25; 603,75 очка).

Система підготовки спортсменів НДР, яка орієнтована насамперед на розвиток таких медалеємких видів спорту, як легка атлетика, веслування, плавання, стала приносити дуже високі результати, тільки у цих видах спортсмени НДР отримали 460 очок у неофіційному командному заліку і 35 золотих медалей. На Іграх Олімпіад 1980 і 1984 рр. спортсменам НДР і США не довелось зустрітись. Останній раз спортсмени цих країн зустрілись у 1988 р. у Сеулі. І знову команда НДР перемогла олімпійську команду США.

Ігри XXII Олімпіади (Москва, 19 липня – 3 серпня 1980 р.).

Рішення МОК про обрання Москви Олімпійським містом було прийнято на 75-й сесії 23 жовтня 1974 р. у Відні. Вже влітку 1979 р. Москва була практично готова до проведення Ігор. Генеральною репетицією були фінальні змагання VII Спартакіади народів СРСР, у якій взяло участь понад 10000 спортсменів. Підготовка до Ігор велась ефективно, і здавалось, ніщо не передвіщало ускладнень. Однак відбулися події, які поставили під загрозу зриву не тільки Ігри у Москві, але і всю долю сучасного олімпійського спорту. Своєрідним протестом проти введення радянських військ в Афганістан прозвучав заклик президента США Д. Картера до НОК США бойкотувати Ігри Олімпіади у Москві. Багато країн підтримали США, вимагали перенести Ігри в іншу країну, але МОК виключив можливість переносу.

У спортивному відношенні Московські Ігри не поступались Іграм трьох попередніх Олімпіад. На Іграх 1980 року було встановлено 36 світових рекордів (у Монреалі – 34, Мюнхені – 23, Мехіко – 28). На Іграх були присутні спортсмени країн, які завоювали на попередніх Іграх біля 70% золотих медалей. Відсутність спортсменів США, Японії, Китаю, ФРН суттєво вплинула на такі види спорту, як легка атлетика, плавання, веслування, баскетбол, стрибки у воду, бокс.

У легкоатлетичних змаганнях блискучих успіхів досягли спортсмени СРСР, Польщі, НДР. Особливо вражаючими були світові рекорди у метанні молота Ю. Сєдих (81 м 80 см), перемога і світовий рекорд зі стрибків у висоту Г. Вессінга з НДР (2 м 36 см), перемога і світовий рекорд зі стрибків з жердиною поляка Т. Казакевича (5 м 78 см), перемога зі стрибків у довжину Л. Домбровського з НДР (8 м 54 см). На дистанціях 5000 і 10000 м переміг ефіопський бігун М. Іфтер.

Традиційно успішно виступали борці з команди СРСР, які завоювали 11 золотих медалей у вільній і класичній боротьбі.

Кубинська школа боксу переконливо показала свою перевагу на олімпійській арені: її представники завоювали 6 золотих медалей, а героєм турніру став Т. Стівенсон, який отримав свою третю золоту медаль (другий випадок після угорського спортсмена Л. Паппа).

Фехтувальний турнір виявився найбільш успішним для спортсменів Франції, які завоювали 6 медалей (4, 1, 1).

За відсутності американців у змаганнях з плавання боротьба точилась між командами СРСР і НДР. Спортсмени СРСР мали перевагу у програмі для чоловіків, німецькі – для жінок. Необхідно відзначити у першу чергу світовий рекорд В. Сальникова на дистанції 1500 м вільним стилем (14,58,27) і в плаванні на 100 м Б. Краузе (54,79).

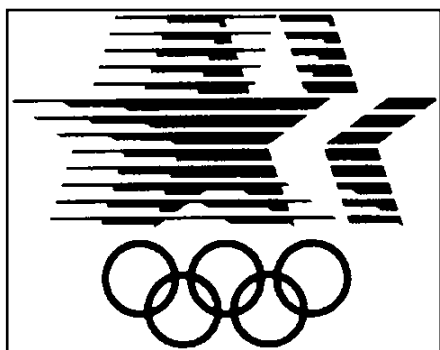
У турнірі важкоатлетів було встановлено 23 олімпійських і 13 світових рекордів.

У змаганнях з гімнастики О. Дитятін (СРСР) завоював 8 медалей (3, 4, 1) – найбільшу кількість на одних Іграх за всю їх історію.

Загальнокомандну перемогу здобули спортсмени СРСР – 195 медалей (80, 69, 46), другими були олімпійці НДР – 126 медалей (47, 37, 42). Третіми – Болгарії – 41 медаль (8, 16, 17).

Ігри XXIII Олімпіади (Лос-Анджелес, 28 липня – 12 серпня 1984 р.).

Використовуючи нездорову політичну атмосферу, яка склалась у США

напередодні Ігор XXIII Олімпіади, Москва організувала бойкот у відповідь, жертвами якого насамперед стали не тільки Ігри, які втратили головне – змагальну атмосферу у більшості видів спорту, але і спортсмени 14 соціалістичних країн, багато з яких (СРСР, НДР, Угорщина,

Болгарія, Куба) є лідерами олімпійського спорту.

Необхідно віддати належне організаторам Ігор. Вони зробили все можливе для їх проведення на високому рівні. Вперше неофіційний Оргкомітет, що керував Іграми Олімпіади, не тільки зміг зробити Ігри прибутковими, але і забезпечив їх високу організацію, чудову інформаційну підтримку.

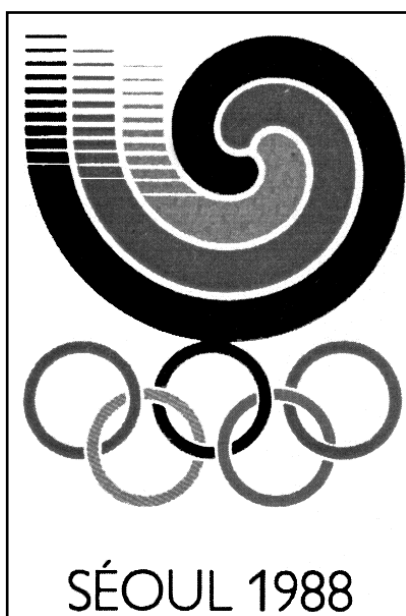
Та і це не змогло врятувати спортивне обличчя Ігор Олімпіади. Відсутність кращих спортсменів світу перетворила змагання у більшості видів спорту лише на яскраве видовище. У змаганнях не змогли взяти участь 125 чемпіонів світу. Та й кількість встановлених світових рекордів складала всього 11. Разом з тим, з ряду видів спорту були продемонстровані дуже високі результати, на олімпійську арену вийшли спортсмени, які на багато наступних років стали лідерами світового спорту. Насамперед це легкоатлет із США К. Льюїс, який переміг у трьох дисциплінах – біг на 100 і 200 м, стрибки у довжину. Високу майстерність продемонстрували й інші легкоатлети: С. Кое (Англія), Р. Кінгдом (США), С. Ауїта (Марокко), Д. Томпсон (Англія). У змаганнях серед жінок дві золоті медалі (біг 200; 400)

завоювала В. Бріско-Хукс (США) і встановила два олімпійські рекорди. Видатні результати були показані у плаванні: Е. Гейнз (США), М. Гросс (ФРН). А. Бауманн (Канада). Т. Коуен, М. Мігер, Т Колкінз (США) та інші спортсмени показали результати, багато з яких перевершили олімпійські і світові рекорди.

Спортсмени США завоювали 174 медалі (83, 61, 30), другими були спортсмени Румунії – 53 медалі (20, 16, 17), третіми – канадці – 44 медалі (10, 18, 16).

Ігри XXIV Олімпіади (Сеул, 17 вересня – 2 жовтня 1988 р.).

Значущість Ігор Сеульської Олімпіади не обмежується тільки їх

спортивним змістом. Вони мають велике міжнародне значення і є надзвичайним явищем у гуманістичному і загальнолюдському аспекті.

Коли Сеул був обраний столицею Ігор 1988 р. на сесії МОК у вересні 1981 р., чимало політичних і спортивних діячів твердили про неправильність вибору місця проведення. У світі ще не був забутий бойкот багатьма країнами Московської Олімпіади. Ситуацію загострив бойкот Лос-Анджелеських Ігор 1984 р. багатьма соціалістичними країнами. Деякі діячі вимагали відміни рішення МОК про проведення Ігор у Сеулі. Особливо непримиренну позицію зайняли керівники КНДР і Куби. Ситуація ускладнювалась і тим, що біля 30 країн, НОК яких були визнані МОК, взагалі не мали дипломатичних відносин з Республікою Корея. Але президент МОК Самаранч категорично відкинув всі пропозиції про перенесення Ігор.

Ігри у Сеулі перевершили найоптимістичніші прогнози, продемонструвавши всьому світу взірець мирного співіснування і ділового співробітництва, і заклали міцний фундамент для успішного проведення майбутніх Олімпіад.

З багатьох параметрів – кількості країн, спортсменів, тренерів, офіційних осіб і представників засобів масової інформації (більш ніж 20000 чоловік), нагород, що розігрувались (237 комплектів медалей), чисельності служби безпеки (близько 120000 чоловік) і кількості телеглядачів, що дивилися змагання (більш ніж 3 млрд. чоловік 139 країн світу), – Ігри у Сеулі стали рекордними.

У програмі Ігор було 23 види спорту. У порівнянні з Іграми 1984 р. з'явилося два нових види – теніс і настільний теніс, а також 16 дисциплін з інших видів спорту. З першого дня змагань на Олімпійських аренах почалася гостра і безкомпромісна боротьба, результатом якої були 104 олімпійських рекорди, 30 з яких перевершили світові.

Підсумки змагань виявились тріумфальними для спортсменів СРСР. Вони отримали 874,3 очка, завоювали 132 медалі (55, 31, 46) і встановили при цьому більш ніж половину всіх рекордів на Сеульських Іграх. Найбільшу кількість золотих медалей завоювали гімнасти В. Артёмов (4), Д. Білозерчев (3), дві медалі на рахунку гімнастів В. Люкіна, С. Харкова, С. Багінської, Є. Шушунової, легкоатлетки О. Бризгіної, веслувальників на каное М. Журавського, В. Ренейського і велосипедиста Г. Умараса. Найбільшого успіху домоглися гімнасти – 11 золотих медалей, легкоатлети – 10, важкоатлети – 6, борці класичної та вільної боротьби – 4, веслувальники на байдарках і каное – 3, плавці – 2, боксери, стендові стрільці, фехтувальники і гімнастки – по 1 медалі. Чемпіонами стали збірні команди СРСР з футболу, баскетболу (чоловіки), волейболу (жінки), гандболу (чоловіки).

Спортсмени НДР, як і на Іграх 1976 року, знову випередили команду США: 638 очок і 102 медалі (37, 35, 30). Найбільшого успіху вони домоглися у плаванні – 11 золотих медалей, у академічному веслуванні – 8, у легкій атлетиці – 6. Серед героїв Олімпіади слід назвати К. Отто, який завоював 6 золотих медалей у плаванні. На думку спеціалістів, в легкій атлетиці, веслуванні на байдарках і каное, плаванні спортсмени НДР повинні були завоювати ще 6-8 медалей. Цей зрив спеціалісти пов'язують з тим, що

спортсмени НДР змушені були порушити систему фармакологічної підтримки, побоюючись допінгового контролю.

На третьому місці з 632 очками і 92 медалями (36, 31, 25) були спортсмени США. Найбільш успішно вони виступили у легкій атлетиці (13 золотих медалей) і плаванні (8 золотих медалей). Добре вони виступили і в боксі (3 золотих медалі), вільній боротьбі, тенісі, веслуванні на байдарках і каное (по 2 золотих медалі).

Плавець М. Біонді завоював 5 золотих, 1 срібну і 1 бронзову медалі. Три золоті медалі завоювала Ф. Гріффіт-Джойнер у бігових дисциплінах легкої атлетики і Дж. Еванс у плаванні.

Сенсацією Ігор Олімпіади став виступ спортсменів Республіки Корея, які отримали 12 золотих медалей (4-й показник) і випередили за цим показником команди ФРН, Англії, КНР, Болгарії, Угорщини.

Великого успіху домоглись фехтувальники і вершники ФРН, які завоювали 7 золотих медалей. Значний внесок до успіху команди Угорщини (11 золотих медалей) зробили плавці, п'ятиборці і веслувальники.

На цих Іграх був зареєстрований рекорд у жіночому олімпійському спорті: фехтувальниця з Швеції К. Палм взяла участь в олімпійському турнірі сьомий раз (1964-1988).

Ігри Сеульської Олімпіади були потьмарені випадками вживання допінгу спортсменами, внаслідок чого болгарські важкоатлети вимушені були покинути олімпійський турнір. Допінгова проблема висунулась на перший план серед проблем сучасного олімпійського спорту.

5.4. Четвертий період олімпійського руху сучасності (з 1992 р.)

Закінчилась ера “холодної війни”, світ визнав пріоритет загальнолюдських цінностей над усіма іншими, зруйнувалась Берлінська стіна, змінилися політичні режими у країнах Східної Європи, відбулося об'єднання Німеччини і розпався СРСР, в останній раз виступила збірна команда СРСР, востаннє виступила збірна команда СНД.

Сьогодні уже можна говорити, що з Ігор XXV Олімпіади у Барселоні почався принципово новий етап у розвитку олімпійського спорту. Насамперед завершився період 40-річного протистояння на олімпійській арені соціалістичної і капіталістичної систем. Соціалізм у тому вигляді, в якому він розвивався на теренах Радянського Союзу та інших країн, зійшов з політичної арени. Однак феномен олімпійського спорту цих країн назавжди залишиться в історії спорту.

Вже сьогодні чітко проглядається можливість гострої конкуренції між чотирма країнами – США, Німеччиною, Росією і Китаєм. Вони складуть лідируючу групу в Іграх Олімпіад у найближчі роки.

У цей період збільшиться кількість країн, які будуть вести боротьбу за олімпійські нагороди. Це в першу чергу стосується країн, що знаходяться на території колишнього СРСР. Україна, Білорусь, Казахстан мають непогані перспективи зайняти достойні місця серед країн-учасниць майбутніх Ігор Олімпіад. У цих країнах є цінні спортивні традиції, кваліфіковані тренери і спортсмени, система дитячо-юнацького спорту, добре налагоджена підготовка кадрів для спорту і підвищення їх кваліфікації, відомі наукові школи та інші важливі фактори для ефективної підготовки до Олімпійських ігор. Підтвердженням цього став успішний виступ цих країн на XXVI Іграх Олімпіади в Атланті, де збірна команда України завоювала 23 медалі (9, 2, 12); Білорусь – 15 медалей (1, 6, 8); Казахстан – 11 медалей (3, 4, 4).

Міжнародний олімпійський рух, який розпочав четвертий етап свого розвитку, зберіг і проблеми, які гостро виявились у спорті 80-х – початку 90-х років. Це насамперед політизація, комерціалізація, взаємодія з професійним спортом, зміцнення ідеалів олімпізму в умовах сучасного життя, взаємовідносини у системі олімпійського спорту між розвинутими країнами, які мають потужний економічний і спортивний потенціал, та слаборозвиненими країнами, боротьба МОК, НОК, МСФ із застосуванням допінгу тощо.

Основні показники Ігор Олімпіад четвертого періоду приведені в таблиці 4.

Таблиця 4.

Ігри Олімпіад	Рік	Місце проведення	Кількість учасників			Кількість країн	Кількість комплектів нагород
			Чол.	Жін.	Всього		
XXV	1992	Барселона, Іспанія	7555	3008	10563	172	257
XXVI	1996	Атланта, США	7060	3684	10744	197	271
XXVII	2000	Сідней, Австралія	6582	4069	10651	200	300
XXVIII	2004	Афіни, Греція	6296	4329	10625	202	301
XXIX	2008	Пекін, КНР	6308	4639	10947	204	302
XXX	2012	Лондон, Великобританія	5727	4841	10568	204	302
XXXI	1976	Ріо-де-Жанейро, Бразилія	-	-	11544	206	306

Ігри XXV Олімпіади (Барселона, 25 липня – 9 серпня 1992 р.).

Після проведення Ігор у Сеулі авторитет міжнародного олімпійського

руху зріс. Після тяжкої кризи, що почалася масовим бойкотом африканськими країнами Олімпіади у Монреалі (1976 р), і

поглибилася у зв'язку з Московською і Лос-Анджелеською, Сеульська Олімпіада зміцнила міжнародний олімпійський рух.

І дійсно, Ігри у Барселоні стали найбільш масовими і спокійними за всю сучасну історію Олімпіад. На олімпійські змагання прибули 10563 спортсмени зі 172 країн. У змаганнях взяли участь спортсмени Куби, ПАР. Німеччина виступала вже як одна команда. У 1991 р. розпався СРСР. Той час, що залишався до початку Олімпійських ігор, не дозволяв країнам, що утворились, здійснити всі формальності, які пов'язані зі створенням НОК. Тому колишні республіки СРСР були змушені відповідно до спеціального рішення МОК виступати об'єднаною командою СНД. Самостійними командами виступали Латвія, Естонія і Литва, членство яких у МОК було припинено напередодні другої світової війни і відновлено одразу після розпаду СРСР.

Після того, як СРСР закінчив своє існування, державна система була повністю зруйнована, і в завершальний рік олімпійці Росії, України, Білорусі та інших республік готувались у дуже складних умовах. У зв'язку з цим керівники об'єднаної команди СНД, федерацій, тренери збірних команд були змушені оперативно вносити кардинальні зміни в організацію і методику підготовки спортсменів.

Експерти, які здійснювали прогноз напередодні Ігор, пророчили впевнену перемогу збірної команди США. За друге місце повинні боротися спортсмени Німеччини і СНД. Однак цим прогнозам не судилося збутися: загальнокомандну перемогу вибороли спортсмени СНД – 112 медалей (45, 38, 29). За відсутності НДР другими були спортсмени США – 108 медалей (37, 34, 37), третіми – спортсмени Німеччини – 82 медалі (33, 21, 28). У десятку найсильніших увійшли також спортсмени КНР – 54 медалі (16, 22, 16), Куби – 31 (14, 6, 11), Угорщини – 30 (11, 12, 7), Республіки Корея – 29 (12, 5, 12), Франції – 29 (8, 15, 16), Австралії – 27 (7, 9, 11) та Іспанії – 22 (13, 7, 2).

Основний вклад в успіх об'єднаної команди СНД внесли легкоатлети, плавці, стрільки, гімнасти, борці і важкоатлети. Особливо слід відзначити видатний результат гімнаста з Білорусі В. Щерби, який завоював 6 золотих медалей. Успішно виступили плавці Росії: 3 золоті медалі Є. Садового і 2 О. Попова стали сенсацією змагань з плавання. Як і раніше, впевнено виступили борці, які з усіх видів боротьби змогли завоювати 8 золотих медалей. П'ять золотих медалей завоювали важкоатлети. Героїнею змагань з художньої гімнастики стала українська спортсменка О. Тимошенко, у гімнастичному багатоборстві серед жінок перемогла також спортсменка з України Т. Гуцу.

Спортсмени США були першими у гребному слаломі, плаванні і синхронному плаванні, легкій атлетиці, баскетболі (чоловіки), вітрильному спорті, тенісі. Спортсмени Німеччини – у кінному спорті, академічному веслуванні, хокеї на траві, веслуванні на байдарках і каное, велоспорті, атлети Куби – у бейсболі, боксі, волейболі, Китаю – у стрибках у воду,

настільному тенісі, Іспанії – у футболі, Франції – фехтуванні, Польщі – сучасному п'ятиборстві, Японії – дзюдо.

Ігри XXVI Олімпіади (Атланта, США), 19 липня – 4 серпня 1996 р.)

Ігри XXVI Олімпіади – Ігри сторіччя, що проходили в Атланті, були справді величним спортивним форумом сучасності. Вони залучили 10744 учасники змагань з 197 країн, сотні тисяч туристів, велику армію представників засобів масової інформації, більш ніж тримільярдну аудиторію телеглядачів. Увійшли в історію ці Ігри, ще й як арена безкомпромісної боротьби видатних спортсменів, які продемонстрували найяскравіші виступи і дивовижні досягнення, що стало черговим етапом у розвитку олімпійського спорту.

Ігри в Атланті також стали серйозним застереженням для багатьох діячів міжнародного олімпійського руху і спеціалістів, які заспокоїлись високим організаційним і спортивним рівнем Ігор Олімпіади у Сеулі і Барселоні, зимових Олімпійських ігор у Альбервілі і Ліллекхаммері і вирішили, що криза минула і олімпійський рух настільки зміцнів організаційно і морально, що йому вготовані стабільність і відсутність потрясінь на довгі роки. Ігри XXVI Олімпіади показали неспроможність цієї точки зору. З моменту вибору міста-столиці Ігор і до урочистої церемонії їх закриття усі були свідками прояву певних політичних амбіцій і комерційних інтересів людей, далеких від ідей олімпізму, гуманістичних і спортивно-етичних цінностей спорту.

Ці Ігри були рекордними за кількістю учасників і програмою змагань, яка включала 271 вид. Зростання кількості країн-учасниць Ігор Олімпіад пов'язане не тільки з популярністю олімпійського спорту, але і політичною перебудовою в Європі і на території колишнього СРСР. Вперше самостійними командами виступили спортсмени України, Казахстану, Молдови, Вірменії та інших незалежних держав.

Не дивлячись на високу конкуренцію і гостру спортивну боротьбу, в Атланті було встановлено тільки 25 світових рекордів: 1 – у кульовій стрільбі, 4 – у плаванні, 2 – легкої атлетиці, 18 – у важкій атлетиці (введення нових вагових категорій).

У змаганнях з легкої атлетики велику перевагу мали спортсмени США, які завоювали 23 медалі (13, 5, 5), другими були спортсмени Росії – 10 медалей (3, 6, 1), третіми – спортсмени Німеччини – 7 медалей (3, 1, 3). Спортсмени України зайняли сьоме місце і завоювали 4 медалі (1, 0, 3).

Серед найбільш яскравих подій легкоатлетичного турніру слід відзначити виступ М. Джонсона (США), який встановив в Атланті феноменальний світовий рекорд, переміг у фіналі з бігу на 200 м з результатом 19,32 с. Крім того, він переміг і з бігу на 400 м з новим олімпійським рекордом – 43,49 с. Подвійну перемогу – у бігу на 200 і 400 м – здобула в Атланті спортсменка з Франції Марі-Жозе Перек. Канадець Д. Бейлі встановив світовий рекорд у бігу на 100 м – 9,84 с. Американець К. Льюїс виграв у Атланті змагання зі стрибків у довжину. Це була дев'ята золота нагорода видатного атлета, а змагання зі стрибків у довжину К. Льюїс виграв на чотирьох Іграх поспіль.

У змаганнях з плавання також лідерами були спортсмени США, які завоювали 26 медалей (13, 11, 2). Успішно виступили також спортсмени Росії – 8 медалей (4, 2, 2) і Австралії – 12 медалей (2, 4, 6). Героєм змагань з плавання слід назвати ірландську спортсменку М. Сміт, яка завоювала 3 золоті і одну бронзову медалі.

У змаганнях з веслування на байдарках і каное впевнено виступили спортсмени Німеччини, які завоювали 6 медалей (4, 2, 0). У змаганнях з велоспорту великого успіху на Іграх досягла команда Франції – 9 медалей (5, 3, 1). У важкоатлетичному турнірі перемогли спортсмени Греції – 5 медалей (2, 3, 0), другими були спортсмени Китаю – 4 медалі (2, 1, 1), третіми – Росії – 3 медалі (2, 1, 0). У змаганнях з вільної боротьби успішно виступили

спортсмени Росії – 4 медалі (3, 1, 0) і США – 5 медалей (3, 1, 1), з греко-римської боротьби – спортсмени Польщі – 5 медалей (3, 1, 1).

Лідери світового аматорського боксу – кубинські спортсмени, як і очікувалось, впевнено перемогли в Атланті – 7 медалей (4, 3, 0).

У спортивній гімнастиці лідерами залишаються спортсмени Росії, України, Румунії, Китаю. Росіяни зайняли перше місце і завоювали 8 медалей (3, 2, 3), у команди Румунії – 10 медалей (1, 3, 6), України – 5 нагород (3, 1, 1), Китаю – 6 медалей (1, 4, 4).

У змаганнях зі спортивних ігор також точилась безкомпромісна боротьба: у змаганні з футболу перемогла збірна Нігерії (чоловіки), США (жінки), з баскетболу – США, з волейболу – Куба, з софтболу – США, з гандболу – Хорватія (чоловіки), Данія (жінки), з бадмінтону – Республіка Корея, з хокею на траві – Голландія, з настільного тенісу – КНР, з тенісу – США.

У неофіційному командному заліку перемогли спортсмени США – 101 медаль (44, 32, 25), на другому місці – Росія – 63 медалі (26, 21, 16), на третьому – спортсмени Німеччини – 65 медалей (20, 18, 27).

Ігри XXVI Олімпіади в Атланті стали останньою сторінкою першого століття Олімпійських ігор сучасності. Ці Ігри ще раз продемонстрували, що олімпійський спорт став глобальним явищем сучасності, яке охопило усі континенти і країни, свого роду феноменом суспільного життя всього світового суспільства.

Наступні Ігри XXVII Олімпіади відбулися в Сідней (Австралія) у 2000 році.

Ігри XXVII Олімпіади (Сідней, 15 вересня – 1 жовтня 2000 р.).

Завершальний рік XX століття ознаменувався найяскравішим спортивним святом, яке відбулося в Сідней. Ігри XXVII Олімпіади перевершили всі попередні за масштабом і представництвом: 10500 спортсменів з

200 країн виборювали 300 комплектів нагород у змаганнях з 37 видів спорту. В олімпійській програмі вперше були представлені таеквондо і триатлон, була розширена програма змагань з легкої атлетики, велоспорту, стрільби, вітрильного спорту, синхронного плавання.

Найбільш численними були команди США – 644 спортсмени, Австралії – 655, Німеччини – 502, Росії – 468, Франції – 357 і Китаю – 295.

У п'яти найбільших командах було понад чверть усіх учасників Ігор. Сіднейські Ігри підтвердили тенденцію до розширення жіночого представництва на Олімпійських іграх, що виявилась як в значному розширенні жіночої частини олімпійської програми (120 видів змагань проти 97 в Атланті, або, відповідно, 40% проти 35,8% загальної їх кількості в олімпійській програмі), так і в більшій, порівняно з Атлантаю, кількості спортсменок.

Оцінюючи загальнокомандні результати виступу в Сідней світових лідерів у олімпійському спорті останніх років, не можна не звернути увагу на більш скромний, ніж чотири роки тому, виступ спортсменів США, помітний прогрес росіян, значний – китайських спортсменів, суттєву здачу позицій спортсменами Німеччини.

При аналізі загальнокомандних підсумків звертає на себе увагу той факт, що значно зміцнили свої позиції держави, які утворені після розпаду СРСР. І якщо б вони знову виступали єдиною командою, то значно випередили б олімпійців США.

У цілому слід відзначити стабілізацію чисельності країн, в яких підготували олімпійських призерів. Олімпійські призери 1996 року були підготовлені у 79 країнах, а 2000 року – у 80-ти. Кількість країн, в яких підготовлені олімпійські чемпіони, зменшилась з 53 до 51.

За завзятістю змагальної боротьби і рівнем конкуренції Ігри XXVII Олімпіади суттєво перевершили попередні. Було встановлено 35 світових рекордів (в Атланті – 25), в тому числі по два – у велоспорті і стендовій стрільбі, 15 – в плаванні, 16 – у важкій атлетиці.

У змаганнях легкоатлетів найбільших успіхів досягли спортсмени США, які завоювали 20 олімпійських медалей. Серед найбільш яскравих подій легкоатлетичного турніру – п'ять олімпійських нагород американки Меріон Джонс, яка перемогла з бігу на 100 і 200 м і в естафеті 4х400 м, крім того, була третьою в естафеті 4х100 м і в стрибках у довжину, подвійна перемога поляка Роберта Корженевського в ходьбі на 20 і 50 км, черговий триумф американця Майкла Джонсона, який переміг з бігу на 400 м і в естафеті 4х400 м. Видатний ветеран світової легкої атлетики став чемпіоном вже третіх Олімпійських ігор.

40-річна Мерилін Отті (Ямайка), яка свою першу олімпійську нагороду завоювала більше 20 років тому на XXII Іграх Олімпіади в Москві, а в Сіднеї на своїх п'ятих Іграх довела особистий рахунок олімпійських нагород до восьми, встановила абсолютний рекорд за кількістю завойованих однією легкоатлеткою нагород.

У змаганнях з плавання також домінували американці (33 медалі, з них 14 – золоті). У числі переможців змагань – трикратні чемпіони Ігор XXVII Олімпіади – Інге де Рейн з Нідерландів, австралієць Ян Торп і американець Ленні Крайзельберг, а також двократні олімпійські чемпіони – Яна Клочкова (Україна), Пітер ван ден Хугенбанд (Нідерланди), Гаррі Холл (США). До унікальних досягнень слід віднести і п'ять олімпійських нагород 33-річної американки Дари Торес, яка завоювала 2 золоті і три бронзові нагороди.

Особливо гострою конкуренцією відзначились змагання з академічного веслування. Найбільших успіхів тут домоглись спортсмени Німеччини, які завоювали 6 олімпійських нагород. Серед найбільш значних подій на змаганнях з академічного веслування – здобуття 38-річним видатним британським веслярем Стівеном Редгрейвом свого п'ятого олімпійського золота (1984, 1988, 1992, 1996, 2000). У веслуванні на байдарках і каное в Сіднеї помінялися місцями два основних фаворити 1996 року – спортсмени Німеччини та Угорщини. На цей раз перемогу святкували угорські майстри – 7 медалей (4, 2, 1).

У змаганнях з велоспорту найбільший успіх випав на долю спортсменів Франції і Німеччини. Французи завоювали 4 золоті і 2 срібні нагороди. Друге і третє місце посіли спортсмени Німеччини й Австралії.

У важкій атлетиці лідери і співвідношення сил з 1996 року майже не змінилися. Перше загальнокомандне місце за підсумком чоловічих і жіночих змагань здобули китайські спортсмени (5 золотих, 1 срібна і 1 бронзова нагороди), друге місце посіли греки – 5 медалей (2, 2, 1), третє – болгарські спортсмени – 3 медалі (1, 2, 0).

У змаганнях з вільної боротьби успіх супроводжував спортсменів Росії – 5 медалей (4, 1, 0) і спортсменів США – 4 медалі (0, 2, 2). У греко-римській боротьбі першими були також спортсмени Росії – 4 медалі (2, 1, 1). Друга і третя позиція залишилася за спортсменами Куби і США.

Багатократні лідери світового аматорського боксу кубинці після впевненої перемоги в Атланті несподівано поступилися першою позицією боксерам Росії, на рахунку яких 7 олімпійських медалей (2, 3, 2). Куба зайняла друге місце – 6 нагород (4, 0, 2). Видатний кубинський боксер Фелікс Савон завоював третю золоту медаль і поповнив поки що дуже короткий ряд триразових олімпійських чемпіонів з боксу (Ласло Папп, Теофіло Стівенсон).

У змаганнях з фехтування найбільш успішно виступили французькі, італійські і російські спортсмени, на рахунку яких відповідно 6 (1, 4, 1), 5 (3, 0, 2) і 4 (3, 0, 1) олімпійські медалі.

У змаганнях зі спортивної гімнастики лідируючу групу склали представники Росії, Китаю, Румунії та України. Як і в Атланті, російські спортсмени виграли 15 олімпійських нагород (5, 5, 5).

Винятково високим напруженням боротьби відзначались ігрові турніри. У змаганнях з баскетболу перемогли спортсмени США; з футболу – Камерун (чоловіки), Норвегія (жінки); з волейболу – Куба (жінки), Югославія (чоловіки); з гандболу – Росія (чоловіки), Данія (жінки); з хокею на траві – Голландія (чоловіки), Австралія (жінки); з тенісу – США; з ватерполо –

Угорщина; з бейсболу і софтболу – США; з пляжного волейболу – США (чоловіки), Австралія (жінки).

Ігри XXVIII Олімпіади (Афіни, 13-29 серпня 2004 р.). У цих Іграх

взяли участь 10625 спортсменів (в тому числі 4329 жінок) з 202 країн світу. У 37 видах спорту розігрували 301 комплект нагород. З 202 країн світу олімпійськими чемпіонами на Іграх-2004 стали спортсмени 56 країн (27,7%), а медалі різного гатунку на Іграх Олімпіади завоювали представники 74 країн (36,6%).

Перше місце на Іграх Олімпіади в Афінах посіла збірна США завоювавши 35 золотих, 40 срібних і 28 бронзових медалей. Найбільший вклад у скарбничку збірної США внесли пловці – 28 медалей (8 золотих, 12 срібних, 5 бронзових).

Справжньою сенсацією у світі спорту став успішний виступ на Іграх Олімпіади 2004 Китайської Народної Республіки. Вони завоювали 32 золоті, 17 срібних і 14 бронзових нагород. При цьому за кількістю олімпійських медалей найвищого гатунку вони всього на 3 нагороди відстали від американських спортсменів і отримали на 5 золотих медалей більше ніж представники Росії.

Збірна команда України посіла 12-те місце завоювавши 9 золотих, 5 срібних і 9 бронзових нагород.

На Іграх XXVIII Олімпіади в Афінах найбільше медалей було розіграно в легкій атлетиці – 46 (24 у чоловіків і 22 у жінок). Найкраще в легкоатлетичних змаганнях виступили представники США. Золоту медаль в бігу на 100 м у чоловіків виграв американський спринтер – Джастін Гетлін – 9,85 с.

Дві золоті олімпійські медалі в Афінах впевнено виграв бігун з Марокко Хишам Єль-Геруж (1500 і 5000 м). На дистанції 10000 м золоту

медаль завоював легкоатлет з Ефіопії Кененіса Бакеле. Тріумфом завершився фінал бігу на 3000 м з перешкодами: спортсмени з Кенії посіли перше, друге і третє місце. Олімпійським чемпіоном став Єзекиль Кембой.

Змагання зі штовхання ядра серед чоловіків ознаменувались напруженою конкуренцією між українцем Юрієм Білоногом і Адамом Нельсоном із США. Обидва спортсмени показали абсолютно однаковий результат – 21 м 16 см, і у відповідності до правил змагань, перше місце було присуджено спортсмену, який показав більш дальній поштовх у другій по результативності спробі. Ним виявився Юрій Білоног, який і став олімпійським чемпіоном.

Цікавими подіями був наповнений марафонський біг у чоловіків. Приблизно за 3 км до фінішу лідирував бразильський спортсмен Вандерлей де Ліма який випереджав своїх найближчих переслідувачів на 30 с. Але на 39-му кілометрі на трасу марафону вибіг нетверезий вболівальник з Ірландії Корнеліус Хоран з плакатом. Він схопив бразильського марафонця і виштовхнув його з траси до глядачів. Поки спортсмена звільнили від хулігана і він зміг продовжити біг (втративши біговий ритм і збивши дихання), його обігнали двоє суперників – італієць Стефано Бальдіні і американець Мебрат Кефлезігі, які посіли відповідно перше і друге місця. І лише третім безвинно фінішував постраждалий бразильський спортсмен, завоювавши бронзову нагороду.

Головним героєм олімпійських змагань з плавання став 19-річний американський пловець Майкл Фелпс, який завоював 8 медалей (6 золотих і 2 бронзові).

Українська спортсменка Яна Клочкова, як і на Іграх 2000 року в Сіднеї, в Афінах була першою на двох дистанціях комплексного плавання – 200 і 400 м.

Чудовий приклад спортивного довголіття продемонструвала німецька байдарочниця Біргит Фішер, яка в Афінах завоювала дві медалі – золоту та

срібну. Всього на рахунку цієї спортсменки 12 олімпійських нагород (8 золотих і 4 срібних).

Три світові рекорди в Афінах були встановлені зі стрільби з лука. Один з них у кваліфікації (72 вистріли) встановив спортсмен із Республіки Корея Ім Дон Хьюн (687 очків), другий встановила його співвітчизниця Пак Сун Хьюн (682 очки). Третій рекорд був встановлений жіночою командою Республіки Корея (2030 очок).

Програма олімпійських змагань з боксу на Іграх-2004 зазнала певних змін порівняно з Іграми-2000: якщо в Сіднеї боксери змагалися в 12 вагових категоріях, то в Афінах в 11-ти. Найкращими в боксі стали кубинці виборовши 5 золотих 2 срібних і 1-ну бронзову медаль.

В змаганнях чоловічих команд з баскетболу збірна США маючи в своєму складі найвідоміших зірок НБА в груповому олімпійському турнірі виступила невдало – три перемоги і дві поразки, а у півфіналі програла команді Аргентини, яка у свою чергу вже у фінальній зустрічі з командою Італії доволі впевнено виборола титул олімпійських чемпіонів.

Жіноча збірна США з баскетболу була помітно кращою усіх своїх суперниць і не залишила їм в Афінах жодних шансів.

В олімпійських змаганнях з футболу не було рівних футболістам Аргентини, які перемогли у всіх матчах. В змаганнях жіночих футбольних команд перемогу здобули спортсменки із США обігравши у фіналі команду Бразилії.

За результатами допінг-контролю, четверо спортсменів, які вже були нагороджені золотими олімпійськими медалями були дискваліфіковані і позбавлені високих титулів, а саме: російська легкоатлетка – штовхальниця ядра Ірина Коржаненко, угорський легкоатлет – метальник диску Роберт Фазекаш, метальник молота Андріан Ануш і спортсмен кінного спорту з Ірландії Шон О'Коннор.

Ігри XXVIII Олімпіади завершилися яскравою церемонією закриття. Президент МОК Жак Рогге у своєму виступі подякував усім організаторам

Ігор Олімпіади. «Ігри пройшли в атмосфері миру і братства, – сказав Жак Рогге. – Атлети торкнулись нас своїми виступами до глибини душі».

Ігри XXIX Олімпіади (Пекін, 8-24 серпня 2008 р.). У цих іграх брали

участь представники 204 країн, 10947 спортсменів (4639 жінок). У 37 видах спорту розігрували 302 комплекти нагород. Офіційним девізом Ігор в Пекіні стало гасло «One World, One Dream» – «Один світ – одна мрія».

Про дуже високий спортивний рівень олімпійських змагань Ігор-2008 свідчить дуже сильна конкуренція майже у всіх видах спорту. Під час

змагань спортсмени встановили 132 олімпійських рекорди, з яких 43 світові, а також сотні континентальних і регіональних.

Загальнокомандну першість на Іграх Олімпіади-2008 виграли спортсмени Китайської Народної Республіки завоювавши 51 золоту медаль, 21 срібну і 28 бронзових (всього 100).

Збірна США після тривалого періоду лідирування в олімпійському спорті посіла на Іграх XXIX Олімпіади друге місце, завоювавши 36 золотих, 38 срібних і 36 бронзових медалей (всього 110). Третє місце посіла збірна Росії завоювавши 72 нагороди різного гатунку (в тому числі 23 золоті медалі).

Збірна України на Іграх-2008 завоювала таку ж кількість медалей як і збірна Франції, але посіла 11-те місце через меншу ніж у французів кількість срібних нагород. Спортсмени України завоювали 27 олімпійських медалей різного гатунку (7 золотих, 5 срібних і 15 бронзових). Олімпійськими чемпіонами на Іграх-2008 стали українські спортсмени – Наталя Добринська (легка атлетика), Артур Айвазян і Олександр Петрів (стрільба кульова), Василь Ломаченко (бокс), Віктор Рубан (стрільба з лука), Інна Йосипенко-Радомська (гребля на байдарках), жіноча збірна по фехтуванню на саблях в

командній першості (Ольга Харлан, Галина Пундик, Олена Хомірова, Ольга Жовнір).

Порівняно з Іграми-2004 у Пекіні розширилась програма легкоатлетичних змагань з 46 до 47 видів змагань: у жінок включили біг на 3000 м з перешкодами.

В легкій атлетиці краще всіх виступили спортсмени США, які вибороли 7 золотих, 9 срібних і 7 бронзових медалей. Головним героєм легкоатлетичних змагань на Іграх XXIX Олімпіади став спортсмен з Ямайки Усейн Болт, який завоював в Пекіні 3 золоті медалі і встановив два світових рекорди сам (біг на 100 м і 200 м) і ще один (в естафеті 4× 100 м).

У бігу на 100 м з восьми учасників фіналу шестеро «вибігли з 10 секунд», а Усейн Болт показав на фініші результат 9,69. Можна тільки здогадуватись яким був би результат Болта, якби перед самим фінішем він не зменшив швидкість і обійшовся без переможної жестикуляції на останніх метрах. Час Болта на дистанції 200 м – 19.30, що на 0,02 соті швидше ніж попередній світовий рекорд встановлений на Іграх-1996 в Атланті.

Ще один світовий рекорд був встановлений у фіналі чоловічої естафети 4 по 100 м, де команда Ямайки, за яку виступали Неста Картер, Майк Фрейтер, Усейн Болт і Асафа Пауел пробігла дистанцію за 37.10 с, на 0.30 с покращивши попереднє світове досягнення збірної США.

В жіночій частині програми легкоатлетичних змагань Ігор XXIX Олімпіади було встановлено 2 світові рекорди. Один з них встановила російська спортсменка Олена Ісінбаєва, яка в стрибках з шестом подолала висоту 5.05 м, а в бігу на 3000 м з перешкодами росіянка Гульнара Галкіна-Самітова вперше в світі «вибігла з 9 хвилин», фінішувавши в Пекіні з результатом 8 хв 58,81 с.

Ефіопський легкоатлет Кененіса Бекеле на Іграх-2008 завоював 2 золоті медалі в бігу на 5000 і 10000 м. Таким чином після Ігор і Пекіні Кененіса Бекеле став триразовим олімпійським чемпіоном.

Спортсменка з Ямайки Вероніка Кембелл Браун була першою на 200 м і стала триразовою олімпійською чемпіонкою (на Іграх-2004 в Афінах, окрім перемоги у бігу на 200 м, була нагороджена золотою медаллю у естафеті 4 × 100 м).

Головним героєм не тільки олімпійських змагань з плавання, а й всіх Ігор ХХІХ Олімпіади став американський спортсмен Майкл Фелпс, який завоював в Пекіні 8 золотих медалей. Цим досягненням він побив 36-річний рекорд американського пловця Марка Спітца, який в 1972 році на Іграх ХХ Олімпіади в Мюнхені став володарем 7 золотих нагород. Після Ігор в Пекіні він став володарем 14 золотих олімпійських медалей, чого не вдалося досягнути ще в жодному олімпійському виді спорту.

У змаганнях з важкої атлетики було встановлено шість світових рекордів і усі в жіночій частині програми.

Змагання з боксу на Іграх-2008 проводились в 11 вагових категоріях. Володарями медалей різного гатунку в цьому виді спорту стали представники 20 країн, олімпійськими чемпіонами – боксери з 9-ти країн. Найкращими на рингу стали боксери Китаю, завоювавши 2 золоті, 1 срібну і 1 бронзову медаль.

Неприємний інцидент стався під час церемонії нагородження переможця і призерів змагань Ігор-2008 з боротьби греко-римської у ваговій категорії до 84 кг. Шведський борець Ара Абрахмян в Пекіні посів третє місце. Після вручення йому бронзової медалі, демонстративно відмовився від нагороди і кинув її на підлогу, показавши таким чином свою незгоду з рішенням суддів, які зарахували йому поразку у півфінальному поєдинку з італійцем Андреа Мінгуцци (який став олімпійським чемпіоном). За неспортивну поведінку і демонстративну неповагу до олімпійських принципів Абрахмяна дискваліфікували.

Також неприємний випадок Ігор-2008 трапився під час змагань з тхеквондо: спортсмен Анхель Валоді Матос з Куби незадоволений рішенням

арбітра, напав на нього і ударив. За цей вчинок він був позбавлений 5-го місця і дискваліфікований.

На олімпійських змаганнях по баскетболу переможцями в обох турнірах (чоловічому і жіночому) стали збірні США, які були укомплектовані зірками світового рівня.

Бразилія – єдина країна, чії національні збірні команди 5 разів перемагали на чемпіонатах світу з футболу, але на Іграх Олімпіад їм жодного разу не вдавалось перемогти. На Іграх-2008 команда Бразилії у півфіналі зустрілась із своїми принциповими суперниками – збірною Аргентини і програла з рахунком 0:3. У фіналі зустрілись команди Аргентини і Нігерії і єдиний гол у ворота нігерійської команди забив аргентинець Анхел ді Марія, після чого збірна Аргентини стала олімпійськими чемпіонами.

У фіналі жіночого футбольного поєдинку як і в Афінах зустрілись збірні США і Бразилії. І знову перемогу отримали американки, обігравши бразильянок з рахунком 1:0.

На Іграх ХХІХ Олімпіади в Пекіні було взято 4770 допінг-проб, що на 25 % більше ніж в Афінах і на 50 % більше ніж в Сіднеї. За Іграми-2008 в різних країнах світу спостерігали 4,4 млрд чоловік.

Ігри ХХХ Олімпіади (Лондон, 27 липня - 12 серпня 2012 р.). У Іграх взяли участь 204 країни, 10 568 спортсменів (4841 жінок). У 29 видах спорту

розігрували 302 комплекти нагород. Встановлено 95 рекордів (39 світових і 56 олімпійських). Новими в олімпійській програмі стали змагання з боксу для жінок. Деякі зміни торкнулися змагань із веслування на байдарках і каное, тенісу, вітрильного та велосипедного спорту, гандболу та сучасного п'ятиборства.

В загальнокомандному заліку переможцями Ігор-2012 стала збірна США, яка завоювала 104 олімпійські медалі (46 – золотих, 29 – срібних, 29 – бронзових). На другому місці команда Китаю – 88 медалей (38 – золотих, 27

– срібних, 23 – бронзових). Третє місце посіли господарі Олімпіади – збірна Великобританії завоювавши 65 олімпійських медалей (29 – золотих, 17 – срібних, 19 – бронзових).

Нові олімпійські досягнення на Іграх-2012, перш за все, торкнулися водних видів спорту. У фінальних запливах на 400 метрів були встановлені відразу три світові рекорди, два з яких належать молодим спортсменам з Китаю. У комплексному плаванні на 400 метрів серед жінок встановила світовий рекорд шістнадцятирічна китаянка Йе Шівень. В результаті змагань золота медалістка показала час 4.28,43 – найкраще олімпійське досягнення в даній дисципліні. Срібло дісталось американці Елізабет Бейсел з результатом 4.31,27, а бронзу завоювала китаянка Лі Хуанхе (4.32,91)

У легкій атлетиці діючий чемпіон світу з бігу, кенієць Давид Рудіша, завоював золоту медаль для своєї країни в бігу на 800 метрів і показав рекордний час – 1.40,91, оновивши власне найвище досягнення - 1.41.01. Він відразу ж фінішував з пристойним відривом від інших учасників, який впевнено зберігав в процесі всього забігу. Друге місце завоював спортсмен з Ботсвани Найджел Амос (1 хвилина 41,73), а бронзу отримав другий кенієць Тімоті Кітум, результат якого - 1.42,53.

Абсолютним медальним рекордсменом в історії Ігор Олімпіад став американський пловець Майкл Фелпс. В Лондоні Фелпс перевершив досягнення легендарної української спортсменки Лариси Латиніної в арсеналі якої 18 олімпійських медалей. Після Ігор в Лондоні на рахунку Фелпса 22 олімпійські нагороди, 18 з яких – золоті.

За популярністю з Майклом Фелпсом може зрівнятися лише Усей Болт. На Олімпіаді в Лондоні він завоював три золоті медалі (в бігу на 100 м, 200 м та в естафеті 4 по 100 м), тим самим повторивши результат показаний на Олімпіаді в Пекіні 2008 року. Підсумовуючи виступ Болта в Лондоні президент МОК Жак Рогге сказав: «Болт – кращий спринтер усіх часів».

Якщо в чоловічому спринті не було рівних ямайським спортсменам, то у жіночому найсильнішими були американки. Вони не тільки стали

переможцями в естафеті 4 × 100 м, але і встановили новий світовий рекорд (40,82 с).

Увійти в золоту історію Ігор Олімпіад можна і без видатних рекордів і спортивних досягнень. Яскравим прикладом цього є представник ПАР Оскар Пісторіус. Він став першим спортсменом, який взяв участь в Іграх Олімпіади з ампутованими ногами. Для бігу він використовує спеціальні протези. Пісторіус неодноразово говорив, що його мета – довести усьому світу, що «ампутанти» можуть жити повноцінним життям, як і звичайні люди.

Ще одним спортсменом, який продемонстрував справжній спортивний дух став американець Мантео Мітчелл, який у півфіналі чоловічої естафети 4 по 100 м відчув хрускіт в нозі. Не дивлячись на сильний біль він добіг до фінішу і передав естафетну паличку. Вже після закінчення забігу лікарі виявили, що Мітчелл отримав перелом малогомілкової кістки на лівій нозі.

В Лондоні жінки вперше розігрували олімпійські медалі в боксі. Першою в історії олімпійською чемпіонкою з боксу стала британка Нікола Адамс.

П'ятеро українських боксерів піднімались п'єдестал пошани у олімпійських змаганнях з боксу, зокрема: Олександр Усік, Василь Ломаченко – золоті медалі, Денис Берінчик – срібло, Тарас Шелест, Олександр Гвоздик – бронза.

Ігри Олімпіади в Лондоні ознаменувалися кількома скандалами на ґрунті расизму. Грецька спортсменка Параскеви Папахрісту, на яку були покладені великі надії, не встигла навіть доїхати до Лондона. Причина полягає в тому, що легкоатлетка дозволила собі пожартувати в своєму мікроблозі на тему кількості чорношкірих мігрантів в її рідній країні, написавши: «В Греції так багато мігрантів з Африки, що, комарі з західного Нілу їстимуть домашню їжу». Пізніше спортсменка публічно просила вибачення, називаючи своє висловлювання лише невдалим жартом, однак національний олімпійський комітет Греції був невблаганний, залишивши легкоатлетку дивитися Олімпійські ігри по телевізору.

Наступний расистських скандал стався вже безпосередньо на самій Олімпіаді. І в ньому також не обійшлося без соціальних мереж. Цього разу неприємні висловлювання озвучив швейцарський футболіст Мішель Морганелла. Після матчу зі збірною Південної Кореї, в якому корейці виграли з рахунком 1:2, розгніваний швейцарець опублікував у своєму мікроблозі запис, в якому в непристойних виразах описав розумові здібності жителів Південної Кореї і висловив бажання побити їх. В результаті Морганелла був виключений з рідної команди. Також у спортсмена відібрали його олімпійську акредитацію. Для Швейцарії Мішель Морганелла був основним футболістом збірної. Проте рішення олімпійського комітету Швейцарії було непохитним.

Ігри XXXI Олімпіади (Ріо-де-Жанейро, 5-21 серпня 2016 р.). У цих іграх взяли участь 11237 атлетів з 206 країн світу, які розігрували 306 комплектів нагород з 28 видів спорту. Це були перші Ігри, які проводились в Південній Америці за всю історію сучасних Олімпійських ігор. Центральна ідея Ігор-2016 – олімпізм, який ґрунтується на трьох основних олімпійських цінностях: «Досконалість, дружба, повага». Програма Ігор XXXI Олімпіади поповнилась двома видами спорту – регбі-7 і гольф.

Вперше на Іграх Олімпіади в Ріо-де-Жанейро дебютували спортсмени Південного Судану та Косово. Відсторонили від участі в Олімпіаді збірну команду Кувейту через втручання уряду у справи НОК. Також Міжнародна асоціація легкоатлетичних федерацій за результатами звіту Всесвітнього антидопінгового агентства відсторила від участі в Олімпіаді-2016 збірну команду Росії з легкої атлетики.

У неофіційному командному заліку Ігор XXXI Олімпіади перемогла збірна команда США завоювавши 121 олімпійську медаль (46 – золотих, 37 – срібних і 38 – бронзових). На другому місці – збірна Великобританії з 67

нагородами (27 – золотих, 23 – срібних, 17 – бронзових). Третє місце посіла збірна команда Китаю – 70 нагород (26 – золотих, 18 – срібних, 26 – бронзових). Україна на Іграх Олімпіади в Ріо-де-Жанейро завоювала 11 медалей (2 – золотих, 5 – срібних, 4 – бронзових), показавши найгірший результат за всі роки незалежності і посівши у неофіційному командному заліку 31-ше місце.

Золоті медалі Олімпіади дісталися представникам 58 країн. Ще одне золото на рахунку команди біженців.

Сенсацією Ігор Олімпіади знову став американський пловець Майкл Фелпс, який з 18-кратного олімпійського чемпіона перетворився в 23-кратного і став абсолютним рекордсменом по кількості олімпійських медалей (загалом в арсеналі Фелпса 28 олімпійських медалей).

На Іграх Олімпіади-2016 він завоював три золоті медалі в естафетах (4 по 100 м, 4 по 200 м вільним стилем і 4 по 100 м комплексним плаванням) та 2 золоті медалі в особистих запливах – 200 м батерфляєм і 200 м комплексним плаванням. Також Майкл Фелпс завоював срібну медаль на дистанції 100 м батерфляєм, при цьому відразу троє спортсменів посіли 2-ге місце у цій дисципліні – Ласло Чех, Чад ле Кло і Майкл Фелпс.

У змаганнях з легкої атлетики знову повторив своє досягнення Усейн Болт. Хоч за кількістю нагород він не рівняється з Фелпсом, але його перевагою є те, що він ніколи не програвав на Іграх Олімпіад.

Усейн Болт залишив позаду усіх конкурентів на дистанціях 100 м та 200 м. Під час забігів Усейн почував себе настільки впевнено, що співав озиратися на суперників та посміхатися. Останнім забігом Болта на Олімпіаді-2016 стала естафета 4 ×100 м в якій збірна Ямайки виборола впевнену перемогу. Усейн Болт завоював своє 9-те золото на Олімпіадах і став одним з трьох легкоатлетів, кому це вдавалось.

Однією з найяскравіших подій Ігор в Ріо-де-Жанейро став чоловічий забіг на 400 м. Головними його фаворитами були олімпійські чемпіони Кірані

Джеймс з Гренади (Лондон-2012) та Лашон Меррітт з США (Пекін-2008), а також діючий чемпіон світу Вайде ван Нікерк з Південної Африки.

На фінішну пряму південноафриканець вибіг з суттєвим відривом від суперників, але переможні емоції Нікерка значно посилились коли він побачив на секундомірі новий світовий рекорд (43.03). Попередній рекорд протримався 17 років і належав американцю Майклу Джонсону, який в 1999 році пробіг на 15 сотих секунд повільніше. Ван Нікерк має у своєму активі ще одне унікальне досягнення. Він єдиний в світі хто зміг вибігти з 10 с на дистанції 100 м, з 20 с на дистанції 200 м і з 44 с на дистанції 400м.

Золоту медаль у стрибках із жердиною завоював бразильський атлет Тьяго Браз де Сілва, який повторив олімпійський рекорд і стрибнув 6.03 м тим самим залишивши позаду діючого рекордсмена світу Рено Лавілені.

У змаганнях зі спортивної гімнастики сенсацією Ігор стала американка Сімона Байлз, яка завоювала 4 золоті нагороди. Спочатку Сімона перемогла в командному багатоборстві, а потім стала першою афроамериканкою, яка завоювала золото в абсолютній першості. Востаннє 4 золоті нагороди в спортивній гімнастиці на одній Олімпіаді завойовувала Катерина Сабо на Іграх Олімпіади в Лос-Анджелесі 1984 року.

Тріумфатором тенісного турніру в Ріо-де-Жанейро став британець Енді Маррей. У фіналі Енді зустрівся з аргентинцем Хуаном Мартіну дель Порто. Опоненти виявились гідними один одного і подарували глядачам чудове чотиригодинне шоу. Маррей став першим тенісистом якому вдалось двічі підряд виграти олімпійське золото в одиночному розряді.

У плавальному басейні справжній спортивний дух продемонстрував американський атлет Ентоні Ервін. Тридцятип'ятирічний американець переміг на дистанції 50 м вільним стилем повторивши своє досягнення 16-річної давності на Іграх 2000 року у Сіднеї. Цікаво, що у 2003 році Ервін вирішив закінчити спортивну кар'єру через спад результатів. Довгий час він працював дитячим тренером, отримав вищу освіту, а у 2010 році повернувся

у професійний спорт. На Іграх-2016 Ервін також завоював золоту медаль у складі американської естафетної команди 4 по 100 м вільним стилем.

В олімпійському футбольному турнірі вперше за всю історію Ігор Олімпіад перемогла команда Бразилії. Як не дивно, але п'ятиразові чемпіони світу з футболу жодного разу не перемагали на Олімпійських іграх. Не дуже успішно розпочавши змагання, бразильці, маючи у своєму складі зірку світового футболу – Неймара (футбольний клуб «Барселона») дійшли до фіналу, де зустрілись із командою Німеччини. Цей матч закінчився з рахунком 1:1 і доля золотої медалі вирішувалась у післяматчевих пенальті. Після чотирьох ударів рахунок був рівним, та п'ятий удар німецької команди парирував голкіпер. Вирішальний удар бразильців виконував Неймар, який свою команду не підвів і подарував радість усім бразильським вболівальникам. Сам футболіст після матчу не міг стримати сліз.

У змаганнях з регбі-7 першу нагороду для своєї країни за всю історію виступів на Іграх Олімпіади завоювала збірна команда Фіджи. Островітяни розгромили збірну команду Великобританії з рахунком 43:7 і стали чемпіонами.

Першою олімпійською чемпіонкою, яка народилася в XXI столітті стала 15-річна китаянка Жень Цянь, яка перемогла в стрибках у воду з 10-метрової вишки.

Також вперше за 32 роки змагання з боксу на Олімпіаді проводились без шоломів.

5.5. Зимові Олімпійські ігри

Зимові Олімпійські ігри, незважаючи на велику популярність, яку вони завоювали у світі, не мають такої давньої історії, як Ігри Олімпіад.

Вперше змагання з фігурного катання на ковзанах були включені у програму ігор IV Олімпіади у 1908 році. Вони проводились одночасно із змаганнями з літніх видів спорту.

Другий раз у програмі Ігор Олімпіад зимові види з'явилися у 1920 році, коли, крім змагань з фігурного катання на ковзанах, був проведений

достатньо представницький турнір (7 команд) з канадського хокею. Під тиском шанувальників зимових видів спорту МОК у 1920 р. сприяв тому, щоб у наступному олімпійському році були організовані змагання з зимових видів спорту. На Паризькій сесії 1922 року було прийнято рішення про проведення таких змагань під назвою **“Міжнародний спортивний тиждень, присвячений VIII Олімпіаді”**.

Кількістю країн-учасниць і спортсменів, гостротою боротьби з більшістю видів спорту змагання у Шамоні перевершили найсміливіші очікування. Це дало підставу МОК на Паризькому олімпійському конгресі у 1925 році прийняти рішення про регулярне проведення зимових Олімпійських ігор (ЗОІ), а змагання, що були проведені у 1924 р. в Шамоні, кваліфікувати як перші офіційні зимові Олімпійські ігри.

Для зимових Олімпійських ігор характерні такі ж досягнення, проблеми і протиріччя, як і для Ігор Олімпіад. Але відсутність інтересу до зимових змагань у країнах Африки, більшості країн Азії та Латинської Америки знімає багато ускладнень і проблем, що постійно супроводжують Ігри літніх Олімпіад.

Програма Ігор 1924-1932 рр. відзначалась стабільністю і включала змагання з бобслею, лижного спорту, швидкісного бігу на ковзанах і хокею з шайбою. Але вже перед III зимовими Олімпійськими іграми виникли гострі протиріччя між МОК і федераціями північних країн Європи, з одного боку, і Австрії, Швейцарії, Франції і Німеччини – з іншого, з питання про включення в олімпійську програму гірськолижних видів спорту. Північні країни забезпечували собі перевагу за рахунок дисциплін лижного спорту і цілком закономірно були проти включення у програму зимових Олімпійських ігор гірськолижного спорту, що інтенсивно розвивався в інших європейських країнах. МОК прийняв компромісне рішення: у програму Ігор 1936 р. було включено гірськолижне двоборство (швидкісний спуск і слалом) для чоловіків і жінок, а також лижна естафета 4х10 км.

У 1948 р. з'явилося одразу 5 нових дисциплін – 4 у гірськолижному спорті і 1 – у скелетоні, що зробило програму значно цікавішою і різноманітнішою.

Таблиця 5.

Зимові Олімпійські ігри 1924-2014 рр.

Ігри Олімпіад	Рік	Місце проведення	Кількість учасників			Кількість країн	Кількість видів змагань
			Чол.	Жін.	Всього		
I	1924	Шамоні, Франція	280	13	293	16	14
II	1928	Санкт-Моріц, Швейцарія	464	27	491	25	13
III	1932	Лейк-Плесід, США	277	30	307	17	14
IV	1936	Гарміш- Партенкірхен, Німеччина	680	76	756	17	14
V	1948	Санкт-Моріц, Швейцарія	636	77	713	28	22
VI	1952	Осло, Норвегія	624	108	732	30	22
VII	1956	Кортіна- д'Ампеццо, Італія	778	146	924	33	24
VIII	1960	Скво-Веллі, США	521	144	665	31	29
IX	1964	Інсбрук, Австрія	914	197	1111	37	34
X	1968	Гренболь, Франція	956	202	1158	37	35
XI	1972	Саппоро, Японія	808	204	1012	35	35
XII	1976	Інсбрук, Австрія	849	215	1064	37	37
XIII	1980	Лейк-Плесід, США	841	3236	1077	37	37
XIV	1984	Сараєво, Югославія	1213	368	1581	49	39
XV	1988	Калгарі, Канада	1270	364	1634	57	46
XVI	1992	Альбервіль, Франція	1312	492	1804	65	57
XVII	1994	Ліллекхаммер, Норвегія	1215	522	1737	67	61
XVIII	1998	Нагано, Японія	1488	814	2302	72	68
XIX	2002	Солт-Лейк-Сіті, США	1513	886	2399	77	78
XX	2006	Турин, Італія	1548	960	2508	80	84
XXI	2010	Ванкувер, Канада	1523	1043	2566	82	86
XXII	2014	Сочі, Росія	-	-	2859	88	98

I зимові Олімпійські ігри відбулися 25 січня – 4 лютого у містечку

Шамоні (Франція). Медалі були розіграні у 14 програмах змагань 5 видів спорту.

Першу золоту медаль завоював спортсмен із США Г. Джутроу (швидкісний біг на ковзанах 500 м). Однак всі інші медалі (14 з 15, що були розіграні у цьому виді спорту) дістались представникам Фінляндії і Норвегії. Героєм змагань став фінський спортсмен К. Тунберг, який переміг з олімпійськими рекордами на

дистанціях 1500 і 5000 м, а також у багатоборстві.

З усіх дисциплін лижного спорту переможцями були спортсмени Норвегії. З 12 розіграних медалей вони поступилися лише однією фінському лижникові. Три золоті медалі і одну бронзову завоював норвежець Т. Хауг.

Канадці перемогли у хокеї, вигравши у команди Чехословаччини 30:0, Швейцарії – 33:0.

У неофіційному командному заліку перемогу здобули спортсмени Норвегії – 18 медалей (4, 7, 7; 122,5 очка), другими були спортсмени Фінляндії – 9 медалей (4, 3, 2; 59,5 очок), третє місце завоювали спортсмени США – 3 медалі (1, 2, 0; 26 очок).

II зимові Олімпійські ігри відбулися у Санкт-Моріці (Швейцарія) 11-19 лютого 1928 р. медалі були розіграні у 13 номерах програми 6 видів спорту. У змаганнях з лижного спорту спортсмени Норвегії поступилися лише 1 з 4 золотих медалей. У швидкісному бігу на ковзанах 2 золоті медалі завоював К. Тунберг (Фінляндія). У бобслеї перемогу отримали спортсмени

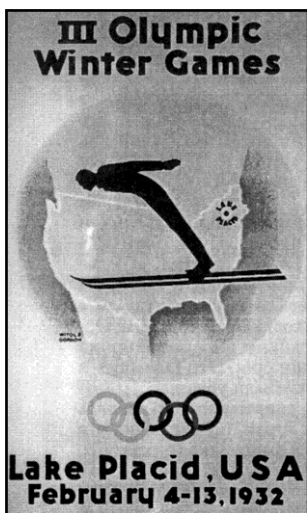
Чарльз Джутроу (США) – перший чемпіон двократний зимових Олімпійських ігор

США. З цієї перемоги почався довгий період тріумфу спортсменів США у бобслеї, які у період з кінця 20-х років і до 40-х років отримали 14 медалей, в тому числі 5 золотих. У хокейному турнірі, як і у Шамоні, не пропустивши ні однієї шайби, перемогли канадці. У змаганнях з фігурного катання на ковзанах серед жінок перемогла видатна норвезька спортсменка С. Хені, яка ще 2 рази ставала Олімпійською чемпіонкою (1932, 1936 рр.).

Загальнокомандну перемогу здобули спортсмени Норвегії – 15 медалей (5, 5, 5; 93 очки), далі – американці – 6 медалей (2, 2, 2; 45 очок), третіми були олімпійці Швеції – 5 медалей (2, 2, 1; 35 очок).

III зимові Олімпійські ігри відбулися 4–15 лютого 1932 року в Лейк-

Плесіді, США. Медалі розігрувались в 14 номерах програми 5 видів спорту. Усі золоті медалі у швидкісному бігу на ковзанах завоювали спортсмени США. Ця перемога пов'язана у першу чергу з тим, що американцям вдалося нав'язати представникам Скандинавських країн новий порядок проведення забігів – з загальним стартом. У хокейному турнірі чергову перемогу здобули канадці. У лижних гонках всі 12 медалей дісталися спортсменам Норвегії (7), Швеції (2) і Фінляндії (3). Другу золоту медаль в одиночному фігурному катанні завоювала норвежка С. Хані.

У неофіційному командному заліку першими були спортсмени США – 12 медалей (6, 4, 2; 85 очок), другими – олімпійці Норвегії – 10 медалей (3, 4, 3; 68 очок), третіми – Канада – 7 медалей (1, 1, 5; 46 очок).

IV зимові Олімпійські ігри відбулися 6–18 лютого 1936 р. у Гарміш-Партенкірхен, Німеччина. Політична атмосфера гітлерівської Німеччини не могла не відбитись на обстановці, що склалась на іграх. Багато відомих спортсменів відмовились від участі в Олімпійських іграх. Серед них чемпіони Лейк-Плесиду Андре і П'єр Брюне (Франція), Д. Ші (США) і багато інших. Однак з точки зору

розвитку спорту Олімпіаду 1936 р. слід розглядати як значний етап. Програма змагань була розширена за рахунок включення гірськолижного спорту і лижної естафети.

Спортсмени Норвегії завоювали 7 золотих медалей: у стрибках з трампліну, двоборстві, швидкісному бігу на ковзанах, фігурному катанні на ковзанах (С. Хені). Героєм змагань зимової Олімпіади став норвежець І. Баллангруд, який завоював три золоті медалі (500, 5000 і 10000 м) і одну срібну медаль (1500 м).

У лижних гонках золоті медалі поділили спортсмени Швеції (18 і 50 км) і Фінляндії (естафета 4+10 км). У гірськолижному двоборстві першіє і друге місця зайняли спортсмени Німеччини.

Найбільшою сенсацією зимових ігор 1936 р. була поразка канадських хокеїстів від збірної Англії. Однак це пояснити дуже просто: команда Англії була укомплектована гравцями команд свого домініону – Канади.

На цих іграх третю золоту медаль завоювала у фігурному катанні на ковзанах Соня Хені, яка після Ігор перейшла в американський професійний

Соня Хені (1936 р) балет на льоду.

Переконливу загальнокомандну перемогу здобули спортсмени Норвегії – 15 медалей (7, 5, 3; 100 очок); другими були спортсмени Німеччини – 6 медалей (3, 3, 0; 46 очок), третіми – шведи – 7 медалей (2, 2, 3; 42 очка).

V зимові Олімпійські ігри відбулися 30 січня – 8 лютого 1948 р. у м. Санкт-Моріц, Швейцарія. Комплекти нагород були розіграні у 22 номерах програми 5 видів спорту.

В усіх трьох дисциплінах лижних гонок переможцями стали спортсмени Швеції. Героєм змагань з гірськолижного спорту став француз А. Орейс, який завоював 2 золоті медалі і 1 бронзову медаль.

У стрибках з трампліну всі три медалі виграли норвежці. Змагання з швидкісного бігу на ковзанах підтвердили лідируючі позиції спортсменів Норвегії – вони здобули перемогу на трьох дистанціях – 500, 1500 і 5000 м. Хокейний турнір виграли канадці. У фінальному матчі вони зустрілися з командою Чехословаччини.

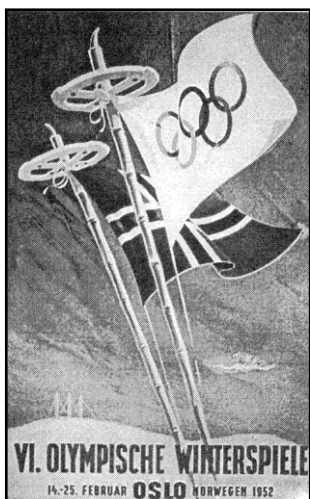
Загальнокомандну перемогу здобули спортсмени Швеції – 10 медалей (4, 3, 3; 70 очок), другими були олімпійці Швейцарії – 9 медалей (3, 4, 2; 68 очок), третіми – спортсмени США – 9 медалей (3, 4, 2; 64,2 очка).

Однією з тенденцій розвитку зимових видів спорту є різке збільшення кількості країн, які беруть участь у зимових Олімпійських іграх. Так, наприклад, якщо на зимових Олімпійських іграх 1952-1960 рр. кількість країн-учасниць коливалась у межах 30-33, то у наступні роки кількість країн стала різко збільшуватись: 1984 р. – 49 країн, 1988 – 57, 1992 – 65, 1994 – 67, 1998 – 72. Серед учасників олімпійських змагань з'явилися країни, у яких раніше зимові види спорту не розвивались: Гватемала, Болівія, Чилі, Ліван, Ямайка, Марокко та ін.

Загальні відомості про зимові Олімпійські ігри 1952-1998 рр. наведені у таблиці 5.

VI зимові Олімпійські ігри (Осло, Норвегія, 14-25 лютого 1952 р.).

Вперше зимові Ігри були проведені у столиці європейської держави, а не в курортному містечку. До початку змагань був побудований новий зимовий стадіон, сучасна траса для бобслею, реконструйований трамплін.

Шведські лижники досягли великого успіху на зимових Іграх 1952 року і мріяли про успішні виступи і в Осло. Однак перевага була на боці норвежців і фінів, а

лижники Швеції завоювали лише 2 бронзові нагороди. Спортсмени Норвегії і Фінляндії отримали 16 з 18 нагород. По три золоті медалі завоювали представники Норвегії (Х. Бренден, А. Бергман, С. Слетвік) і Фінляндії (В. Хакулінен-2, Л. Відеман).

У змаганнях гірськолижників відзначився спортсмен з Італії З. Коло, який з великою перевагою отримав перемогу у швидкісному спуску. Золота медаль у слаломі була отримана О. Шнайдером (Австрія), а у гігантському слаломі – С. Еріксом (Норвегія). У жінок дві золоті медалі завоювала спортсменка із США А. Мідлоуренс.

Героєм змагань ковзанярів став спортсмен з Норвегії Я. Андерсен. Він не тільки переміг на дистанціях 1500, 5000 і 10000 м, але й встановив два олімпійських рекорди.

У змаганнях з бобслею дві золоті медалі завоювали спортсмени з ФРН. У фігурному катанні золоту медаль завоював спортсмен з Франції А. Жиллеті, який став наймолодшим спортсменом (12 років і 5 місяців) за всю історію зимових Олімпійських ігор.

У загальнокомандному заліку перше місце зайняли спортсмени Норвегії – 16 медалей (7, 3, 6; 104,5 очка), другими стали спортсмени США – 11 медалей (4, 6, 1; 77,5 очка), третіми – спортсмени Фінляндії – 9 медалей (3, 4, 2; 63 очка).

VII зимові Олімпійські ігри (Кортіна-д'Ампеццо, Італія, 26 січня – 5 лютого 1956 р.). Вперше на зимові Ігри прибули представники Радянського Союзу (53 чоловіки), які брали участь у змаганнях з лижного, ковзанярського спорту, хокею. У складі об'єднаної німецької команди на зимових іграх дебютували спортсмени НДР. Італійська лижниця Д. Мануццо стала першою в історії Ігор спортсменкою, яка давала олімпійську клятву.

Участь спортсменів СРСР змінила співвідношення сил на змаганнях з окремих видів спорту і у загальнокомандному заліку. У гонці на 10 км серед

жінок першу золоту медаль завоювала спортсменка з СРСР Л. Козирева. Чотири золоті медалі у лижних гонках серед чоловіків отримали представники Норвегії (Х. Бренден), Фінляндії (В. Хакулінен), Швеції (С. Ернберг) і СРСР (естафета 4x10 км). У стрибках з трампліна переміг фін Л. Хювярinen.

Основною сенсацією VII зимових Ігор став виступ радянських ковзанярів, які завоювали 3 золоті медалі на дистанціях 500, 1500 і 5000 м. Світові рекорди були встановлені на дистанціях 500 м (Є. Гришин), 1500 м (Є. Гришин, Ю. Михайлов). Збірна СРСР з хокею перемогла в усіх зустрічах, в тому числі з командами Канади (2:0) та США (4:0), і зайняла перше місце. Кращим гравцем радянської команди був прославлений спортсмен В. Бобров. Він був капітаном збірної команди СРСР з футболу на Олімпійських іграх 1952 р. і хокейної – 1956 р.

Завоювавши 16 медалей (7, 3, 6; 103 очки), збірна команда СРСР зайняла перше місце. На другому – команда Австрії – 11 медалей (4, 3, 4; 66,5 очка), третіми були спортсмени Фінляндії – 7 медалей (3, 3, 1; 57 очок).

VIII зимові Олімпійські ігри (Скво-Веллі, США, 18 – 28 лютого 1960 р.). Урочисте відкриття Ігор відбулося 18 лютого на льодовому стадіоні у присутності 15000 глядачів. Святкову програму готував всесвітньовідомий кінопродюсер з Голівуду Уолт Дісней.

Нагороди були розіграні у 29 видах змагань 5 видів спорту. Вперше був включений біатлон.

У змаганнях з лижного спорту золоті медалі здобули представники: Німеччини – 3, Фінляндії, Швеції і Швейцарії – по 2, Норвегії, Франції, Австрії, Канади, СРСР – по 1.

У ковзанярському спорті велику перевагу над суперниками мали спортсмени з СРСР, які перемогли у 6 з 8 видів змагань. Крім 6 золотих медалей, збірна команда СРСР завоювала 3 срібні і 3 бронзові нагороди. По дві золоті медалі отримали Є. Гришин і Л. Скоблікова. Олімпійський чемпіон

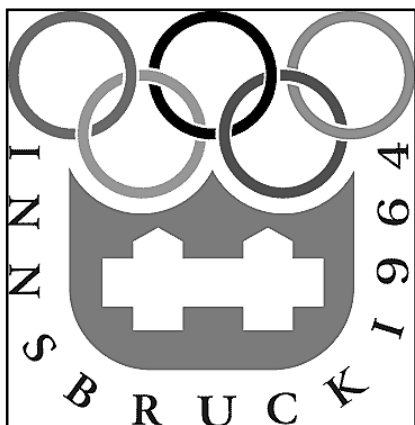
Є. Гришин вперше в історії пробіг дистанцію 500 м швидше як за 40 с. (39,6 с.).

У фігурному катанні золоті медалі завоювали спортсмени США і Канади.

У турнірі хокеїстів перше місце зайняли спортсмени США, друге – канадці, третє – спортсмени СРСР.

У загальнокомандному заліку перемогу отримали спортсмени СРСР – 21 медаль (7, 5, 9; 146,5 очка), другими були спортсмени США – 10 медалей (3, 3, 3; 62 очки), третіми – спортсмени Швеції – 7 медалей (3, 2, 2; 62 очки).

ІХ зимові Олімпійські ігри (Інсбрук, Австрія, 29 січня – 9 лютого 1964 р.). Інсбрук чудово підготувався до Ігор: були споруджені нові і

реконструйовані старі спортивні споруди. Однак відлига різко ускладнила обстановку змагань. Спеціальні служби змушені були перекласти 15000 кубометрів снігу на лижних, бобслейних і гірськолижних трасах. Незважаючи на це, змагання були проведені на дуже високому рівні.

Напружена спортивна боротьба принесла перемогу представникам різних країн. У лижних гонках серед чоловіків перевагу мали представники північних країн. У гірськолижному спорті найсильнішими були олімпійці Франції і Австрії.

У лижних гонках серед жінок усі три золоті медалі завоювали спортсменки СРСР. Але сенсацією стали змагання з ковзанярського спорту серед жінок: 9 з 12 медалей, що розігрувалися, здобули спортсмени СРСР.

Всі 4 золоті медалі завоювала видатна радянська спортсменка Л. Скоблїкова. Вона встановила три олімпійських рекорди.

Сенсацією завершилися і змагання з фігурного катання. Радянські спортсмени Л. Білоусова і О. Протопопов стали першими в Союзі олімпійськими чемпіонами у фігурному катанні на ковзанах.

Збірна команда СРСР стала олімпійським чемпіоном і у хокейному турнірі

Перемогу у загальнокомандному заліку завоювали спортсмени СРСР – 25 медалей (11, 8, 6; 162 очки), другими були спортсмени Норвегії – 15 медалей (3, 6, 6; 89,5 очка), третіми – спортсмени Австрії – 12 медалей (4, 5, 3; 79 очок).

X зимові Олімпійські ігри (Гренобль, Франція, 6 – 18 лютого 1968 р.).

Спортсмени СРСР на цих Олімпійських іграх виступили невдало. Вони здобули всього 5 золотих медалей: В. Білоусов (стрибки з трампліна), Л. Білоусова і О. Протопопов (фігурне катання на ковзанах), біатлон (естафета 4x7,5 км), хокей, ковзанярський спорт – Л. Титова.

У лижних гонках найбільшого успіху досягли норвежці. Вони завоювали 6 золотих медалей. Золоту медаль отримав спортсмен з Італії Ф. Нонес. Це була перша золота медаль представника південної країни з лижного спорту.

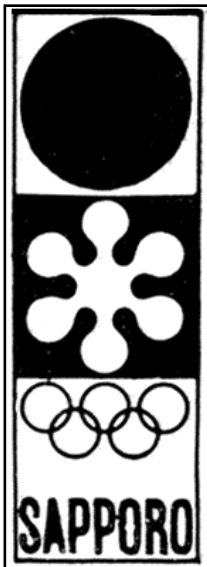
У гірськолижному спорті перемогу в усіх трьох дисциплінах отримав видатний французький спортсмен Ж.К. Кіллі. Такого успіху вдалося досягнути лише один раз А. Зайлеру.

У неофіційному командному заліку перемогу вибороли спортсмени Норвегії – 14 медалей (6, 6, 2; 103 очки), другими були спортсмени СРСР – 13 медалей (5, 5, 3; 92 очки), третіми – спортсмени Австрії – 11 медалей (3, 4, 4; 79 очок).

XI зимові Олімпійські ігри (Саппоро, Японія, 3-13 лютого 1972 р.).

Вперше зимові Олімпійські ігри проводились в Азії. Самі японці мало розраховували на успіх своїх спортсменів, тому що за всю історію зимових Ігор вони завоювали лише одну срібну медаль.

Знову успішно виступили спортсмени СРСР. Героєм змагань лижників став талановитий спортсмен В. Веденін, який завоював дві золоті і одну

бронзову медаль. У лижних гонках на 5 і 10 км серед жінок перемогу отримала Г. Кулакова, яка до цих двох золотих нагород додала третю – в естафеті.

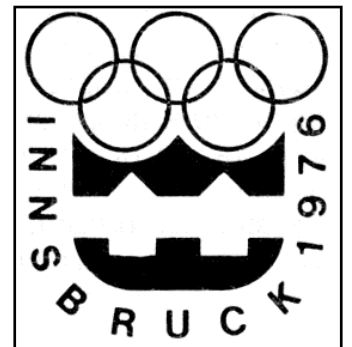
Переможцем у змаганнях ковзанярів став А. Схенк (Нідерланди), який завоював три золоті медалі – на дистанціях 1500, 5000 і 10000 м.

Однією з сенсацій Ігор став виступ японських стрибунів з 70-метрового трампліну: Ю. Касая, А. Коно і С. Аосі завоювали всі три медалі.

Ще одна сенсація – досягнення спортсменів з НДР, які другий раз виступили самостійною командою. Вони здобули 14 медалей – (4, 3, 7; 83 очки) і посіли друге місце. Загальнокомандну перемогу отримали спортсмени СРСР – 16 медалей (8, 5, 3; 120 очок), третіми були спортсмени Норвегії – 12 медалей (2, 5, 5; 79 очок).

ХІІ зимові Олімпійські ігри (Інсбрук, Австрія, 4-5 лютого 1976 р.). У зв'язку з відмовою американського міста Денвера від проведення Ігор, ХІІ Олімпійські ігри були проведені у м. Інсбрук

Найбільшу кількість спортсменів прислали НОК США – 94, СРСР – 79, Австрії – 74; по 2 спортсмени – НОК Угорщини, Сан-Марино, Республіка Корея.

У деяких видах спорту перевагу мали представники однієї країни, з інших перемогли спортсмени різних країн. Спортсмени НДР завоювали усі золоті медалі у бобслеї і санному спорті, спортсмени СРСР – у біатлоні.

У лижних гонках найбільш успішно виступили спортсмени СРСР, які завоювали 4 золоті медалі, дві золоті медалі отримали фінські лижники і одну – спортсмени Норвегії. У гірськолижному спорті по дві золоті медалі завоювали спортсмени ФРН і Австрії, по одній – представники Італії і Канади.

У змаганнях ковзанярів спортсмени СРСР завоювали 4 з 9 золотих медалей, по дві – спортсмени США і Норвегії, 1 – спортсмени з Нідерландів. Американка Ш. Янг завоювала три медалі: золоту (500 м), срібну (1500 м) і бронзову (1000 м). У цьому ж році вона стала чемпіонкою світу з велоспорту (спринт).

У фігурному катанні 2 золоті медалі завоювали радянські фігуристи (Л. Пахомова і О. Горшков., І. Родніна і О. Зайцев), по 1 – представник Англії (Д. Каррі) і США (Д. Хемілл).

Чемпіоном у турнірі хокеїстів стала команда СРСР, у складі якої виступали такі зірки хокею, як В. Третьак, В. Васильєв, Б. Михайлов, В. Петров, В. Харламов, О. Якушев та інші.

Збірна команда СРСР набрала рекордну за всю історію зимових Ігор суму очок – 192 і медалей – 27 (13, 6, 8), зайнявши перше місце. На другому були спортсмени НДР – 19 медалей (7, 5, 7; 135 очок). Команда США зайняла третє місце – 10 медалей (3, 3, 4; 73 очки).

XIII зимові Олімпійські ігри (Лейк-Плесід, США, 13-24 лютого

1980 р.). Сенсацією змагань лижників став виступ дебютанта Ігор спортсмена з СРСР М. Зим'ятова, який переміг на дистанціях 30 і 50 км і в естафеті 4x10 км.

Несподіваною була перемога хокеїстів США. Команда була сформована з кращих хокеїстів університетів і коледжів, добре підготовлена і заслужено виборола золоті медалі. Ще однією сенсацією був виступ спортсменів з Ліхтенштейну, які завоювали дві золоті і дві срібні медалі.

А. Тихонов (СРСР) виступав на четвертих поспіль Олімпійських іграх і завоював четверту золоту медаль. Третю золоту медаль виборола І. Родніна за перемогу у парному катанні.

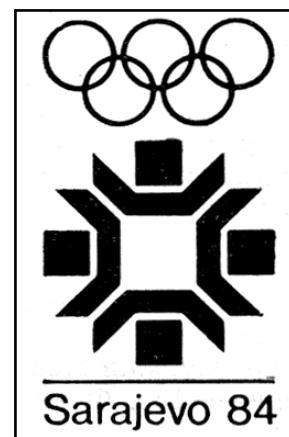
Майстерність американського ковзаняра Е. Хейдена, який завоював всі п'ять золотих медалей, дозволила збірній команді США зайняти загальне третє місце у неофіційному заліку.

Спортсмени НДР у Лейк-Плесіді завоювали 10 золотих медалей і впевнено зайняли перше місце у неофіційному заліку.

53-річний спортсмен зі Швеції Карл-Ерік Еріксон зайняв лише 19-те місце у змаганнях бобслеїстів. Однак він став першим спортсменом, який брав участь у шести зимових Олімпійських іграх.

У неофіційному командному заліку перше місце зайняла команда НДР – 24 медалі (10, 7, 7; 154,5 очка). Друге місце дісталось команді СРСР – 22 медалі (10, 6, 6; 147,5 очка). На третьому місці була команда США – 12 медалей (6, 4, 2; 99 очок).

XIV зимові Олімпійські ігри (Сараєво, Югославія, 8-23 лютого 1984 р.). У лижних гонках традиційну перевагу мали скандинавські спортсмени: команда Фінляндії отримала 8 медалей (3 золоті, 1 срібну і 4 бронзові), Швеції – 5 (3, 1, 1). У спортсменів СРСР також 5 медалей (1, 4, 0). Героїнею Олімпіади була визнана фінська спортсменка М.-Л. Хямляйнен, яка перемогла на всіх трьох індивідуальних дистанціях і завоювала бронзову нагороду в естафеті. Швед Г. Сван переміг у гонці на 15 км, завоював золоту медаль в естафеті і зайняв призові місця у гонках на 30 і 50 км.

У змаганнях ковзанярів першими були спортсмени НДР (11 медалей). Основний вклад внесла жіноча команда, яка перемогла на усіх чотирьох дистанціях. На дистанції 3000 м усі призові місця посіли спортсмени НДР. Найкращих результатів у змаганнях серед чоловіків домоглись спортсмен з НДР К. Енке (2 золоті і 2 срібні медалі) і канадець Г. Буше (дві золоті і одна бронзова медаль).

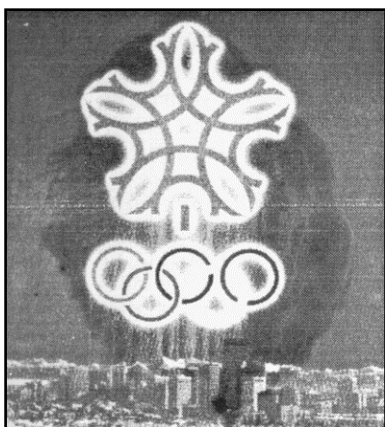
У стрибках на лижах з трампліна золоті і срібні медалі завоювали два спортсмени: Й. Вайссфлог з НДР (перемога на 70-метровому трампліні) і М. Ньюкянену з Фінляндії (перемога на 90-метровому і друге місце на 70-метровому трампліні).

У гірськолижному спорті найбільшу кількість медалей несподівано завоювали спортсмени США – 5 (3, 2, 0).

У біатлоні явну перевагу мали представники Норвегії і ФРН, які отримали по три медалі різної вартості.

У фігурному катанні на ковзанах всі чотири золоті медалі дісталися представникам різних країн – НДР, США, Англії, СРСР. Радянські хокеїсти повернули собі олімпійську першість, яка була втрачена у Лейк-Плесіді. У неофіційному командному заліку першими були спортсмени СРСР – 25 медалей (6, 10, 9; 167 очок). Друге місце зайняли спортсмени НДР – 24 медалі (9, 9, 6; 165 очок). Команда Фінляндії була третьою – 13 медалей (4, 3 б).

XV зимові Олімпійські ігри (Калгарі, Канада, 13-18 лютого 1988 р.).

Оргкомітет Калгарі багато зробив для того, щоб зимові Олімпійські ігри пройшли успішно: був реконструйований олімпійський стадіон, що вмщував 60000 глядачів, побудовані нова бобслейна і санна траси, критий стадіон для проведення хокейних матчів, міжнародний телецентр.

У лижних гонках особливо успішним був виступ представників СРСР – 15 медалей. Золоті медалі завоювали В. Венцене (1), Т. Тихонова (2), М. Дев'ятарьов (1), О. Прокуроров (1). Двократними олімпійськими чемпіонами стали Т. Тихонова (2) і швед Г. Сван. Золоті медалі завоювали представники трьох країн: СРСР (5), Швеції (2) і Фінляндії (1).

У стрибках на лижах з трампліна поза конкуренцією був відомий фінський спортсмен Матті Ньюканен, який став триразовим переможцем на 70- та 90-метровому трампліні і в командних змаганнях.

У гірськолижному спорті успішно виступили представники альпійських країн і особливо Швейцарії (11 медалей, з них 3 золоті).

Дворазовим олімпійським чемпіоном став Альберто Томба (Італія), який 7 разів був переможцем Кубків світу.

У ковзанярському спорті домінували представники НДР (13 медалей, з них 3 – золоті). Три золоті медалі були завойовані голландкою Явонною ван Генніп, яка перемогла на дистанціях 1500, 3000 і 5000 м.

Виступ ковзанярки з НДР Крісти Ротенбургер-Лудінг був відзначений двома медалями: золотою на дистанції 1000 м і срібною – на 500 м. Однак в історію олімпійського спорту ця спортсменка увійшла не тільки за цими показниками: вона стала єдиною спортсменкою, яка змогла в один рік отримати медалі на зимових Олімпійських іграх та Іграх Олімпіад: цього ж року у Сеулі вона завоювала срібну медаль у велоспорті.

У фігурному катанні золоті медалі завоювали представники трьох країн: СРСР (К. Гордєєва і С. Гриньков; Н. Бестем'янова й А. Букін); США (Братян Бойтано) і НДР (Катаріна Вітт).

У хокеї олімпійським чемпіоном стала збірна команда СРСР, яка у фіналі перемогла збірну Фінляндії.

За підсумками Ігор найбільшу кількість медалей – 29 (11, 9, 9; 204,5 очок) завоювали спортсмени СРСР. На другому місці були спортсмени НДР – 25 медалей (9, 10 6; 173 очки); на третьому – Швейцарії – 15 медалей (5, 5, 5; 97,5 очка).

XVI зимові Олімпійські ігри (Альбервіль, Франція, 8 – 23 лютого 1992 р.) У XVI зимових Олімпійських іграх взяли участь 1804 спортсмени з 65 країн світу. Медалі розігрувались у 57 видах змагань 12 видів спорту.

Зміна політичної ситуації у світі не змогла не відбитися на розкладі сил на міжнародній спортивній арені. У зв'язку з об'єднанням Німеччина була представлена єдиною командою. Ігри проводились через два місяці після того, як СРСР перестав існувати як єдина держава. Зразу ж виникли питання про статус команди, її

фінансування, комплектування, підготовку і участь в Іграх. Після довгих дискусій і переговорів було вирішено, що Олімпійська команда колишнього СРСР буде виступати як об'єднана команда Співдружності Незалежних Держав (СНД) під олімпійським прапором.

Результати Ігор засвідчили загострення суперництва з зимових видів спорту на міжнародній спортивній арені. У порівнянні з Іграми 1988 р. у Калгарі кількість країн, спортсмени яких змогли завоювати золоті медалі, збільшилась з 11 до 14. Серед чемпіонів і призерів зимових Олімпійських ігор з'явилися спортсмени країн, які ніколи не мали досягнень у зимових видах спорту – Республіки Корея, Іспанії, Італії, Нової Зеландії.

Видатних успіхів у лижних перегонах серед чоловіків досягли спортсмени Норвегії: вони були першими на всіх дистанціях, в естафеті 4x10 км, отримали п'ять золотих медалей. Героєм Ігор став норвезький лижник Вегард Ульванг, який був нагороджений 3 золотими і 1 срібною медалями. Серед жінок успішно виступили спортсмени команди СНД, які завоювали 3 золоті медалі.

Спортсмени Німеччини завоювали 3 золоті медалі у біатлоні, 5 у ковзанярському спорті, 2 у змаганнях на санях.

У 10 видах змагань з гірськолижного спорту золоті медалі розподілилися таким чином: Австрія – 3, Італія – 3, Норвегія – 2, Швеція – 1, Канада – 1.

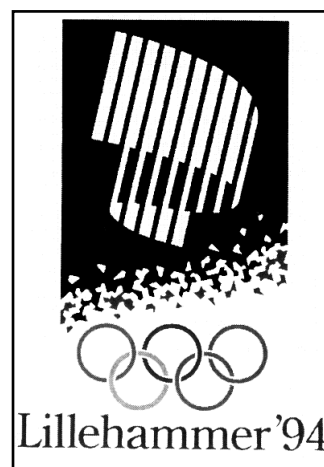
У змаганнях з шорт-треку дві золоті медалі завоювали спортсмени Республіки Корея.

У фігурному катанні на ковзанах три золоті медалі завоювали спортсмени команди СНД, які також стали чемпіонами у хокеї з шайбою, перегравши у фіналі канадців 3:1.

Загальнокомандну першість завоювали спортсмени Німеччини – 26 медалей (10, 10, 6; 181 очко). На другому місці спортсмени команди СНД – 23 медалі (9, 6, 8; 193 очки). Третіми були спортсмени Норвегії – 20 медалей (9, 6, 5; 163 очки).

У 1992 році зимові Олімпійські ігри востаннє проводились того ж року, що й Ігри Олімпіади. МОК прийняв рішення надалі проводити Ігри Олімпіад і зимові Олімпійські ігри по чергово з інтервалом 2 роки.

XVII зимові Олімпійські ігри (Ліллекхаммер, Норвегія, 12-27 лютого 1994 р.). У змаганнях за 61 комплект нагород зустрілись 1923 спортсмени з 67 країн світу. Збільшення кількості країн-учасниць було обумовлено політичною перебудовою в Європі: вперше самостійними командами брали участь у змаганнях Україна, Білорусь, Казахстан, Чехія, Словачія та ряд інших країн.

Ігри принесли масу несподіванок не тільки у різних видах змагань, але й у загальнокомандній боротьбі. Спеціалісти багатьох країн були впевнені, що російські спортсмени не здатні завоювати більш ніж 15-18 медалей. Однак у підсумку вони отримали 23 медалі (11, 8, 4; 172 очки). Олімпійці Норвегії поступилися росіянам кількістю золотих медалей (10), але завоювали більше срібних (11) і бронзових (8), набрали 176 очок і зайняли перше місце. Третіми були спортсмени Німеччини – 24 медалі (9, 7, 8; 161 очко).

Основною подією змагань у швидкісному бігу на ковзанах були три золоті медалі норвезького спортсмена Йохана-Олава Косса (1500, 5000, 10000 м).

В лижних перегонах основна боротьба розгорталася між спортсменами Росії, Норвегії, Італії, Казахстану, які і розділили золоті медалі в усіх видах змагань. Росіянка Л. Єгорова завоювала три золоті медалі – у перегонах на 5, 10 км і у естафеті 4x5 км.

У боротьбу за золоті нагороди у гірськолижному спорті активно включились спортсмени Німеччини і США. У Ліллекхаммері вони завоювали по дві золоті медалі. Решту нагород вибороли представники країн, які традиційно успішно виступають у цьому виді спорту.

У бобслеї боротьба розгорнулася між командами Німеччини і Швейцарії, які завоювали по 1 золотій медалі. У санному спорті великого успіху досягли спортсмени Італії, які завоювали 2 золоті медалі.

У фігурному катанні на ковзанах першу золоту медаль для України завоювала О. Баюл.

Стратегія спеціалістів Республіки Корея, які спрямували основні зусилля на підготовку спортсменів, що спеціалізуються у шорт-треку, виявилась виключно успішною. Спортсмени цієї країни завоювали у цьому виді спорту 4 золоті медалі.

В цілому XVII зимові Олімпійські ігри стали дуже успішними як в організаційному, так і у спортивному відношенні.

XVIII зимові Олімпійські ігри (Нагано, Японія, 7 – 12 лютого

1998 р.). За всю історію зимових Олімпійських ігор саме ці були найбільш представницькими. У них взяли участь 2372 спортсмени з 72 країн світу. Медалі розігрувались у 68 видах змагань 14 видів спорту.

На Іграх блискуче виступили у лижних перегонах росіянка Л. Лазутіна, яка завоювала на Олімпіаді 5 медалей – 3 золоті, 1 срібну і 1 бронзову, а також норвежець Б'єрн Делі, який завоював 3 золоті та 1 срібну медаль.

Австрія, Німеччина, Норвегія та Італія знову підтвердили своє світове лідерство у гірськолижному спорті. По три золоті медалі завоювали спортсмени Австрії і Німеччини; по одній золотій медалі – спортсмени Норвегії, Італії, Франції і США.

У Нагано на XVIII Іграх вперше були проведені змагання з нового олімпійського виду спорту – сноубордінгу. Першими олімпійськими чемпіонами зі сноубордінгу стали спортсмен з Канади Росс Ребальятті, а у жінок – французженка Карін Рубі.

У біатлоні на ведучі позиції вийшли спортсмени Норвегії, які завоювали 5 медалей (2, 2, 1).

Олімпійські нагороди з кьорлінгу на Іграх завоювали спортсмени з Канади (золота і срібна медалі), Швейцарії (золота медаль), Норвегії й Швеції (бронзові нагороди).

З великою перевагою у Нагано виступили ковзанярі Голландії, які завоювали 11 олімпійських медалей (5, 4, 2). Д. Ромме виборов 2 золоті медалі на дистанціях 5000 і 10000 м та 1 золоту (1000) і срібну (1500) медалі; Маріанн Тіммер завоювала золоті медалі на дистанціях 1000 і 1500 м.

У стрибках на лижах з трампліну спортсмени Японії завоювали 2 золоті, 1 срібну і 1 бронзову нагороди.

Основна боротьба за олімпійські нагороди на змаганнях з фрістайлу точилась між спортсменами США, Японії, Фінляндії, Німеччини. Найкращих результатів досягли спортсмени зі США, які завоювали 3 золоті нагороди.

Повністю підтвердились прогнози спеціалістів стосовно виступу спортсменів Кореї з шорт-треку. Вони завоювали 3 золоті, 1 срібну і 2 бронзові нагороди.

Загальнокомандну першість завоювали спортсмени Німеччини – 29 медалей (12, 9, 8; 203 очки). На другому місці – спортсмени Норвегії – 25 медалей (10, 10, 5; 162 очки). На третьому – Росії – 18 медалей (9, 6, 3; 133 очки).

XIX зимові Олімпійські ігри (Солт-Лейк-Сіті, США, 8 – 24 лютого 2002 р.). Із 24-х країн, що завоювали медалі у Солт-Лейк-Сіті – 18 країн представляли Європу, 3 – Азію, 2 – Америку, 1 – Океанію. На Іграх-2002 європейці вибороли 57 золотих, 55 срібних, і 55 бронзових медалей (всього 167); американці (США і Канада) – 17 золотих, 16 срібних і 18 бронзових нагород (всього 51); представники країн Азії (Китай, Республіка Корея, Японія) – 4 золотих, 5 срібних і 5 бронзових (всього 14) та 2 золоті медалі завоювали представники Океанії (Австралії).

На Іграх в Солт-Лейк-Сіті е програму було включено два нових види змагань – спринтерська гонка 1,5 км вільним стилем у чоловіків і спринтерська гонка на таку ж дистанцію у жінок. Норвежець Тур-Арне Хетланд у фіналі спринту всього на 0,1 с випередив німця Петера Шликенридера і на 0,3 – італійця Крістіана Дзорци.

В гонці на 15 км класичним стилем олімпійським чемпіоном став естонський лижник Андрус Веерпалу. Другим був норвежець Фроде Естіл, а третім – естонець Яак Мае.

Норвезька спортсменка Берте Скарі, яка перед початком Ігор-2002 вважалася найсильнішою у світі в лижних гонках класичним стилем, в Солт-Лейк-Сіті під час 10-кілометрової дистанції дещо відставала від лідируючих росіянок Ольги Данилової та Юлії Чепалової. Але незадовго до фінішу норвежка збільшила швидкість і, впевнено, обійшовши суперниць, виграла золоту олімпійську медаль.

Невдало виступили на зимових Іграх-2002 команди таких традиційно сильних в лижних гонках країн, як Швеція та Фінляндія. Що стосується співвідношення сил між країнами в лижних гонках, то найбільш успішними виявились виступи представників Норвегії.

Після Ігор-2002 норвежець Томас Алсгорд, який в Солт-Лейк-Сіті виграв 2 золоті медалі в загальному (з врахуванням виступів в Ліллекхаммері-1994 та Нагано-1998) став п'ятикратним олімпійським чемпіоном.

В чоловічій гірськолижній програмі олімпійськими чемпіонами стали норвежець – Кьетиль-Андре Омофт – двічі (в супергігантському слаломі і в альпійській комбінації), австрієць Фріц Шьробль (у швидкісному спуску), його співвітчизник Штефан Еберхартер (в гігантському слаломі) і француз Жан-Пьер Відаль (в слаломі).

У жіночій гірськолижній програмі Ігор-2002

беззаперечною героїнею змагань стала хорватська спортсменка Яніца

Костелич, яка стала триразовою олімпійською чемпіонкою (в слаломі, гігантському слаломі та альпійській комбінації), а також завоювала срібну медаль в супергігантському слаломі. У швидкісному спуску перемогу отримала французька Каролін Монтіє, а в супергігантському слаломі – італійка Даніела Чеккареллі.

Головним невдахою у ковзанярському бігу на 500 м став один з найсильніших спринтерів світу канадець Джеремі Уотерспун: під час розгону він зачепився одним ковзаном за інший і упавши позбавив себе можливості боротися за нагороди.

У змаганнях з біатлону найбільших успіхів досягнули команди Німеччини і Норвегії. Німецька збірна завоювала у цьому виді 9 нагород (3 золоті, 5 срібних і 1 бронзову) у норвезьких спортсменів – 6 нагород (4 золоті і 2 срібні).

Беззаперечним героєм у біатлоні Ігор-2002 став норвежець Оле-Ейнар Бьорндален. Він послідовно виграв усі три індивідуальних види змагань – гонку на 20 км, спринтерську 10-кілометрову гонку і гонку переслідування на 12,5 км. Окрім того разом з товаришами по команді в естафеті 4 по 7,5 він завоював четверту на цих Іграх золоту медаль.

Новий світовий рекорд у шорт-треку на дистанції 1500 м встановила у півфіналі кореянка Чой Юнь Кьун (2 хв 21,069 с), але у фіналі вона фінішувала другою поступившись свої співвітчизниці Ко Джи Хьун.

Ще один світовий рекорд у фіналі естафети на дистанції 3000 м встановила жіноча команда Республіки Корея (4 хв 12,793 с).

Доволі несподівано у стрибках з трампліна К-90 та К-120 переміг молодий швейцарський спортсмен Сіммон Амман, який випередив усіх своїх досвідчених суперників.

Першими олімпійськими чемпіонками у жіночому бобслеї стали американки Джилл Бакен і Вонетта Флауерс – екіпаж США-2. Срібними і бронзовими призерами стали відповідно, екіпажі Германії-1 і Германії-2.

Найдовшими у програмі XIX зимових Олімпійських ігор виявились змагання з хокею, у яких розіграли два комплекти нагород – серед жіночих і чоловічих команд.

У фіналі жіночих змагань збірна Канади у запеклій боротьбі перемогла суперниць із США з рахунком 3:2. Бронзовими призерами стали хокеїстки Швеції, які у матчі за 3-тє місце подолали (2:1) суперниць з Фінляндії. У змаганнях чоловічих хокейних команд у фіналі зустрілись збірні Канади і США. У складі обох команд брало участь немало яскравих зірок НХЛ. Вирішальний поєдинок виграли канадці – з рахунком 5:2. Трєтє місце посіла збірна Росії, обігравши в матчі за 3-тє місце команду Білорусії з рахунком 7:2.

На урочистій церемонії закриття XIX зимових Олімпійських ігор в Солт-Лейк-Сіті президент МОК у своєму виступі відзначив, що ці Ігри проходили під девізом «Запали вогонь в собі» були чудово організовані. Спортсменів різних країн Жак Рогге закликав знову разом зібратись на наступних XX зимових Олімпійських іграх у 2006 р. в Турині.

XX зимові Олімпійські ігри (Турин, Італія, 10 – 26 лютого 2006 р.). Програма XX зимових Олімпійських ігор включала 84 види змагань з 15 видів спорту. В Іграх-2006 брало участь понад 2500 спортсменів із 80 країн світу. Ігри проходили під девізом – «Тут живе пристрасть».

Олімпійські медалі різного гатунку були вручені на зимових Іграх-2006 в Турині спортсменам 26 країн, а золоті нагороди – представникам 18 країн.

Найкращі результати на цих Іграх продемонстрували спортсмени Германії – 29 нагород (11 золотих, 12 срібних, 6 бронзових). По 9 золотих олімпійських медалей здобули збірні США та Австрії. Однак американці за рахунок більшої кількості срібних нагород посіли другу позицію в загальнокомандному заліку.

Представники України завоювали на Іграх в Турині дві бронзові нагороди і посіли 25 місце.

Головною героїнею в лижних гонках стала спортсменка з Естонії Кристина Шмигун, яка завоювала дві золоті олімпійські медалі. Спочатку вона виграла дуатлон (7,5 км класичним стилем + 7,5 км вільним стилем), а через кілька днів стала першою в 10-кілометровій гонці (з роздільним стартом) класичним стилем.

У новій олімпійській дисципліні програми лижних гонок на Іграх-2006 – командному спринті – першими були шведки Анна Дальберг і Ліна Андерсон.

Завершував програму лижних гонок чоловічий марафон – гонка 50 км з масовим стартом де переміг італійський спортсмен Джорджо Ди Чента, ставши таким чином дворазовим олімпійським чемпіоном.

У змаганнях зі швидкісного бігу на ковзанах краще за інших виступили спортсмени із США та Нідерландів, а також Канади, Італії, Германії та Росії.

В олімпійській програмі з біатлону кращими стали спортсмени Германії, Росії, Франції і Швеції.

Головними героями у цьому виді стали німецькі спортсмени – Міхаель Грайс (3 золоті нагороди), Свен Фішер (2 золоті і 1 бронзова медаль).

Видатний норвезький біатлоніст Оле-Ейнар Бьорндален на Іграх-2006 завоював 3 олімпійські медалі (2 срібні і 1 бронзову).

У гірськолижному спорті найкраще виступили представники Австрії, за ними спортсмени США, Хорватії, Франції, Швеції, Норвегії.

Серед чоловіків найбільше відзначився австрійський спортсмен Бенджамін Райх, який виграв 2 золоті медалі. Він став першим у слаломі і гігантському слаломі. У швидкісному спуску на Іграх-2006 перемогу здобув Антуан Денерья (Франція). В альпійській комбінації переміг американець Тед Лейджеті.

Серед жінок у гірськолижному спорті відзначились австрійська спортсменка Міхаела Дорфмайстер (2 золоті медалі), шведська

гірськолижниця Аня Персон (1 золота і 2 бронзові медалі) і хорватська спортсменка Яниця Костелич (1 золота і 1 срібна медаль). Костелич стала єдиною серед жінок-гірськолижниць чотириразовою олімпійською чемпіонкою, а загальна кількість завойованих нею олімпійських нагород становить 6 медалей – цей показник також найкращий у гірськолижному спорті.

У змаганнях з шорт-треку найкраще виступили спортсмени з Республіки Корея, які значно випередили суперників з інших країн не тільки по кількості медалей найвищого гатунку, але й по загальній кількості нагород (6 золотих, 3 срібні, 1 бронзову).

Олімпійська програма зі сноубордингу на Іграх-2006 порівняно з Іграми-2002 була розширена з 4 видів змагань до 6. З'явилися змагання з борд-кроссу (у чоловіків і у жінок). Найкращими у сноубордингу були спортсмени з США та Швейцарії.

У фрістайлі найкраще виступили представники Китаю і Австралії, а також Канади і Швейцарії. Всього в олімпійських змаганнях з фрістайлу на Іграх-2006 володарями медалей різного гатунку стали спортсмени 10 країн.

Вперше після Ігор-1994, коли в Ліллекхаммері Оксана Баюл завоювала для України першу золоту олімпійську нагороду у фігурному катанні на ковзанах. В цьому виді спорту на Іграх-2006 в Турині бронзову нагороду завоювали Олена Грушина і Руслан Гончаров у спортивних танцях на льоду.

У стрибках на лижах з трампліну найкращими стали спортсмени з Австрії, а також з Норвегії та Фінляндії. Найбільше у цьому виді спорту відзначився австрієць Томас Моргенштен (2 золота), норвежець Ларс Бістол (1 золото, 2 бронзи), австрієць Андреас Кофлер (1 золото і 1 срібло), фін Матті Хаутамяки (2 срібла).

Олімпійська програма Ігор-2006 по хокею на льоду, як і в попередніх Іграх включала два види змагань: за один комплект медалей боролись чоловічі команди, за інший – жіночі.

У фінальному поєдинку жіночого фіналу канадські хокеїстки впевнено перемогли шведок з рахунком 4:1 і тим самим повторили свій олімпійський триумф чотирирічної давності. Срібні медалі – у команди Швеції, а бронза – у збірної США.

Фінал чоловічого хокейного турніру між Шведами та Фінами завершився перемогою збірної Швеції (3:2). Третє місце посіла збірна команда Чехії.

Після закінчення XX зимових Олімпійських ігор в Турині президент МОК сказав: «Я задоволений тим, як пройшли ці Ігри. Не буду говорити, що вони були кращими в історії Олімпіад. Кожні змагання проводяться в країнах з різними традиціями, історією і культурою. Вважаю, що неможливо порівнювати Олімпіади. Але змаганнями в Турині я задоволений... За час спілкування зі спортсменами, тренерами, волонтерами і журналістами я почув тільки позитивні відгуки...».

XXI зимові Олімпійські ігри (Ванкувер, Канада, 12 – 28 лютого 2010 р.). Це треті Олімпійські ігри, які приймала Канада – і перші в провінції Британська Колумбія. Канада приймала Ігри Олімпіади у 1976 році в Монреалі і зимові Олімпійські ігри 1988 року в Калгарі. Девізом Ігор-2010 стали рядки із гімну Канади – «З палаючим серцем».

Трагічна подія сталася ще до початку проведення Олімпійських ігор на санно-бобслейній трасі у Вістлері, яка вважалася однією із найнебезпечніших у світі. 12 лютого трагічно загинув 21-річний грузинський саночник Нодар Кумаріташвілі, який вилетів із дистанції і врізався в стовп під час тренувальних заїздів. На парад олімпійських збірних делегація Грузії вийшла з траурними пов'язками і чорними шарфами, чорна стрічка була прив'язана до національного прапора країни, а на церемонії відкриття усі присутні вшанували пам'ять загиблого хвилиною мовчання.

В програму ігор у Ванкувері включені змагання з 15 видів сорту і розіграно 86 комплектів нагород.

У загальнокомандному заліку перше місце посіла збірна команда Канади завоювавши 26 олімпійських медалей (14 золотих, 7 срібних і 5 бронзових). Другими стали спортсмени із Німеччини – 30 медалей (10 золотих, 13 срібних і 7 бронзових), а третє місце посіла збірна команда США – 37 медалей (9 золотих, 15 срібних і 13 бронзових).

Невідповідність кількості срібних і бронзових нагород була пов'язана з тим, що в чоловічій біатлонній індивідуальній гонці норвежець Оле-Ейнар Бьорндален та білорус Сергій Новіков продемонстрували абсолютно однаковий час, тому вони обоє були нагороджені срібними медалями, а бронзова не дісталась нікому.

Героїнею Олімпійських ігор у Ванкувері стала словенська лижниця Петра Майдич. Під час розминки в особистому спринті класичним стилем вона вилетіла з траси, впала в яр глибиною 3 метри та вдарилась в дерево. Не дивлячись на біль, спортсменка пройшла через чотири спринтерські кваліфікаційні гонки, а у фіналі посіла третє місце. Пізніше виявилось, що у неї були зламані чотири ребра і пошкоджено легені. Під час церемонії нагородження Петра підіймалась на п'єдестал пошани у супроводі двох лікарів.

Знаменитий норвезький біатлоніст Оле-Ейнар Бьорндален зробив ще один крок до того, щоб стати найтитулованішим спортсменом в історії зимових Олімпійських ігор після перемоги в естафетній гонці 4 × 7,5 км під снігопадам. Бьорндален відірвався на заключному етапі всього на 0,2 с від австрійця Крістофа Зуманна, який змушений був повернути на штрафне коло після першої стрільби. Тепер у норвежця – 11 медалей (6 золотих, 4 срібних і 1 бронзова). В його легендарного співвітчизника – лижника Бьорна Делі – 12 нагород. На Іграх 1992, 1994 і 1998 років Делі завоював 8 золотих і 4 срібних медалі.

В чоловічих змаганнях з хокею перемогу здобула збірна команда Канади, яка в овертаймі переграла збірну США з рахунком 3:2. Перемогу канадцям приніс влучний кидок Сінді Кросбі на 68 хвилині. Бронзову нагороду виграла збірна Фінляндії, яка у матчі за третє місце перемогла команду Словаччини – 5:3.

У жіночому хокейному турнірі перемогу знову завоювали спортсменки з Канади які перемогли у фіналі збірну США з рахунком 2:0. Третє місце посіла збірна Фінляндії обігравши в овертаймі спортсменок із Швеції з рахунком 3:2.

XXII зимові Олімпійські ігри (Сочі, Росія, 7 – 23 лютого 2014 р.).

Програма XXII зимових Олімпійських ігор включала 98 видів змагань з 15 видів спорту. В Іграх-2014 , брало участь понад 2859 спортсменів із 88 країн світу. Ігри проходили

під девізом – «Спекотні. Зимові. Твої».

У загальнокомандному заліку переможцями Ігор-2014 в Сочі стала команда Росії завоювавши 33 олімпійські медалі (13 золотих, 11 срібних і 9 бронзових). Другими стали спортсмени із Норвегії – 26 медалей (11 золотих, 5 срібних і 10 бронзових), а третє місце посіла збірна команда Канади – 25 медалей (10 золотих, 10 срібних і 5 бронзових).

В олімпійських змаганнях з біатлону норвежець Оле-Ейнар Бьорндален довів загальну кількість своїх олімпійських нагород до 13, що раніше не вдавалось нікому в жодному виді спорту на зимових Олімпійських іграх. По кількості золотих медалей (8) він зрівнявся з рекордсменом зимових Олімпійських ігор – лижником Бьорном Делі.

Тріумфальним став виступ жіночої збірної команди України з біатлону, яка завоювала золоті нагороди у естафеті 4 × 6 км випередивши росіянок та представниць Норвегії. А Віті Семеренко вдалось окрім командного золота також здобути бронзову медаль у спринті.

Рекордсменом Ігор-2014 став 19-річний японець Юдзуру Ханю, який став першим фігуристом, що набрав більше 100 балів за коротку програму. Ще один рекорд встановив голландський ковзаняр Свен Крамер, який подолав дистанцію 5000 метрів за 6.10,76 побивши власний попередній рекорд.

Черговий світовий рекорд на Іграх в Сочі встановила жіноча збірна команда Великобританії в керлінгу, яка розгромила американок з беззаперечною перевагою у сім каменів.

Справжній приклад спортивного духу продемонстрував канадський ковзаняр Денні Моррісон, який завоював в Сочі срібло та бронзу не дивлячись на отриману нещодавно травму. За рік до Ігор в Сочі він отримав перелом ноги катаючись на лижах. Під час Олімпійських ігор 2014 року спортсмен не пройшов відбір на дистанції 10000 метрів. Але його співвітчизник – Гілмор Джуніо поступився своїм місцем в забігу і Моррісон у підсумку завоював срібло, а незабаром і бронзу на дистанції 1500 метрів.

Під час церемонії закриття, президент МОК Томас Бах оголосив зимові Олімпійські ігри в Сочі закритими. Прапор Олімпійських ігор було передано представникам організаційного комітету XXIII зимової Олімпіади, яка відбудеться у 2018 році в Пхьончхані (Південна Корея).

5.6. Визначні спортивні досягнення

5.6.1. Визначні досягнення світових атлетів

До історії Олімпійського спорту, золотом дивовижних перемог, вписано імена багатьох спортсменів. Але й у цій славетній шерензі виділяються ті, чий разючі досягнення становлять гордість Олімпійського спорту, яким пишається весь світ.

Раймонд Юрі (США) – восьмиразовий олімпійський чемпіон (1900, 1904, 1908), дворазовий чемпіон позачергових ігор (1906) зі стрибків з місця – в довжину, висоту і потрійному.

Пааво Нурмі (Фінляндія) – дев'ятиразовий чемпіон (1920-1928) у стаєрському бігу, кросі та бігу з перешкодами. Встановив 22 світових рекорди у 14 видах змагань з легкої атлетики. Володар найбільшої кількості олімпійських нагород з легкої атлетики – 12 медалей (9-золотих, 3-срібні).

Раймонд Юрі

Пааво Нурмі

Джессі Оуенс

Алвін Кренцлейн (США) – чотириразовий олімпійський чемпіон (1900) з бігу на 60 м, на 110м з перешкодами, 200 м з перешкодами та стрибках у довжину. Перший спортсмен, який на Олімпійських іграх виборов 4 золоті медалі.

Джессі Оуенс (США) – чотириразовий олімпійський чемпіон (1936) з бігу на 100 м, 200 м, естафетному бігу 4×100 та стрибках в довжину. 25 травня 1935 року протягом однієї години він встановив п'ять світових рекордів, один з яких у стрибках в довжину – залишався неперевершеним протягом чверті століття.

Альфред Ортер (США) – чотириразовий Олімпійський чемпіон (1956-1968) у метанні диска. Єдиний у світі спортсмен, який на чотирьох Іграх Олімпіад виборював золоту медаль та встановлював новий олімпійський рекорд у метанні диска.

Фанні Бланкерс-Коен (Нідерланди) – перша жінка в історії, яка виборола 4 золоті медалі на Іграх однієї Олімпіади (1948). Встановила 16 світових рекордів у 8 видах змагань з легкої атлетики. IAAF визнала її кращою легкоатлеткою XX століття.

Райнер Клімке (ФРН) – шестиразовий олімпійський чемпіон (1964, 1968, 1976, 1984 (2), 1988) – найвище досягнення в кінному спорті – шестиразовий чемпіон світу, десятиразовий чемпіон Європи.

Біргіт Фішер (Німеччина) – восьмиразова олімпійська чемпіонка (1980, 1988, 1992, 1996, 2000, 2004 рр.), володарка 12 олімпійських медалей, 35-разова чемпіонка світу. Наймолодша за віком (18 років у 1980) і найстарша за віком (42 роки у 2004р.). Олімпійська чемпіонка з веслування на байдарках і каное. Єдина жінка в історії спорту, яка завойовувала олімпійські нагороди протягом 24 років.

Карл Льюїс (США) – десятиразовий олімпійський чемпіон у змаганнях з спринтерського бігу і стрибків у довжину, восьмиразовий чемпіон світу. Один із небагатьох спортсменів, який зумів завоювати «золото» на чотирьох Олімпіадах поспіль (1984, 1988, 1992, 1996 рр.).

Біргіт Фішер

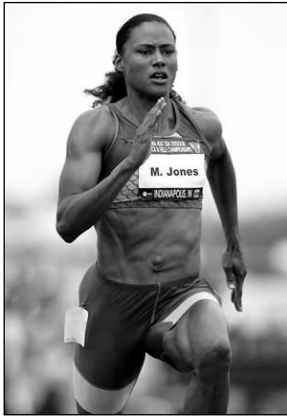

Карл Льюїс

Делорез Гриффіт-Джойнер

Делорез Флоренс Гриффіт-Джойнер (США) – триразова олімпійська чемпіонка у змаганнях зі спринтерського бігу (1988), срібний призер олімпійських ігор з бігу на 200 м (1984). Світова рекордсменка з бігу на 100 м (10, 49с) та 200 м (21, 34с), які і досі залишаються непідкореними, а багато фахівців взагалі вважають їх рекордами, що знаходяться далеко за межами можливостей жіночого організму.

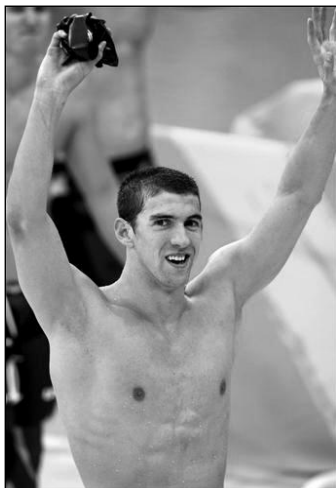
Меріон Джонс

Меріон Джонс (США) – триразова олімпійська чемпіонка зі спринтерського бігу, дворазова бронзова призерка зі стрибків у довжину та естафеті 4×100 м. Перша легкоатлетка, яка виборола 5 олімпійських медалей на одних Іграх.

Марк Спітц (США) – дев'ятиразовий олімпійський чемпіон з плавання. На Іграх ХІХ Олімпіади (Мехіко) виборов 2 золоті медалі; на Іграх ХХ Олімпіади (Мюнхен) виборов 7 золотих нагород і кожна його перемога супроводжувалась світовим і олімпійським рекордом.

Ерік Хайден (США) – п'ятиразовий олімпійський чемпіон з ковзанярського спорту. На ХІІІ зимових Олімпійських іграх (1980) він переміг на всіх п'яти дистанціях, як спринтерських, так і стаєрських. П'ять золотих медалей на одних зимових Олімпійських іграх – це рекорд.

Стівен Редгрейв (Велика Британія) – незважаючи на цукровий діабет, досяг великих успіхів у спорті – п'ятиразовий олімпійський чемпіон (1984, 1988, 1992, 1996, 2000 рр.), дев'ятиразовий чемпіон світу з веслування академічного.

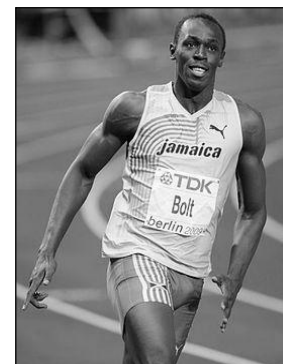
Майкл-Фред Фелпс

Майкл-Фред Фелпс (США) – єдиний в історії спорту 28-разовий призер Ігор Олімпіад, 23-разовий олімпійський чемпіон з плавання, 8-разовий олімпійський чемпіон на одній Олімпіаді і 26-разовий чемпіон світу. Вважається одним з найкращих спортсменів усіх часів. Абсолютний медальний рекордсмен в історії Олімпійських ігор

Уле-Ейнар Бьорндален (Норвегія) – найтитолованіший спортсмен в історії зимових Олімпійських ігор (13 медалей, з яких 8 золотих), 20-разовий чемпіон світу з біатлону та 6-разовий володар кубку світу. Чотири з чотирьох можливих перемог здобув Уле-Ернар в біатлоні на зимових Олімпійських

іграх 2002 року та став єдиним в світі абсолютним олімпійським чемпіоном з біатлону.

Усейн Болт (Ямайка) – дев'ятиразовий олімпійський чемпіон та дев'ятиразовий чемпіон світу з бігу на дистанції 100м і 200м та естафеті 4×100. Діючий рекордсмен світу з бігу на 100 м (9,58 с), 200м (19,19 с), а також естафеті 4×100 в складі збірної Ямайки (36,84 с).

Усейн Болт

5.6.2. Визначні досягнення українських спортсменів

Лариса Латиніна – володарка найбільшої в історії спорту України колекції з 18 олімпійських нагород (спортивна гімнастика), половина з яких – найвищої проби (1956-1964).

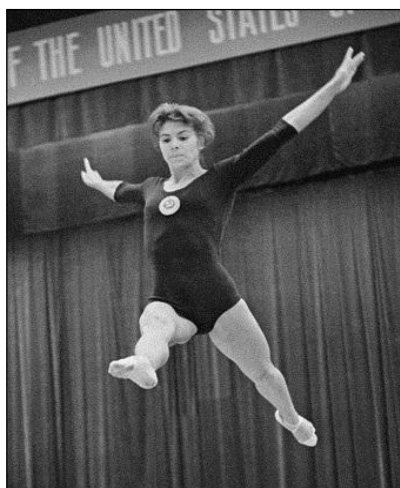
Борис Шахлін – володар 13 олімпійських нагород зі спортивної гімнастики (7-золотих). Він піднімався на найвищу сходинку п'єдесталу пошани на Іграх трьох Олімпіад (1956-1964).

Володимир Куц – дворазовий олімпійський чемпіон з бігу на 5000 і 10000 м.

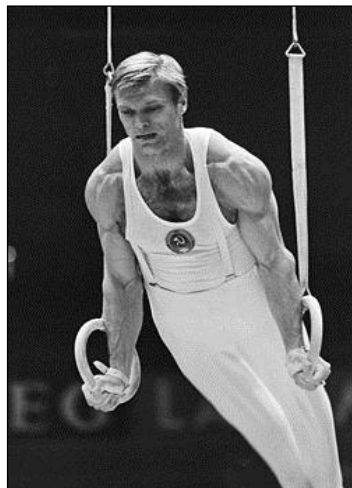
Володимир Голубничий – дворазовий олімпійський чемпіон (1960, 1968), срібний призер (1972), бронзовий призер (1964) зі спортивної ходьби. Учасник п'яти олімпійських ігор (1960, 1964, 1968, 1972, 1976).

Валерій Брумель – чемпіон Ігор XVIII Олімпіади (Токіо, 1964) зі стрибків у висоту. Кращий атлет світу (1961, 1962, 1963).

Валерій Борзов – дворазовий чемпіон олімпійських ігор з бігу на 100 м та 200 м, срібний призер в естафеті 4×100 м (1972), бронзовий призер з бігу на 100 м та естафеті 4×100 м (1976). Єдиний із Європейських спортсменів, що виборов золоті нагороди на дистанції 100 м та 200 м на одних Олімпійських іграх.

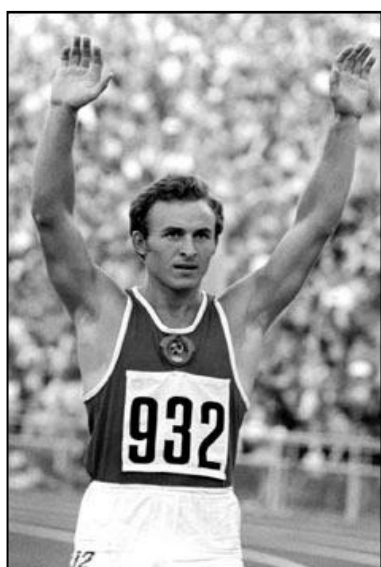
Лариса Латиніна

Борис Шахлін

Володимир Куц

Валерій Борзов

Сергій Бубка

Яна Клочкова

Сергій Бубка – олімпійський чемпіон (1988), 35-разовий рекордсмен світу, шестиразовий чемпіон світу у стрибках із жердиною, кавалер олімпійського ордену, визнаний кращим спортсменом світу (1997).

Яна Клочкова – чотириразова олімпійська чемпіонка (2000, 2004). Перша спортсменка в плаванні, яка виборола золоті нагороди два рази поспіль, на тих самих дистанціях – 200м та 400 м комплексним плаванням.

Контрольні запитання

- 1. Вкажіть причини, чому не проводились Ігри VI, XII і XII Олімпіад?*
- 2. Коли і де відбулись перші Олімпійські ігри сучасності?*
- 3. Перерахуйте скільки відбулось Ігор Олімпіад за період з 1896 по 2016 рік.*

4. Назвіть міста в яких проводились Ігри Олімпіад за період з 1896 по 2016 рік.
5. Коли і де відбулись перші зимові Олімпійські ігри?
6. Перерахуйте скільки відбулось зимових Олімпійських ігор за період з 1924 по 2014 рік.
7. Назвіть міста в яких проводились зимові Олімпійські ігри за період з 1924 по 2014 рік.
8. Розкрийте періодизацію Олімпійських ігор сучасності (за В. Платоновим, С. Гуськовим).
9. Опишіть, які ви знаєте визначні спортивні досягнення світових атлетів.
10. Опишіть, які ви знаєте визначні спортивні досягнення українських спортсменів.

Розділ 6. Міжнародна олімпійська система

6.1. Міжнародний олімпійський комітет

Міжнародний олімпійський комітет – найвищий керівний орган олімпійського руху, постійно діюча міжнародна неурядова неприбуткова організація, яка володіє всіма правами на Олімпійські ігри. Заснований 23 червня 1894 року на конгресі у Парижі. Штаб-квартира МОК з 1915 року знаходиться в Лозанні.

Міжнародний олімпійський комітет вибирає своїх членів з числа осіб, що мають відповідну кваліфікацію. Членом МОК, може стати будь-яка фізична особа не молодше 18 років, при умові, що кандидатура відповідає певним критеріям, представлена належним чином, розглянута Комісією по номінаціям МОК і її обрання запропоновано виконкомом МОК. Кількість членів МОК не повинно перевищувати 115 чоловік.

Штаб-квартира Міжнародного олімпійського комітету в Лозані (Швейцарія)

У відповідності з Олімпійською хартією, органами МОК являються: сесія МОК, виконком МОК, президент МОК.

Сесія МОК (зальні збори членів МОК) є верховним органом Міжнародного олімпійського комітету, проводиться один раз на рік і володіє певними повноваженнями, серед яких: обрання членів МОК, президента МОК, віце-президентів і всіх членів виконкому МОК. Крім того, на сесіях МОК приймають рішення про обрання міст-організаторів зимових і літніх Олімпійських ігор, зміни в Олімпійській хартії і програмі Ігор, визнання нових НОК, МСФ та інших організацій, тощо. Рішення сесії МОК приймаються більшістю голосів таємного або відкритого голосування.

Виконком МОК складається з президента, чотирьох віце-президентів і десяти інших членів виконкому. Всі члени виконкому МОК обираються на

сесії МОК таємним голосуванням – більшістю поданих голосів. Строк мандатів кожного члена виконкому триває чотири роки.

Виконком МОК виконує такі функції: контролює дотримання Олімпійської хартії, відповідає за адміністративну роботу МОК, його фінансову діяльність, призначає директорів, зберігає архіви, організовує періодичні зібрання з МСФ і НОК – не рідше ніж один раз на два роки, тощо.

Президент МОК, обирається на сесії МОК таємним голосуванням з числа членів МОК, терміном на вісім років і може бути повторно обраним на наступні чотири роки. Президент представляє МОК і головує на всіх заходах МОК.

З метою підготовки рекомендацій для сесій МОК, для виконкому чи для президента створюються спеціальні **комісії МОК або робочі групи**. Серед них оціночні комісії, комісії по культурі і олімпійській освіті, комісії спортсменів, медичні, юридичні, дисциплінарні комісії, комісії по олімпійській програмі та ін.

МОК проводить **Олімпійські конгреси**, які скликаються, як правило, один раз на 8 років. В конгресах беруть участь представники МОК, НОК і МСФ. Для обговорення на конгрес виносяться найбільш актуальні проблеми олімпійського руху, які визначають перспективи його розвитку. Вся діяльність конгресів носить консультативний характер.

6.2. Міжнародна олімпійська академія

Із метою пропаганди олімпізму і впровадження в життя молоді олімпійських ідеалів з 1961 року діє **Міжнародна олімпійська академія**.

Міжнародна олімпійська академія є інтелектуальною частиною сучасного міжнародного олімпійського руху, вона покликана зберігати та поширювати олімпійський дух, вивчати і реалізовувати суспільні і виховні принципи Олімпійських ігор, науково консолідувати зусилля навколо олімпійської ідеї.

Для досягнення поставленої мети, Міжнародна олімпійська академія реалізує такі завдання:

- функціонувати як міжнародний академічний центр олімпійської освіти та досліджень;
- діяти як міжнародний форум вільного висловлювання та обміну ідеями серед членів олімпійської сім'ї, вчених, спортсменів, спортивних керівників, педагогів, діячів мистецтва, а також молоді всього світу;
- об'єднувати людей усього світу в дусі дружби і співробітництва;
- застосовувати отримані знання і досвід у реалізації ідей олімпізму в різних країнах світу;
- зберігати і поширювати ідеї і принципи олімпійського руху у світі;
- співпрацювати і підтримувати національні олімпійські академії та інші інститути, основою діяльності яких є олімпійська освіта;
- проводити подальші дослідження в галузі олімпізму, а також сприяти підвищенню ролі останнього у розвитку сучасного суспільства.

Організацією і роботою академії керує комітет, відомий як **Ефорія**. Він складається із членів НОК Греції, не менше чотирьох представників Олімпійського комітету Греції і не менше трьох осіб, які мають видатні заслуги перед олімпійським рухом, призначених НОК. Увесь склад Ефорії обирається НОК.

Усі семінари і сесії Міжнародної олімпійської академії відбуваються на території Стародавньої Олімпії. Офіційними мовами МОА є англійська, французька і грецька.

Сьогодні Міжнародна олімпійська академія реалізує багато освітніх програм, серед яких:

- Міжнародні сесії для молодих учених;
- Міжнародні сесії президентів, директорів національних олімпійських академій, представників національних олімпійських комітетів;
- Міжнародні семінари для аспірантів;
- Міжнародні сесії для викладачів вищих навчальних закладів;
- Міжнародні сесії для олімпійських медалістів;
- Міжнародні сесії для спортивних журналістів;

- Освітні програми для навчальних закладів різних рівнів (університетів, коледжів, шкіл, спортивних клубів);
- Конференції зі спортивної науки тощо.

Важливо відмітити, що в Міжнародній олімпійській академії діє Міжнародний дослідницький центр. Тісно співпрацюючи з академією, він займається вивченням актуальних питань олімпійського руху.

Міжнародна олімпійська академія координує діяльність національних олімпійських академій. Пропоновані програми спрямовані на стимулювання молоді до вивчення іноземних мов і культурних традицій інших народів.

Міжнародна олімпійська академія як міжнародна організація спрямовує свою діяльність на збереження та поширення олімпійського духу, вивчення і реалізацію суспільних і виховних принципів Олімпійських ігор, координацію діяльності національних олімпійських академій. Значну увагу вона приділяє питанням олімпійської освіти дітей та учнівської молоді в усьому світі.

6.3. Олімпійський музей

Ідея створення олімпійського музею належить П'єру де Кубертену. Але реалізувати її вдалося лише сьомому президенту МОК Хуану Антоніо Самаранчу.

Урочисте відкриття музею, присвячене 100-річчю сучасного олімпійського руху, відбулось 23 червня 1993 року і стало даниною пам'яті та поваги до його організаторів і передусім П'єру де Кубертену, а також спортсменам п'яти континентів об'єднаних олімпійською ідеєю.

Олімпійський музей

Усі експонати в музеї розташовані за принципом поєднання спорту і культури. У музеї знаходиться найбільша у світі експозиція культурної спадщини епохи Стародавньої Греції. Більшість експонатів, що мають значну

історичну цінність, надійшли із музеїв різних країн, у тому числі з Ермітажу. Окрім постійних експозицій у музеї діють тимчасові виставки.

Експозиція, розташована на п'яти поверхах музею, дозволяє отримати повне уявлення про олімпійський рух, його сучасний стан і перспективи. Вона підкреслює зростання впливу Олімпійських ігор в світі у соціальному, економічному та історичному аспектах.

Серед експонатів музею колекція автографів олімпійських медалістів, колекція олімпійських смолоскипів, унікальна колекція монет, марок, олімпійських медалей, прапорів тощо. Також значне місце у музеї займають картини, скульптури, фотографії, документи.

У приміщенні музею, розташовано Центр олімпійських досліджень, до якого входять публічна бібліотека (15000 книг), відділ архівів та публікацій, відділи аудіовізуальних і фотодокументів. У бібліотеці, крім книжок, знаходяться періодичні видання і публікації різних НОК і Міжнародних спортивних організацій.

У Центрі досліджень зберігаються унікальні архіви МОК, в які містять тисячі документів, кореспонденції Кубертену, більше 200 тис. фотографій, сотні фільмів, понад 7000 годин відеофільмів. Обробка документації повністю комп'ютеризована.

Олімпійський музей у Лозанні став важливим центром наукових досліджень у галузі олімпійського спорту, олімпійської освіти та виховання.

6.4. Міжнародні спортивні федерації

Кожним видом спорту на Олімпійських іграх керує Міжнародна спортивна федерація (МСФ). Федерації встановлюють і контролюють правила у своїх видах спорту. Кожна МСФ є самостійною і незалежною. МОК надає право проведення змагань із видів спорту в програмах Ігор Олімпіад 28 міжнародним федераціям, а в програмах зимових видів спорту – семи.

Статути МСФ і їхня діяльність усередині олімпійського руху повинні відповідати Олімпійській хартії, зокрема в тім, що стосується прийняття й застосування Всесвітнього антидопінгового кодексу.

Місія й роль МСФ усередині олімпійського руху, полягають у наступному:

- встановлювати й виконувати, відповідно до духу олімпізму, правила свого виду спорту й стежити за їх дотриманням;
- забезпечувати розвиток свого виду спорту в усьому світі;
- сприяти реалізації цілей, викладених в Олімпійській хартії, а саме – через поширення олімпізму й розвиток олімпійського утворення;
- виражати свою думку із приводу кандидатур на організацію Олімпійських ігор, особливо в тім, що стосується технічних аспектів місць проведення змагань по відповідних видах спорту;
- встановлювати свої критерії допуску до змагань на Олімпійських іграх відповідно до Олімпійської хартії й передавати ці критерії на твердження в МОК;
- брати на себе відповідальність за контроль і технічне керування своїм видом спорту на Олімпійських іграх і на інших іграх, проведених під патронатом МОК;
- забезпечувати технічну допомогу в реалізації програм "Олімпійської солідарності".

Крім того, міжнародні спортивні федерації мають право:

- встановити пропозиції для МОК щодо того, що стосується Олімпійської хартії й олімпійського руху;
- брати участь у підготовці олімпійських конгресів;
- брати участь, за пропозицією Міжнародного олімпійського комітету, у діяльності комісій МОК.

Вищим органом, що визначає політику міжнародної спортивної федерації, є її конгрес або генеральна асамблея. В його функції входить твердження уставу й внесення в нього змін, обрання членів виконкому МСФ,

прийняття правил, схвалення календаря основних змагань, проведених МСФ, схвалення її бюджету, прийняття в МСФ нових членів.

Перші міжнародні спортивні федерації було організовано ще у ХІХ столітті до створення МОК, наприклад, Міжнародна федерація гімнастики (1881 р.), Міжнародний союз ковзанярів, Міжнародний союз веслувальних товариств.

6.5. Національні олімпійські комітети АНОК

Національні олімпійські комітети поряд з МОК і міжнародними спортивними федераціями є найважливішими структурами в міжнародній системі олімпійського спорту.

Кожна країна, яка бере участь в Олімпійських іграх, має Національний олімпійський комітет (НОК). Кожен НОК розвиває і захищає олімпійський рух у своїй країні:

- пропагує основні принципи олімпізму через установи освіти, національні олімпійські академії, культурні програми, тощо;
- заохочує розвиток спорту на всіх рівнях;
- вживає запобіжних заходів до проявів будь-яких форм шахрайства, дискримінації та насильства у спорті;
- запобігає вживанню речовин і здійсненню процедур, заборонених всесвітньою антидопінговою агенцією (ВАДА);
- представляє свої країни на олімпійських іграх;

Нок володіють виключним правом при виборі і призначені міста у відповідній країні, яке може виставити свою кандидатуру для організації Олімпійських ігор.

Національні олімпійські комітети, можуть співпрацювати з державними і недержавними органами, але вони не повинні приймати участь в будь-якій діяльності, яка протирічить Олімпійській хартії.

НОК повинні зберігати свою автономію й протидіяти якому-небудь тиску, включаючи політичне, юридичне, релігійне, економічне й ін., що могло б перешкодити їм виконувати Олімпійську хартію.

Асоціації національних олімпійських комітетів (АНОК)

Для координації діяльності з розвитку олімпійського спорту національні олімпійські комітети об'єднуються в асоціації, сформовані на всесвітньому, континентальному (регіональному) рівнях і визнані МОК.

Такою організацією всесвітнього рівня є Асоціація національних олімпійських комітетів, офіційно створена 1979 року.

В число основних напрямків діяльності АНОК входять: забезпечення тісної співпраці між МОК і НОК; розповсюдження передового досвіду роботи; розробка і внесення пропозицій в МОК; посилення ролі НОК в спортивному русі країн; надання технічної допомоги НОК в організаційних питаннях, підготовки кадрів, будівництва спортивних споруд, тощо.

АНОК об'єднує національні олімпійські комітети, визнані Міжнародним Олімпійським комітетом. Національні олімпійські комітети входять до однієї з п'яти Континентальних асоціацій.

- Африка: асоціація національних олімпійських комітетів Африки (АНОКА);
- Америка: Панамериканська спортивна організація (PASO);
- Азія: Олімпійська рада Азії (ОСА);
- Європа: Європейські олімпійські комітети (ЕОС);
- Океанія: Національні олімпійські комітети Океанії (ОНОС)

Основним завданням цих об'єднань, устами яких відповідають Олімпійській хартії і одобрені МОК, є розвиток олімпійського спорту на відповідних континентах і в регіонах світу.

Найкрупнішими комплексними спортивними заходами, які проводяться згаданими вище організаціями, є континентальні (регіональні) ігри, ідея проведення яких належить П'єру де Кубертену і впливає з історії Олімпійських та інших ігор Стародавньої Греції (зокрема Піфійські в Дельфах, Істмійські в Коринфі, Немейські в Немеї).

Ці об'єднання проводять такі комплексні спортивні заходи, як Панамериканські ігри (1951 р.), Азіатські ігри (з 1951 р.), Південно

Тихоокеанські ігри (з 1963 р.), Африканські ігри (з 1965 р.), а в Європі (з 1991 р.) – Олімпійські фестивальні дні Європейської молоді (для спортсменів молодше 18 років), а для дорослих спортсменів Європи аналогічні комплексні заходи не проводяться у зв'язку з надзвичайно щільним календарем спортивних змагань в країнах цього континенту.

6.6. Олімпійська солідарність МОК

Мета Олімпійської Солідарності полягає в організації допомоги національним олімпійським комітетам, визнаним МОК, зокрема тим, що мають найбільшу потребу в ній. Ця допомога набуває форми програм, які розробляються МОК спільно з національними олімпійськими комітетами:

- підготовка НОК до Олімпійських ігор та участі в них;
- олімпійські стипендії для атлетів і тренерів;
- підтримка командних видів спорту;
- розвиток молоді;
- підготовка до регіональних і континентальних ігор;
- розвиток національної системи підготовки;
- розвиток напрямів спортивної медицини, збереження навколишнього середовища, масового спорту;
- проведення культурних, освітніх та наукових заходів у сфері олімпійського спорту.

Емблема Олімпійської Солідарності МОК

Контрольні запитання

1. Розкрийте структуру та особливості діяльності Міжнародного олімпійського комітету.
2. Як обираються члени міжнародного олімпійського комітету?
3. Розкрийте мету і завдання Міжнародної олімпійської академії.
4. Перерахуйте освітні програми, які реалізує Міжнародна олімпійська академія.
5. Якій урочистій даті присвячене відкриття олімпійського музею?
6. Охарактеризуйте основні напрямки роботи Міжнародних спортивних федерацій.
7. Розкрийте основні напрямки роботи Національних олімпійських комітетів.
8. З якою метою була створена Асоціація національних олімпійських комітетів?
9. Яку роль відіграє програма МОК Олімпійська солідарність?

Розділ 7. Особливості розвитку міжнародного спортивного руху сучасності

7.1. Виникнення і розвиток робітничого спортивного руху

Перші кроки на шляху від пасивної зацікавленості фізичною культурою до організованого робітничого спортивного руху були зроблені у Швейцарії (Кун Л., 1982). Своєрідні традиції швейцарської промисловості, недільний відпочинок від роботи, підтримання у широких робітничих масах традицій занять фізичними вправами зробили можливим вже у першій половині XIX сторіччя створення таких організацій, що вирішували соціальні проблеми робітничого класу. У сферу їх діяльності входила і фізична культура. Перша така організація була створена 1839 р. у Женеві. Ранньому розвитку робітничого культурного і гімнастичного руху в Швейцарії сприяла революція 1848-1849 рр., що об'єднала діяльність робітників і представників мілкої буржуазії; внаслідок цього виникли секції, які у 1874 р. об'єднались у всешвейцарське гімнастичне товариство.

Однак основи робітничого спортивного руху були започатковані у США і Німеччині (Кун Л., 1982). Після розгрому революції 1848-1849 рр. і національних повстань велика кількість німецьких, австрійських, польських, чеських і угорських робітників і службовців змушена була емігрувати до США. За океаном їх об'єднували однаковий безправний стан, політичні переконання, знання німецької мови, а багатьох – зв'язок з лівим крилом гімнастичного руху Яхна. У великих містах США стали з'являтися гімнастичні секції, які на кінець 1848 р. за прикладом цінціннатської, а потім нью-йоркської і філадельфійської секцій перетворились у самостійні робітничі гімнастичні товариства. Влітку 1850 р. у Філадельфії було організовано перше гімнастичне свято північноамериканських робітників, після якого було утворено перший в історії міжнародного робітничого спортивного руху регіональний союз. З 1851 року регіональний союз став видавати газету, яка розглядала питання робітничого гімнастичного руху, а з 1854 року регулярно проводити свої гімнастичні фестивалі.

У роки громадянської війни 1861-1865 рр. гімнастичний союз припинив свою діяльність. У 1865 р. внаслідок реорганізації з назви руху було виключено слово “робітничий”. Нова організація отримала назву “Північноамериканський гімнастичний союз” і перетворилася у рекреаційну базу емігрантів, що розмовляли німецькою мовою.

На території Німеччини, яка відіграла певну роль у європейському робітничому гімнастичному і спортивному русі, перші самостійні товариства виникли на початку 50-х років XIX ст. Однак через деякий час влада заборонила цю форму організаційної діяльності.

На кінець XIX – початок XX ст. в результаті класової боротьби робітники у більшості європейських країн отримали право на нормований робочий день, легальність і свободу утворення об’єднань і рухів. Такі умови були сприятливими і для розвитку міжнародного робітничого спортивного руху. На основі рішення генеральної ради профспілок робітники-спортсмени утворили у 1893 р. Робітничу федерацію гімнастики (АТВ), а у 1895 р. – Робітничу федерацію велосипедного спорту.

На культурному фестивалі у Рейнській області у 1912 р. Було прийнято рішення про створення робітничого спортивного інтернаціоналу. У 1913 р. в Генті (Бельгія) представники робітничих спортивних об’єднань Німеччини, Франції, Бельгії, Австрії, Англії створили Центральне Бюро “Міжнародного робітничого культурного і спортивного союзу”. Однак під час першої світової війни ця організація активності не виявляє.

Перша світова війна, жовтневий переворот у Росії ознаменували нову еру у розвитку міжнародного робітничого спортивного руху.

Робітничий рух і його носій – наймана робоча сила – стали у повоєнний період об’єктом тривалої і запеклої боротьби між соціал-демократами і комуністами. Перші закликали до боротьби за реформи, другі – за здійснення соціалістичної революції навіть крайніми методами – шляхом збройного повстання. Перші зважено і раціонально підходили до проблеми розвитку суспільства, бачили перехід до соціалізму як процес вростання соціалізму у

капіталізм, як наслідок об'єктивного розвитку і розквіту ринкової економіки. Другі ставили своєю метою зламати все те, що розвивалося закономірно і об'єктивно протягом століть.

У робітничого спортивного руху, який був складовою частиною робітничого руху в цілому, визначилось три основних течії. До першої входили робітничі спортивні об'єднання, які перебували під впливом ліберальних або християнсько-демократичних кіл і за своїми програмами були близькими до дрібнобуржуазних спортивних об'єднань. Другу течію склали спортивні організації, які об'єднували робітників, що входили у II Інтернаціонал. Ці спортивні організації залучали робітників до занять туризмом, гімнастикою, до участі у спортивних змаганнях з оздоровчою метою і з метою з'єднання. Третя течія складалась з робітничих спортивних організацій, що перебували під впливом комуністів, які через спортивну діяльність здійснювали стратегічні і тактичні завдання, що висував Комінтерн.

За ініціативою брюссельського бюро у квітні 1919 року була скликана конференція, на якій приймається рішення про те, що в інтересах розвитку робочого спортивного руху необхідно повернутися до ідеї Інтернаціоналу, яка виникла ще у 1913 році.

13-14 вересня 1920 р. спортивні керівники соціал-демократів Бельгії, Німеччини, Австрії, Чехословаччини, Франції, Угорщини, Фінляндії та інших країн заснували у Люцерні (Швейцарія) Міжнародний союз фізичної культури і спорту, який діяв під ім'ям Соціалістичного спортивного робочого інтернаціоналу. Цей спортивний союз отримав назву від міста, у якому проходив конгрес, – Люцернський спортивний інтернаціонал (ЛСІ). На засідання конгресу не були запрошені представники III Інтернаціоналу, і це спричинило організаторський розкол робітничого спортивного руху.

У програмі діяльності ЛСІ, яка була опублікована у вигляді маніфесту, визначалось, що спортивний Інтернаціонал проводить політику відмови від революційної боротьби і збереження політичного нейтралітету у спорті.

Спортивним об'єднанням-членам ЛСІ було рекомендовано боротися за створення робітникам умов для занять спортом, стежити за суворим дотриманням тривалості робочого часу, відстоювати право робітничих спортивних об'єднань на міжнародні спортивні контакти, розширювати мережу гірських притулків, оздоровчих закладів для рекреації і занять фізичною культурою. Організації ЛСІ виступили за боротьбу засобами спорту проти капіталізму, націоналізму і мілітаризму.

У червні 1921 року у Москві на Воробйових горах у приміщенні яхт-клубу зібралися італійські, німецькі, російські, французькі, фінські делегати-комуністи і заснували Міжнародний союз фізкультурних організацій робітників і селян, відомий під назвою Червоний спортивний інтернаціонал (ЧСІ). Заснування робітничого спортивного центру, який діяв під керівництвом комуністів, було пов'язане з рішенням III Конгресу Комінтерну про фізичну культуру (12 червня 1921 р.). Головою ЧСІ був обраний М.І. Подвойський.

Завдання робітничих спортивних організацій були сформульовані у Маніфесті Червоного спортивного інтернаціоналу, розробленому і прийнятому на I Міжнародному конгресі ЧСІ. У Маніфесті відзначалось, що “союз міжнародних фізкультурних організацій робітників і селян об'єднує всі робітничо-селянські товариства, які стоять на позиціях класової боротьби пролетаріату ... з'єднує робітників і селян з метою зміцнення їх фізичної підготовки, щоб вони як бійці змогли взяти участь у класовій боротьбі пролетаріату. Тому фізична культура, гімнастика і спортивні ігри є не самоціль, а засіб боротьби пролетаріату”.

Маніфест звернув увагу компартій на необхідність формування баз фізичної культури і створення комуністичних секцій у реформістських спортивних організаціях.

Таким чином, у світі утворились два міжнародних робітничих спортивних інтернаціонали, що принципово розрізнялись за своїми політичними та ідеологічними платформами, цілями і завданнями.

Спортивні зустрічі і змагання проводились тільки по лінії кожного Інтернаціоналу.

У 1925 р. ЛСІ організував першу робітничу спортивну Олімпіаду. Зимові ігри I Міжнародної робочої Олімпіади відбулися з 31 січня по 2 лютого 1925 р. в Шайберхау – Різенгевюрге, а літні ігри з 24 по 28 липня 1925 року у Франкфурті-на-Майні. Літні ігри своєю високою організованістю і видовищним ефектом привернули увагу не тільки робітничих мас, але і Кубертена. На Олімпіаді було встановлено багато видатних спортивних рекордів.

У 1928 році відбулася I Всесоюзна спартакіада. Спортивна програма складалася з трьох частин: 1) масові спортивні виступи; 2) змагання з видів спорту; 3) показові виступи з національних і міжнародних спортивних ігор.

У 1929 році на V Конгресі ЛСІ був переіменований у Соціалістичний робітничий спортивний інтернаціонал (САСІ). Також на конгресі було вирішено провести у 1931 році у Відні II Олімпіаду робітників-спортсменів і приурочити її до відкриття з'їзду II Інтернаціоналу. У лютому в Мюрззушслазі були організовані Зимові ігри, а з 19 по 26 липня – Літні ігри II Робітничої Олімпіади. На засіданні виконкому ЧСІ, що відбувся у 1928 р. у Москві, було прийнято рішення на честь 10-ї роковини (1931) утворення Інтернаціоналу провести у Берліні Літні ігри II Міжнародної Спартакіади. Була здійснена велика підготовча робота з проведення Спартакіади. Але уряд Німеччини заборонив фінальні змагання спартакіади у Берліні.

У 1934 році відбувся великий міжнародний антифашистський зліт спортсменів у Парижі. На зльоті було прийнято рішення про активізацію боротьби з фашизмом і мілітаризмом у спорті. Зліт закликав бойкотувати підготовку і проведення Олімпійських ігор у фашистському Берліні. Це рішення знайшло підтримку серед робітників-спортсменів і багатьох демократичних спортивних клубів. Вперше на паризькій зустрічі на основі офіційної домовленості і під спільним гаслом зустрілись робітники-спортсмени двох інтернаціоналів.

Видатним результатом зусиль, що були спрямовані на досягнення єдності у робітничому спортивному русі, було проведення з 25 липня по 1 серпня 1937 року в Антверпені (Бельгія) III Міжнародної Робітничої Олімпіади. На III Олімпіаду прибули 14000 спортсменів-робітників з 15 країн, серед них також і делегація радянських спортивних організацій.

І все ж істинне значення антверпенської Олімпіади полягало в тому, що Соціалістичний Робітничий Спортивний Інтернаціонал і Червоний Спортивний Інтернаціонал підтвердили своє рішення про єдність і домовились про спільну організаційну спортивну діяльність на загальній основі боротьби проти фашизму і мілітаризму.

З початком другої світової війни встановлення зв'язку між робітничими спортивними організаціями різних країн, керівним центром Міжнародного союзу робітничих і селянських фізкультурних, спортивних і гімнастичних організацій і САСІ дуже ускладнилось.

Враховуючи нову обстановку, ці союзи у роки війни перестали існувати.

У 20-30 роки міжнародний робітничий спортивний рух, навіть будучи розколотим, досяг великих успіхів. Він послабив прагнення фашистів завоювати позиції у заводських і суспільних спортивних організаціях. Через робітничі спортивні товариства тисячі робітників різних національностей змогли ознайомитись з гімнастикою, туризмом і різними формами спортивної діяльності. У багатьох містах світу робітничі спортивні організації побудували стадіони, туристські будинки, спортивні майданчики, парки відпочинку тощо. Своєю самовідданою боротьбою спортсмени-антифашисти внесли значний вклад у загальну справу перемоги волелюбних сил над фашизмом.

7.2. Континентальні, регіональні та інші ігри

У наш час у світі проводиться велика кількість різних міжнародних спортивних ігор, які поділяються на континентальні і регіональні ігри.

Континентальні ігри — це ігри країн одного материка (Панамериканські, Африканські, Азіатські).

Регіональні ігри — це ігри, в яких беруть участь спортсмени певного регіону (Балканські, Боліварські, Тихоокеанські, Середземноморські, Центрально-Американські, Панарабські, Океанії, Індійського океану, Південно-Східної Азії, Південної Азії, Південної частини Тихого океану, Південного Хреста, Центральної Америки і Карибського моря, Арабських держав, Перської затоки, Ігри малих країн Європи та ін.).

Панамериканські ігри. Ідея проведення Панамериканських ігор належить президенту МОК Анрі де Байє-Латур після успішної організації I Ігор Центральної Америки у Мехіко в 1926 р., але тільки у 1937 р. представники 9 країн — Аргентини, Бразилії, Канади, Колумбії, Куби, Парагваю, Чилі, Мексики і США зустрілись у Далласі, але остаточного рішення не прийняли.

У 1940 році за ініціативи НОК Аргентини був скликаний конгрес країн Західної півкулі, на якому представники 16 країн вирішили створити Панамериканський спортивний комітет. Також на цьому засіданні було прийнято рішення про проведення ігор, починаючи з 1942 року. Столиця Аргентини взяла на себе організацію перших Ігор. Але друга світова війна відсунула здійснення цієї ідеї.

На Іграх Олімпіади 1948 року в Лондоні відбулося засідання II Панамериканського спортивного конгресу, який вирішив провести I Ігри у 1951 році у Буенос-Айресі. Ці Ігри зібрали біля 2000 спортсменів з 20 країн Західної півкулі.

В Іграх останніх двох десятиріч беруть участь спортсмени біля 30 країн, кількість спортсменів на цих змаганнях досягає 4-5 тисяч.

Програма Ігор складалась з таких видів спорту, як баскетбол, боротьба, бокс, велоспорт, волейбол, гандбол, гімнастика, дзюдо, легка атлетика, плавання, важка атлетика, футбол та ін. Програма Ігор постійно розширюється: у 1995 році змагання проводились з 33 видів спорту. Поряд з

видами спорту, які входять в олімпійську програму, тут проводяться змагання зі сквошу, софтболу, пелоти, рекетболу та ін.

Починаючи з 1989 року стали проводити і зимові Ігри. І зимові Панамериканські ігри відбулися у 1989 р. в Лас-Ленасі (Аргентина). У них взяли участь спортсмени 10 країн. Програма включала гірськолижний спорт, лижні перегони, фрістайл, біатлон. Наступні зимові Панамериканські ігри мали проводитись в 1993 р. в Сантьяго (Чилі), але через відсутність там снігу організатори були вимушені їх відмінити і в подальшому зимові Панамериканські ігри не проводились.

Найбільш успішно виступають на Панамериканських іграх спортсмени США і Куби.

Африканські ігри. Ідея проведення Африканських ігор належить П'єру де Кубертену, який висловив її у 1912 р. Але реалізація цієї ідеї стала можливою тільки в середині 60-х років, після отримання незалежності більшістю країн континенту.

У 1964 році відбулася конференція, на якій представники 32 країн створили постійний комітет Африканських ігор. Після проведення I Африканських ігор у Браззавілі (Конго, 1965) цей Комітет був перетворений у Вищу Раду спорту Африки (ВРСА).

Країни Африки стикаються з великими організаційними і фінансовими труднощами при підготовці і проведенні Африканських ігор. Так, II Ігри повинні були відбутися у 1969 році в Малі, а були проведені лише у 1973 р. у Лагосі (Нігерія). IV Ігри Кенія змогла провести не у 1982, а тільки у 1987 році.

У I Африканських іграх 1965 року взяли участь біля 300 спортсменів з 30 країн, на II Іграх у Лагосі — 5000 спортсменів з 40 країн, на III Іграх у Алжирі (1978) — більше 3000 спортсменів з 45 країн, на IV Іграх у Найробі (1987) — 3170 спортсменів з 38 країн. У вересні 1995 року фінішували VI Ігри, в яких взяли участь більше 3000 спортсменів з 43 країн. Найбільше медалей завоювали спортсмени ПАР — 151 (62, 51, 38), другими були

спортсмени Єгипту — 150 (60, 41, 49), третіми — нігерійці — 108 (37, 29, 42).

Поряд з фінансовими і організаційними проблемами слід назвати ще й від'їзд талановитих спортсменів у розвинуті капіталістичні країни, вживання допінгу, прояв апартеїду в спорті у ПАР.

Найбільш успішно виступають на Африканських іграх спортсмени Єгипту і Нігерії. За ними ідуть спортсмени Алжиру, Кенії, Тунісу.

Азіатські ігри. Під час Олімпіади 1948 року у Лондоні представники азіатських країн, що брали участь в Іграх, домовились про створення спортивної асоціації країн Азії. Вона була створена у 1949 році на конференції у Нью-Делі. Представники 8 країн — Афганістану, Бірми, Індії, Індонезії, Пакистану, Таїланду, Філіппін і Шрі-Ланки вирішили провести континентальні ігри у 1951 році. II Азіатські ігри проходили у 1954 році у Манілі (Філіппіни). Надалі Ігри стали проводитися кожні 4 роки.

Азіатські ігри дуже швидко набули популярності. Так, якщо в Іграх 1951 року брали участь 489 спортсменів з 11 країн, які змагалися з шести видів спорту, то у 1982 році — 4500 спортсменів із 33 країн з 21 виду спорту. IX Ігри 1990 року зібрали вже біля 6000 спортсменів з 37 країн.

Програма Ігор складається не менш ніж з 10 видів спорту, обов'язковими серед яких є плавання і легка атлетика. Решта вибирається з таких видів, як баскетбол, боротьба, бокс, велоспорт, волейбол, гімнастика, дзюдо, вітрильний спорт, теніс, настільний теніс, стрільба, важка атлетика, фехтування, футбол, хокей на траві.

Однак масштаби Азіатських ігор давно вийшли за рамки офіційних вимог. Наприклад, на X Іграх 1986 року у Сеулі нагороди розігрувались у 269 дисциплінах 25 видів спорту, у 1990 р на XI Іграх у Пекіні — 27 видів спорту, 310 дисциплін. Програма Ігор 1994 року у Хіросімі ще більш розширилася: спортсмени змагались з 34 видів спорту.

У зв'язку з різким ростом майстерності спортсменів Китаю і Республіки Корея конкуренція на Азіатських іграх знизилась. Так, якщо на

IX Азіатських іграх 1982 року медалі завоювали представники 23 країн, то у 1986 р. — 13 країн. Більш як 90% нагород на Іграх 1986 р. завоювали спортсмени трьох країн: Китаю, Республіки Корея і Японії.

Приблизно така ситуація склалася і на XI Азіатських іграх, проведених у 1990 р. в Пекіні. Переконливу перевагу мали китайські спортсмени, а більшість медалей поділили представники кількох країн: Китай — 341 медаль, Республіка Корея — 178, Японія — 174, КНДР — 82, Іран — 18. Не змінилась ситуація і на останніх Іграх Азіатського континенту 1998 року (Бангкок). В Іграх взяли участь 6554 спортсмени, які виборювали нагороди у 36 видах спорту. Найбільшу кількість медалей завоювали спортсмени Китаю — 129, 65 — у корейців, 52 — у команди Японії.

В останнє десятиріччя значно покращився організаційно-технічний і чисто спортивний рівень Азіатських ігор. Перш за все це обумовлено соціально-економічними змінами у ряді азіатських країн (Республіка Корея та Китай). Значною мірою на рівень Ігор вплинула підготовка і проведення Ігор XXIV Олімпіади у Сеулі, а також Ігор XXIX Олімпіади в Пекіні 2008 року.

Ігри співдружності націй. Це єдині Ігри, які зберегли структуру колишньої колоніальної системи. У період з 1930 по 1950 рр. змагання проводились як Ігри Британської імперії. Після розпаду колоніальної системи ці Ігри були перетворені в Ігри Співдружності націй.

В Іграх зазвичай не беруть участь спортсмени з країн, які займають лідируюче положення в олімпійському спорті. Це активізує спортивну сторону цих змагань і робить реальною перемогу малих країн.

У наші дні Ігри Співдружності націй користуються великою популярністю. Наприклад, у XXVIII Іграх 2006 року, які проходили в Мельбурні (Австралія), брали участь 4500 спортсменів з 71 країни. В програму увійшли 16 видів спорту і 247 видів змагань.

Ігри Співдружності проводяться мінімум по 10 видам спорту. Легка атлетика і плавання є обов'язковими. Окрім того, країна, що проводить Ігри

вибирає ще не менше 8 індивідуальних видів із затвердженого списку. Серед них – стрільба з лука, бадмінтон, більярд і снукер, кеглі, бокс, гребля на каное, велоспорт, фехтування, гімнастика, дзюдо, академічна гребля, стрільба, сквош, теніс, настільний теніс, боулінг. Трат лон, важка атлетика боротьба, вітрильний спорт. Країна-організатор також може вибрати один або більше командних видів спорту.

Окремими командами виступає не тільки Англія, Ірландія, Шотландія, Уельс, але й острови Мен, Джерсі, Гернсі.

Середземноморські ігри. Ідея проведення Середземноморських Ігор належить Італії. Але перші Середземноморські ігри були проведені у 1951 році в Александрії за ініціативою Франції. Ці змагання проводяться кожні чотири роки.

Оргкомітетом проведення Ігор вибирається не менше 12 видів спорту з встановленого переліку.

Ведучими спортивними державами на цих Іграх є команди Болгарії, Італії, Франції, Югославії, Туреччини, Іспанії.

Ігри країн Центральної Америки і Карибського моря — одні з найстаріших регіональних змагань. Вони започатковані у 1926 р., коли у Мехіко відбулася перша зустріч із семи видів спорту за участю команд Мексики, Гватемали і Куби. З тієї пори Ігри проводяться регулярно в різних країнах регіону. Традицією Ігор є ритуал запалення вогню від сонячних променів у стародавньому храмі ацтеків на горбах Лас-Естрельяс у Мексиці.

До програми Ігор має входити не менше 12 видів спорту. Серед них: бейсбол, боротьба, бокс, велоспорт, волейбол, водне поло, гандбол, гімнастика, веслування, легка атлетика, плавання, важка атлетика. Однак у програму змагань включають практично усі олімпійські види, а також деякі регіональні.

В Іграх країн Центральної Америки і Карибського моря в останнє десятиріччя беруть участь спортсмени більше 20 країн. У спортивному відношенні перевагу мають спортсмени Куби.

Лідерами у середземноморських іграх є команди Італії, Франції, Туреччини, Іспанії, Греції.

Всесвітні ігри – комплексні змагання з видів спорту, що не входять в програму Олімпійських ігор. Ідея проведення таких змагань виникла в 1980 р., коли 12 міжнародних спортивних федерацій сформували керівний орган – Раду, яка була перейменована в Міжнародну асоціацію Всесвітніх ігор (IWGA). Передбачалось завоювати увагу засобів масової інформації до не олімпійських видів спорту, підвищити їх популярність і темпи розвитку.

Щоб МСФ могли стати членами IWGA необхідно виконати дві основні умови: бути членом Генеральної асамблеї міжнародних спортивних федерацій і відсутність виду спорту чи окремої дисципліни в олімпійській програмі.

Всесвітні ігри проводяться кожні чотири роки – в наступному році після Ігор Олімпіади. Від міста, яке проводить Ігри не вимагається будівництва спортивних та інших споруд чи розширення інфраструктури, а також заборонено будувати спеціально до цих Ігор нові спортивні споруди.

Ігри тривають 10 днів і реалізуються в двох програмах: перша передбачає активну боротьбу за медалі, друга – показова. Програма змагань включає ті види спорту та спортивні дисципліни, що відповідають критеріям асоціації та при наявності спортивних споруд для їх проведення. Показова програма – для видів спорту і спортивних дисциплін, які ще не відповідають вимогам IWGA.

Деякі види, що були раніше на Всесвітніх іграх, сьогодні представлені на Олімпіадах (тріатлон, бадмінтон, тхеквондо та ін). Більш того, за рішенням МОК, прийнятому 12 серпня 2004 року, присутність окремого виду спорту на Всесвітніх іграх є одним з факторів для потенційного попадання його в програму Олімпійських ігор.

Паралімпійські ігри. У липні 1948 р. у Великобританії були організовані Сток-Мандевільські ігри. Тоді у змаганнях зі стрільби з лука взяли участь 16 паралізованих чоловіків і жінок.

У наступні роки кількість учасників таких змагань збільшилась. Розширився і діапазон видів спорту. Ідея проведення ігор серед інвалідів вийшла за межі Великобританії і вони стали щорічним міжнародним спортивним фестивалем. З 1952 р. Ігри стали проводитися за участю спортсменів-інвалідів з Нідерландів, ФРН, Швеції, Норвегії.

Для керівництва міжнародними Іграми серед інвалідів була створена Міжнародна Сток-Мандевільська федерація (ІСМГФ), яка встановила тісні зв'язки з МОК.

Під час проведення Олімпійських ігор у Мельбурні у 1956 р. МОК нагородив ІСМГФ спеціальним кубком за втілення олімпійських ідеалів гуманізму.

Поступово світ переконався, що люди, які зазнали важких травм, при бажанні можуть стати спортсменами і брати участь у змаганнях.

У 1960 р. Ігри для інвалідів вперше проводились за межами Великобританії, в Римі, одразу ж після Олімпійських ігор. У цих змаганнях взяли участь 360 паралізованих чоловіків і жінок з 24 країн.

Побачивши на площі біля собору Святого Петра в Ватикані 400 спортсменів на інвалідних візках з 23 країн світу, Папа Римський Іоанн XXIII сказав «Доктор Гуттманн, Ви – Кубертен паралізованих!»

Термін «Паралімпіада» не має єдиного тлумачення серед фахівців. Дехто вважає, що спочатку він складався з двох слів: «параплегія» і «олімпіада». Потім, коли Ігри стали проводитись регулярно і включати не тільки спортсменів з параплегією, було вибрано латинське значення префікса “пара” – “ті, що приєднались”. За іншою думкою, назва походить від поєднання двох слів: грецького «paralysis» («особливий») і «олімпійський», що символізує найвищі досягнення у спорті. Таким чином, словосполучення перекладається як «олімпіади для ослаблених людей». Уперше ці слова прозвучали у 1988 році в Сеулі, коли спорт інвалідів офіційно увійшов до олімпійського руху. До того вони мали назву Сток-Мендевільські, а з 1960 р. – Міжнародні ігри інвалідів.

В лютому 1983 р. в Луїзіані відбулась зустріч представників міжнародних спортивних організацій інвалідів з президентом МОК Х. А. Самаранчем, після чого МОК прийняв рішення утриматись від використання терміну Олімпійські ігри для інвалідів, а назвати ці Ігри Паралімпійськими.

Емблема паралімпійського руху – поєднання напівсфер червоного, синього, зеленого кольорів, які символізують розум, тіло, нескорений дух, – народилась на Паралімпіаді у Сеулі. До цього символом Міжнародних ігор інвалідів були три скріплені на зразок олімпійських кілець колеса від інвалідного візка. За основу символу було взято прапор Південної Кореї, на якому в центрі зображена куля, складена з двох напівсфер синього і червоного кольорів, що трактують древній постулат найвищої кульмінації.

У наш час Паралімпійські ігри — це Олімпійські ігри для інвалідів, які проводяться один раз на чотири роки у тій же країні, що й Олімпійські ігри, з літніх та зимових видів спорту. В них беруть участь інваліди різних класифікацій.

Розрізняють загальну та функціональну класифікації. Загальна класифікація дає можливість встановлювати діагноз та визначати ступінь ураження організму, функціональна – ступіть рухових можливостей організму для участі у змаганнях з відповідного виду спорту. Рухові можливості організму враховуються незалежно від їх тренуваності, а номер класу спортсмена підлягає постійному перегляду з врахуванням можливих функціональних змін в організмі.

Програма таких Ігор різноманітна. Наприклад, літні Ігри проводяться зі стрільби з лука, легкої атлетики, бочче (різновид боул-спорту), пара каное, велоспорт (шосейні гонки, трекові гонки), кінний спорт, футбол (5 x 5), футбол (7 x 7), голбол, дзюдо, паратріатлон, пауерліфтинг, гребля, вітрильний спорт, стрільба, плавання, настільний теніс, фехтування, баскетбол, волейбол, регбі, теніс.

У більшості з цих видів спорту спортсмени змагаються на інвалідних колясках.

Паралімпійські ігри досягли великої популярності і стали важливою подією у спортивному і суспільному житті світової спільноти. Досить сказати, що в IX літніх Паралімпійських іграх 1992 р. в Барселоні взяли участь 3200 спортсменів-інвалідів з 84 країн. На зимові Ігри 1994 р. в Ліллекхаммері прибули делегації 40 країн, в X літніх Параолімпійських іграх 1996 р. (Атланта) брали участь понад 3000 спортсменів більш як зі 100 країн світу. У VII зимових Іграх (Нагано) змагалися біля 600 спортсменів з 32 країн світу, а в Сіднеї – понад 4000 спортсменів із 128 країн. XV літні Паралімпійські ігри відбулись в Ріо-де-Жанейро (Бразилія) у 2016 р. В Іграх брали участь представники 175 країн, які розіграли 526 комплектів нагород.

У загальнокомандному заліку перше місце посіла збірна команда Китаю завоювавши 239 медалей (107 золотих, 81 срібну і 51 бронзову). Другими стали спортсмени із Великої Британії – 147 медалей (64 золотих, 39 срібних і 44 бронзові), а третє місце посіла збірна команда Україна – 117 медалей (41 золоту, 37 срібних і 39 бронзових).

Окрім перерахованих вище Ігор, у світі проводиться багато інших Міжнародних спортивних ігор.

Періодичність проведення таких ігор – від одного до чотирьох разів. До них належать регіональні ігри за участю команд певного географічного регіону – Балканські, Боліварські, Середземноморські, Центрально-Американські, Панарабські, Тихоокеанські, Ігри Океанії, Дальнього Сходу, Індійського океану, Південної Азії, Південної частини Тихого океану, Центральної Америки і Карибського моря, Ігри арабських країн, Персидської затоки, Ігри малих країн Європи та ін. Ігри учнівської молоді – Олімпійські ігри та Всесвітня універсіада; Ігри інвалідів – Дефлімійські ігри, Спеціальні Олімпіади; Ігри, що проводяться організаціями, які створені на основі національних, релігійних, професійних та інших ознаках – Ігри етнічної належності (Панарабські ігри, ігри корінного населення Північної Америки),

ігри релігійної належності (Маккабські ігри, Ігри католиків, Ігри мусульман), Ігри професійної належності (Всесвітні ігри медиків, Всесвітні ігри журналістів, Всесвітні ігри поліцейських та вогнеборців, Міжнародні ігри судових виконавців, Всесвітні ігри військовослужбовців, Всесвітні корпоративні ігри); Феміністичні ігри (ігри серед жінок); Ігри вікової належності – Всесвітні ігри ветеранів; Ігри комерційної належності – Ігри Доброї Волі, X-Ігри, Гравітаційні ігри; Ігри з окремих видів спорту – Всесвітні аероігри, Всесвітні ігри з кінного спорту; Ігри для людей з малим ростом – Всесвітні ігри карликів; Ігри культурно-соціальної справедливості – Всесвітні ігри миру.

7.3. Міжнародний спортивний рух. Універсіади.

Студентський спортивний рух виник на початку ХХ століття. Однак міжнародні спортивні зв'язки носили випадковий характер.

У 1919 році була створена Міжнародна конфедерація студентів. Створення цієї організації пов'язано з ім'ям видатного керівника французького студентського життя – Жана Птижана. Він вважав, що спортивні змагання повинні сприяти розвитку зв'язків і співробітництва між студентами вищих навчальних закладів всього світу.

Створений у рамках Міжнародної конфедерації студентів спортивний відділ вже у 1921 році мав намір організувати і провести перший студентський чемпіонат світу. Але через суперечності, які виникли між країнами-членами і не членами конфедерації, I студентський чемпіонат був проведений у Варшаві в 1924 році. На цьому чемпіонаті спортсмени змагалися тільки з легкої атлетики. На другому Студентському чемпіонаті світу у Римі (1927 р.) програма була доповнена такими видами спорту, як футбол, теніс, плавання і фехтування. На цьому чемпіонаті вперше взяли участь спортсмени США. На третьому Студентському чемпіонаті світу (Париж, 1928 р.) в змаганнях взяли участь і жінки.

Починаючи з 1928 року, стали проводитися й зимові студентські чемпіонати. Перший зимовий Студентський чемпіонат світу відбувся в

Кортіна д'Ампеццо (1928), другий – у Давосі (1930), III – у Бардопессжіаті (1931), IV – у Санкт-Моріці (1935), V – у Зеллат Зеє (1937), VI – у Ліллехаммері (1939).

У 1939 році студентський спортивний рух розколовся на два табори. Тому VIII Студентський чемпіонат світу проводився у двох містах: за сприянням Франції “демократичні ігри” були проведені у Монако, а “тотальні ігри” – у Відні.

Незважаючи на трагічне припинення Ігор, міжнародний студентський спортивний рух у період свого розвитку з 1924 по 1939 рр. значною мірою сприяв розширенню зв'язків між студентськими організаціями різних країн. До участі у студентських чемпіонатах світу, крім європейських держав, приєдналися вісім американських, вісім азіатських, дві африканські і дві австралійські організації. У 1935 році МОК визнав спортивний відділ Міжнародної конфедерації студентів, і всі наступні студентські чемпіонати проводились під патронатом МОК.

Другий етап міжнародного студентського спортивного руху починається після закінчення другої світової війни проведенням 17 листопада 1945 року засновницької конференції Міжнародного союзу студентів (МСС) у Празі. Тут була прийнята програма, у якій підкреслювалося, що фізична культура є засобом зміцнення дружби, розвитку культурних і спортивних зв'язків, зміцнення здоров'я студентів. 1947 р. у Парижі були проведені ІХ літні, а в 1949 – VIII зимові студентські ігри.

Але з 1947 року у студентському спортивному русі знову означились два напрямки: Міжнародний союз студентів (МСС) і Міжнародна федерація університетського спорту (ФІСУ). МСС і далі продовжував влаштовувати зимові і літні чемпіонати світу, а ФІСУ – студентські “тижні спорту”.

Після довгих дипломатичних переговорів у 1959 р. була досягнута кінцева угода. Країни-члени МСС були прийняті до ФІСУ. Була укладена угода і про те, що студентські ігри будуть продовжені під назвою

“Універсіади”. У програму Універсіад було включено 9 постійних видів спорту: легка атлетика, гімнастика, плавання, фехтування, водне поло, теніс, волейбол і баскетбол. Право вибирати десятий вид спорту надавалося країні-організатору Універсіади. Зимові і літні ігри Універсіади проводяться раз у два роки. Право їх організації у відповідності з олімпійськими правилами отримують міста, що беруть участь у конкурсі. Місце проведення Універсіади визначається асамблеєю ФІСУ.

З кожними змаганнями популярність Універсіад зростає. Про це свідчить участь в них зірок світового рівня, таких як Валерій Брумелль, Сара Сімеоні, Хав'єр Сотомайор, Яна Клочкова та ін.

Кількість учасників універсіад також постійно зростає. Якщо в 1959 р. в Турині було 1400 учасників (з них 985 спортсменів) із 43 країн, то на XXVIII Універсіаді 2015 р. в Кванджу (Республіка Корея) – 12986 учасників з 146 країн світу, змагання проводились з 21-го виду спорту в яких було розіграно 272 комплекти нагород.

Програма літньої Універсіади включає 10 обов'язкових видів спорту і не більше 3-х видів на вибір. В Універсіадах мають право брати участь всі студенти віком 17-28 років, які не переривали навчання у ВНЗ на період більше 1-го року.

Контрольні запитання

- 1. Розкрийте особливості формування структури сучасного міжнародного спортивного руху.*
- 2. Охарактеризуйте особливості виникнення і розвитку робітничого спортивного руху.*
- 3. Розкрийте особливості розвитку міжнародного студентського спортивного руху.*
- 4. Розкрийте особливості виникнення та проведення Універсіад.*

Розділ 8. Сучасний олімпійський рух

8.1. Чесна гра в спорті

Чесна гра – це дещо більше, ніж просто дотримання правил. Ігри та змагання дають нагоду досягти, разом із суперниками – досконалості. Шахраїв до ігор не допускають. Сучасні вимоги до чесної гри у спорті базуються на особистій самооцінці та любові до гри.

«**Фейр Плей**» – це кодекс спортивної честі. У перекладі з англійської цей вираз означає: справедлива (а краще сказати) – чесна гра. «Фейр плей» – це збірка правил, яких дотримуються спортсмени, тренери, уболівальники та всі, хто пов'язаний зі спортом.

Правила ці у своїй основі були сформульовані ще у Стародавній Греції. Основні із них:

- не прагнути до перемоги за будь-яку ціну;
- на спортивному майданчику зберігати честь і шляхетність;
- головне не перемога над суперниками, а удосконалення своєї особистості, подолання власних слабостей;

«Немає більшої перемоги, як перемога над собою!» – так писав давньогрецький філософ Платон, який сам брав участь у Олімпійських іграх.

П'єр де Кубертен не раз говорив про те, як важливий для спорту високий результат. У той же час засновник сучасного олімпізму чудово розумів, що є межа, яку переступати не слід, навіть заради самого визначного результату. Її «охороняють» етика, шляхетність, лицарська поведінка. «Вийшов за межі» – зрадив ці якості, лишився звання справжнього спортсмена!

Коли я чесно граю, то:

- дотримуюсь правил;
- поважаю суддів та приймаю їхні рішення;
- поважаю суперників;
- даю кожному рівний шанс для досягнення результатів;
- сам постійно контролюю свої дії.

Для заохочення лицарської поведінки спортсменів використовують різні нагороди. Одна з них – «Трофей П'єра де Кубартена за благородний вчинок». Щорічно цей трофей отримує спортсмен за приклад чесної гри – незалежно від того, відомий він чи ні, любитель чи професіонал та який у нього вік. Тобто цю нагороду може отримати кожен. Такий вчинок повинен бути здійснений згідно зі справедливими законами спорту та з гуманних спонукань.

Друга нагорода Міжнародного комітету – «Трофей П'єра де Кубертена за шляхетність протягом спортивної кар'єри». Її присуджують спортсмену, який вже не виступає на змаганнях, але протягом всього свого життя в спорті, самовіддано і до завершення кар'єри демонстрував на змаганнях справжній спортивний дух.

8.2. Участь жінок в олімпійському спорті

Наслідуючи традиції Олімпійського спорту Стародавньої Греції, П'єр де Кубертен категорично заперечував участь жінок в Олімпійських іграх. Він писав про те, що присутність жінок на стадіоні «неестетична, нецікава, непотрібна». І тому на I-х Іграх Олімпіади сучасності жінки участі не брали. П'єр де Кубертен мріяв точніше відобразити організацію проведення сучасних Олімпійських ігор на зразок давніх Олімпіад, в яких жінки традиційно участі не брали.

Без сумніву, Кубертен, як президент МОК (1896-1925 рр.), був найбільш впливовою фігурою, яка займалася питаннями управління Олімпійських ігор. Крім великої поваги з боку членів МОК, вплив Кубертена був зумовлений ще й тим, що до 1920 року він був єдиним, хто здійснював фінансову підтримку МОК.

І тому на неодноразово підняте питання стосовно жіночого спорту Кубертен висловлювався негативно. У 1912 р. він запропонував виключити усі жіночі види з програми ігор. Члени МОК не підтримали його і обговорення цього питання перенесли на пізніший термін. Наступну спробу домогтися позитивного результату на свою користь П'єр де Кубертен зробив

у 1920 році. Однак пропозиція його була відхилена, і МОК прийняв рішення: жінки можуть брати участь у певних видах олімпійської програми, що відповідають їхньому суспільному статусу та фізіологічним особливостям.

Також варто зазначити, що до першої світової війни, спортивний рух серед жінок тільки почав розвиватися, і проти участі жінок в Олімпійському русі виступала церква, думка якої з питань жіночої моралі співпадала з думкою офіційної влади у більшості країн світу. На той час майже у всіх сферах суспільного життя жінки не користувалися однаковими правами з чоловіками.

Не дивлячись на різні перепони, що широко створювалися окремими чиновниками МОК, у міжнародних спортивних федераціях жінкам вдалося взяти участь тільки у II-х Іграх Олімпіади, які відбулися у 1900 році у

Шарлотта Купер

Парижі. Вони виступали у змаганнях з гольфу і тенісу.

Першою олімпійською чемпіонкою сучасності стала англійська тенісистка Шарлота Купер. Однак на III-IV Іграх Олімпіади в Сент-Луїсі (1904) та в Лондоні (1908) участь жінок була лише символічна, їх кількість обмежувалась від 8 до 11 осіб, що складало 0,8-1,3% загальної кількості учасників Олімпійських ігор.

22-а сесія МОК, яка відбулася в Парижі у 1924 році дала новий поштовх олімпійському руху: починаючи з цього часу жінкам офіційно дозволялося брати участь у більшості видів програми Олімпійських ігор.

У 2000 році в Сіднеї відбулися ювілейні ігри – століття участі жінок в Олімпійських іграх сучасності. Сьогодні жіноча Олімпійська програма практично зрівнялася з чоловічою за кількістю видів спорту. Ці зміни у жіночій Олімпійській програмі є значним кроком вперед, особливо якщо враховувати, що кількість спортсменів-учасників ігор за рішенням МОК поступово зменшується.

Таблиця 6.

Види змагань у програмах Ігор Олімпіад

Рік	Усього видів змагань	Жіночі види змагань	% від зальної кількості
1896	43	-	-
1900	86	3	3.5
1904	89	3	3.3
1908	107	3	2.8
1912	102	6	5.9
1920	152	6	3.9
1924	126	11	8.73
1928	109	14	12.84
1932	117	14	11.96
1936	129	15	11.62
1948	136	19	13.97
1952	149	25	16.77
1956	151	26	17.21
1960	150	29	19.33
1964	163	33	20.24
1968	172	39	22.67
1972	195	43	22.05
1976	198	49	24.74
1980	203	50	24.63
1984	221	62	28.05
1988	237	74	31.22
1992	257	86	33.46
1996	271	97	35.79
2000	300	120	40.00
2004	301	124	41.20
2008	302	127	42.05
2012	302	142	47.02
2016	306	143	46,73

Таблиця 7.

Види змагань у програмах зимових Олімпійських ігор

Рік	Усього видів змагань	Жіночі види змагань	% від зальної кількості
1924	16	2	12.5
1928	14	2	14.28
1932	14	2	14.28
1936	17	3	17.64
1948	22	5	22.72
1952	22	6	27.27
1956	24	7	29.16
1960	27	11	40.74
1964	34	13	38.23
1968	35	13	37.14
1972	35	13	37.14
1976	37	14	37.83
1980	38	14	36.84
1984	39	15	38.46
1988	46	18	39.13
1992	57	25	43.86
1994	61	27	44.26
1998	68	31	45.58
2002	78	36	46.15
2006	84	39	46.42
2010	86	40	46.95
2014	98	48	48.98

На початку 1980 років, завдяки зусиллям Хуан Антоніо Самаранча, сьомого президента МОК, жінки стали займати керівні посади у міжнародній олімпійській системі. За рішенням МОК, не менше 20 % усіх посад у організаціях Міжнародного олімпійського комітету, національних олімпійських комітетах і Міжнародних спортивних федерацій, повинні займати жінки. 1997 року, уперше в історії олімпійського руху Аніту Дефрантц було обрано віце-президентом МОК. Сьогодні серед 110 членів МОК – 19 жінок; до складу виконкому МОК належить одна жінка – Наваль Ель Мутавакель – представниця Марокко.

8.3. Технічний прогрес на службі Олімпійських ігор

У 2006 році, виповнилось 70 років з того моменту коли телебачення вперше з'явилося на Олімпійських іграх – під час проведення Ігор ІХ

Олімпіади в Берліні (1936р.). Це створило передумови для нового етапу розвитку економічної діяльності МОК.

1936 рік – Берлін – телебачення вперше висвітлює Олімпійські ігри.

1948 рік – Лондон – перша спроба МОК створити комерційний зв'язок з телебаченням.

1960 рік – Рим – уперше здійснюється повна телевізійна трансляція Олімпійських ігор.

1980 рік – Москва – центральний комп'ютер Ігор має зв'язок з агенціями новин.

1996 рік – Атланта – уперше з'явився веб-сайт Олімпійських ігор.

2000 рік – Сідней – уперше впроваджено електронну систему продажу товарів з олімпійською символікою.

2004 рік – Афіни – уперше впроваджено об'єднану систему інформаційного забезпечення.

2008 рік – Пекін – уперше транслювано Олімпійські ігри у форматі телебачення високої роздільної здатності (HDTV).

2012 рік – Лондон – уперше за спортивними змаганнями з олімпійських арен можна було стежити з мобільних телефонів, а також у соціальній мережі «Фейсбук».

2016 – створюються мобільні додатки, які дають змогу не тільки дізнатися про результати окремих змагань а й дозволяють автоматично створювати новини.

Телевізійна трансляція Олімпійських ігор відбулася в 1936 р. на Іграх XI Олімпіади в Берліні

8.4. Засоби масової інформації та Олімпійський спорт

Історія сучасного Олімпійського руху тісно пов'язана із засобами масової інформації. П'єр де Кубертен – сам письменник і журналіст – наприкінці XIX століття багато зробив, щоб преса сформувала у суспільній свідомості ідею відродження Олімпійських ігор і сприяла її реалізації.

Сьогодні, засоби масової інформації доносять олімпійські ідеї до

Фотографи на Іграх XXIX Олімпіади (Пекін, 2008 р.)

жителів найвіддаленіших кутків світу. На Олімпійських іграх 2012 року в Лондоні були присутні понад 21 тис. акредитованих зарубіжних представників мас-медіа, це у два рази більше спортсменів, які акредитовані на Ігри. Представники засобів масової інформації були найбільшою за чисельністю громадою на Олімпійських іграх. Трансляції змагань зібрали біля екранів близько 5 мільярдів глядачів.

Біля 70 провідних у світі засобів масової інформації висвітлювали події Ігор 2012 року на першій сторінці видань. Події XXI зимових Олімпійських ігор 2010 р. висвітлювали близько 10 000 акредитованих журналістів. У Ванкувері 2010 року працювали два пресс-центри і телевізійні центри, оснащені найкращою технікою. Поблизу аеропорту у Ванкувері працював радіомовний центр площею 30 тис. м².

На Іграх I Олімпіади в Афінах у 1896 році були присутні біля 20 фотографів і журналістів.

Саме їм, ми зобов'язані тим, що сьогодні так багато знаємо про ці Ігри – про проблеми підготовки до них, про людей, дякуючи яким Ігри відбулися, про видатних спортсменів, які виступали на цих іграх, та про тонкощі змагальної боротьби. До наших днів збереглася велика кількість фотокарток, які відобразили найбільш яскраві події тих далеких днів.

На кожних наступних Іграх, журналістів ставало все більше, а висвітлення олімпійських змагань та подій навколо них – все більш різноманітніше. Ентузіазм цих людей, їх енергія й майстерність сприяло тому, що ми можемо ретельно ознайомитися із захоплюючою історією сучасного олімпійського спорту.

У 1924 році було створено Міжнародну асоціацію спортивних журналістів, які зробили значний внесок у популяризацію Олімпійських ігор.

- 1967 р. став роком створення комісії МОК із преси;
- 1971 р. – була створена комісія МОК з телебачення;
- 1983 р. – створення комісії МОК із радіо.

Ці заходи забезпечили міцний зв'язок Міжнародного олімпійського комітету із засобами масової інформації.

8.5. Проблеми олімпійського спорту

Олімпійський рух стикається у своєму розвитку з різними проблемами і протиріччями. Найбільш актуальними і важливими проблемами в олімпійському спорті є допінг, травматизм, необ'єктивне суддівство, охорона довкілля, безпека.

8.5.1. Допінг

Практика останніх років показала, що використання допінгу спортсменами і методи боротьби з ними, здатні здійснити рушійний вплив на олімпійський спорт, і є серйозним фактором зниження авторитету і популярності олімпійського руху. Численні дискваліфікації спортсменів в різних видах спорту, представлених в програмі Ігор Олімпіад і зимових Олімпійських іграх, сьогодні наносять серйозний удар олімпійському спорту.

Особливо широке розповсюдження отримало використання спортсменами різноманітних стимулюючих препаратів на Олімпійських іграх в 50 – 60-ті і наступні роки ХХ століття. Були зафіксовані випадки вживання допінгу ковзанярами (1952 р.) в Осло, велосипедистами (1956 р.) в Мельбурні. Тільки після загибелі, під час змагань XVII Олімпіади (1960 р.) в Римі, датського велосипедиста Курта Єнсена, який використовував фенамін, загострилась увага до проблем допінгу з боку МОК і міжнародних спортивних федерацій. Перші проби на вживання стимуляторів, були взяті в Токіо в 1964 році на іграх XVIII Олімпіади.

Розповсюдження допінгу стимулювало МОК на створення Медичної комісії, основним завданням якої була боротьба з допінгом.

В 1968 році на X зимових Олімпійських іграх в Гренболі і на Іграх XIX Олімпіади в Мехіко, медична комісія, вперше здійснила широкий антидопінговий контроль, який пройшли більш як 750 спортсменів. Уперше, спортсмен був дискваліфікований за вживання допінгу в 1968 році на Іграх Олімпіади в Мехіко. Вжитим допінгом був алкоголь.

Всесвітнє антидопінгове агентство WADA

На Іграх Олімпіади в Лондоні допінг-контроль пройшла рекордна кількість учасників: у атлетів взяли близько 6000 допінг-тестів, що на 23% більше ніж на Іграх Олімпіади у Пекіні (2008 р.) і на 48 % більше, порівняно з Іграми в Афінах (2004 р.)

Медична комісія МОК разом з МСФ виділила перелік заборонених препаратів і постійно його вдосконалює. Всі заборонені препарати поділяються на п'ять груп: **анаболічні стероїди**, які сприяють зростанню м'язової маси, **стимулятори**, які збуджують центральну нервову систему і дають додаткові сили, **діуретики** – допомагають знижувати масу тіла і виводити заборонені препарати, **наркотичні препарати**, **знеболюючі засоби**, які допомагають долати відчуття болю, **пептидні гормони** (гормон росту, еритропоетин та ін.).

Проаналізувати масштаби використання допінгу в сучасному спорті дуже важко, перш за все, тому, що тривалий час тестування на застосування допінгу проводилось тільки під час відповідальних змагань. Але добре відомо, що більшість найбільш розповсюджених препаратів використовуються в умовах тренувального процесу. Безпосередньо перед змаганнями, спортсмени, призупиняють прийом препаратів і використовують засоби, які маскують сліди використання допінгу. Перед виїздом на змагання спортсмени проходять "внутрішній" допінг-контроль і тільки при негативних результатах тестування, приймають участь в стартах. Були випадки коли

навіть всесвітньо відомі спортсмени несподівано відмовлялись брати участь в Олімпійських іграх, безпідставно зсилаючись на різноманітні причини.

Але введення тестування під час тренувального процесу призвело до збільшення кількості позитивних результатів допінг-контролю.

Основною причиною широкого розповсюдження допінгу в сучасному спорті є переконаність багатьох тренерів і спортсменів в тому, що не можливо, в принципі, без застосування заборонених речовин досягнути серйозних спортивних результатів.

Перспективну ініціативу по боротьбі з допінгом проявили НОК США і Олімпійський комітет СРСР, підписавши в кінці 1988 року згоду про боротьбу з допінгом, один із пунктів якої передбачав, що кожний спортсмен, який входить в склад національної збірної команди, повинен проходити тестування на допінг.

Важливим етапом в боротьбі з допінгом було прийняття спільного протоколу МОК і МСФ з літніх видів спорту. У відповідності з цим протоколом, втілювалась комплексна програма у боротьбі з допінгом, в основу якої був покладений єдиний для всіх видів спорту перелік заборонених препаратів, що складається і щорічно поновлюється МОК; прийняття єдиних правил і процедур антидопінгового контролю, включаючи раптовий і позаплановий контроль під час змагань і тренувального процесу; зведення в єдине ціле санкцій за вживання допінгу і забезпечення їх реалізації на національному рівні; розвиток співпраці МОК, НОК і МСФ з урядовими організаціями для боротьби з торгівлею забороненими препаратами.

Сьогодні основними антидопінговими організаціями, відповідальними за проведення антидопінгової політики в сучасному олімпійському спорті є МОК і Всесвітнє антидопінгове агентство.

Головними напрямками діяльності МОК у боротьбі з допінгом визначені наступні:

- зміцнення матеріальної бази для створення високоєфективної системи антидопінгового контролю;
- проведення наукових досліджень, направлених на розробку інформативних методів допінг-контролю;
- координація діяльності МОК, НОК і МСФ у боротьбі з допінгом;
- здійснення системи контролю, яка охоплює не тільки процес змагань, але і тренувальний період;
- розробка системи санкцій по відношенню до спортсменів, тренерів, лікарів, менеджерів;
- широка просвітницька робота серед спортсменів, тренерів, лікарів, направлена на профілактику використання допінгу і охоплює широкий спектр морально-етичних, соціальних і медичних проблем.

8.5.2. Професіоналізація олімпійського спорту

Процес професіоналізації олімпійського спорту проходить складно і суперечливо. Пов'язано це в першу чергу з бажанням зберегти основні принципи класичного олімпізму. Ставлення до професіоналізації спорту дуже неоднозначне як серед лідерів міжнародного спортивного руху, так і серед представників національних спортивних організацій, вчених і навіть серед спортсменів.

У проблемі професіоналізації спорту довгий час каменем спотикання був допуск професіоналів на Олімпійські ігри. У 1986 р. МОК на прохання МСФ дозволив допустити професійних футболістів і хокеїстів, а потім тенісистів і баскетболістів до участі в Олімпійських іграх. Більшість членів МОК у цьому питанні були однастайні. Їх позицію достатньо точно висловив віце-президент МОК канадець Р. Паунд: “Ми хочемо, щоб на Олімпійських іграх один з одним змагалися кращі спортсмени світу. Ми не бажаємо, щоб у чемпіонатах світу брали участь спортсмени більш високого класу, ніж учасники Олімпійських ігор. Нам потрібні кращі – будь то професіонали чи аматори”.

Практичне вирішення цього питання відбулось після того, як МОК дав право МСФ на допуск спортсменів до Олімпійських ігор. У 1981 році поняття “аматор” було виключено з Олімпійської хартії. На основі ретельного вивчення фактів спеціальна комісія МОК прийшла до висновку, що допуск, як на Олімпійські ігри, так і на чемпіонати світу, повинен санкціонуватися федераціями.

Зрозуміло, що від дозволу МОК на надання МСФ права вирішувати питання допуску до Олімпійських ігор і аж до справжніх відкритих Олімпійських ігор, у яких будуть брати участь всі найсильніші спортсмени, – велика відстань. Насамперед повна “відкритість” Ігор привела б до залежності олімпійського спорту від бізнесу. Крім того, не кожен професіонал зможе взяти участь в Іграх і далеко не кожен зможе отримати право на участь в Іграх.

Зокрема, у різних МСФ різна позиція щодо вирішення цього питання. Наприклад, правила Міжнародної федерації аматорського боксу (АІБА) свідчать, що жоден боксер, який взяв участь у поєдинку, в якому більш ніж шість раундів, не може бути допущений до змагань, що організуються федерацією. Керівництво цієї федерації не має наміру змінювати ці правила, вважаючи, що аматорський бокс принципово відрізняється від професійного.

Проте в лютому 2016 р. Міжнародна асоціація аматорського боксу ухвалила революційне рішення: дозволила всім без винятку боксерам-професіоналам брати участь в Олімпійських Іграх, починаючи з Ігор у Ріо-де-Жанейро 2016 року. Це рішення двояко сприйняли у світі боксу.

У баскетболі, навпаки, ФІБА вирішила позитивно питання допуску професіоналів НБА на чемпіонати світу й Олімпійські ігри.

Стосовно бейсболу існує думка, що Асоціація професійного бейсболу не дасть згоди на допуск професіоналів на Олімпійські ігри, тому що у цей час в професійному бейсболі спортивний сезон у самому розпалі. До речі, у бейсболі повторюється ситуація, характерна для хокею, коли Всесвітня ліга хокею на льоду (ЛІГ) дозволила професіоналам брати участь у чемпіонатах

світу та Олімпійських іграх. Однак керівництво НХЛ не дозволяє своїм найсильнішим гравцям відволікатися на підготовку і участь в Іграх.

Особливо складна ситуація у футболі. ФІФА наполягає на проведенні олімпійського турніру за участю футболістів у віці до 23 років. МОК вимагає відмінити це рішення і допустити до участі в олімпійських змаганнях з футболу всіх найсильніших спортсменів.

У велоспорті професіональна і аматорська федерації були розформовані і єдиним органом керівництва велоспортом залишився Міжнародний союз велосипедистів (УСІ). У зв'язку з цим переглянуті всі системи змагань, світові рекорди стали спільними для професіоналів і аматорів. А в Іграх Олімпіад можуть брати участь всі найкращі велосипедисти.

Подальший розвиток ситуації з допуском спортсменів-професіоналів на Ігри буде зумовлений рядом факторів.

По-перше, це залежить від позиції федерації. Одні з них – за допуск усіх найсильніших спортсменів до Ігор, інші – ведуть політику очікування, треті – вважають доцільним зберегти існуюче положення.

По-друге, багато залежить і від фірм, з якими професійні спортсмени уклали контракти. Наприклад, фірми, які уклали контракти з усіма найсильнішими тенісистами світу, далеко не завжди зацікавлені у тому, щоб допускати їх до участі в Олімпійських іграх.

По-третє, часто самі спортсмени – побоюючись серйозних травм – вагаються при вирішенні питання про участь в олімпійських змаганнях, які не мають великого матеріального заохочення.

В цілому ж сьогодні слід констатувати, що багаторічна боротьба багатьох діячів спортивного руху за збереження класичних ідеалів олімпізму і чистоту олімпійського руху, проти професіоналізму в спорті у останні роки все більшою мірою носила характер ідеалізації спорту. І хоч цілком зрозуміло, що поглиблення процесу професіоналізації олімпійського спорту призведе до зміни його традиційної структури, необхідно визнати, що цей

процес став реальністю. Подальші перспективи розвитку спорту будуть все тісніше пов'язані з професіоналізмом, і зберегти своє обличчя олімпійський спорт зможе, якщо буде реально оцінювати положення і оперативно реагувати на конкретні ситуації з урахуванням інтересів олімпійського руху. Прагнення зберегти уявлення про «чистоту» аматорства призведе до занепаду розвитку спорту у країні, де буде проводитись ця політика. Варто також підкреслити, що збереження принципу аматорства не тільки не змогло зупинити тенденцію злиття професійного і аматорського спорту, але й направило цей процес в русло псевдоаматорства і махінацій.

8.5.3. Травматизм

В сучасному спорті здоров'я спортсмена піддається серйозній небезпеці. Існує багато факторів ризику, здатних призвести до серйозних відхилень в стані здоров'я, а в окремих випадках – і до летальних випадків.

Травми під час тренування і змагань ламають кар'єру багатьох видатних спортсменів, нерідко знецінюючи їхню самовіддану працю.

Сьогодні важко знайти спортсмена високого класу, який би не потерпав від спортивного травматизму. Багато видатних спортсменів через травми змушені були передчасно піти зі спорту.

Спорт вищих досягнень – це сфера людської діяльності для якої характерні підвищений травматизм, різного роду професійні захворювання, передпатологічні і патологічні стани, які несуть загрозу для здоров'я спортсменів, для ефективності їх тренувальної і змагальної діяльності.

Багато видатних спортсменів змушені багато часу і уваги приділяти лікуванню захворювань і травм, ніж власне тренувальній і змагальній діяльності. Також ряд спортсменів були змушені перенести по декілька складних операцій, затративши багато сил і часу на реабілітацію і відновлення рівня підготовленості.

Сьогодні доволі серйозні проблеми виникають зі здоров'ям спортсменів після закінчення спортивної кар'єри.

На жаль, в МОК, МСФ, НОК різних країн, в організаціях, які готують

Травми, що трапляються під час тренування і на змаганнях, є однією із головних небезпек, які загрожують спортсменам

спортсменів, проблему спортивного травматизму і професійних захворювань пов'язують з ефективністю системи спортивної медицини і діяльністю спортивних лікарів. Насправді велика кількість травм і захворювань, які буквально захлинули сучасний олімпійський спорт, являються наслідками неефективної діяльності в цьому напрямку

представників спорту, починаючи з керівників різноманітних структурних утворень олімпійської системи, і закінчуючи тренерським складом і виробниками спортивного інвентарю і обладнання.

Серед факторів ризику сучасного спорту, які є причиною високого травматизму і захворювань, варто виділити наступні:

- рання спортивна спеціалізація, при якій високі тренувальні змагальні навантаження приходяться на пубертатний період;
- надмірні тренувальні навантаження;
- зверхдопустима змагальна діяльність, обумовлена розширенням календаря змагань;
- необґрунтована практика розширення олімпійської програми, за рахунок видів спорту і спортивних дисциплін, які представляють небезпеку для здоров'я спортсменів (жіночі види боксу, важкої атлетики, вільної боротьби, триатлону, марафонського бігу та ін.);
- помилки тренерського складу в плануванні навантажень, занять, побудові розминки, підборі і поєднанні вправ і т. п.;
- недостатньо ефективну реабілітацію і передчасне поновлення спортсменами тренувальної і змагальної діяльності після перенесених травм і захворювань;

- хронічне недоїдання, вживання низькокалорійних продуктів, діуретичних препаратів;
- недосконалість правил змагань, лібералізм суддів, які допускають занадто жорстоку боротьбу, особливо в спортивних іграх;
- недосконалість конструкцій спортивних снарядів, спортивного взуття, травмонебезпечне покриття стадіонів, спортивних залів і майданчиків;
- нераціонально вибране навколишнє середовище для тренувань і змагань, невідповідна одежа, питний режим і т.п.

Як ми бачимо, усі ці фактори, ігнорування яких негативним чином впливає не тільки на результат тренувальної і змагальної діяльності, але і на здоров'я спортсменів і якість їхнього життя, відносяться до профілактичної діяльності, як міжнародних, так і національних систем спорту вищих досягнень, рівня кваліфікації, добросовісності і наукової підготовленості спеціалістів, в першу чергу – тренерів.

Адже нічого не може бути таким важливим для олімпійського руху, як здоров'я і благополуччя спортсменів під час проведення будь-яких спортивних змагань.

8.5.4. Необ'єктивне суддівство

Сьогодні гостро стоїть питання залежності спортсменів від суддів у видах спорту із суб'єктивною оцінкою результатів (спортивна гімнастика, художня гімнастика, різноманітні види боротьби, бокс, фігурне катання, катання на ковзанах, стрибки в воду і т.п.) і неможливості опротестувати результати навіть у випадках явно необґрунтованих суддівських рішень.

Через необ'єктивне суддівство у різних видах спорту нехтується один із найважливіших принципів олімпізму – справедливості та рівних можливостей для усіх учасників Ігор.

Наприклад, необ'єктивне суддівство в фігурному катанні на ковзанах серйозно спотворило результати деяких видів змагань на XIX зимових

Олімпійських іграх 2002 р. в Солт-Лейк-Сіті, залишивши ряд спортсменів без заслужених нагород.

Інтереси багатьох спортсменів торкнулось необ'єктивне суддівство на Іграх XXVI Олімпіади 1996 році в Атланті. А саме в таких видах спорту як, спортивна гімнастика, різні види боротьби, спортивних іграх і навіть в легкій атлетиці, де спостерігалась прихильність окремих суддів на користь американських спортсменів і здійснювались вчинки не сумісні з принципами Олімпійської хартії. Це не тільки призвело до утиску прав багатьох спортсменів, незаслужено позбавлених медалей, травмувало їх психіку, але й виявилось прикладом грубої зневаги основних принципів олімпізму.

За висновками вітчизняних фахівців на XXX Іграх Олімпіади (Лондон 2012 р.) через несправедливе суддівство збірна України позбулася декількох, чесно виграних медалей.

Наприклад, у боксі судді брутально засудили чемпіона світу Євгена Хитрова в поєдинку однієї восьмої фіналу з британцем Ентоні Огого, улюбленцем місцевої публіки, якого Євген кілька разів відправляв у нокдаун.

Суддя присуджує перемогу британському спортсмену після поєдинку 1/8 фіналу. Лондон, 2012 р.

Образливим й несправедливим став також випадок з позбавленням української збірної команди зі спортивної гімнастики бронзових нагород. Після протесту збірної Японії судді змінили свої оцінки, завдяки чому японська команда перемістилася на друге місце і завоювала "срібло". А у суперечці за "бронзу", українці всього 0,185 бала поступилися британцям і посіли четверте місце.

Крім того, українська легкоатлетка Людмила Йосипенко, позбавлена бронзової медалі у семиборстві на Олімпіаді у Лондоні, після протесту німецької сторони на дискваліфікацію їхньої спортсменки Ліллі Шварцкопф.

Розглядаючи проблему суддівства можна назвати декілька як загальних, так і специфічних для кожного виду спорту питань, від рішення яких залежить об'єктивність суддівства: удосконалення правил змагань, об'єктивність визначення переможців у видах спорту, порядок формування суддівських бригад, втілення технічних засобів в практику суддівства, кваліфікація суддів, їх працездатність, моральні якості, система контролю за діями.

На сучасному етапі особливої уваги вимагають два найбільш актуальних аспекти: технічні засоби об'єктивізації суддівства і принципи формування суддівських колегій.

На шляху втілення в практику технічних засобів об'єктивізації суддівства існують різні труднощі, серед них одна з головних – протидія деяких Міжнародних спортивних федерацій (наприклад ФІФА), використанню магнітної відеозйомки при оцінці суперечливих моментів футбольного матчу.

З питань трактування правил змагань суддями також можуть виникати різні проблеми, оскільки спортивні правила інколи тлумачаться по-різному.

8.5.5. Охорона довкілля

Проведення таких грандіозних заходів, як Ігри Олімпіад і зимові Олімпійські ігри, ставить перед її організаторами серйозні екологічні проблеми. Будівництво і реконструкція великої кількості спортивних споруд, розміщення декількох тисяч учасників змагань, гостей, представників засобів масової інформації, а також присутність декількох тисяч глядачів, постачання об'єктів Ігор електроенергією, водою, транспортом, утилізація відходів – все це несе за собою потенційну небезпеку для довкілля.

Тому вирішення всіх питань, пов'язаних з підготовкою і проведенням Олімпійських ігор, повинно поєднуватись з профілактикою їх негативного впливу на природу.

Вперше проблема охорони навколишнього середовища виникла на початку 70-х років ХХ століття. Місцева влада міста Денвера (ХІІ зимові

Олімпійські ігри 1976 р.) не врахувала вимог прибічників збереження навколишнього середовища під час будівництва спортивних споруд. Рух "зелених" був настільки активним, що Ігри з Денвера довелось перенести в Інсбрук.

Вперше серйозно заговорили про зв'язок спорту з навколишнім середовищем на конференції ООН у 1992 році в Ріо-де-Жанейро. В якості пріоритетних напрямів діяльності МОК з охорони навколишнього середовища були виділені:

- роз'яснювальна робота серед спортивних керівників з питань охорони навколишнього середовища;
- всебічний облік вимог по охороні навколишнього середовища при виборі міст – кандидатів на проведення Олімпійських ігор;
- підвищення вимог до спортивних споруд в плані підвищення їх безпеки для навколишнього середовища;
- співробітництво з урядовими і неурядовими організаціями по охороні навколишнього середовища.

Ставлення МОК до проблем навколишнього середовища проявилось і в спеціальному обговоренні на Олімпійському конгресі століття, яке відбулося у 1994 році в Парижі. Майже у всіх виступах

99% відходів від будівництва об'єктів направлені на утилізацію. Лондон 2012

було підтверджено, що сучасний спорт, може не тільки не вступати в конфлікт з оточуючим середовищем, але і сприяти його оздоровленню.

На сьогодні, Олімпіада в Лондоні (2012 р.) визнана самою "зеленою" в історії. Згідно зі звітом комісії з екологічного моніторингу Лондона, що відстежує викиди в навколишнє середовище, стверджують, що Ігри Олімпіади в Лондоні (2012) стали бездоганними з екологічної точки зору.

Олімпійський вогонь лондонських Ігор використовував на 85 % менше газу ніж Олімпійський вогонь Пекіну.

Олімпіада 2012 року була націлена на високі екологічні стандарти і дружелюбне ставлення до навколишнього середовища.

Організатори Ігор-2016 не витрачали на проведення Олімпіади мільярди доларів, заздалегідь попередивши усіх, щоб голлівудських спецефектів не очікували, а в підсумку продемонстрували красиве і барвисте шоу, основний посыл якого був – зберегти навколишнє середовище, тому окремий акцент на відкритті ігор був зроблений на проблемах екології та збереження лісів.

З огляду на екологічну ідеологію церемонії, чаша у якій запалювався Олімпійський вогонь у вигляді круглого металевого горщика мала невеликі розміри – щоб зменшити шкідливі викиди в атмосферу.

Ще однією цікавою особливістю Олімпіади в Ріо стали медалі, які виготовлені з перероблених електроприладів. При виготовленні стрічок для медалей використовувався матеріал з перероблених пластикових пляшок. Таким чином організатори Ігор демонстрували необхідність турботи про навколишнє природне середовище.

8.5.6. Олімпійський спорт і політика

Спорт як складова частина суспільного життя може існувати тільки у тісному взаємозв'язку з усією політико-економічною системою суспільства. Концепція “спорт – поза політикою” і в наш час має прихильників, але практика сучасного спорту свідчить про його тісний зв'язок з політикою. Навіть П'єр де Кубертен та його соратники, які стояли біля витоків сучасного олімпійського руху, на словах відстоювали незалежність спорту від політичних факторів, а насправді прагнули використати його для зміцнення прогресивних сил і розвитку міжнародного співробітництва.

При розгляді зв'язку політики з олімпійським спортом слід відзначити декілька напрямків його використання у політичних цілях (В. Платонов, С. Гуськов, 1994).

Перший напрямок пов'язаний з тим, що по мірі зростання популярності спорту у сучасному світі керівники правлячих партій з метою підвищення свого іміджу приділяють все більше уваги спорту, видатним тренерам і спортсменам. Так, у 1972 р. Р. Ніксон під час виборчої кампанії користувався послугами олімпійських чемпіонів XI Ігор Олімпіади Дж. Оуенса, У. Чемберлена та ін. У 1976 р. Д. Форда підтримали П. Флемінг, К. Шверт та ін., а Д. Картера – М. Алі, Т. Нобис, Х. Аарон, А. Еш та ін.

Якщо бойкот Олімпійських ігор у Москві сприяв поразці Д. Картера на президентських виборах у 1980 р., то перемога американців на Іграх у Лос-Анджелесі відіграла свою роль і на президентських виборах 1984 р.

На протязі багатьох років олімпійський спорт постійно знаходився у полі зору і був об'єктом практичної діяльності Е. Хонеккера (НДР), Ф. Кастро (Куба), Ро Де У (Республіка Корея) і багатьох інших державних діячів.

Другий напрямок використання спорту у політичних цілях передбачає прагнення уряду різних країн отримати право на проведення Олімпійських ігор.

Аналіз політичної ситуації навколо будь-яких з проведених Олімпійських ігор свідчить про те, що уряд країн-організаторів прагне максимально використати Ігри для досягнення політичних цілей.

Використання спортивних досягнень у вигляді доказів національної переваги почалось з перемоги у марафоні грецького бігуна С. Луїса на I Олімпійських іграх у Афінах (1896). Потім вона виявилась на Іграх 1908 року у Лондоні – у спорі між Великобританією й США, коли американці програли англійцям у загальнокомандному заліку. Особливо наочно політизація Олімпійських Ігор проявилася у 1936 році в Берліні, де фашистський режим прагнув використати Олімпіаду для демонстрації переваги німецької нації.

Виражене політичне та ідеологічне забарвлення мали Олімпійські ігри 1980 р., що проводилися у Москві, і 1984 р. — у Лос-Анджелесі. Атмосфера

їх підготовки і проведення багато в чому була підпорядкована інтересам антагоністичних політичних систем та ідеології.

Олімпійські ігри 1988 р. у Сеулі були використані урядом країни для політичного визнання Республіки Корея у світі. Наприкінці 70-х років більш як 30 країн, Національні олімпійські комітети яких були визнані МОК, не мали дипломатичних стосунків з Республікою Корея. Після проведення Олімпійських ігор Корея відновила свій міжнародний авторитет і почала перетворюватися в одну з найбільш економічно розвинених країн.

Довгий час (1952-1968 рр.) виборювала право виступати самостійною командою НДР, яка розглядала це право як важливий аргумент у питанні міжнародного визнання й виходу з міжнародної ізоляції. Після Ігор Олімпіади 1964 р. у Токіо НДР отримала право виступати на Іграх 1968 року у Мехіко самостійною командою. НДР, як жодна інша країна, довгий час (1968-1988 рр.) використовувала олімпійський спорт як могутній інструмент міжнародної і внутрішньої пропаганди. Цьому сприяли її вражаючі успіхи в Іграх Олімпіад і зимових Олімпійських іграх, особливо у неофіційному командному заліку на Іграх Олімпіади 1976 р.

Третій напрямок пов'язаний з широкомасштабним використанням спорту і Олімпійських ігор для підвищення авторитету різних країн у світовій співдружності. Практично будь-яка країна розглядає рівень розвитку спорту вищих досягнень, успішний виступ спортсменів на Олімпійських іграх як суттєвий фактор національного престижу. Це стосується і США, і СРСР, і НДР, і Франції і, особливо, країн, що розвиваються.

Наочний тому приклад – слова президента НОК Куби М. Гонсалеса, які він сказав у 1987 році перед Панамериканськими іграми у Індіанapolisі: “Панамериканські ігри для нас важливіші, ніж Олімпійські, оскільки вони відбивають конфронтацію у нашому регіоні. Нам подобається змагатися з США, оскільки кожна наша перемога свідчить про те, що ми сильніші”.

Широку програму використання спорту вищих досягнень у політичних цілях здійснює Китайська Народна Республіка, що підтвердили у 1990 р. Азіатські ігри, які проходили у Пекіні.

Уряд КНР домігся проведення в 2008 році Олімпійських ігор у Пекіні. Китай не тільки досяг видатних результатів у Олімпійських іграх, особливо у таких видах спорту, як легка атлетика, волейбол, важка атлетика, плавання, спортивна гімнастика, але й енергійно проводить за іншими напрямками політику співробітництва на міжнародній спортивній арені.

Четвертий напрямок пов'язаний з використанням спорту для демонстрації самостійності зовнішньої і внутрішньої політики, або ж для показу свого впливу на політику інших країн, бойкот найкрупніших міжнародних змагань.

Наприклад, від участі у XXI Олімпійських іграх в Монреалі (1976) на знак протесту проти запрошення на ці Ігри команди Нової Зеландії — країни, яка підтримувала спортивні зв'язки з расистським режимом ПАР, — відмовились 28 делегацій африканських країн.

Адміністрація президента США Дж. Картера, нав'язавши НОК рішення про бойкот Олімпіади 1980 р. у Москві, учинила тиск і на уряд інших країн, домагаючись від них підтримки. Тому багато країн (ФРН, Канада, Японія, Італія та ін.) відмовились від участі в Московських Іграх.

Відповіддю на цю акцію був бойкот Ігор Олімпіади 1984 року в Лос-Анджелесі Радянським Союзом. Бойкот Ігор Олімпіади 1984 року був ретельно спланованою акцією, у реалізації якої брали участь багато державних і суспільних структур радянського суспільства, а також уряд країн колишнього соціалістичного блоку.

У 1988 р. Куба бойкотувала Ігри в Сеулі на знак солідарності з КНДР, незважаючи на те, що всі інші колишні соціалістичні країни взяли участь у цих Іграх.

П'ятий напрямок охоплює всі окремі випадки використання спорту і Олімпійських ігор для привертання уваги світової спільноти до окремих фактів, процесів і подій, які відбуваються у світі.

Наприклад, на Іграх 1968 р. в Мехіко американські спортсмени-афроамериканці висловили протест проти расової дискримінації в їхній країні. Політичний характер носила і терористична акція організації “Чорний вересень” проти ізраїльських спортсменів на Олімпійських іграх 1972 р. в Мюнхені.

Зберігає свою гостроту і проблема денаціоналізації і расової дискримінації в спорті.

У 70-ті роки поряд з проблемою “політизації” у спортивному світі заговорили про зростання націоналізму під час проведення найкрупніших міжнародних змагань і насамперед Олімпійських ігор. “Пацієнт старий, хворий і близький до смерті, – писала газета “Обсервер”. Пацієнт – це Олімпійські ігри, а хвороба – націоналізм. Які ж ліки пропонують окремі спеціалісти? На їх погляд, треба відмовитися марширувати під час церемонії відкриття Ігор у формі своїх країн під національними прапорами, не виконувати національні гімни і не піднімати національні прапори під час церемонії нагородження переможців, не носити назву своїх країн на спортивній формі тощо.

На XI Олімпійському конгресі в Баден-Бадені більшість делегатів виступило на захист сучасного церемоніалу Олімпійських ігор проти “денаціоналізації”. Олімпійський церемоніал – це піклування про патріотичне виховання спортсменів, їх гордість за свою батьківщину, збереження однієї з найпрекрасніших олімпійських традицій.

Питання “денаціоналізації” Олімпійських ігор особливо гостро постало після бойкотів Олімпійських ігор у Москві і Лос-Анджелесі. У багатьох спортивних виданнях з'явилися статті про те, що міжнародні змагання організуються за принципом національного представництва. Оскільки політика є однією з основних рис нації, то вона стає елементом Ігор. Звідси

робиться висновок: якщо хочете забрати політику із Ігор, заробіть так, щоб на Іграх виступали індивіди, а не нації.

Націоналізм завжди присутній на Олімпійських іграх. Але головне у цій проблемі, щоб почуття гордості за свою націю не перетворилося у почуття ненависті до інших націй.

8.5.7. Безпека

Окремою проблемою, що постає перед організаторами Олімпійських ігор, є необхідність забезпечення безпеки Ігор: учасників, гостей та глядачів, протидія потенційним терористичним загрозам.

Причиною посилення безпеки під час Ігор стала терористична акція, яка відбулась під час Ігор XX Олімпіади 1972 року в Мюнхені. Тоді група бойовиків з екстремістської палестинської організації "Чорний вересень", озброєна автоматами і

Траурна церемонія пам'яті жертв терористичного акту на Іграх XX Олімпіади в Мюнхені в 1972 р.

гранатами, перебралась через огорожу Олімпійського селища, увірвавшись в корпус де проживала делегація Ізраїлю. Під час нападу загинув один ізраелитянин і десять було взято у полон.

Серед полонених були спортсмени (борці і важкоатлети), тренери (з легкої атлетики, боротьби, фехтування, стрільби) і судді. Одному ізраїльському спортсмену вдалося втекти, а в якості умови звільнення інших полонених бойовики вимагали негайно випустити із в'язниць 250 терористів, які відбували покарання в Ізраїлі і в Країнах Західної Європи.

Щоб продемонструвати серйозність своїх намірів терористи вбили одного полоненого і викинули його тіло на вулицю.

В результаті переговорів, які тривали 16 годин, влада ФРГ погодилась з вимогами екстремістів про надання їм вертольотів. Потім палестинські

бойовики разом з полоненими відправились на військовий аеродром де їх повинні були відправити літаком на Близній Схід.

В ході військових заходів спецслужби ФРГ планували провести на

*Акустичний пристрій (LRAD).
Лондон 2012*

аеродромі операцію по звільненню полонених. Однак її реалізація відбулась не належним чином.

Снайпери вбили тільки двох палестинських екстремістів, тоді як шестеро інших залишились живими і почали стрільбу з автоматів по полонених, а також кинули

гранату у вертоліт де були спортсмени. В результаті усі ізраїльські полонені загинули.

Вранці 6 вересня 1972 року, на Олімпійському стадіоні в Мюнхені відбулась панахида в пам'ять про загиблих.

Жорстокий урок трагедії в Олімпійському Мюнхені-1972 сколихнув організаторів наступних Ігор Олімпіад і зимових Олімпійських ігор приділити пристальну увагу формуванню надійної системи безпеки і забезпечення бездоганного її функціонування.

Наприклад, на Іграх XXI Олімпіади в Монреалі (1976 р.) для вирішення цих завдань були задіяні 16 тис. військовослужбовців, полісменів і співробітників спецслужб. Надалі велика кількість правоохоронних органів, спеціальних служб і військових забезпечували підтримання порядку під час Ігор XXII Олімпіади (Москва), Ігор XXIV Олімпіади (Сеул), Ігор XXV Олімпіади (Барселона), Ігор XXVIII Олімпіади (Афіни-2004), Ігор XXIX Олімпіади (Пекін), Ігор XXX Олімпіади (Лондон). При чому спецслужби тієї чи іншої країни де проводились Олімпійські ігри, не обмежувались власними можливостями, в період підготовки переймали досвід з інших країн і обмінювались з ними інформацією про можливі джерела виникнення терористичних та інших кримінальних небезпек.

На Іграх XXX Олімпіади в Лондоні (2012 р.) було задіяно 13 000 співробітників поліції і 17 000 військового складу збройних сил. В рамках операції по забезпеченню безпеки, була задіяна морська і авіаційна техніка, в тому числі судна, літаки і зенітно-ракетні комплекси. Вартість заходів щодо забезпечення безпеки лондонської Олімпіади зросла з 282 до 553 мільйонів фунтів стерлінгів.

Загальне число співробітників служб безпеки задіяних на Олімпіаді в Лондоні (2012 р.) складало близько 40 000.

На XXXI Іграх Олімпіади в Ріо-де-Жанейро порядок забезпечували 85 тисяч поліцейських і солдатів, що вдвічі більше, ніж у Лондоні-2012. Проте ця Олімпіада назвали найнеорганізованішою і проблемною.

Контрольні запитання

- 1. Дайте визначення поняттю «Фейр Плей».*
- 2. Як П'єр де Кубертен ставився до питання участі жінок в Олімпійських іграх?*
- 3. Яку роль відіграє телебачення в розвитку економічної діяльності МОК?*
- 4. Розкрийте проблему допінгу в спорті.*
- 5. Розкрийте проблему аматорства і професіоналізму в олімпійському спорті.*
- 6. Назвіть основні фактори ризику, які є причиною високого травматизму спортсменів.*
- 7. Розкрийте проблему необ'єктивного суддівства.*
- 8. Розкрийте пріоритетні напрямки діяльності МОК з охорони навколишнього середовища.*
- 9. Розкрийте вплив політики на олімпійський рух.*
- 10. Охарактеризуйте проблему тероризму на Олімпійських іграх і основні шляхи боротьби з нею.*

Розділ 9. Ода спорту

ОДА СПОРТУ

О СПОРТ! ТИ – НАСОЛОДА!

Ти – вірний, незмінний супутник життя. Нашому духу і тілу ти щедро даруєш радість буття. Ти – безсмертний. Ти живеш і сьогодні, після краху загублених у віках Олімпіад. Ти – урочистий провісник весни людства. Весни, коли зароджувалось захоплення від гармонії розуму й сили. Ти як естафету передаєш нам цей спадок предків. Минають віки. Життя торжествує. Ти живеш, не підвладний часу, спорт!

О СПОРТ! ТИ – БУДВНИЧИЙ!

Ти допомагаєш знаходити пропорції найдосконалішого витвору природи – людини, яка торжествує в перемозі й засмучена в поразці. Ти – майстер гармонії. Ти робиш нас сильними, спритними, ставними, виправляєш недоліки, з якими ми народжуємося. Ти – особливий, небуденний зодчий. Твій будівельний матеріал – людина в русі. Ти довів, що вічний рух – не мрія, не утопія. Він існує. Одвічний рух – це спорт.

О СПОРТ! ТИ – СПРАВЕДЛИВІСТЬ!

Ти вказуєш прямі, чесні шляхи, котрі шукають люди для досягнення мети, поставленої в житті. Ти – безсторонній. Ти вчиш, що правила змагань – закон. Ти вимагаєш: "Жоден спортсмен, який виконує вправи перед глядачами і суддями, не повинен порушити ці правила". Ти визначаєш межу між видами спорту. Немає судді, вимогливішого і суворішого, ніж ти сам. Непорушна твоя вимога справедливих оцінок за істинні досягнення.

О СПОРТ! ТИ – ВИКЛИК!

Ти вимагаєш боротьби! Всю силу наших м'язів зосереджено в одному, на вибух подібному слові – спорт.

О СПОРТ! ТИ – БЛАГОРОДСТВО!

Ти нагороджуєш лаврами лише того, хто боровся за перемогу чесно, відкрито, безкорисливо. Ти – бездоганний. Ти вимагаєш високої моралі, справедливості, моральної чистоти, непідкупності. Ти проголошуєш: якщо хто-небудь сягне мети, вводячи в оману своїх товаришів, досягне слави за допомогою негідних, нечесних прийомів, затамувавши в собі почуття сорому, той заслуговує ганебного епітету, який стане нерозлучним з його ім'ям. Ти будуєш стадіони – театри без завіс. Всі є свідками усьому. Ніякої залаштункової боротьби. Ти намалював на своїх скрижальях: "Тричі найсолодша перемога, отримана в благородній, чесній боротьбі".

О СПОРТ! ТИ – РАДІСТЬ!

Ти влаштовуєш свято для тих, хто прагне боротьби, і для тих, хто прагне цією боротьбою навішатися. Ти – триумф. Ти розбурхуєш кров. Змушуєш прискорено битися серце. Як радісно, як відродно відгукнутися на твій заклик. Ти відкриваєш нові горизонти. Прояснюєш далі. Надихаєш стартуючих на близький фініш. Ти лікуєш душевні рани. Смуток або скорбота одного відступає тоді, коли необхідно побороти все перед багатим поглядом багатьох.

О СПОРТ! ТИ – ПЛІДНІСТЬ!

Ти перешкодою станеш на шляху згубних хвороб, що одвічно загрожують людям. Ти – посередник. Ти радиш страждальним, слабким, хворим найкраще з ліків. Себе. Ти є прикладом своїх сильних, здорових, статних, мускулистих, загартованих прибічників. Що не піддаються хворобам, лікуєш тих, хто у відчаю. Ти розбурхуєш кров. Змушуєш прискорено битися серце. Виліковуєш від недугів. Ти – головний рядок у "Кодексі здоров'я". Ти стверджуєш: "У здоровому тілі – здоровий дух!" Ти трубадур. Твій полум'яний, схвильований заклик знаходить відгук у наших серцях. Ти запитуєш у тих, хто вийшов на старт: навіщо ж сила, досвід і спритність, якщо не мріяти про переможний фініш? Ти стверджуєш – потрібно мріяти. Потрібно! Необхідно наважитися. Ти переконуєш,

вимагаєш, наказуєш. Ти закликаєш людей позмагатися силою. Пересилити себе.

О СПОРТ! ТИ – ПРОГРЕС!

Ти сприяєш вдосконаленню людини – найпрекраснішого творіння природи. Ти – спрямованість. Ти пропонуєш виконувати правила і вимоги гігієни. Стримуєш від надмірностей. Ти вчиш людину добровільно, свідомо, переконливо робити так, щоб ніякі найвищі досягнення, жоден рекорд не були результатом перенапруження, не позначилися на здоров'ї. Жодних стимуляторів, крім жаги перемоги і мудрих тренувань, не визнаєш ти. Ти переконуєш, що прогрес фізичний і прогрес моральний – два шляхи до однієї мети.

О СПОРТ! ТИ – МИР!

Ти встановлюєш хороші, добрі, дружні стосунки між народами. Ти – злагода. Ти зближуєш людей, які прагнуть єдності. Ти вчиш різномовну, різного племені молодь поважати один одного. Ти – джерело благородного, мирного, дружнього змагання. Ти збираєш молодь – наше майбутнє, нашу надію – під свої мирні прапори. О спорт – ти мир!

Автор – П'єр де Кубертен

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ

А

Агоге – офіційна система виховання в Спарті під керівництвом пайдономуса (педонома).

Агоналі – ігри в Давньому Римі на честь Януса, якого називали Агоном.

Агони – різні змагання, що були однією з форм шанування богів. Залучали велику кількість учасників, які прагнули виділитися своїми досягненнями у тій чи іншій сфері життя.

Агоністика – принцип змагальності, що реалізується в різних галузях життя (праці, мистецтві, спорті) з метою досягнення найкращого результату, визнання, прославлення сфер діяльності, примноження особистого престижу і слави міст-держав.

Агоніти – борці в Стародавній Греції.

Адора (гр. Adora) – центральна площа в Афінах.

Алтис (гр. Altis) – священна рівнина, яка являла собою великий простір, оточений стіною, центром якої був еліптичної форми священний олтар Зевса (Юпітера).

Алфей – головна ріка Пелопоннеса в південній частині Еллади.

Арена – посипаний піском овальний майданчик для поєдинків або ігор в центрі амфітеатру, цирку або стадіону.

Арете – найвищий ступінь придатності або продуктивності речі чи живої істоти. Означало силу, сміливість, мужність в бою, героїзм, фізичну тренуваність. Поступово до цього поняття почали відносити ввічливість, вихованість, благородство, схильність до мистецтва.

Атлет – людина, яка виділяється своїми фізичними якостями. Всі ігри-змагання в Гомерівську епоху Греції були надзвичайно популярні і мали широке розповсюдження. Відповідно фізична сила і спритність, які проявляються в іграх, в уявленні Гомера були якби відмінною рисою

родинної аристократії, що протиставляються народу. В цьому відношенні слово "атлет" тісно зв'язане з поняттям "шляхетний герой".

Атлетика – мистецтво розвивати силу спритність за допомогою фізичних вправ.

Афесіс – лінія старту з якої починається біг.

Б

Балбис – підвищене місце, звідки проводилося метання диска.

Баптистерій – басейн з прохолодною водою в римських термах. Починаючи з IV ст. н. е. баптистерієм називали церкви на честь Івана Хрестителя, призначені для здійснення обряду хрещення.

Біг – найдавніший вид легкої атлетики, довгий час єдине змагання на олімпійських іграх. Розрізняли біг на такі дистанції: а) **біг на 1 стадій** (в Олімпії – 192, 27 м); **діяулос** – біг на 2 стадія (в Олімпії – 384, 54 м); в) **доліхос** – біг на довгі дистанції, тобто на відстані від 7 до 24 стадій; г) **"кінний"**, тобто біг на 4 стадія (не був включений в програму олімпійських ігор); д) **біг зі зброєю** (в Олімпії – на 2 стадія, в других місцях на 4 стадія): спочатку воїни бігали в повному озброєнні, потім тільки зі щитом, хлопчикам не дозволялося брати участь у цьому змаганні; е) **естафетний біг з факелом** (був включений до програми тільки Панафінських ігор). При бігу на довгі дистанції потрібно було пробігти по обіговій доріжці шириною приблизно 1,40 м з поворотом біля фінішної стойки.

Бойова колісниця – дво- або чотириколісний відкритий ззаду візок, запряжений парою або четвіркою коней, в якому уміщувалося два і більше воїнів.

Боротьба – стародавній вид змагань в олімпійській програмі (з 708 до н. е.), який існував задовго до появи олімпійських ігор. На великих змаганнях боротьба була складовою частиною п'ятиборства. В античну епоху ті, хто змагалися з боротьби, диференціювалися не за ваговими категоріями, а за віковими групами; тривалість поєдинку не обмежувалася. Використання

прийомів боротьби допускалися на будь-якій частині тіла противника, але всі больові захвати було заборонено. Перемога присуджувалася суддею за потрібне повалення противника на землю.

Булава – стародавня холодна зброя ударної дії з держакон і кам'яною або металевон кулькою на кінці.

В

Вагова категорія (в боксі, боротьбі, дзюдо, важкій атлетиці) – групи спортсменів, які затверджені відповідними міжнародними спортивними федераціями залежно від того, яка в них вага тіла.

Вандали – група постійно мігруючих германських племен, які первісно проживали на Скандинавському півострові. У 455 захопили Рим і зруйнували його, не пошкодувавши навіть творів мистецтва; звідси у вжитку слово "**вандалізм**" – символ нецтва, варварства, руйнування культурних цінностей.

Варвари – звуконаслідувальне слово, яким давні греки і римляни називали іноземців, які говорили незрозумілою їм мовою і були далекі їхній культурі.

Вінок із оливи – найвища нагорода Стародавньої Греції. Під час Олімпійських ігор вінки з оливи проносились на честь богині Афіни. Як наслідок оливкова гілочка стала символом миру, родючості і перемоги. Гілки оливи були символом мирних намірів. В мистецтві середніх віків вона стала символом згоди. У Біблії голуб, який повертався до Ноя, ніс в гілочку оливкового дерева, як знаку, що попереду суша. На Олімпійських іграх переможець разом з вінком оливи (з 752 р. до н. е.) і пурпурними стрічками отримувал визнання всього суспільства.

Всесвітнє антидопінгове агентство (ВАДА) – незалежний орган, діяльність якого направлена на здійснення глобалізації і уніфікації антидопінгового контролю в спорті на будь-яких рівнях.

Всесвітній антидопінговий кодекс (ВАДК) – список заборонених до прийому спортсменами речовин, офіційний текст якого знаходиться у ВАДА і публікується на двох мовах: англійській і французькій.

Г

Гекотомбайон (гр. Hecotombaion) – період двох місяців – липня-серпня, коли звичайно розпочинались Олімпійські ігри.

Гетерії – союзи громадян у Стародавній Греції, офіційно визнані або таємні, переважно олігархічного характеру.

Гімнасій – навчально-виховний заклад у стародавній Греції, а також на елліністичному сході. Будівництво гімнасій здійснювалося за спеціальними архітектурними проектами з таким розрахунком, щоб об'єднати в один комплекс приміщення для розумових і фізичних занять.

Гімнастика. Походить від грецького "Гімнос", що означає "оголений", або мистецтво виконання вправ в оголеному вигляді. Оголеність була необхідна для якісного виконання вправ. Греки створили слово "гімнастика", щоб підкреслити благородство фізичних вправ, які служать зміцненню організму і гармонізації духовного життя.

Гіподром – споруда, де проводились кінні скачки.

Гіппічні ігри – скачки в Стародавній Греції, які були одними із самих видовищних частин Олімпійських ігор. Гіппічні ігри включали кілька видів змагань: 1) верхові перегони; 2) перегони на двоколісних візках, запряжених двома або чотирма кіньми; 3) перегони на візках запряжених мулами.

Гістарг – офіцер гімнасія, який наглядав за дисципліною ефебів.

Гладіатор – у Римі – раб, заслужений злочинець, злодій тощо, який пройшов спеціальну підготовку для боротьби на арені.

Гопліт – воїн, озброєний важкою зброєю: щитом, списом, шаблею, шоломом і панцирем.

Гоплітес – вид змагань в Стародавній Греції, що являє собою біг на різні дистанції в обладунках і зі зброєю.

Граматист – вчитель граматики в давньогрецьких гімнасіях.

Д

Деміурги – спеціалісти-ремісники, які живуть зі своєї праці.

Демос – вільне населення грецьких міст, яке мало громадянські права.

Диск – спортивний снаряд, зроблений із каменю (пізніше його виготовляли із свинцю або сплавів), округлий і двояковипуклий, діаметром 17 – 32 см, вагою 1,3 – 6,6 кг. У подальшому метання диска стало одним із видів п'ятиборства.

Дискваліфікація – одна із самих суворих мір покарання спортсмена чи команди. Спортсмена можуть дискваліфікувати за порушення моральних норм, за неетичну поведінку, грубе порушення правил. Дискваліфікації можуть підлягати стадіони та інші спортивні споруди, де не налагоджений відповідний порядок. Також в спорті дуже суворо карається вживання допінгових речовин.

Дистанція (від лат. *distantia*) – в спортивній термінології це слово має декілька значень: 1) відстань від старту до фінішу; 2) відстань між спортсменом і мішенню; 3) відстань між спортсменами під час поєдинку; 4) відстань між спортсменами, які виступають з гімнастичними вправами.

Діхауріс – біг на 2 стадія.

Доліхадром – біг на витривалість, дистанція якого становила 8, 10, 12 і 24 стадія.

Допінг (від англ. *doping*, *om dope* – «давати наркотики») – засоби, які здатні на певний проміжок часу штучно підбадьорити організм людини.

Драхма – у Греції грошова і вагова одиниця, ділилася на 6 оболов.

Дромос – вид програми античних Олімпійських ігор; біг, що проводився на 1 стадій, (192,27).

Допінг-контроль – перевірка аналізів спортсмена з метою виявлення допінгу.

Е

Екехірея – традиція, за якою всім містам-державам заборонялося вести війни в період проведення ігор, коли кращі спортсмени Давньої Греції мирно змагалися в Олімпії.

Елланодики – комісія з 10 громадян Еллади, які на час проведення Олімпійських ігор виконували функції суддів: перевіряли присутність атлетів, приймали в них присягу, розподіляли нагороди, тощо.

Елліни – самоназва греків, що поширилися в античності.

Ендроміс – сандалі, які атлети взували для бігу. Вони зав'язувались ремінцями від гомілкостопного суглоба, решта частина тіла залишалась вільною.

Ергастул – у Римі місцеперебування або в'язниця для рабів – у підвалах сільських вілл. Цим терміном називали іноді й самих рабів помістя.

Ефебій – зал, де ефеби займалися фізичними вправами, був призначений переважно для боротьби "корікей" і для ігор з м'ячем.

Ефебія – державна організація в Афінах і деяких інших грецьких полісах, до якої зараховували 18-річних юнаків після внесення їх до списку громадян і принесення ними клятви (ефебів).

Є

Європейські Олімпійські комітети (ЄОК) (The European Olympic Committees). – континентальна організація національних олімпійських комітетів європейських країн.

Єдина спортивна класифікація – система присвоєння спортсмену того чи іншого спортивного розряду.

Ж

Жертвоприношення – релігійний обряд уласкавлення та вшанування богів, духів, душ померлих предків різними дарами. В основі жертвоприношення лежить релігійне уявлення про втручання надприродних сил у життя людей.

Журі – експертний орган, який скликається під час проведення змагань і займається присудженням нагород і премій за перемогу в тих чи інших змаганнях.

З

Зевс (гр. Zeus) – у давньогрецькій міфології цар богів і людей, син Реї і Кроноса, чоловік Гери.

Залік в спортивних змаганнях – виконання окремих спортсменом чи командою норм і вимог зафіксованих в Положенні про дані змагання.

Заявка на участь в змаганнях – юридичний документ, який подається командою гравців в організацію, яка є організатором змагань.

Зимові Олімпійські ігри – комплексні змагання, які проводяться з зимових видів спорту. Організацією цих змагань займається Міжнародний олімпійський комітет. Вони проводяться один раз на 4 роки.

Значки олімпійські – відмінні знаки спортсменів, тренерів і суддів, які приймають участь в Олімпійських іграх.

Золотий вік – відповідно до уяви стародавніх – період, коли люди вели райське життя, позбавлене чвар, війн і важкої праці.

І

Ієродули, гієродули – у Греції раби і слуги, які належали храмам і обробляли храмові землі, виплачуючи оренду.

Ілоти – землеробське населення зведене до становища рабів.

Іподром – замкнута у вигляді овалу довга доріжка для скачок на колісницях і конях під час грецьких спортивних ігор, а пізніше – для скачок у римській імперії.

Істмійські ігри, Істміади – свято на честь Посейдона у полісах Еллади, яке проводилось раз на два роки на Істмі (Корінфський перешийок), неподалік від храму Посейдона Істмійського. До їх програми входили гімнастичні, кінні та музичні змагання.

К

Календар – назва книги у Давньому Римі, де вказувалися перші дні кожного місяця – календи. У ці дні боржники повертали відсотки. Згодом слово набуло сучасного значення – система лічення великих проміжків часу. Спочатку рік у різних народів був неоднаковим – 365 днів у єгиптян і 355 – у римлян і т. д. Починаючи з 776 до н. е., греки вели літочислення за олімпіадами.

Квадрига – бігова колісниця, в яку запрягали чотирьох коней в один ряд. Спершу вона призначалася тільки для спортивних змагань. Але згодом її почали використовувати імператори.

Кваліфікаційна норма – певний результат, який затверджений відповідною федерацією. При досягненні цього результату спортсмен отримує право на участь в основних змаганнях.

Командний результат – підсумок змагань, який фіксує досягнення команди на певних змаганнях.

Комісія МОК – вищий, постійно діючий орган сучасного олімпійського руху. Ця організація є недержавною і некомерційною.

Кентаври – міфічні істоти, напівлюди, напівконі, лісові демони.

Кіфара – один із найпоширеніших струнних інструментів в Античній Греції.

Колізей – найбільший амфітеатр у Римі і у всьому античному світі. Був побудований при Флавіях, а у 80 н. е. освячений імператором Титом як Amphitheatrum Flavianum. На честь цього свята були організовані спортивні ігри, що тривали близько ста днів.

Криптія – спартанська постанова, мабуть ступінь або форма навчання молодих спартанців, виникла на традиціях ініціації.

Ксистос – приміщення в Стародавній Греції, як правило накрите, де спортсмени тренувались переважно зимою чи при поганій погоді.

Кулачний бій – вид змагань, який був популярним ще за часів Гомера. З 688 до н.е. кулачний бій включений у програму Олімпійських ігор. До V ст. до н.

е. кулаки бійців обмотувати шкіряними ременями, згодом ці "м'які " пов'язки замінили шкіряними рукавицями, в яких кінцівки пальців залишалися вільними.

Л

Лакедемонянки – молоді дівчата-спартанки, які займалися фізичною культурою, фізичними вправами.

Лаконік – сушильня, біля якої споруджувалися лазні з теплою водою, масажні кімнати та склади для зберігання їжі.

Ланіста – приватний володар гладіаторів.

Легіон – основна організаційна одиниця, загальновійськове об'єднання в армії Риму.

Лібертіни – у Греції і Римі відпущені на волю або викуплені раби.

Лідер – лідером може бути як спортсмен так і команда, які йдуть першими по результатам змагань.

Лікурґ – один з перших царів-реформаторів з могутнього полісу – Спарти (друга половина IX ст. до н. е.).

Літурґія – державна повинність у грецьких полісах, яку примусово відбували багаті громадяни і метеки. Вони мали фінансувати певні державні витрати.

Лутрон – лазня з холодною водою.

М

Марафонський біг – найдовша дистанція для проведення змагань з бігу на найкрупніших змаганнях міжнародного рівня, таких як Олімпіади, чемпіонати світу, Європи. Її довжина 42 км 195 м.

Меморіали – змагання, які присвячуються пам'яті героїв чи просто видатних людей.

Метагейтїон – жіночі ігри, які щорічно проводилися у вересні в Афінах

Метеки – іноземці в грецьких полісах. Метеками ставали й раби, відпущені на волю. Будучи вільними, вони не мали політичних прав, не сміли

одружуватися з афінянами. Кожний метек повинен був мати опікуна в особі афінського громадянина – простата, плати щорічно державі спеціальний податок – метойкіон. Метеки були зобов'язані нести військову службу.

Меч – зброя з бронзи або заліза.

Мінотавр – люте страховисько з людським тулубом і бичачою головою. Жив, нібито у лабіринті, що побудував Дедал. Пожирав злочинців, а також данину з Афін, звідки йому щороку посилали сімох юнаків і сімох дівчат.

Міф – легенда про вірування давніх народів щодо походження Землі, Всесвіту, явищ природи, про богів, міфологендарних героїв. Численні цикли міфів є цінним історичним джерелом. Міф у сучасному розумінні – видумка, фантазія.

Молот – спортивний снаряд, який використовують в легкій атлетиці, представляє собою металевий шар, який кріпиться до металевої ручки за допомогою сталльної проводки. Маса молота складає 7, 257 кг, довжина від кінця ручки до краю шара – від 1,18 до 1, 20 м. Діаметр складає –10,2-12 см.

Музи, муси – у давньогрецькій міфології 9 богинь – заступниці мистецтва і наук, доньки Зевса і Мнемосіни.

Музей Олімпійський (Швейцарія) – знаходиться в Лозані. Музей являє собою не традиційне місце зберігання експонатів, а оснащений сучасною технікою науково-дослідницький центр в якому знаходиться бібліотека і архів.

Мусейон – храм у Греції, присвячений музам.

Н

Нагороди переможцям Олімпійських ігор – 5-й, останній день, був святковим увінчанням переможців. Для цього проводилися банкети за спеціально організованою церемонією перед храмом Зевса. Олімпійські нагороди зводили переможців в один ряд із національними героями, близькими до богів. Коли Ігри закінчувалися і судді приймали рішення, голосно оголошувалися імена переможців і поліси, звідки вони приїхали;

головний суддя клав на голову переможця оливковий вінок, ім'я заносилося до почесної таблиці Олімпу. Після нагородження йшли урочистості з піснями і жертвоприношенням у храмі Зевса.

Національний олімпійський комітет – ведуча організація, яка регулює спортивне життя країни, НОК займається питаннями розвитку спорту у своїй країні і участі національної команди в Олімпійських іграх. Саме НОК подає заявку на проведення Олімпійських ігор в тому чи іншому місті.

Немейські ігри – одержали назву від міста Немей в Арголіді, що знаходилась між Корінфом і Мікенами і були тісно пов'язані з культом мертвих. Значно пізніше Ігри були реорганізовані Геракулом і присвячені Зевсу. Офіційна хронологія Немеїських ігор починається з 573 до н. е., вони проводились кожні два роки. Змагання були подібні до Олімпійських; переможців нагороджували вінком з плюща або селери. Геланодики були одягнуті в чорний одяг. Програма складалася з різних видів спорту, однак найбільш популярними були біг, боротьба, пентатлон. Проіснували до кінця IV ст. н. е.

Неофіційний командний залік – ранжирування збірних команд-учасниць змагань з врахуванням підсумків виступу спортсменів у всіх видах програми змагань. В командному заліку медалі не розігруються.

Німфи – у давньогрецькій міфології численні божества в образі юних дів, алегорії сили і явищ. Вважалися покровителями шлюбу. Розрізняли німф морських, річкових, джерельних, гірських, лісових тощо.

О

Обол – грошова та вагова одиниця у Стародавній Греції з 7 ст. до н. е.

«Ода спорту» – віршований твір написаний П. де Кубертенем в 1912 р. Вона виражає любов автора до спорту і віру в те, що спорт об'єднує людей, виховує в людях кращі моральні якості, допомагає вдосконалюватися і розвиватися духовно, досягнути гармонії з миром і з оточуючими людьми.

Олімпійське селище – місце в якому розташовуються спортсмени з різних країн під час проведення Олімпійських ігор.

Олігархія – форма державного правління, за якою політичне і економічне планування здійснює невелика група аристократів.

Олімп – гірський масив у Греції. За давньогрецькою міфологією – місце перебування богів.

Олімпіада – у давніх греків 4-річний період між Олімпійськими іграми. У 264 до н. е. афінський історик Тімей запровадив літочислення за олімпіадами, яке було визнане у Стародавній Греції і велося до 394 н. е.

Олімпійська клятва – слова, які промовляються спортсменами під час урочистого відкриття Олімпійських ігор.

Олімпійська медаль – нагорода переможців Олімпійських ігор.

Олімпійська символіка – зображення, написи, гімни, які символізують Олімпійські ігри і все, що пов'язано з олімпійським рухом.

«Олімпійська солідарність» – програма підтримки розвитку олімпійського руху в різних країнах і контролю за роботою Національних олімпійських комітетів, яку проводить МОК.

Олімпійська хартія – збірка статутних документів Міжнародного олімпійського комітету з питань олімпійського руху. Сюди входять основна мета, принципи, положення, правила організації і проведення олімпіад та інші питання.

Олімпійська емблема – офіційна олімпійська емблема (введена в 1920 р.) складається з олімпійського символу і олімпійського девізу.

Олімпійські боги – за грецькими уявленнями божество – це могутня істота. Але вона не всемогутня, і в свою чергу, підкоряється вищій силі – долі. Для грека божество близьке до людини, його кінцеве призначення – допомагати людині в її трудовому житті, а не використовувати людей лише для служіння собі.

Олімпійські ігри Стародавньої Греції – загальногрецькі ігри на честь Зевса Олімпійського, які відбувалися раз на чотири роки в Олімпії. Перші

Олімпійські ігри засвідчені істориками, відбулися у 776 до н. е. Цей рік став початком грецького літочислення.

Олімпійські ритуали – ритуали, які входять в церемонію відкриття і закриття Олімпійських ігор і нагородження олімпійських переможців, запалювання олімпійського вогню в Олімпії і факельна естафета з ним в Олімпійське місто.

Олімпійське місто – місто де проводяться Олімпійські ігри.

Олімпійський вогонь – один із атрибутів Олімпіади. Приблизно за місяць до початку Ігор вогонь запалюють в Олімпії за допомогою сонячних променів за допомогою лінзи. Від цього полум'я запалюють олімпійський факел. За допомогою естафети вогонь доставляється в місто де проводиться Олімпіада.

Олімпійський орден – найвища нагорода олімпійського руху. Олімпійським орденом нагороджуються особи, що зробили значний внесок в олімпійський рух.

Олімпійський рекорд – найвище досягнення, яке було встановлено окремими спортсменами чи командами в олімпійських змаганнях.

Олімпійський символ – п'ять кольорових переплечених кілець, які символізують єдність п'яти континентів і зустріч спортсменів всього світу на Олімпіаді в дусі чесної гри і дружніх змагань.

Олімпійський прапор – біле полотно з олімпійським символом в центрі.

Олімпійський чемпіон – спортсмен чи команда, яка в результаті змагань на Іграх Олімпіад чи зимових Олімпійських іграх отримали золоту медаль.

Олімпійський рух – міжнародний громадський рух за розвиток спорту, як одного із засобів досягнення фізичного і духовного вдосконалення людини, за зміцнення міжнародного співробітництва.

Олімпійці – верховні божества грецького пантеону, місцем перебування яких був Олімп.

Олімпіонік – атлет, переможець Олімпійських ігор.

Олімпія – давньогрецьке місто в Елладі, місце культу Зевса і проведення присвячених йому Олімпійських ігор.

Оліптерій – місце для змащування атлетів оліями і піском.

Олімптос – той, хто слідкував за режимом харчування, змащування тіла, за дієтичним режимом, призначеним гімнастам.

Орхестрика (Орхестіка) – вправи, в основу яких покладено ігри з м'ячем, акробатику, ритуальні, обрядові та бойові танці.

Остракізм – вигнання. Зміст остракізму полягав у тому, щоб проти звинуваченого у зазіханні на демократію було зібрано під час голосування 6 тис. черепків. Засуджений повинен був покинути Атіку протягом 10 днів. Таке вигнання (переважно на 10 років) не позбавляло прав громадянства і власності.

II

Пале – вид боротьби, що входила до програми Олімпійських ігор, звідки виникла і назва Палестра.

Палестра – 1) гімнастична школа для хлопчиків; 2) система фізичних вправ з програми пентатлону (біг, стрибки у довжину, метання списа й диска, боротьба), доповнена плаванням, веслуванням, кулачним боєм, стрільбою з лука, верховою їздою, бігом в озброєнні та ін.; 3) споруда розміром 66 × 66 м, оточена колонадою, за якою були різні приміщення і напіввідкриті простори. У внутрішньому дворі атлети займалися бойовими видами спорту: боротьбою, панкратіоном і кулачним боєм.

Панамериканські ігри – крупні комплексні спортивні змагання в Америці. Проводяться один раз на чотири роки з багатьох видів спорту, які входять в програму великих Олімпіад.

Панкратіон – сполучення кулачного бою і спортивної боротьби як в стойці, так і на землі.

Парадром – відкрита доріжка для бігу з лініями старту і фінішу.

Пегас – в давньогрецькій міфології крилатий кінь Зевса. Від удару його копита нібито забило джерело, вода якого надихала поетів.

Педотриби – керували опануванням фізичних вправ, були майстрами і директорами палестри.

Пентатлон – спортивне п'ятиборство в давній Греції: стрибки у довжину, біг, метання диска і списа, боротьба. Включено у програму Олімпійських ігор з 708 до н. е.

Пеплос – одяг греків, що складався з прямокутного куска матерії жовтого, блакитного або фіолетового кольору. Його носили замість плаща поверх хітона.

Періодоник (титул) – в Стародавній Греції багатократний переможець Олімпійських, Істмійських і Немейських ігор.

Піфійські ігри – проводилися у Дельфах на честь бога Аполона. Існує міф, що Піфійські ігри заснував Аполон на тому місці, де він убив дракона Піфона. Спочатку програму Ігор складали змагання музик, співаків, танцюристів покровителем яких вважався сам Аполон. З 586 до н. е. почали відлік чотириріч – піфіад. Нагородою переможцям були яблука, а згодом – вінки з гілок лаврового дерева.

Поліс (гр. polis) – особлива форма соціально-економічної і політичної організації суспільства в античності (місто-держава).

Р

Рекорд – найвищий результат, досягнутий спортсменом в будь-якому виді спорту.

Рекордсмен – людина, яка перевищила вже встановлену межу (термін не дивлячись на етимологію застосовується не тільки для людей; відомі наприклад бики-рекордсмени). Збіркою різноманітних рекордів, в тому числі і не спортивних є відома «Книга рекордів Гінесса».

С

Священний мир – обов'язкове збереження миру під час Олімпійських ігор між Іфітом із Еллади, Лікургом із Спарти, який був укладений на 27 Олімпіаді.

Софроністи – слідували за моральним вихованням ефебів. Їх назва виникла від слова "софросіне", що означає "передбачливість", "стриманість", "ввічливість".

Спис – снаряд для метання, був дерев'яним, завдовжки у зріст людини, загостреним спереду, але легшим за спис воїна. На нього надягали залізний наконечник, щоб центр тяжіння переміщувався на передню частину списа, що помітно впливало на швидкість польоту списа і точність попадання в ціль. Звичайно проводились змагання з двох видів метання списа: метання на відстань і метання в ціль.

Спондофори – уповноважені, які роз'їждалися по містам Греції, колоніях, повідомляючи про день відкриття Олімпійських ігор і проголошуючи священний мир.

Стадій – у Стародавній Греції термін, що означав довжину арени стадіону, на якому проводилися Олімпійські ігри; дорівнював 192, 27 м.

Стадіодром – на Олімпійських іграх Стародавньої Греції біг на дистанцію один стадій. Впродовж 50 років цей вид бігу був єдиним змаганням на олімпійському святі еллінів. Перемога у стадіодромі була особливо почесною. Ім'ям атлета, який перемагав у цих змаганнях, називалася олімпіада.

Стадіон Олімпії – як і всі грецькі стадіони мав підковоподібну форму. Він мав 211 м у довжину і 31,50 м у ширину. Лавки амфітеатру, обтесані камені гір, з трьох боків могли вмістити 40 тисяч людей. Лінія, яку публіка не повинна була переходити, розділяла олімпіоніків і глядачів. Сама арена була 192, 27 м у довжину, що мало дорівнювати 600 крокам Геракла, вона була обмежена лінією старту.

Т

Тауромахія – бій з биками, був особливо поширений на острові Крит.

Терма – закінчення бігу.

Терми – античні лазні.

Тетради – цикл з чотирьох днів з різним видом діяльності кожного дня.

Перший день для атлета є підготовчим, на другий – тренування досягає максимального навантаження, яке спадає на третій день, в останній день – навантаження середнє.

Тріасмос – вид боротьби, мета якої покласти свого суперника на землю відразу на обидві лопатки.

Тріастес – переможець на Олімпійських іграх тричі підряд.

Туніка – давньоримський одяг типу сорочки.

Ф

Факельники – атлети, які на церемонії відкриття Олімпійських ігор несли запалені факели.

Фаланга – бойова одиниця грецького війська у вигляді щільно зімкнутої шеренги важкоекіпірованих гоплітів у 8-16, іноді у 25 рядів.

Фалакес – майбутні воїни, які виявляли неабиякі здібності до військової справи.

Фламїни – колегія жерців у Стародавньому Римі.

Форум – у містах Стародавнього Риму площа на якій відбувалися народні збори, судові засідання тощо.

Х

Хістеле – закриті коридори для прогулювання або проведення фізичних вправ у зимній період.

Хламида, хламїда – верхній одяг у греків – відріз тканини, якою огортали тіло, скріплюючи її фібулою на правому передпліччі або під шиєю. Хламиду одягали під час кінної їзди, її носили афінські ефеби.

Хронометр – дуже точний годинник, дія якого, не залежить від температури, тяги заводної пружини, механічних вібрацій і багатьох інших речей, характерних для звичайних годинників.

Ц

Цесте – обмотка рук учасників змагань з кулачного бою шкіряними стрічками або свинцевими накладками.

Ч

Чемпіон – називають спортсмена чи колектив, який зумів отримати перемогу в офіційних спортивних змаганнях у розігравші першості в будь-якому виді спорту.

Ш

Шест (легкоатлетичний) – легкоатлетичний снаряд, який використовується спортсменами в такій спортивній дисципліні, як стрибок з шестом. Використовується для найкращого відштовхування від землі для подолання планки, розташованої на двох стовпах.

Я

Ядро – в легкій атлетиці снаряд для штовхання. Металевий шар масою 7,257 кг для чоловіків і 4 кг для жінок, діаметром 130 мм і 110 мм відповідно.

11. Де розміщувалися глядачі олімпійських змагань у Стародавній Греції?
а) на трибунах; в) на схилах гори Кронос;
б) у священному гаю; г) на березі річки Алфей;
12. Що таке Олімпіада?
а) чотирирічний період між Олімпійськими іграми;
б) назва полісу Стародавньої Греції;
в) синонім Олімпійських ігор;
г) ім'я доньки Кроноса.
13. Яке із семи чудес світу знаходилося в Олімпії?
а) статуя Зевса Олімпійського;
б) храм Артеміди;
в) галікарнаський мавзолей;
г) статуя бога сонця Геліоса.
14. Коли був побудований перший стадіон у Олімпії?
а) V ст. до н.е.; в) VII ст. до н.е.
б) VI ст. до н.е. г) VIII ст. до н.е.
15. Скільком метрам відповідав забіг на один стадій?
а) 100 м.; в) 200 м.;
б) 192, 27 м.; г) 400, 28 м.
16. Змагання з якого виду спорту проводили на іподромі?
а) кінні змагання та змагання на мулах;
б) перегони на віслюках;
в) біг в озброєнні;
г) смолоскипова естафета.
17. Які Ігри не були давньогрецькими?
а) Піфійські; в) Етруські;
б) Немейські; г) Істмійські.
18. Кого стародавні греки називали періодоніками?
а) переможців усіх чотирьох панелінських ігор (Істмійських, Піфійських, Немейських та Олімпійських);
б) переможців Панафінських змагань;
в) дітей, які народилися в період проведення Олімпійських ігор;
г) переможців з пентатлону.
19. Скількома стопами Геракла вимірювалась дистанція для змагання з бігу на один стадій?
а) 300; в) 800;
б) 600; г) 1000;
20. Протягом скількох Ігор Олімпіад греки змагалися лише з бігу на один стадій?
а) п'яти; в) тринадцяти;
б) восьми; г) вісімнадцяти.
21. Яких результатів досягли давньогрецькі стрибуни у довжину?
а) 8 м.; в) 14 м.;
б) 10 м.; г) 16 м.
22. Що таке панкратіон?

- б) Котсволдські ігри; г) Всесвітні ігри.
34. Кого вважають засновником сучасного олімпійського руху?
а) Роберта Дувра; в) Анрі-Мартина Дідона;
б) Вільяма Брукса; г) П'єра де Кубертена.
35. Де й коли було ухвалено рішення про проведення Олімпійських ігор сучасності?
а) у Парижі (Франція), 23 червня 1894 року;
б) у Афінах (Греція), 23 вересня 1996 року;
в) у Лозані (Швейцарія), 23 травня 1992 року;
г) у Москві (Росія), 23 лютого 1912 року;
36. У якому університеті відбувся перший Міжнародний атлетичний конгрес?
а) у Гарварді; в) у Кембриджі;
б) у Сорбоні; г) у Пристоні.
37. Що було написано на запрошеннях до участі у конгресі?
а) «I Олімпійський конгрес»;
б) «I міжнародний Олімпійський конгрес»;
в) «Конгрес атлетів»;
г) «Конгрес відродження Олімпійських ігор».
38. Скільки делегатів було присутньо на Конгресі?
а) 49; в) 100;
б) 79; г) 129.
39. Який орган створено на Конгресі відродження олімпійських ігор?
а) Олімпійська рада;
б) Міжнародний олімпійський комітет;
в) Союз атлетів;
г) Союз атлетичних товариств.
40. Який основоположний документ МОК прийняли на Конгресі?
а) статут; в) Хартію;
б) конституцію; г) постанову.
41. Що стало головним підсумком Конгресу?
а) визначення статусу спортсмена-аматора;
б) прийняття постанови про відродження Олімпійських ігор;
в) прийняття олімпійської Хартії;
г) прийняття постанови про створення Союзу атлетів.
42. Яке рішення прийняли учасники Конгресу з приводу місця проведення олімпійських ігор?
а) постійне в Олімпії; в) постійне в Парижі;
б) постійне в Афінах; г) проводити в різних країнах.
43. Хто став першим президентом МОК?
а) П'єр де Кубертен; в) Деметріус Вікелас;
б) Ернест Калло; г) Хуан Антоніо Самаранч.
44. Яку посаду обійняв П'єр де Кубертен у складі першого Міжнародного олімпійського конгресу?
а) генерального секретаря; в) писаря;
б) декана; г) президента.

45. Якого року було проведено перші Олімпійські ігри сучасності?
а) 776 р.; в) 1896 р.;
б) 1984р.; г) 1924.
46. Де відбувалися перші Міжнародні Олімпійські ігри сучасності?
а) в Олімпії; в) в Парижі;
б) в Афінах; г) в Римі.
47. Хто став першим олімпійським чемпіоном сучасності?
а) Джеймс Коннолі; в) Карл Шуман;
б) Спиридон Луїс; г) Рамон Фонт.
48. Хто є автором «Оди спорту»?
а) П'єр де Кубертен; в) Жорж Хород;
б) Деметріус Вікелас; г) Олексій Бутівський.
49. У якому місті знаходиться штаб-квартира МОК?
а) в Олімпії; в) в Лозані;
б) в Парижі; г) в Афінах.
50. Як називається сукупність ідеалів і цінностей, які є основою Олімпійських ігор?
а) Хартія; в) Олімпізм;
б) Конституція г) Ода спорту.
51. Що символізують олімпійські кільця?
а) країни-засновниці Олімпійських ігор;
б) об'єднання в Олімпійському русі п'яти континентів і зустріч атлетів всього світу на Олімпійських іграх;
в) об'єднання найсильніших країн світу;
г) Національні олімпійські комітети.
52. Який континент символізує кільце синього кольору в Олімпійській емблемі?
а) Америку; в) Європу;
б) Азію; г) Африку.
53. Як звучить олімпійське гасло?
а) «Олімпійці – серед нас!»; в) «Швидше, вище, сильніше»;
б) «О спорт! Ти – мир»; г) «Головне не перемога, а участь».
54. Хто став автором олімпійського прапора?
а) П'єр де Кубертен; в) Анрі-Мартін Дідон;
б) Деметріус Вікелас; г) Стен Еріксен.
55. Що зображено на олімпійському прапорі?
а) оливковий вінок; в) олімпійські кільця;
б) голуб миру; г) олімпійський смолоскип.
56. Коли вперше над олімпійським стадіоном був піднятий олімпійський прапор?
а) 1896 р., Афіни; в) 1912 р., Стокгольм;
б) 1900 р., Париж; г) 1920 р., Антверпен.
57. Де запалюють олімпійський вогонь?
а) в Олімпії; в) у Дельфах»
б) в Афінах; г) у Спарті.

- б) глава держави, яка приймає Олімпійські ігри;
в) мер-міста господаря;
г) президент організаційного комітету Олімпійських ігор.
70. Де мешкають спортсмени під час проведення Олімпійських ігор?
а) в олімпійському таборі; в) в олімпійському готелі;
б) в олімпійському селищі; г) в олімпійських мотелях.
71. Яку секцію очолював Деметріус Вікелас на першому Міжнародному олімпійському конгресі?
а) з проблем олімпізму; в) з проблем аматорства;
б) з проблем допінгу; г) з проблем суддівства.
72. В якому році П'єр де Кубертен став президентом МОК?
а) 1894 р.; в) 1900 р.;
б) 1896 р.; г) 1908 р.
73. У зв'язку з чим не відбулися Ігри VI Олімпіади 1916 року?
а) з недостатнім фінансуванням;
б) з початком Першої світової війни;
в) з проведенням Всесвітньої виставки;
г) з терористичним актом.
74. Скільки років П'єр де Кубертен був президентом МОК?
а) 8 років; в) 25 років;
б) 16 років; г) 29 років.
75. Під керівництвом якого президента почалося затвердження жіночих номерів програми в легкій атлетиці, плаванні, гімнастиці, бігу на ковзанах лижному спорті, фехтуванні?
а) П'єра де Кубертена; в) Ейвері Брендеджа;
б) Анрі де Байє Латюра г) Юханнеса Зігфрида Едстрема.
76. Анрі де Байє Латур вів політику недопущення однієї з країн в олімпійський рух. Що це за країна?
а) Південна Корея; в) Радянський Союз;
б) Японія; г) Швейцарія.
77. В якому році Юханнес Зігфрид Едстрем прийняв на себе виконання обов'язків президента МОК?
а) 1942р.; в) 1952р.;
б) 1946 р.; г) 1956 р.
78. Під керівництвом якого президента Радянський Союз був прийнятий в олімпійський рух?
а) Ейвері Брендеджа; в) П'єра де Кубертена;
б) Юханнеса Зігфрида Едстрема; г) Жака Рогге.
79. Скільки років Ейвері Брендедж очолював МОК?
а) 10; в) 20;
б) 15; г) 25;
80. Чи підтримував Ейвері Брендедж допуск професіоналів до Олімпійських ігор?
а) так;
б) так, тільки в ігрових видах програми;

- в) так, тільки в одноборствах;*
г) ні.
81. Хто з президентів змінив церемонію закриття Ігор, під час якої спортсмени виходили не окремими командами країн, а довільно?
а) Юханнеса Зігфрида Едстрема; в) Майкл Морріс Кілланін;
б) Ейвері Брендедж; г) Жак Рогге.
82. Хто став шостим президентом МОК?
а) Ейвері Брендедж; в) Хуан Антоніо Самаранч;
б) Майкл Морріс Кілланін; г) Жак Рогге.
83. Через скільки років Майкл Морріс Кілланін відновив проведення Олімпійського конгресу?
а) 40; в) 45;
б) 43; г) 47;
84. Хто з президентів МОК найбільш активно підтримував допуск професіоналів до Олімпійських ігор?
а) Ейвері Брендедж; в) Хуан Антоніо Самаранч;
б) Майкл Морріс Кілланін; г) П'єр де Кубертен;
85. З якою проблемою олімпійського спорту, на думку президента МОК Жака Рогге необхідно боротися першочергово?
а) корупція; в) допінг;
б) расизм; г) необ'єктивне суддівство.
86. Що є найвищим органом олімпійського руху?
а) Міжнародній олімпійській академії;
б) Міжнародний олімпійський комітет;
в) Міжнародній асоціації спортивних федерацій»; г) Асамблеї національних олімпійських комітетів.
87. Яким документом сучасного олімпійського руху керується МОК?
а) конституція; в) Олімпійська хартія;
б) статут; г) Олімпійський кодекс.
88. Що є найвищим органом МОК?
а) виконком; в) асамблея;
б) сесія; г) президент.
89. У якому році створено Міжнародну олімпійську академію?
а) 1936; в) 1961;
б) 1956; г) 1958.
90. У якому місті знаходиться Олімпійський музей?
а) у Лозанні; в) в Олімпії;
б) в Афінах; г) в Парижі.
91. Перша міжнародна спортивна федерація була створена:
а) Міжнародна федерація боксу;
б) Міжнародна федерація легкої атлетики;
в) Міжнародна федерація гімнастики;
г) Міжнародна федерація ковзанярів.
92. На скільки років обирається президент МОК?
а) на 8 і може бути повторно обраним на наступні 4 роки;

- б) на 8 років без повторного обрання;
в) на 4 роки;
г) на 5 років.
93. Раз на скільки років проводяться Міжнародні олімпійські конгреси;
а) один раз на рік;
б) один раз на 4 роки;
в) один раз на 8 років;
г) один раз на 10 років.
94. В якому місті будуть проводитись Олімпійські ігри в 2020 році?
а) Лондон; в) Ріо-де-Жанейро;
б) Пекін; г) Токіо.
95. Коли і де проводились перші зимові Олімпійські ігри сучасності?
а) 1924 р., Шамоні; в) 1932 р., Лейк Плесід;
б) 1928 р., Санкт-Моріс; г) 19452 р., Осло.
96. Скільки спортсменів брало участь в перших Олімпійських іграх сучасності?
а) 245; в) 316;
б) 300; г) 324.
97. Коли до програми Олімпійських ігор був включений жіночий бокс?
а) в 2004 р., Афіни; в) у 2000 р., Сідней;
б) в 2008 р., Пекін; г) у 2012 р., Лондон.
98. Хто з спортсменів у 1935 році встановив 5 світових рекордів протягом однієї години?
а) Джессі Оуенс; в) Раймонд Юрі;
б) Пааво Нурмі; г) Алвін Кренцлейн.
99. Назвіть рекордсменку світу з бігу на 100 та 200 метрів?
а) Делорез Гриффіт-Джойнер; в) Шеллі енн Фрейзер;
б) Вевроніка Кембел; г) Еллісон Фелікс.
100. Хто із світових спортсменів завоював найбільшу кількість медалей на Іграх Олімпіад?
а) Стівен Редгрейв; в) Майкл Фелпс;
б) Усейн Болт; г) Карл Льюїс.
101. Хто з спортсменів-олімпійців України завоював найбільшу кількість медалей на Іграх Олімпіад?
а) Борис Шахлін; в) Лариса Латиніна;
б) Віктор Чукарін; г) Поліна Астахова.
102. Назвіть рекордсмена світу з бігу на 100 та 200 метрів?
а) Асафа Пауелл; в) Усейн Болт;
б) Майкл Джонсон; г) Тайсон Гей.
103. Скільки рекордів світу встановив Сергій Бубка?
а) 15; в) 35;
б) 25; г) 40.
104. Яку назву має кодекс спортивної честі?
а) Олімпійська солідарність; в) «Правило 26»;
б) «Фейр Плей»; г) Олімпійський закон.

105. Коли жінки вперше взяли участь в Олімпійських іграх?
а) 1896 р. в Афінах; в) 1904 р. в Сент-Луїсі;
б) 1900 р. в Парижі; г) 1908 р. в Лондоні.
106. Як звали першу олімпійську чемпіонку сучасності?
а) Сибіл Ньюол; в) Шарлота Купер;
б) Анна Гюблер; г) Ірена Шевінська;
107. Коли вперше здійснили телевізійну трансляцію олімпійських змагань?
а) 1920 р., Антверпен; в) 1960 р., Рим;
б) 1948 р., Лондон; г) 1936 р., Берлін.
108. В якому році вперше були взяті проби на вживання допінгу?
а) 1960 р. в Римі; в) 1968 р. в Мехіко;
б) 1964 р. в Токіо; г) 1972 р. в Мюнхені.
109. За використання якого допінгового препарату на Іграх Олімпіади вперше дискваліфікували спортсмена?
а) алкоголь; в) препарат тестостерону;
б) амфетамін; г) кров'яний допінг.
110. Яка Олімпіада визнана самою «зеленою» в історії олімпійського руху?
а) 2000 р., Сідней; в) 2008 р., Пекін;
б) 2004 р., Афіни; г) 2012 р., Лондон.
111. Назвіть основну причину посилення безпеки на Олімпійських іграх?
а) бойкоту; в) расизм;
б) тероризм; г) хуліганство.
112. В якому році Люцернський Спортивний Інтернаціонал організував першу робітничу спортивну Олімпіаду?
а) у 1920 році; в) у 1928 році;
б) у 1925 році; г) у 1932 році.
113. Що стало причиною об'єднання Соціалістичного Робітничого Спортивного Інтернаціоналу і Червоного Спортивного Інтернаціоналу?
а) спільна боротьба проти фашизму і мілітаризму;
б) більш досконале проведення Міжнародних Робітничих Олімпіад;
в) порівняння спортивних результатів спортсменів;
г) збільшення учасників змагань.
114. Раз на скільки років проводяться Всесвітні універсіади?
а) 1 раз на рік;
б) 1 раз на 2 роки;
в) 1 раз на 3 роки;
г) 1 раз на 4 роки.
115. В якому році були проведенні перші студентські ігри під назвою «Універсіади»?
а) 1945 році; в) 1957 році;
б) 1950 році; г) 1959 році.
116. Яка країна вважається батьківщиною Паралімпійських ігор?
а) Франція; в) Великобританія;
б) Італія; г) Німеччина.

ВІДПОВІДІ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Відповіді							
1.	в	31.	б	61.	Г	91.	В
2.	б	32.	а	62.	б	92.	а
3.	б	33.	в	63.	а	93.	в
4.	а	34.	Г	64.	а	94.	Г
5.	а	35.	а	65.	б	95.	а
6.	в	36.	б	66.	в	96.	а
7.	а	37.	Г	67.	Г	97.	Г
8.	а	38.	б	68.	б	98.	а
9.	а	39.	б	69.	а	99.	а
10.	а	40.	в	70.	б	100.	в
11.	в	41.	б	71.	а	101.	в
12.	а	42.	Г	72.	б	102.	в
13.	а	43.	в	73.	б	103.	в
14.	б	44.	а	74.	Г	104.	б
15.	б	45.	в	75.	б	105.	б
16.	а	46.	б	76.	в	106.	в
17.	в	47.	а	77.	а	107.	Г
18.	а	48.	а	78.	б	108.	б
19.	б	49.	в	79.	в	109.	а
20.	в	50.	в	80.	Г	110.	Г
21.	Г	51.	б	81.	б	111.	б
22.	а	52.	в	82.	б	112.	Б
23.	б	53.	в	83.	б	113.	А
24.	Г	54.	а	84.	в	114.	Б
25.	б	55.	в	85.	в	115.	Г
26.	в	56.	Г	86.	б	116.	в
27.	а	57.	а	87.	в		
28.	б	58.	б	88.	б		
29.	а	59.	в	89.	б		
30.	а	60.	а	90.	а		

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Большая олимпийская энциклопедия / [Д.С. Бакал и др.]. – М. : Эксмо, 2008. – 592 с. – (Большая современная энциклопедия).
2. Большая олимпийская энциклопедия. – М.: Олимпия-Press, 2006. – Т. 2. – 968 с.
3. Бріскін Ю.А. Спорт інвалідів / Ю. А. Бріскін. – К.: Олімпійська література, 2006. – 264 с.
4. Булатова М. М. Енциклопедія Олімпійського спорту в запитаннях і відповідях / М. М. Булатова. – К. : Олімпійська література, 2009. – 400с.
5. Булатова М. М. ХХІ зимові Олімпійські ігри. Ванкувер 2010 / М. М. Булатова, В. М. Єрмолова, Д. В. Белокуров.– К., 2009. – 60 с.
6. Всемирный антидопинговый кодекс. Версия 2. – WADA. – 2002. – 38 с.
7. Гуськов С. Майкл Морріс Кілланін / С. Гуськов // Президенти Міжнародного олімпійського комітету. Життя та діяльність. – К. : Олімпійська література, 2000. – С. 159–176.
8. Джусойти А. Честная игра / А. Джусойти // Коммерсант. – 2008. – № 83.
9. История физической культуры и спорта : Учебник для институтов физической культуры / Под ред. В. В. Столбова. – М.: ФиС, 1983. – 359 с.
10. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта: Пер. с венгерского. – М. : Радуга, 1982. – 399 с.
11. Лубышева Л.И. Женщина и спорт: социальный аспект / Л. И. Лубышева // Теория и практика физической культуры. – 2000. – № 6. – С. 13 – 16.
12. Малов В.И. 100 великих олимпийских чемпионов / В.И. Малов – М. : Вече, 2006. – 480 с. – (100 великих).
13. Малов В.И. 100 великих спортивных достижений / В.И. Малов – М. : Вече, 2007. – 432 с. – (100 великих).

14. Оливова В. Люди и игры: У истоков современного спорта: Пер. с чешского. – М. : ФиС, 1985. – 249 с.

15. Олимпийский спорт / В. Н. Платонов, М. М. Булатова, С. Н. Бубка [и др.]; под общ ред. В. Н. Платонова: в 2 т. – К. : Олимпийская литература, 2009. – Т. 1. – 736 с. : ил. – Библиогр.: С. 730 – 735.

16. Олимпийский спорт / В. Н. Платонов, С. Н. Бубка, М. М. Булатова [и др.]; под общ ред. В. Н. Платонова: в 2 т. – К. : Олимпийская литература, 2009. – Т. 2. – 696 с. : ил. – Библиогр. : С. 685 – 695.

17. Олімпійська хартія / Міжнародний олімпійський комітет. – К. : Олімпійська література, 1999. – 96 с.

18. Палюк Є. О. Олімпійський і професійний спорт: навчальний посібник / Є. О. Павлюк, Є. М. Свіргунець. – Хмельницький: ХНУ, 2010. – 254 с.

19. Пангелова Н. Є. Історія фізичної культури. Навч. посібник / Н. Є. Пангелова. – Освіта України, 2010. – 294 с.

20. Пельменев В. К. История физической культуры : учебное пособие / В. К. Пельменев, Е. В. Конеева. – Калинингр. Ун-т. – Калининград, 2000. – 186 с.

21. Петровський В.В. Анрі де Байє-Латур / В. В Петровський, Л.О. Драгунов // Президенти Міжнародного олімпійського комітету. Життя та діяльність. – К.: Олімпійська література, 2000. – С. 57–84.

22. Платонов В. М. П'єр де Кубертен / В. М. Платонов // Президенти Міжнародного олімпійського комітету. Життя та діяльність. – К. : Олімпійська література, 2000. – С.21 – 56.

23. Платонов В. М. Хуан Антоніо Самаранч / В.М. Платонов // Президенти Міжнародного олімпійського комітету. Життя та діяльність. – К. : Олімпійська література, 2000. – С.159 – 176.

24. Платонов В. Н. Допинг в олимпийском спорте: история, состояние, перспективы / В. Н. Платонов // Допинг и эргогенные средства в спорте / под общ. ред. В. Н. Платонова. – К.: Олимп. л-ра, 2003. – С. 9 – 49.

25. Платонов В.Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте / В.Н. Платонов. – К.: Олимпийская литература, 1997. – 584 с.

26. Платонов В.Н. Основы подготовки национальных команд к Играм Олимпиад: историко-методологический аспект / В.Н. Платонов, М.М. Булатова, М.С. Марси // Наука в олимпийском спорте. – 2005. – № 1. – С. 8 – 70.

27. Платонов В.Н. Региональные, континентальные и другие игры / В.Н. Платонов, С.Ф. Матвеев, В.В. Томашевский // Допинг и эргогенные средства в спорте: энциклопедия олимпийского спорта. – К.: Олимпийская литература, 2002. – Т.1. – С. 363 – 382.

28. Пономарев Н. И. Возникновение и первоначальное развитие физической культуры / Н. И. Пономарев. – М., 1970. – 248 с.

29. Попеску І. К. Спорт у долях балканських народів / І. К. Попеску. – Львів: Світ, 1991. – 184 с.

30. Президенти Міжнародного олімпійського комітету. Життя та діяльність / Під заг. ред. М. Булатової. – К.: Олімпійська академія України, 2001.

31. Солопчук М. С. Всесвітня історія фізичної культури і спорту / М. С. Солопчук, А. О. Боднар, Д. М. Солопчук. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута»», 2016. – 132 с.

32. Солопчук М.С. Історія фізичної культури і спорту: навчальний посібник / М. С. Солопчук. – Кам'янець-Подільський: «Абетка-НОВА», 2001. – 236 с.

33. Солопчук М.С. Олімпійська освіта: навчально-методичний посібник / М. С. Солопчук, А. О. Боднар. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2013. – 176 с.

34. Сорока М. М. Альпійські пристрасті / М.М. Сорока. – К.: ВАТ «Київська правда», 2006. – 240 с.

35. Столбов В. В. История физической культуры: Учеб. для студентов пед. ин-тов / В. В. Столбов. – М. : Просвещение, 1989. – 288 с.

36. Томашевський В.В. Олімпійська програма і Міжнародні спортивні федерації / В.В. Томашевський // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2000. – № 2-3. – С. 129-132.

37. Цатуров К. А. История физической культуры зарубежных стран: Учеб.-метод. Пособие / К. А. Цатуров. – СПб: ГАФК им. П.Ф. Лесгафта, 1999. – 232 с.

38. Шейнбах В.Л. Обратная сторона медали (история олимпийских игор в скандалах, провокациях, судейских ошибок и курьезах) / В.Л. Шейнбах. – М.: Человек, 2008. – 416 с.

39. Шугар Б. Р. 100 великих спортсменов / Бэрт Рэндолф Шугар – М.: Вече, 2004. – 432 с. – (100 великих).

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка

БОДНАР Аліна Олександрівна
кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри
теорії і методики фізичного виховання Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка;

СОЛОПЧУК Дмитро Миколайович
кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри
фізичного виховання Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка

Історія міжнародного олімпійського і спортивного руху

Навчально-методичний посібник